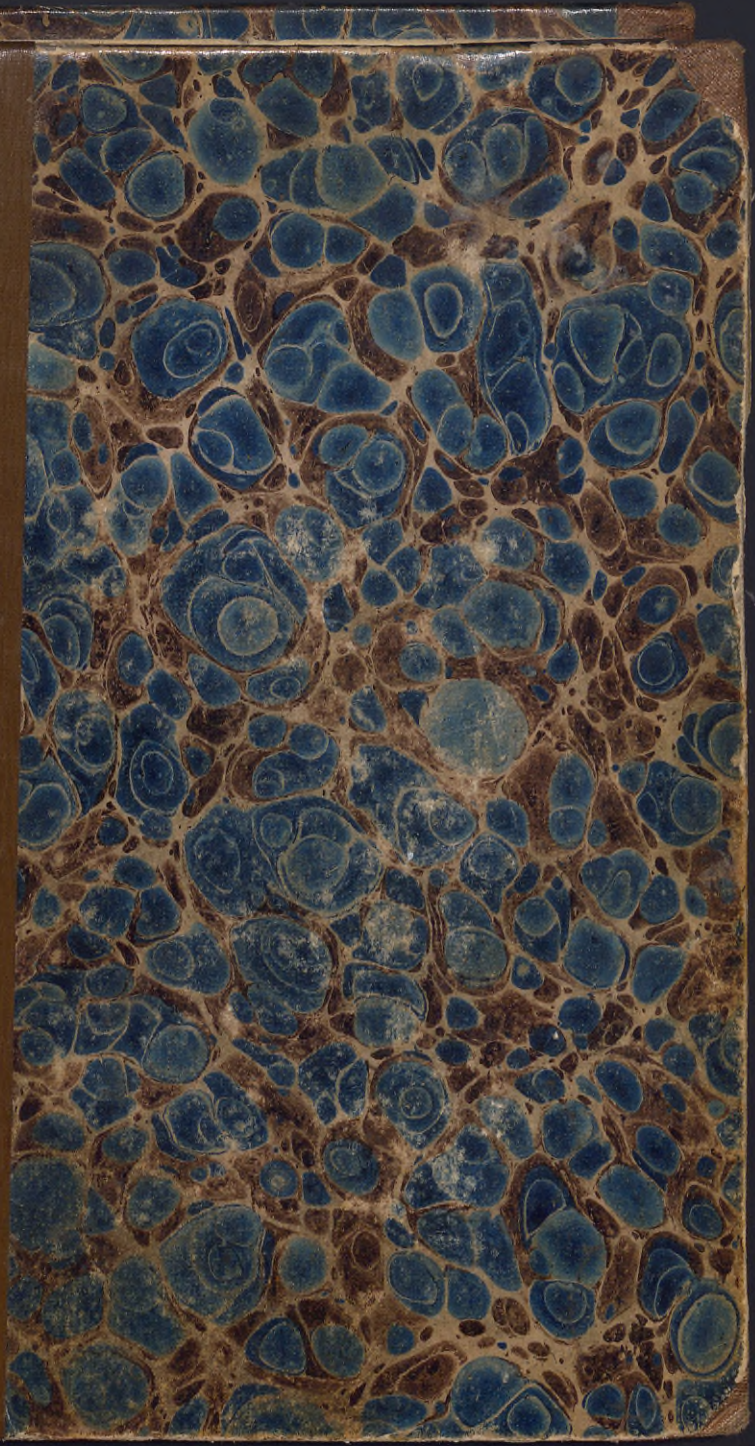

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRIMS
PIER
E
3

ENDAST VALVLÄN

Allmänna Sektionen

Kommunik.
Sjöfart

686
ur
Läroförenings Bibliotek.

dem, som låna böcker.
n tillhöra Biblioteket, få fritt
mer än ett band i sender.
unna sorgfälligt åt Föreningen
para egendom, och dels för att ega
utlåningen, har Styrelsen fun-
nt något bestamma: 1:o) att den, som ur Bibliote-
ket önskar låna bok, skall vid anmälan derom upp-
visa egen behörigen qvitterad motbok med Föreningen.
Utan behörigen qvitterad motbok erhåller ingen bok
till låns. 2:o) Befinnes den till låns bekomna boken
på något sätt skadad eller defekt, bör den lånande
derom genast hos Bibliotekarien göra anmälan, då
denne är skyldig att, om så fordras, sådant anteckna.
Sker dylik anmälan ej vid belåningen, utan boken
såsom oklanderlig mottages, skylle lå den lånande
sig sjelf och ersätta hva i af honom i sådant fall för
skadan möjligen kan fordras. 3:o) Så kallade knippar
få ej i ur Biblioteket bekomna böcker göras.

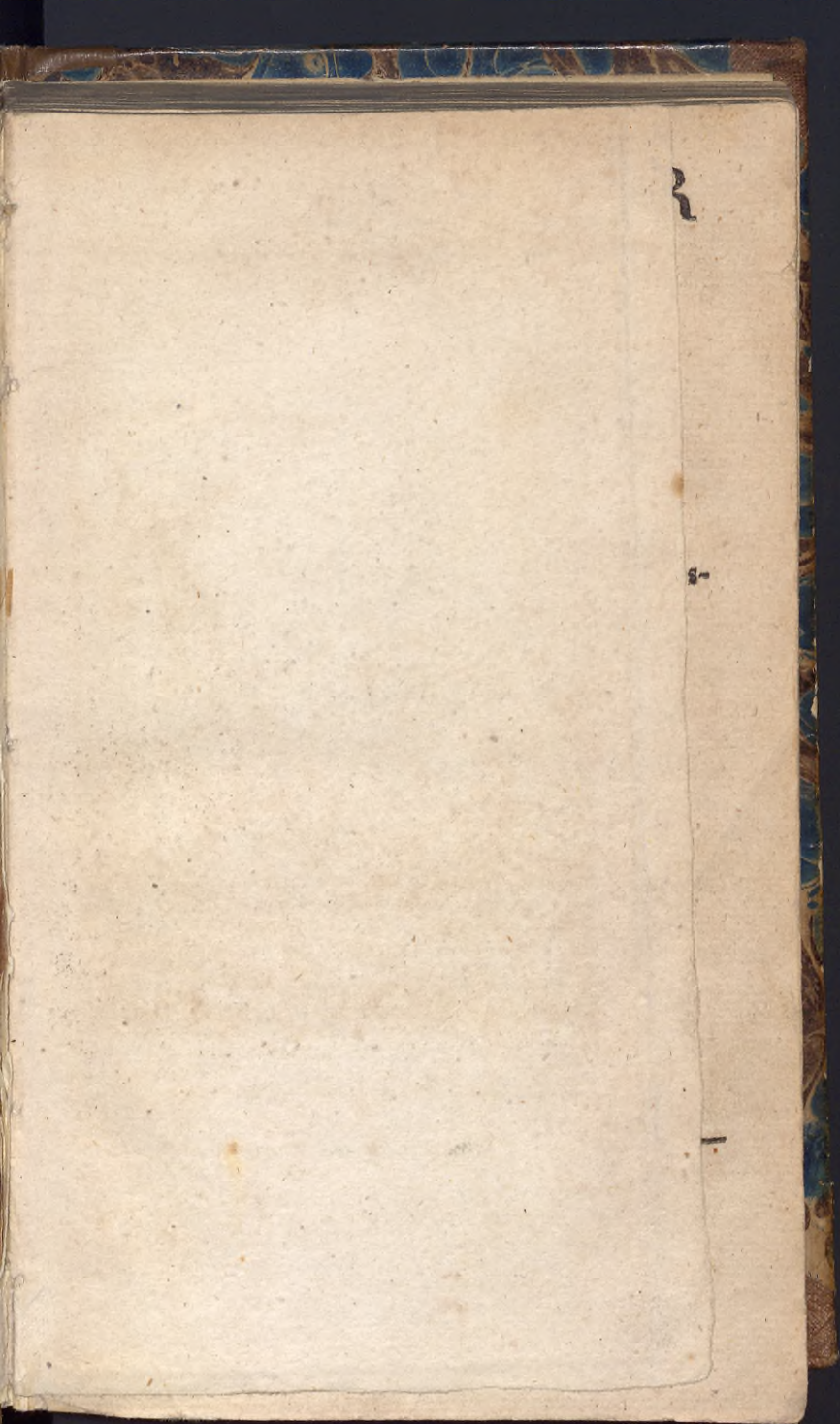
III. Hvarje bok får endast behållas i fjorton
dagar och bör då återlemnas till Bibliotekarien, men
kan, om så önskas, ytterliga få hemlånas fjorton da-
gar, mot förbin lelsens förnyande. Det beror sedan på
efterfrågan, huruvida boken kan ytterligare få hemtagas

IV. Den som ej efterkommer föreskriften i 3 mom.
skall, i händelse en bok genom bud från Biblioteket
måste hemtas, ersätta detsamma med 50 öre. Innan
dessa blifvit erlagda, erhålles ej någon bok till låns.

I öfrigt litar Styrelsen på föreningsmedlemmarnes
önskan och håg, att väl vårda denna deras dyrbara
egendom, hvilken är af stor betydelse för Föreningen.

OBS. Hvarje låntagare insätter som pant en gång
för alla 2 Kronor, hvilka återfås då boken återlem-
nas och han eller hon så åskar, om boken ej ska-
dats, hvaremot annars afdrag göres.

STYRELSEN.

ENDAST

BIBLIOTEK. GÖT

Allm

Kom
Sjö

Alla människor upplefvo i vanten föratt undkomma döden.

HISTORIER

om

Skeppsbrott,

eller

SAMLING

Af märkvärdiga beskrifningar om Skeppsbrott, Vinterliggningar, Eldsvådor och andra olyckshändelser till Sjös, som inträffat från det femtonde århundradet intill vår tid,

af

DEPERTHES,

Tredje Delen.

ÖREBRO, tryckt hos N. M. LINDH, 1819.

ENG...

HISTORIE

om

Skedjehist.

eller

SAMLING

At beskrifva de i Sverige äro
utkomna Skedjehistorier
och de som äro utkomna
i utlandet, samt de som
äro utkomna i utlandet
och de som äro utkomna
i utlandet.

Örebro, M. M. 1819.

③③

Innehåll.

	Sid:
Fru Godin Odonais Skeppsbrott och bedröfliga äfventyr på Stränderne af Amazonfloden år 1769 - - - - -	1
Ett Holländska Ostindiska Kompaniet tillhörande Skepps förlisning på Goda Hoppsuddens redd år 1775. Woltemads hjältemodiga gerning - - - - -	29
Berättelse om ett Fransyskt Skepps förlisning nära hamnen i Dieppe år 1777, samt några hjältemodiga gerningar af Lotsen Boussard som af Ludvig XVI bekom tillnamnet: den käcka Mannen - - -	55
Berättelse om det Skeppsbrott, Engelska Ostindiska Kompaniets Skepp Grosvenor, led på Kafferns kust, år 1782 - - -	44
Berättelse om Skeppet Junos Skeppsbrott på kusten af Aracan i Juni månad 1795 af Jean Mackay - - - - -	84
Berättelse om det Skeppsbrott Americana Skeppet Hercules led på Kafferns kust den 16:de Juni 1796 af Benjamin Stout	125
Berättelse om det Skeppsbrott Skeppet Sydney som fördes af Kapten A. Forest led på ett ref i stora Ocean den 20 Maj 1806 - - - - -	164
Berättelse om Corvetten Le Nautilus skeppsbrott på en klippa i Archipelagen den 5 Januari 1807 - - - - -	172
Biografiska underrättelser rörande Engelska Matrosen Falconer, författare till ett skaldestycke kalladt Skeppsbrottet = -	188

Innehåll.

	Sid.
Emanuel Sousas och hans hustru Eleonora Garci Salas Skeppsbrott på Afrikas östra kuster år 1555 - - - -	197
Fransyska Skeppet Le Jeacques's ömkansvärda belägenhet under dess återresa från Brasilien till Frankrike, förorsakad af en utomordentlig hungersnöd och Skeppets bräckliga tillstånd år 1558 - - - -	206
Portugisiska Skeppet Sanct Jago fördt af Amiralen Fernando Mendoza lider Skeppsbrott vid klipporna Baixos de Juída sjuttio mil från Afrikas östra kuster 1586 - - - -	222
Berättelse om Holländska Skeppet L'Eperviers Skeppsbrott på kusterna af öen Quelpaert, i hafvet vid Corea år 1653 - - - -	228
Öfvervintrande af Besättningen på ett Engelskt Skepp fördt af Kapten Thomas James på öen Charlton längs in i Hudsons bay åren 1631 och 1632 = = = =	263

*Fru Godin Odonais Skeppsbrott och
bedröfliga åfventyr, på stränderne af
Amazonfloden, år 1769.*

*Herr Godin Odonais bref till Herr De la
Condamine.*

Saint Amant Berri, d. 28:de Juli 1773.

Min Herre!

Ni begär af mig en berättelse om min hustrus resa på Amazonfloden. De orediga rykten som utspjridt sig, rörande de faror för hvilka hon varit utfatt, och hvilka hon ensam bland åtta personer öfverlevvat, öka, som ni yttrat, er nyfikenhet. Jag hade beslutit att aldrig tala derom, emedan denna händelses hugkomst alltid måste blifva smärtande för mig; men er, som varit min gamla reskamrat, som alltid visat mig så mycket deltagande och så många prof af vänskap, kan jag icke neka denna tillfridsställelse.

Ni torde ihogkomma att jag, då jag vid er afresa från Quito 1742 sista gången såg er, sade mig vilja taga samma väg som ni då ämnade resa, nemligen på Amazonfloden; dels i anseende

till min lust att lära känna denna väg, dels ock att åt min hustru utföka det mäkt beqvämliga färdningsfättet och spara henne mödan af en lång landväg genom bergaktiga trakter, hvarest man icke kan resa annorlunda än ridande på mul-åsnor. Ni hade den godheten att under er resa för de Spaniska och Portugisiska missionärerne på flodens stränder, omtala att en af era vänner skulle följa er; och de hade icke, flere år efteråt, glömt att ni gifvit dem denna underrättelse. Min hustru önskade mycket att komma till Frankrike; men ett ofta inträffande hafvande tillstånd tillät icke att, under de första åren af vårt äktenskap, utfätta henne för besvärligheterna af en så lång resa. Vid slutet af 1748 blef jag underrättad om min fars död, och fann då att jag nödvändigt måste infinna mig i mitt fädernesland; jag beslöt derföre att ensam resa till Cayenne utföre floden, och vidtaga alla mått och steg, på det min hustru sedan med beqvämlighet måtte kunna göra samma resa.

Jag afreste i Mars 1749, från provinzen Quito, lemnande min hustru i välsignat tillstånd. Jag ankom i April 1750 till Cayenne, skref genast till herr Rouillé, som då var Sjöminister, och bad honom förskaffa mig pass och rekommendationer från Portugisiska hofvet, på det jag måtte kunna resa uppföre Amazonfloden, afhämta min familj och sedan föra den samma väg med mig tillbaka. En annan än ni, min Herre, skulle förvånas att jag med så mycken lätthet företagit en resa af 1500 Fransyska mil, endast att förbereda

reda

reda en annan; men ni vet att resor i dessa länder medföra mindre omvägar och kostnad än i Europa. Dem jag gjordt under tolf års tid mellan Quito, Carthagena och andra ställen, samt äfven på de högsta fjällspetsarne, der jag satt märken till utfakande af Quitos Meredian, hade härdat mig. Jag begagnade detta tillfälle att till Konungens botaniska trädgård insända åtskilliga, till örterers kännedom hörande upplysningar. Äfven skickade jag en i Lima tryckt gramatica öfver Incas språk, såsom present till herr Buffon, af hvilken jag icke bekommit något svar. Af det, hvarmed herr Rouillé hedrade mig, fick jag veta att Konungen anbefallt Guvernören och Intendenten i Cayenne, att lemna mig rekommendationsbref till Regeringen i Para.

Jag skref då till er min Herre, och ni hade den godheten att för mig anhålla om respas. Ni skickade mig också ett rekommendationsbref ifrån Portugisiska Ministern i Frankrike, herr de la Cerda, till Guvernören i Para, och ett bref, som ni sjelf bekommit af Abbé Delaville, hvilken underrättat er att dessa pass blifvit utfärdade i Lisabon och skickade till Para. Jag frågade derefter hos Guvernören på detta ställe, men han sade sig icke veta något derom. Jag skref flere bref till herr Rouillé, men han var, som jag sedan fick veta, icke mera i ministären. Från denna tid har jag fem eller sex gånger hvarje år gjort ansökningar för att erhålla pass, men alltid förgafves, åtskilliga af mina bref hafva gått förlorade eller fallit i fiendens händer. Jag håller

åtminstone denna förmodan sannolik, efter ni icke fått några underrättelser från mig, churu jag fortfarande att skriva er till.

Då jag äntligen hörde sägas att Grefven af Herouville ägde Hertigens af Choiseuls förtroende, fick jag det infall att, fastän okänd, skriva till denna Grefve. Jag berättade honom i få ord hvem jag var, och anhöll att han, hos Hertigen, för mig måtte utverka ett pass. Dets godhet har jag att tacka för framgången af min anhållan, och fick, efter tio månader sedan jag skrivit honom till, se ett däckat fartyg, som på Konungens af Portugal befallning blifvit utrustat från Para, ankomma till Cayenne; det hade en besättning af trettio roddare och kommenderades af en kapiten af garnison i Para, som hade ordres att föra mig dit, och derifrån uppföre floden till det första Spanska nybygge, der han skulle invänta min återkomst, och föra mig samt hela min familj till Cayenne, hela resan skulle ske på Hans Majestäts bekostnad, som derigenom visade ett konungsligt och äfven bland Monarker sällsynt ädelmod.

Vi afreste från Cayenne under de sista dagarne af November 1765, för att afhämta mina saker i Oyapok, hvarest jag bodde. Det är en hamn belägen vid en ström af samma namn, trettio mil söder om staden Cayenne. Jag blef sjuk på detta ställe, och det ganska allvarligt. Herr Robello, Riddare af Christi-orden, som förde detta fartyg, väntade på mig i sex veckor. Men som jag icke efter denna tids förlopp för-

förmådde att begifva mig på refan, och fruktade att misbruka denna Officers tålmod, bad jag honom affegla och tillåta mig medfända någon som kunde öfverföra mina bref och äfven bistå min hustru på återrefan. Jag utvalde härtill Trifstan Orcafaval, som jag länge kändt, och som jag anlag skicklig att uppfylla mina affigter. Det paket jag lemnade honom, innehöll ordres från Jufuiternes General till Provinzialen i Qvito, och Superiorn för misfionärerne i Mainas, att anskaffa båtar, roddare och hvad mera min hustru för sin resa kunde behöfva. Trifstans göra var endast att framskaffa desfa bref till Superiorn, som bodde vid Laguna, och hvilken jag bad att han skulle skicka minn bref till Riobamba, på det min hustru måtte blifva underrättad om det fartygs ankomst, som Konungen i Portugal, på Konungens i Frankrike rekommendation, beordrat att föra henne till Cayenne. Trifstan skulle sedan i Laguna invänta ett svar från Riobamba.

Han afreste från Oyapok, på det Portugifiska fartyget, den 24:de Januari 1766, och ankom till det första Spanfka nybygget Loreto, i Juli eller Augusti månad samma år. Loreto är en nyligen anlagd misfion, nedanföre den vid Pevas, och fanns icke ännu då ni 1743 färdades på denna flod, icke heller då jag 1749 reste samma väg. Misfionen vid Tavatinga hafva Portugiferne också sedermera anlagdt, ofvanföre den vid San-Pablo, som förut var deras sista nybygge. Att bättre fatta allt detta, bör ni betrakta den karta ni ritat öfver Amazonflodens lopp, eller den

den som ni i er historiska journal, öfver er resa längs Equatorn, infördt.

Sedan den Portugisiska officern, herr Rebello, landsfatt Tristan vid Loreto, återvände han till Tavatinga, att, enligt de ordres han bekommit, der invänta fru Godins ankomst. Men Tristan, som borde hafva begifvit sig till Laguna, att der aflemna mina bref, råkade i Loreto en Spansk Jesuit, vid namn Yesquen, som återvände till Quito, och lämnade, med en liknöjdhet, som var oförlätlig och nästan kunde anses som affigtsfull elakhet, paketet till honom. Det var ställt till Laguna, som ligger på några dagsresors afstånd från det ställe der Tristan befann sig, och han skickar det femhundra mil längre bort öfver Andiska bergen och förblifver sjelf på det Portugisiska nybygget, att drifva handel.

Härvid måste anmärkas att jag gifvit honom penningar nog till bestridande af alla sina utgifter under resan i de Spanska kolonierne och desutom allahanda varor, som han för min räkning skulle afyttra.

Oaktadt hans besynnerliga misstag, fick fru Godin höra ett rykte, att icke allenast henne tillhörige bref ankommit och blifvit lämnade till en Jesuit, utan att äfven ett fartyg, som på Konungens i Portugal befallning blifvit utrustat för att transportera henne till Cayenne, anländt tillde närmast belägne Portugisiske nybyggena. Hennes bror, som var munk af Sanct Augustins-orden, äfvensom Pater Terol, Provincial för Sanct Dominici-orden, använde allt sitt bemödande hos Jesuiternes Provincial för att återbekomma dessa bref. Jesuiten

blef kallad och sade sig hafva lemnat dem till en annan; denne urfäktade sig på samma sätt; men oaktadt alla forskningar kom paketet aldrig till rätta.

Ni kan inbilla er den oro, i hvilken min hustru befann sig, som icke visste hvad hon borde företaga. Man talade i orten mot och med om detta fartygs ankomst, somliga satte tro der-till, andra tviflade. Att företaga en så lång resa, ställa sina husliga angelägenheter derefter, sälja sitt husgeråd och sina möbler utan någon visshet, var alltför äfventyrligt. Ändtligen beslöt fru Godin att skicka en Neger af bepröfvad trohet, vid namn Joachim, till missionerne, för att få veta fakens verkliga sammanhang. Negern begaf sig åstad i sällskap med några Indianer, men sedan han vandrat ett stycke på vägen, blef han fasttagen som rymmare och återfänd till sin mat-mör, som ännu en gång afskickade honom med nya ordres och flere försigtighetsmått.

Negern besegrade nu alla hinder, kom till Loreto, råkade Trifstan och talade vid honom. Han återkom med den nyhet, att berättelsen om fartyget var sann och att Trifstan var i Loreto. Då beslöt fru Godin att begifva sig på vägen, hon sålde så mycket hon kunde af husgeråd och möbler, men lemnade det öfriga, äfvensom sitt hus i Riobamba, sitt gods Guassen, samt ett annat mellan Galte och Maguazo, till sin svåger.

Man kan föreställa sig att mycken tid skulle ätgå, innan den Jesuit som i September 1766 emottog mina bref, hann resa till Qvito,
in-

innan man sedan hant göra alla efterökningar, i hopp att få rätt på dem och vinna upplysning om sammanhanget af de rykten som utspridt sig och kommit ända till fru Godin i Riobamba, samt innan hennes Neger Joachim hunnit göra tvenne serikildte resor till Loreto och hon sjelf kunde hinna att försälja en del af sina saker och vidtaga alla nödiga förberedelser till en så lång resa: ockfä blef hon icke resfärdig från Riobamba, som ligger fyratio mil söder om Quito, förrän den 1:sta Oktober 1769.

Ryktet om detta Portugisiska fartygs ankomst hade utspridt sig ända till Guyaquil på söderhafvets kuster, så att en herr R. . . , som gaf sig ut för Fransysk läkare och nu kom från öf-ra Peru, hvarifrån han ämnade sig till Panama eller Porto-Bello samt vidare till Sanct Domingo, Martinique eller Havana och derifrån till Europa, i Guyaquils vik vid Sanct Helena udde fick veta, att ett fruntimmer ifrån Riobamba ämnade resa till Amazonfloden och der gå om bord på ett fartyg, hvilket, i följd af Konungens i Portugal befallning, blifvit utrustat, att föra henne till Cayenne. Han ändrade derföre genast sin resplan, for uppföre Guyaquilsfloden och kom till Riobamba, hvarest han anhöll att få följa med fru Godin, hvaremot han lofvade att under resan sköta hennes helse. Hon svarade först att hon icke kunde disponera det fartyg som kommit att afhämta henne; men herr R. . . öfvertalade hennes begge bröder, som förestälde henne att han på en så lång resa kunde vara dem
nyt-

nyttig, och hon samtyckte dertill till hans upp-
tagande i fällskapet.

Hennes bröder, som begge ämnade sig till
Europa, beslöto att åtfölja sin syster, på det de
hastigare måtte komma, den ena till Rom, i sin
ordens ärender, och den andra till Spanien, i en-
skildte affärer. Denne sista medförde en son af
nio till tio års ålder, som han ville låta uppfo-
stra i Frankrike. Min svärfar, herr Grandmai-
son, hade rest före, att ställa allting i ordning
för des dotter, ända till det ställe der hon på
andra sidan Andiske fjällarne skulle gå om bord.
Presidenten och Generalkapiten i provinsen Quito,
gjorde först några svårigheter vid att tillåta resan
genom detta land, som dock lätt besegrades, fast-
än denna väg, som ni vet min Herre, af Konun-
gen i Spanien blifvit förbjuden.

Jag hade vid min återkomst från Carthage-
na, dit jag i Kompaniets angelägenheter 1740
blifvit skickad, medhaft ett pass från Vicekonun-
gen i Santa-Fe, Don Sebastian de Estava,
som lemnade oss fritt att taga hvilken väg vi
funno tjenligast; äfven hade Spaniska Guvernören
i Mainas och Omaguas, som blifvit underrättad
om min hustrus ankomst, varit så artig att han
skickat en båt emot henne, hvilken, lastad med
allahanda förfriskningar, såsom frukt, mjölk, grön-
saker m. m., mötte henne på något afstånd från
Omaguas. Men hvilka misöden, hvilka rysliga
händelser måste icke föregå detta gladare ögon-
blick!

Hon

Hon afreste från Riobamba med sitt medfölje den 1:sta Oktober 1769 och ankom lyckligt till Canelos, hvarifrån de vidare skulle färdas på den lilla strömmen Bobonasa, som förenar sig med strömmen Pastasa, hvilken åter utgjuter sig i Amazonfloden. Herr Grandmaison, som rest en månad före dem, hade funnit byn Canelos full af invånare, och genast fortfatt sin resa, sedan han besöjt om förfriskningar och anskaffat en båt med roddare för deras räknung, hvilket han äfven gjorde på alla andra ställen der de skulle stadna. Som han visste att hon åtföljdes af sina bröder, en läkare, en Neger och trenne Indianska qvinnor, ansåg han öfverflödigt att vänta på henne, utan reste ända fram till de Portugisiske missionerne. Olyckligtvis hade under tiden en koppsmitta, som uppkommit i dessa trakter, utspridt sig bland Indianerne, och som de mycket frukta denna sjukdom, hvilken Europeerne tillfördt dem, hade alla inbyggare i Canelos begifvit sig inåt skogarne.

Min hustru hade afrest med ett medfölje af trettioen Indianer, som skulle bära henne och hennes trofs. Ni vet att denna väg icke en gång kan beredas med åsnor, utan att de som örka gå, vandra den till fots, men andra låta sig bäras. De Indianer fru Godin medfördt, och som, enligt en sed, uppkommen genom deras ofta välgrundade misstroende för Europeer, voro betalte förut, återvände genast från Canelos, antingen af fruktan att blifva finittade af koppor eller emedan de voro rädda att man skulle vilja tvinga

ga

ga dem att gå om bord på båt, hvarföre de bära stor farhåga. Men vi behöfva icke en gång söka så goda skäl till deras rymning; ni vet, min Herre, huru många gånger de öfvergifvit oss på fjällarne, utan minsta anledning, under de re- for vi gjordt tillsammans. Hvad utväg kunde väl min hustru taga under sådane omständigheter? Om hon än hade varit istånd att komma tillbaka, skulle begäret att hinna det fartyg, som på tvenne Konungars befallning väntade henne, och hoppet att efter tjugo års frånvaro återse sin man, hafva bevekt henne att trotsa alla hinder.

Der fanns icke i hela byn mer än tvenne Indianer som undgått smittan, de hade ingen båt, men lofvade att göra en och föra henne till mis- sionen Andoas, omkring tolf dagsrefor längre bort på floden Bobonasa; hon betalte dem förut; då båten var färdig afreste de alla från Canelos, och seglade i tvenne dagar; andra dagen om af- tonen stånade de för att hvila öfver natten. Föl- jande morgon voro begge Indianerne försvunne; sällskapet gick likväl om bord och fortsatte resan utan ledsagare; den första dagen förflöt utan nå- gon olycka. Dagen derpå vid middagstiden sågo de en liten båt, som låg i en hamn, nära en koja, i hvilken de funno en Indian, som varit sjuk, men nu var på bättringsvägen; han lofvade att följa med dem och styra. Då han dagen derpå ville upptaga herr R...s hatt, som hade fallit i vattnet, föll han sjelf öfver bord; och som han ännu var så matt att han icke orkade simma, drunknade han. Nu var båten utan lots
och

och förd af menniskor som icke hade minsta begrep om huru ett fartyg skulle handteras; ockfå blef den snart full af vatten, hvilket tvingade dem att gå i land och bygga sig en koja.

De hade nu icke mer än fem eller sex dagars resa till Andoas. Herr R... erböd sig att fara dit, och gaf sig på vägen med en annan Fransos, som var i hans sällskap, samt fru Godins trogna Neger, hvilken följde med för att ro dem; herr R... glömde icke att medtaga alla sina faker. Jag har sedan förebrått min hustru att hon icke äfven skickade någon af sina bröder med herr R..., för att söka hjälp i Andoas; hvarpå hon svarat, att ingen af dem, efter den olycka som inträffat, ville gå om bord på båten.

Herr R... hade, då han afreste, lofvat fru Godin och hennes bröder, att han efter fjorton dagar skulle återkomma med en båt och Indianer. Men sedan de väntat i tjugofem dygn, förlorade de hoppet i detta fall, och sammanfatte en flåte, på hvilken de med en del af sina faker och sin proviant gingo om bord. Denna flåte, som äfven illa styrdes, stötte emot en stock under vattnet, och kantrade; härigenom förlorades deras faker, och de föllo alla i floden, dock drunknade lyckligtvis ingen. Fru Godin var tvenne gånger under vattnet, men blef räddad af sina bröder.

Nu, författe i en ändå mera bedröflig belägenhet än förut, beslöto de att följa flodens strand till fots. Hvilket företag! Ni vet, min Herre, att desfa strömmars stränder äro beväxte af en

tät skog, blandad med buskar och högt gräs, som man icke utan mycken möda och tidsutdrägt kan komma igenom. De återvände till sin koja, togo der de lifsmedel som blifvit qvarlemnade och begåfvo sig på vägen till fots. De märkte, då de följde flodens stränder, att desz krökningar mycket förlängde vägen; för att undvika dem, gingo de in i skogen och kommo vilse. Uttrötade af långvarigt gående i en skog, som äfven för dem hvilka äro vana dervid, är så besvärlig, skadade i fötterne af qvistar och taggar och plågades af törst, ägde de, sedan deras proviant blifvit förtärd, ingen annan utväg, än att äta vilda frukter och palmkål. Utmattade af hunger, ängslan och trötthet, förlorade de alldeles sina krafter och sitt mod, de satte sig och förmådde icke mera att uppstå. Under tyft förtviflan väntade de sin sista stund, och dödde om tre eller fyra dagar, den ena efter den andra.

Fru Godin, som låg ibland sina bröder och de andra liken, förblef i tvenne dygn nästan sanslös af förskräckelse, lidande och fasa, och plågades af en förtärande törst. Men Försynen, som ville att hon skulle räddas, skänkte henne mod och styrka att släpa sig ifrån detta ställe, den frälsning till mötes som väntade henne. Hon befann sig utan skor, och halfnaken: ett lintyg och en sönderrifven kappa utgjorde hela hennes klädnad; hon skar sönder sina bröders skor och fäste sulorne under sina fötter. Det var mellan den 25:te och 30:de December 1769 som sju personer af detta olyckliga sällskap omkommo.

Jag

Jag slutar från föregående säkra dato och från hvad den enda person som undgått döden sagt mig, att det var åtta eller nio dagar sedan hon lemnat det ställe der hon sett sina bröder och sina tjenare omkomma, som hon sjelf anlände till Bonafas strand. Obegripligt är, huru ett fruntimmer, som framlevat sina dagar i öfverflöd och veklighet under sådana omständigheter, i så lång tid kunde bibehålla sitt lif.

Hon har förfäkrat mig att hon var ensam i tio dagar, af hvilka hon tillbringat tvenne bredevid sina döda bröder, väntande sin egen sista stund, och de andra åtta under ett ängsligt vandrande än hit och än dit i skogen. Minnet af det långvariga och rysliga uppträde hvartill hon varit vittne, nattens och enslighetens fasa i en ödemark, en beständig fruktan för döden, som med hvarje ögonblick tilltog, gjorde ett sådant intryck på henne, att hennes hår grånade. Andra dagen sedan hon börjat sin ensamma vandring, fann hon vatten, några vilda frukter och några grönsaktiga ägg, som hon icke kände, men som jag efter hennes beskrifning håller före hafva varit raphönsägg. Hon kunde i början med möda äta, ty matstruppen var genom brist på födoämnen nästan alldeles hopdragen, men hon återvann småningom denna förmåga. De ägg hon funnit voro tillräckliga att i några dagar nära henne. Högsta tiden var också verkligen inne att denna undsättning inträffade.

Om ni läste i en roman, att ett ömtåligt fruntimmer, vandt att njuta alla lifvets bekvämlig-

ligheter, faller i en flod, uppdrages halfnaken, ingår i en vild skog, sjelf åttonde, utan ledsagare, och vandrar der i flere veckor, kommer vilse, lider hunger, törst och högsta utmattning; ser sina begge bröder, som äro mycket starkare än hon, omkomma, tillika med en ung brorson, trenne pigor och en ung man, som varit betjent hos doktorn; att hon öfverlefvat dem alla; att hon, sedan hon i tvenne dagar och tvenne nätter förblifvit ensam bland deras lik, i trakter der tigrar och ganska farliga ormar till öfverflöd finnas *), utan att någonsin råka ett enda af desla djur, uppstiger och gifver sig på vägen, betäckt af trasor, irrande i en ödemark, till dess att hon på den åttonde dagen befinner sig vid Bobonafas stränder; skulle ni anklaga bokens författare att öfverskrida all sannolikhet: men sanningen af denna händelse är stadfastad, genom mig tillända bref, från flere missionärer vid Amazonfloden, hvilka gjordt sig underrättade om förloppet af denna rysliga olycka, och om hvilken jag desutom äger bevis nog, som ni längre fram i denna berättelse skall få se. Desla olyckor hade icke händt, om icke Tritan varit en otrogen kommissionär; ty om han, i stället att stadna i Loreto, fördt mina bref till Superiorn i Laguna, hade min hustru, äfvensom

hen-

*) Jag har i dessa trakter sett Untsar, som äro ett slags ganska grymma tigrar; der finnes också de mest giftiga ormar, sådane som Skallerormen, hvilken Spaniorerne kalla Coral, den ryktbara Balalao samt flere andra slag.

hennes far, funnit byn Canelos full af Indianer och der bekommit en båt hvarmed hon kunde fortsätta sin resa.

Det var, som ofvanföre blifvit nämt, den åttonde eller nionde dagen, sedan hon lemnat det ohyggliga ställe der hennes olyckliga resfällskap slutat sina dagar, som fru Godin anlände till Bobonafas strand. I gryningen hörde hon ett buller på ett par hundra steg ifrån sig. En hastig känsla af förskräckelse kom henne först att skynda inåt skogen, men då hon betänkte att hennes belägenhet svårligen kunde bli värre än den redan var och att hon således icke hade något att frukta, närmade hon sig stranden och fick se tvänne Indianer, som skjöto en båt i vattnet. De sågo också fru Godin och kommo till henne. Hon bad dem på det högsta att föra henne till Andoas. Desse Indianer, som tillika med sina hustrur flydt från Canelos för att undvika koppfsmittan, kommo nu från en koja som de hade i skogen, och ämnade sig till Andoas. De emottogo min hustru med vänlighet, skötte henne och förde henne till denna by. Hon hade i några dagar ämnat stadna der, för att hvila sig, hvilket man lätt infer att hon ganska väl behöfde, men blef så förtretad öfver den dervarande missionärens uppförande, af hviiken hon berodde och emot hviiken hon således såg sig tvungen att nyttja förställning, att hon icke ville förlänga sitt vistande i Andoas och icke en gång der tillbringa natten, om hon kunnat undvika det.

En stor revolution hade inträffat i de Spanska-
Amerikanska missioner, som bero af Lima, Qvi-
to, Charcas och Paraguay, hvilka inom ett eller
tvenne århundraden blifvit grundade af Jesuiter
och sedermera af dem beständigt förvaltade. Den-
na ordens ledamöter hade nyligen, genom en
oförutsedd befallning från Madrid, blifvit utdrif-
ne ur alla sina collegior och missioner, arresterade,
skickade om bord på skepp och förde till
Päfvens länder; men denna händelse hade icke
förorsakat mera oro i desfa trakter än ombytet af
kyrkoherde i ett pastorat. Jesuiterne hade blifvit
ersatte af andra prester. Missionären i Andoas,
hvars namn jag föker att glömma, var en af
dem. Fru Godin, som icke ägde det minsta,
och icke visste huru hon skulle bevisa de Indianer
sin erkänsla som frälst hennes lif, påmint sig
att hon hade tvenne guldkedjor på sin hals, hvilka
tillsammans kunde väga omkring fyra unts; hon gaf
en af dem till hvardera af desfa Indianer, hvilka
deröfver blefvo ganska glada, men missionären
bemäktigade sig i hennes närvaro begge kedjor-
ne, och lemnade Indianerne i utbyte, tre eller
fyra alnar af ett groft tunt bomullsty, som till-
verkas i detta land och kallas Tucoyo. Min
hustru blef så förtretad öfver denna nedriga ger-
ning, att hon genast begärte en båt och roddare,
och afreste dagen derpå till Laguna. En Indian-
ska i Andoas gjorde henne en kjort af bomulls-
ty, som hon betalte så snart hon kommit till
Laguna, och som hon noga gömmer, äfvensom
sina bröders skofulor, hvilka hon, som förut blif-

vit nämt, i skogen hade fäst under sina fötter; detta bedröfliga minne af dem, är ocklä mig ganska kärt.

Medan hon irrade i skogarne, rodde hennes trogna Neger med några Indianer från Andoas uppåt floden, för att komma henne till undfättning. Herr R..., som mera tänkte på sina egna angelägenheter än på det fartygs affändande hvilket skulle frälja hans välgörares lif, hade genast, tillika med sin kamrat och sin tros, afrest från Andoas och begifvit sig till Omaguas. Då Negern kom till den koja, vid hvilken han lemnat sin matmor och hennes bröder, men icke råkade dem der, följde han, tillika med Indianerne, deras spår i skogen, till des han fann de döda kropparne, som redan antagit förruttelse. Negern och Indianerne, hvilka nu icke kunde förmoda att någon af hela sällskapet undgått döden, återvände till kojans, medtogo allt hvad som blifvit kvarlemnadt der och begafvo sig till Andoas, dit de före min hustru ankommo. Negern, som icke mera tviflade på sin matmors död, begaf sig till herr R... i Omaguas, och lemnade honom alla de saker han tillvaratagit. Denne visste att herr Grandmaison, som ankommit till Loreto, derstädes med otålighet väntade sina barn. Ett bref från Trifstan, som jag har i mina händer, beviser äfven att min svärfar, som blifvit underrättadt om Negern Joachims ankomst, befallte Trifstan att fara efter honom och föra honom till Loreto, men hvarken Trifstan eller herr R... funno för godt att i detta fall göra
min

min svärfar till viljes, utan herr R... skickade i desz ställe på eget bevåg Negern tillbaka till Quito och behöll de saker han lemnat honom.

Ni vet, min Herre, att Laguna intet är beläget på Amazonflodens stränder, utan några mil derifrån vid strömmen Guallaga, som utgjuter sig i den förra. Joachim, som af herr R... fått sitt afsked, kunde icke i Laguna söka sin matmor, som han ansåg död, utan återvände till Quito. Denna Neger är förlorad för henne och mig. Ni har svårt att tänka er till det skäl herr R... sedan anfördt, för att ursäkta sig deröfver att han bortfänt en trogen tjenare, som var oss så nödvändig. "Jag fruktade, svarade han mig, att han skulle mörda mig . . ." — "Hvem kunde, invände jag, ingifva en sådan misstänka emot en man, hvars nit och trohet ni kände och i hvars sällskap ni så länge rest? Om ni fruktade att han tillräknade er sin matmors död och därför bar hat till er, hade ni kunnat skicka honom till herr Grandmaison, som begärt honom af er och som icke bodde långt bort. Hvarföre kunde ni icke åtminstone låta fångsla honom? Ni var hos Guvernören i Omaguas, som skulle hafva lemnat er handräckning." Jag har öfver hela detta samtal ett bevis af herr d'Albanel, Kommandant i Oyapok, i hvars närvaro jag gjorde herr R... desza förebräelser; detta document är också uppvisat och lagfarit vid domstolen i Cayenne.

Emellertid hade fru Godin med sin båt och sina Indianer, från Andoas ankommit till Laguna, och blef der af doktor Romero, den

unga Superiorn för misfionererne, med all möjlig vänlighet emottagen. Under sex veckor, som hon vistades på detta ställe, glömde hon intet, hvarigenom hennes mycket skadade hälfa kunde återställas och minnet af hennes olyckor fkingras. Doktor Romeros första omsorg blef nu att fända en kurir till Guvernören i Omaguas, för att underrätta honom om fru Godins ankomst och om hennes sjukliga tillstånd. Herr R..., som lofvat henne att skjöta hennes hälfa, kunde då icke längre undgå att infinna sig. Han medförde fyra silfvertalrikar, en bågare, en klädning af sammet, en af damask, en af taft, något linne och andra faker, som dels tillhört henne, dels hennes bröder, och sade att allt det öfriga hade ruttnat. Han glömde att guldarmband, gulddosor, reliquier af guld och örhängen af smaragder äfvenså litet som andra effekter af samma beskaffenhet kunna ruttna. "Om ni hade medfört min Neger, svarade honom fru Godin, hade jag af honom kunnat få veta hvart alla de faker tagit vägen som han säkert måste hafva funnit i kojan. Hvem skall nu göra räkning derföre? Farväl min herre, jag kan omöjligen glömma att ni är upphofsman till mina olyckor och mina förluster; tag ert parti, jag vill icke längre hafva er i mitt fällskap." Min hustru hade ganska rätt. Men herr Romero, som hon icke ville neka något, föreställde henne att herr R..., om hon öfvergaf honom, icke visste hvart han skulle taga vägen, och bad för honom. Härigenom befredades hen-

hennes vedervilja, och hon tillät honom ändtligen att följa sig.

Då fru Godin blifvit någorlunda återställd, skref herr Romero till herr Grandmaiton, att hon vore utan fara, och att han skulle fända Trifstan att föra henne om bord på det Portugisiska fartyget. Han skref också till Guvernören, att han föreställt fru Godin, hvars mod och Gudsfruktan han högeligen berömde, att, fastän hon redan färdats öfver fyrahundra Franska mil, vore hennes långa befvärliga resa knappast mer än börjad, efter hon ännu hade fyra eller fem gånger så långt till Cayenne; och att hon, som knappt undgått döden, nu gick att utlåta sig för nya äfventyr; derjemte hade han föreslagit, att med säkert medfölje fända henne tillbaka till sin egendom vid Riobamba; men hon hade svarat, att hon förundrade sig öfver det förslag han gjorde henne; att som Gud bevarat henne ensam från den undergång hvilken träffat hela hennes sällskap, kunde hon med så mycket större skäl hoppas att genom des ytterligare nådiga beskydd ännu en gång få råka en älskad och efterlängtd maka; att hon endast i denna affigt gifvit sig på vägen, och att hon skulle anse sig motarbeta Försynens affigter, om hon gjorde det biträde, de begge Indianerne samt deras hustru och herr Romero sjelf gjorde henne, ändamålslost; de hade frälst hennes lif, och Gud allena kunde derföre belöna dem.

Min hustru har alltid varit mig kär; men desfa hennes tänkesätt hafva ännu mera ökat
min

min ömhet för henne. Då Trifstan icke ankom, utrustade herr Romero, sedan han någon tid fåfängt väntat, en båt, och befällte att man, utan att stadna på något ställe, skulle föra fru Godin till det Portugisiska fartyget. Det var då Guvernören i Omaguas, som sått veta att hon reste utföre floden och icke någonstädes ville uppehålla sig, skickade en båt emot henne, med åtskilliga förfriskningar.

Den Portugisiska officern, herr Rebello, som också erhöll kunskap om hennes ankomst, skickade en Indiansk båt, förd af tvenne soldater och försedd med proviant, henne till mötes. Den råkade henne vid byn Pavat. Denne officer, som på det nogaste ville fullgöra sin Konungs ordres, arbetade sig med mycken möda uppföre floden ända till Loreto, hvarest han emottog henne. Hon har försäkrat mig att från detta ögonblick, under en väg af ett tusen Fransyska mil, ända till Oyapok, ingenting felades i afseende på de mäst utfökta bekvämligheter och den läckraste föda: hon hade öfverflöd af vin och likörer, samt fisk och vildt, som dagligen lemnades af tvenne små båtar, hvilka gingo före fartyget och från kringliggande nejder anskaffade allt hvad man behöfde. Guvernören i Para hade derom förut skickat befallning till de byar man passerade.

Jag har glömt att berätta, det min hustrus lidanden icke ännu voro slut: tummen på hennes ena hand, hade, under hennes vandring i skogen, af törnen, som inträngt i den och som man icke
kun-

kunnat uttaga, blifvit skadad; en bulning hade derigenom uppkommit, som angripit fenorne och sjelfva benet. Man talade om att affkåra den, men hon slapp ändtligen med mycken värk och en operation, som i San-Pablo företogs, då några benkjärfvor blefvo uttagne. Hennes tumme blef likväl för alltid stel, så att den icke mera kan böjas. Det Portugisiska fartyget fortsatte sin väg ända till skansen Curupa, belägen omkring sextio mil ofvanföre Para. Herr Martel, Riddare af Christiorden och Major vid garnison i Para, ankom nu på Guvernörens befallning, att taga befalet öfver fartyget och föra fru Godin till hamnen Oyapok.

Icke långt från flodens mynning, vid utloppet af en ström, som af Indianerne kallas Carrara-Pourri, förlorade han ett af sina ankare, och emedan det hade varit oförsigtigt att gifva sig ut med ett enda, skickade han sin slup till Oyapok att begära ett nytt, som han också genast bekom. Vid underrättelsen här om, gick jag ut ur Oyapoks hamn med en galiot, och omfamnade om bord derpå, efter tjugo års frånvaro samt ömsesidiga olyckor och motgångar, en kär hustru, som jag icke mera hoppades att få återse. Jag glömde vid hennes omfamningar förlusten af mina barn, och gladdes till och med deråt, emedan en mera tidig död bevarat dem från det rysliga öde som eljest i skogarne vid Canelos, under deras mors ögon, skulle hafva fallit på deras lott, och som hon visst icke hade kunnat öfverleva. Min yngsta dotter var död i koppor, ader-

aderton månader före sin mors resa från Riobamba, nitton år gammal. Hon var född trenne månader efter min resa från provinsen Quito; och det var genom ert bref från Paris, som jag erhöll denna underrättelse i Cayenne, år 1752.

Vi gingo till ankars vid Oyapok den 22:dra Juli 1770. Jag fann herr Martel vara en officer af äfvenlå stora kunskaper som angenämhet i sitt sätt att vara. Han känner de mästa Europeiska språk, äfven Latin ganska väl, och skulle kunna lysa på en större skådeplats än Para. Han är af Fransyskt ursprung och af den ryktbara familj, hvars namn han bär. Jag hade det nöje att hafva honom hos mig i fjorton dagar i Oyapok, dit herr Fiedmond, Guvernör i Cayenne, hvilken Kommendanten i Oyapok genom en kurir underrättade om hans ankomst, genast skickade en båt med förfriskningar. Man lät det Portugisiska fartyget undergå reparation, som det väl behöfde, och anskaffade nya segel, hvarmed det kunde segla uppföre floden mot strömmen. Kommendanten i Oyapok lemnade herr Martel en lots, som skulle ledsaga honom ända till gränsen. Jag ämnade också vara honom följaktig dit med min galliot; men han bad mig vända om vid Cap Orange. Jag lemnade honom med uttryk af tacksamhet för all den godhet och artighet han bevisat både mig och min hustru. Hans landsmän hade också i allmänhet visat sig ganska adelmödigas emot mig, icke allenast vid detta tillfälle, utan äfven under min föregående resa.

Jag

Jag borde förut hafva berättat er, att jag, då jag år 1749 reste utföre Amazonfloden, utan andra rekommendationer till Portugiserne än minnet af det rykte ni, då ni 1743 reste denna väg, utspredt, att en af era vänner skulle komma att färdas längs denna flod: i alla Portugisiska nybyggen, af missionärer och skansarnes Kommandanter, på det måst förekommande sätt blef emottagen. Jag hade i San-Pablo tillhandlat mig en båt, på hvilken jag reste utföre floden ända till skansen Curupa, hvarifrån jag skref till Guvernören i Stora Para, herr Frans Mendoza Goyao, för att underrätta honom om min ankomst, och begära hans tillstånd att färdas från Curupa till Cayenne, dit jag genaste vägen ämnade begifva mig. Men han hedrade mig med ett så artigt svar, att jag beslöt taga en lång omväg för att fara till honom och betyga honom min erkänsla. Han emottog mig med all möjlig artighet, öfvertalade mig att bo hos sig och äta vid sitt bord, qvarhöll mig i åtta dagar och ville icke tillåta mig att afresa, förrän han sjelf for till Saint-Louis de Maranhao, dit hans tjenst kallade honom.

Efter hans afresa, begaf jag mig åter till Curupa i min båt, åtföljd af en annan större, hvilken denna skansens Kommendant gifvit mig för att nedfara till Para, som ligger vid en stor flod, hvilken man origtigt ansett för Amazonflodens högra arm, med hvilken Paras ström sammanhänger genom en kanal, kallad Tagipuru. Jag fann vid Curupa en stor båt, utrustad på
be-

befällning af Guvernören i Para, som fördes af en sergeant och hade fjorton roddare, hvilken skulle föra mig till Cayenne, dit jag reste öfver Macapa, längs Amazonflodens vänstra strand, ända till dess mynning, att att, som ni, kringsegla den stora ön Joanes eller Marajo. Då jag, utan bestämde rekommendationer till någon af Portugiserne, blifvit så väl behandlad, kunde jag med skäl vänta mig ännu mera omsorgsfull artighet, sedan Hans Majestät Konungen i Portugal värdigats utgifva bestämde ordres, rörande ett fartygs utrustning, som skulle segla ända till gränsen af dess stater, och var ämnat att emottaga min familj och transportera den till Cayenne? Men jag återkommer till min berättelse.

Sedan jag vid Cap Orange tagit afsked af herr Martel, med alla de ceremonier som vid sådane tillfällen sjömän emellan vanligen brukas, återkom jag till Oyapok, hvarifrån jag begaf mig till Cayenne.

Till råga på mina motgångar, iråkade jag härstädes en process, som jag, mig till ingen nytta, vann. Trifstan begärde af mig det arfvode af sextio livres i månaden, som jag lofvat honom, och jag utfäste mig, att betala honom för aderton månader, hvilket var den högsta tid som hans resa hade kunnat räcka, om han riktigt uträttat sitt ärende. Ett utslag från högsta Rådet i Cayenne, har under den siffledne 7:de Januari dömt honom att göra mig reda för åtskilliga varor, som jag hade lemnat honom att försälja,
och

och som, med afdrag af ett tusen åttatio livres, hvilka jag var honom skyldig för aderton månaders restraktamente, i slutliqvid ofs emellan skulle lemna mig en fordran af sju till åtta tusen livres. Men denna stackare, som missbrukat mitt förtroende, varit orsaken till åtta personers död, om man räknar den dränkte Indianen, och alla min hustrus olyckor, kunde, sedan han nu förstört värdet af alla de varor jag anförtrodt honom, icke betala sin skuld; och jag ville ej öka min förlust, derigenom att jag födde honom i fängelse.

Jag tror mig nu, min Herre, hafva uppfyllt er önskan. Den beskrifning jag teknat, har varit påkostande för mig, efter den i mitt hjerta återväckt många forgliga minnen. Min process med Tristan och min hustrus, efter ankomsten till Cayenne, iråkade sjukdomar, som voro en följd af hvad hon hade lidit, hafva icke tillåtit mig att förrän detta år företaga en lång sjöresa. Hon är nu med sin far bland mina anhöriga, som med ömhet emottagit dem. Herr Grandmaison ämnade icke resa till Frankrike; han ville endast bringa sin dotter om bord på det Portugisiska fartyget; men som han redan var gammal, hans andra barn omkommit och han tärdes af djup sorg, öfvergaf han allt och gick om bord med henne, sedan han uppdragit sin andra mäg, herr Savala, som också bodde vid Riobamba, att förfälja den egendom han ägde i Amerika.

Vi gingo till segels från Cayenne den 21:sta April 1773 och ankommo till Rochelle den 26:te Juni samma år.

Oaktadt all den möda vi göra ofs att muntra min hustru, är hon merendels bedröfvad, och kan icke glömma sina olyckor. Jag har med svårighet kunnat förmå henne att lemna mig de upplysningar hvaraf jag var i behof till utförandet af ofvannämde rättegång, och jag tror äfven att hon förteगत många omständigheter, som hon sjelf skulle önska att kunna glömma och hvilkas förtäljande endast skulle bedröfva mig. Hon ville icke en gång att jag skulle förfölja Tristan, utan yttrade medlidande mot denne oärliga och illafinnade menniska.

*Ett, Holländska Ostindiska Kompaniet
tillhörande Skepps förlisning på Goda
Hoppsuddens redd år 1773. Wolte-
mads hjeltmodiga gerning.*

Den 1:sta Juni 1773 uppkom en ganska häftig nordvestlig vind, som ökte sig till en full storm med regn; den fortfor följande natten med så mycken våldsamhet, att alla fyra ankartågen sprungo för ett af de fyra skepp som ännu lågo på reddan, och det drefs emot en sandbank midt för Zout-Rivier, och brast i stycken. Böljorne uppstego så högt, och floden hade så mycket fligit, att man knappast kunde komma öfver den.

Den farliga årstiden eller vintern, räknas vid Goda Hoppsudden från den 14:de Maj till den 14:de Augusti, och under denna tid våga skeppen fällan inkomma i viken eller kvarstadna der; Kompaniets skepp få icke heller då ligga på denna redd, ehuru väl Guvernören icke alltid strängt iakttager detta förbud, i anseende till alla de svårigheter man är underkastad då man skall lasta i Falsobay.

Det skulle vara svårt att bestämma den förlust Ostindiska Kompaniet led genom detta skeppsbrott, olyckligast var, att större delen af besättningen, i brist på undsättning, omkom. Endast sextiotre menniskor frälstes, men etthundradefyratio drucknade, och man måste, till mensklighetens blygd, bekänna, att man visade sig myc-
ket

ket mera verksam att berga varorne än att undfatta dessa olyckliga; de som kunde summa voro icke lyckligare än de andra, ty de blefvo antingen fänderslagne mot klipporne eller af den tillbakavräkande bränningen utförde i hafvet.

Straxt efter skeppsbrottet, tidigt om morgonen, vidtog man de verksamaste anstalter för att frälssa Kompaniets gods, men människorne syntes man icke hafva efterfrågat. Trettio man, anförde af en ung löjtnant, fingo befallning att begifva sig till den ort der fartyget strandat, och noga efterse att ingen stöld blefve begången. Man uppfatte också en galge, på hvilken man uppslagit ett plakat, som hotade hvar och en hvilken närmade sig, att utan vidare omsvep blifva hängd. Härigenom blefvo de medlidssamme borgare, som utkommit från staden, för att hjälpa de olyckliga, tvungne att återvända, sedan de varit vittne till åtskillige befallningshafvandes hårdhet och liknöjdhet, som icke en gång tycktes märka, att en myckenhet människor funnos på detta skepp, som voro utmattade af hunger, törst, trötthet och förtviflan.

Ibland en mängd enskildte uppträden, som bidrogo att göra denna olyckshändelse ännu mera beklagensvärd, torde det vara nog att omtala den behandling skeppets konstapel, som var lycklig nog att befinna sig bland de räddade, måste lida. Sedan han, utmattad och halfnaken, blifvit kastad på stranden, fick han se sin kista ligga framför sig, och begärde af löjtnanten tillåtelse att derifrån uttaga sin sourtut; men denne nekade der-

dertill, fastän han såg nyckeln, som på sjömäns maner var fastad vid kofferten, på hvilken denne stackars konstapels namn också stod skrifvit. Denne officer trodde sig utan tvifvel bevisa sitt nit och sitt mod genom några käppslängar, som han utdelade på denne olyckliges nakna och blodiga rygg, ehuru des blotta åsyn borde hafva väckt hans medlidande. Sedan han tillbringad dagen, utfatt för blåst och köld, utan några kläder och i den mäst usla belägenhet, blef han tillika med de andra, som Försynen ensam räddat, förd till staden; men då man ändtligen gaf honom lof att öppna sin koffert, för att uttaga sina kläder, fann han den plundrad. En borgare, som rördes af medlidande, aftog sin egen fourtut och länte honom den. Alla desse fattige skeppsbrutne nödgades i flere dagar tigga kläder och bröd i staden, till des de af Kompaniet bekommit sin aflöning och åter inträdt i des tjänst.

De beskrifningar man framställt, skulle i läsa-rens hjerta lemna ett alltför sorgligt intryck, om man icke kunde motväga det genom en verkeli-gen rörande anekdot; det är behagligt att möta en ädelmodig och välgörande man bland omen-niskor, som endast längta efter guld och blod.

En gammal man, som var född i Europa och hette Woltemad, vaktare för de rara djur hvilka förvaras i Kompaniets trädgård, hade en son, som var korporal vid stadens garnison, och var en af dem som först blefvo kommenderade till Parden-Eylant, der vakten skulle utfättas för att akta de köpmannavaror som kunde blifva ber-gade.

gade. Denna gamla man lånar en häst och begifver sig ganska tidigt ut, för att tillföra sin son en butelj vin och något bröd; det var så bittida att man icke ännu hunnit uppfatta galgen eller utfärda det plakat som tillkännagaf des brottliga ändamål. Medan denna gubbe talade vid sin son, hörde han de olyckligas jämmer som befunno sig på vraket; full af förtroende till sin häst, störtar han ut i vattnet med den, ankommer till skeppet, uppmuntrar några af de skeppsbrutne att taga fast i ändan af ett rep, som han räcker dem, och tillsäger två af desse olycklige att hålla sig fast vid hästens svants. Detta djur fimmade väl, des storlek och tyngd gjorde att det icke af bränningen kunde kastas tillbaka från stranden; och Woltemad förde de begge olycklige levande till landet. Uppmuntrad af denna första framgång, förnyade han sex gånger sin farliga färd, och frälste sålunda fjorton människor. Vid den sjunde resan syntes honom hästen så utmattad, att han måste låta honom någon stund förblifva på landet, för att hvila sig. De olycklige som ännu voro på skeppet, trodde att han icke ämnade återkomma; de fördubblade sina böner och sina rop; Woltemads känslofulla själ rördes deraf, och han störtar sig ännu en gång ut ibland böljorne; men denna sista ädelmodiga handling kostade honom lifvet. Ett alltför stort antal människor fattade på en gång i hästen; en bland andra fick tag i betslet och drog det stackars djuret med sig under vattnet, hvarigenom alla blefvo dränkte.

Wol-

Woltemads hjeltemodiga uppoffring är så mycket mera förundransvärd, som han icke kunde simma, och beviser huru mycket folk man hade kunnat frälfa, om man endast sträckt en lång lina från skeppet till stranden, på hvilken en man i sender hade kunnat komma i land, antingen derigenom att han hållit sig dervid med händerne, eller fatt sig i en stor korg, igenom hvars grepe sjelfva tåget hade kunnat stickas.

Då stormen var förbi, låg skeppet så nära land, att man från det samma nästan kunde hoppa till stranden.

De stränga mått man vidtagit för att bevara Kompaniets saker, verkade icke mycket; detta skeppsbrott riktade många af de tjenstemän som hade att göra dermed; man såg dem hemföra hela bördor af jern på sina hästar, och sälja det åt smederne i staden. Den djerfhet de genom denna mindre dyrbara varas förnillande tillkännagåfvo, bevisade nogsamft att de icke eller underlåtit att lägga sig till andra saker, som bättre kunde betala sig. Soldaterne efterföljde i sin mon, sina värdiga förmäns efterdöme: de återkommo om aftonen, med gevärspiporne fulla af guldgaloner, hvilka, fastän skadade af hafsvatten, dock dugde att uppsmältas. man bör derföre icke förvånas öfver det uppsatta plakatets stränghet och den noggrannhet hvarmed man sökte att handla derefter, emedan vederbörande nog visste hvad de härigenom skulle vinna.

Hvarföre kan man icke, åtminstone få sluta denna för menskligheten skamliga och bedröfvande

de berättelse, genom någon af regeringen i Cap utöfvad ädelmodig eller åtminstone rättvis handling mot Woltemads son. Denne begärde att få efterträda sin far i des's obetydliga befattning som djurvaktare i menageriet; men denna fysla bortgafs till en annan. Den enda gunst han kunde erhålla, var tillåtelsen att resa till Batavia, der han hade en bror, som var handlande. Men den unga korporalen kunde icke motstå det ohelsosamma klimatet och den sorg som tärde honom; en förtidig död hindrade honom att komma i åtnjutande af den ära, Kompaniets Direktörer i Holland bevisat hans ädelmodiga fars minne. Fulla af förundran öfver des's dygd, befallte de regeringen i Cap att med möjligaste skyndsämhet förja för Woltemads barns uppkomst, som antingen borde bekomma civila tjänster eller inom krigsståndet vinna befördran; de befallte ock så att man skulle uppkalla ett skepp, som nyligen blifvit bygdt, efter denne ädla man, och på des's akterspegel måla alla omständigheter af denna för alltid märkvärdiga gerning *).

Desa ordres äro likaså hedrande för dem af hvilka de blifvit utgifne, som skamliga för de nedriga menniskor hvilka bekommit dem. Ädelmodige och alltför litet kände, Woltemad! måtte minnet af din hjeltebragd, fortplantad från tidevarf till tidevarf, bevisa våra senaste efterkommande, att i des's aflägsna länder en Europé funnits, som varit värd namnet af menniska.

*) Det var på detta skepp som den ryktbare resande Le Vaillant seglade från Europa till Goda Hoppsudden.

*Berättelse om ett Fransyskt Skepps för-
lisning nära hamnen i Dieppe år 1777,
samt några hjeltediga gerningar af
Lotsen Bousard, som af Ludvig
XVI bekom tillnamnet: Den Kåcka
Mannen.*

Det finnes få exempel af en så liflig lust att med egen lifsfara frälfa andra menniskor som den lotsen Bousard ådagalade, mot slutet af Augusti 1777.

Den 31:sta Augusti 1777 klockan nio om aftonen inträffade, att ett fartyg, som var lastat med salt, kom från Rochelles hamn och hade åtta mans besättning samt tvenne passagerare om bord, nalkades kayen, utanför hamnen i Dieppe. Vinden var häftig och sjögången så stark, att en lots fyra gånger förgäves sökte att komma ut, för att hjälpa det in i hamnen. Bousard, som också var närvarande och märkte att fartyget gjorde en oriktig manöver, som satte det i fara, försökte att, medelst en lur, underrätta folket om bord huru de skulle styra; men vindens tjutning och vågornes dån, hindrade kapiten att höra honom, och skeppet kastades snart emot stenrefvet, på omkring trettio famnars afstånd från sjelfva kayen.

Då Bousard hörde de olyckligas rop, som voro på vägen att omkomma, beslöt han, utan att göra afseende på de föreställningar man gjorde

de honom och fakens synbara omöjlighet, att skynda till deras undfåtning. Först aflägsnade han sin hustru och sina barn, som ville qvarhålla honom, derpå bandt han ett rep om sitt lif, hvars ena ända var fästad vid kayen, och kastade sig midt ibland böljorne. Endast sjömän, eller sådana som från en höjd betraktat de uppretade hafsvågornes svall, isynnerhet omkring ett föremål som emotstår dem, kunna göra sig en tanka om den fara för hvilken han utsatte sig. Efter otroliga bemödanden nådde Boufard fartyget, som böljorne beständigt allt mer och mer sönderbräckte, då en våg ryckte honom derifrån och kastade honom på stranden; på detta sätt blef han många gånger tillbakadrifven och häftigt rullad på stengrundet. Men hans ifver var lika stor och han begaf sig ånyo ut; en återbrytande våg drog honom under skeppet, och man trodde att han var död, då han återvifade sig, hållande i sina armar en matros, som fallit från skeppet, och nästan var utan lif, men nu af honom bringades i land. Ändtligen ankom, han efter många såfånga försök, omgifven af flytande trädstycken, som ännu mera ökade faran, samt beträckt af blånader och sår, till skeppet, fick fast tag der och fäste sitt rep vid dess reling. Nu uppmuntrade han och undervisade besättningen, förde hvar och en af dem till det räddande tåget och sade dem huru de skulle göra för att komma i land. Han hjälpte dem då deras krafter trötto; och förde ändtligen, efter ett långvarigt kämpande

de med det uppretade hafvet, som rytande återbegärde sina offer, sju af dem på stranden.

Utmattad af alltför häftiga bemödanden, när Boufard med svårighet den lilla stuga der slaggen förvaras: der dånar han och ligger några ögonblick under en förskräckande känslolöshet. man sökte att bispringa honom; han hade uppkastat det salta vattnet och var återkommen till fansning, då nya rop nådde hans öron. Medlidandet verkade kraftigare på honom än alla stärkande likörer och återgaf honom sitt första mod; han skyndade till hafvet, störtade sig ännu en gång i des böljor och var lycklig nog att frälsta en af de tvenne passagerare, som var kvar på fartyget och som af sin svaghet blifvit hindrade att följa de andra skeppsbrutne. Boufard fattade honom i sina armar, förde honom lyckligen till landet och ankom äntligen åter till kojan, åtföljd af åtta personer, som alla kallade honom sin frälsare. Af de tio man som voro om bord på skeppet, hade icke mer än tvenne omkommit; deras kroppar funnos följande dagen uppkastade på stengrundet.

Det mod Boufard vid detta farliga tillfälle visade, blir ännu mera intressant och beundransvärdt, då man får veta att det icke var följden af ett blindt öfverdåd eller en medfödd känsla af menklighet, förenad med vanan att trottsa hafvets faror och undkomma dem, utan af ett på kall blod fattat fast beslut, som hos denne ädla man aldrig kunde rubbas, och en gärd af kärlek, som han ägnade sin fars minne, hvil-

ken

ken, i brist af undsättning, drunknat. Boufard hade, rörd häraf, lofvat Gud ett löfte, att, äfven med egen lifsfara bidraga till sådane människors räddning, som ledo sjönöd; han har hållit ord, och hans uppoffring var en dubbel dygd, ty under det han med så mycken värme fullgjorde mencklighetens plikt, lemnade han också ett bevis på sin sonliga kärlek. Detta bevekande skäl, som man först efter hans sista prof af mod fått veta, gör hans gerning ännu mera stor och vördnadsvärd.

Folket i staden Dieppe bevisade genom ofta förnyat beröm sin tillfridsställelse mot denne käck medborgare, och regeringen betalade snart statens skuld till honom, genom välgerningar. Intendenten i Rouen, herr Crofsne, underrättade Finansministern om Boufards ädla gerning, med alla sina omständigheter. Herr Necker inrapporterade händelsen för Konungen, emottog des befallningar och skyndade att tillskrifva lotsen i Dieppe följande bref:

"Käcka Man!

Jag har först i förgår af herr Intendenten blifvit underrättad om den modiga gerning ni den 31:sta Augusti gjordt, och har i går talat derom för Konungen, som befallt mig att betyga er sin tillfridsställelse deröfver, och på hans vägnar försäkra er om en skänk af tusen francs och en årlig pension af trehundra livres. Jag skrifer äfven derom till Intendenten. Fortfar att
bi-

bispringa andra människor och bed Gud för er gode Konung, som älskar käcka män och belönar dem.

Paris den 22:dra December 1777.

Necker,
General-Directör för Finanserne."

Innehållet af detta bref blef snart allmänt känt i Dieppe. Alla Boufards bekanta kommo att lyckönska honom, och påstodo att han måste resa till Paris och presentera sig för Konungen, för att betyga sin tacksamhet. Boufard gillade deras tanka. Den påföljande tredje Januari ankom han till herr Le Moine, som var Maire i staden Dieppe, men nu befann sig i Paris, och gerna åtog sig att presentera honom för herr Necker, hvilken sjelf förde honom till Grefven af Maurepas. Le Moine, som fagnade sig åt att öfverallt följa den käcka Boufard, dröjde icke att med honom fara till Versailles. Han ställdes i Herculi salen, som den konungliga familjen skulle passera. Efter ett ögonblick ankom Hans Majestät. Hertigen af Ayen visade honom för Konungen, som, då han såg honom, med känsla sade: "*Se der är en käck man, i sanning en käck man.*"

Detta tecken af konungslig nåd, samlade omkring honom ett så stort antal af människor af alla stånd, att Drottningen, som några ögonblick efteråt passerade, knappast fick se honom: men hon sökte dock, att genom sina blickar för denne käcka man, tillkännagifva huru mycket
hon

hon blifvit intagen af hans gerning, som då utgjorde hofvets lifligaste samtalsämne och väckte allas beundran. Boufard bemöttes federmere af Ministrarne på det mäkt förekommande sätt. Sjöarendernes Minister, herr Sartine, tillät att han fick behålla hela det traktamente af tjugutvå livres i månaden, han förut som kvartermästare uppburit, ehuru han nyligen tagit afsked från denna befattning, och nu endast anhöll att han måtte få åtnjuta halfva lönen. Herr Bertin, till hvars departement Normandie hörde, ålade herr Le Moine att i staden Dieppe uppföka något obebyggt ställe, hvarest man kunde uppfatta ett hus åt den käcka Boufard och hans familj. Han blef också ganska väl emottagen i Paris, hvarest Hertigen af Orleans, Hertigen och Hertiginnan af Charters samt Hertigen af Pentevre öfverhopade honom med godhet och välgerningar. Uppmuntringar skänkte åt dygden, öka dygdige handlingars antal. Lycklig den nation som lemnar och ofta emottager dem!

Boufard ägde en Herculisck växt, han var tre alnar lång, hade ett litet hufvud, breda axlar och ett ben som var ofärdigt af en blesfur som han i Konungens tjenst bekommit. Fastän han nu för första gången befann sig ibland de stora, syntes han icke blyg eller förlägen, utan bibehöll ett anständigt men fritt väfende.

Han ansåg sin gerning som en följd af hvar och en människas skyldighet emot sina medmänniskor, och förundrade sig öfver den belöning hvarmed Konungen hedrat honom. "Jag har

har gjort, sade han, många sådane gerningar och jag vet icke hvarföre denna sista blifvit så namnkunnig, mina kamrater äro äfven så käcka som jag." Hvilken hög tanka hade icke denne man om menniskorne och hvilken högaktning böra de icke hyfa för honom?

Då han vid sin återkomst från Versailles fann hafvet stormigt, ville han icke tillåta att den som under hans frånvaro gjort hans tjänst, skulle förblifva en dag till på hans post, fastän vagnens rörelse gjort honom stel i alla sina lemmar, ty han hade aldrig förut gjort någon lång resa till lands; och fastän han längtade att få återse sin hustru och sina barn, som han älskade med hela den känslfullhet, hvilken synes hafva utgjordt grunden för hans karakter och källan till hans öfverdrifna mod. Man finner häraf att beröm och välgerningar icke skadat denna okonstlade själ.

Det största bekymmer han sade sig hafva haft under sin fattigdom, var, att han icke kunnat köpa rep för att undsätta skepp som ledo sjönöd; "jag var, tillade han, ledsen vid att låna; rep kommo bort och söndersletos genom hafvets våldsamhet, och jag var sedan rädd att råka dem som lånat mig några, emedan jag icke kunde betala dem" Han önskade sedan endast bekomma en mast till, på det han måtte kunna höja sin fyrbåk.

Den *Käcka Mannen*, trogen sin ed och de skyldigheter han ålagt sig sjelf, mot alla i nöd stadda medmenniskor, fortfor att natt och dag bevaka

vaka Dieppes hamn och kayar. Så snart hafvet var stormigt och något fartyg råkade i fara, skyndade Boufard, att, förfedd med rep, kasta sig i böljorne och hjelpa det i hamn; men om det icke kunde räddas, sökte han åtminstone att frälfa besättning och passagerare.

Vid hösttiden 1786 blef den käckä Boufard om natten varse, att en båt på litet afstånd från kayen var nära att förgås. Rörd af de olyckligas rop, som kämpade med böljorne, kastade han till dem de rep, hvarmed han alltid var förfedd, och ropade till andra människor som voro på stranden, att de skulle komma honom till hjelp. Det var så mörkt att han icke kunde se dem, som voro i faran, och att de sjelfva med svårighet kunde blifva varse den undsättning som räcktes dem. Boufards son var ibland de sex förolyckade personers antal, och fattade ett rep, med hvars tillhjälp han lätt hade kunnat komma till landet; men då han vid sin fida såg en gosse af fjorton års ålder, hvars krafter redan voro uttömde och som lät sig bortdrivas af böljorne, beslöt han att, som det ägnade en värdig son af den *Käckä Mannen*, med egen lifsfara frälfa honom. Att häruti så mycket säkrare lyckas, bann han repets ända omkring des armar och hängde sig sjelf äfven fast dervid, men tyngden blef nu för stor, så att det brast; ett rop från den som på kayen höll i detta tåg, underrättade Boufard, fadren, om denna händelse, och han kastade genast ut ett annat, som hans son fattade. Denne unga, raske man, hade beslutit att icke i
en

en så svår belägenhet öfvergifva denne gosse, som han tagit i sin vård, som höll sig fast vid honom och kom under vattnet så snart han ville släppa. Han bandt honom åter med ett annat rep och var lycklig nog att med de andras biträde hjälpa honom uppför muren, till en höjd af aderton fot öfver vattnet. Trenne andra blefvo också genom Boufards rep frälste.

Låt oss icke glömma ett ädelt drag som bevisar den *Käcka Mannens* känslofulla karakter. Boufard, fadren, som alltid var medlidsam och hänfördes af sin verksamma människokärlek, kände vid detta tillfälle mindre glädje öfver fem olyckliga människors räddning, bland hvilkas antal hans egen son var, än smärta öfver den sjettes död, och man kunde med mycken möda trösta honom öfver des omkommande, som han på sätt och vis förebrådde sig.

Denna vackra gerning af den unga Boufard, hvarigenom han delade sin fars ära, var icke det första profstycket af hans mod; år 1784 hade han redan frälst fyra skeppsbrutne personers lif. Herr Crofsne, som då var Intendent i Rouen, lönade honom med en skänk af fyrahundra livres. Handelskammarens herrar ledamöter, gäfvo honom också en silfvermedalj, liksom de förut lemnat en af guld till hans far.

Hans befattning är ännu att vakta båken vid Dieppe, och han förtfar att bevisa det mod och den verksamma människokärlek, hvarigenom hans far förvärfvat sig namn af den *Käcka Mannen*.

*Berättelse om det Skeppsbrott, Engelska
Ostindiska Kompaniets Skepp Grosve-
nor, led på Kafferns kust, år 1782.*

Den 15:de Juni 1782 affeglade skeppet Grosve-
nor från Trinquemale på ön Ceylon, för att
återgå till England. Den 3:dje Augusti anlag sig
kapiten Coxon, som kommenderade det, såsom
varande på ett afstånd af hundra Engelska mil
från närmaste land. Denna dag och den följande
var vinden ganska stark, hvarföre man lade bi.

Före dager märkte matroserne Jean Hy-
nes och Lewis, som tillika med några af sina
kamrater, voro uppe i masten, någonting som
liknade ett land, omgifvit af bränningar, hvarföre
de skyndade sig att omtala denna oroande nyhet
för tredje styrman herr Beale, som då hade vakt.

Men denne skrattade och ville icke tro dem.
Lewis skyndade derföre genast till kajutan och
underrättade kapiten att de sågo land. Herr
Coxon kom straxt ut och befallte att man skul-
le vända fördivind, hvilket ockfå genast skedde,
men innan skeppet hunnit komma omkring, stöt-
te dess köl med mycken häftighet flere gångor
mot botten, hvarvid hela besättningen och alla
passagerare under yttersta besörtning kommo upp
på däck.

Förskräckelse och fasa målades på hvarje an-
sigte. Kapiten bemödade sig att stilla sina passa-
gerares oro, försäkrande att han hoppades kunna
fräl-

frälfa dem alla, och anhållande att de måtte gifva sig tillfrids.

Man underfökte pumparne och fann intet vatten i botten, ty som skeppets akterstäf stod på klipporne och förstäfven således nedsjunkit, hade allt vattnet samlat sig dit. Tio minuter efteråt började vinden blåsa från land, hvarigenom man fattes i farhåga att blifva drifven till sjös och förlora den enda utvägen till frälsning.

Då konstapeln, som fått befallning att skjuta nödskott, ville gå ner i krutdunken, fann han den full af vatten. Kapiten befallte derföre att stormasten skulle kapas, men skeppet lättades icke deraf, och man förlorade allt hopp att kunna frälfa det.

Den förvirring som herskade om bord, kan icke beskrivas; förtviflan stod teknad på hvarje anfigte, ingen befallte, ingen lydde. De rådigaaste fysfelfatte sig med utvägar att komma till stranden. De började att af master, råer och snarrar sammanfatta en flåte, på hvilken man hoppades kunna föra qvinnor, barn och sjuka i land.

En Lascar och tvenne Italienare försökte emellertid att med en lodlina simmande komma till stranden, en af de sista drunknade, men de begge andra ankommo lyckligen. Med denna lodlina halade man en större tross, och ändtligen en kabel i land. De begge matroserne blevo vid detta arbete biträdde af infödingarne, som i myckenhet samlat sig på hafsstranden, vägen kastade snart masterne i land, från hvilka infödingar-

garne, så snart de kunde hinna dem, lösbröto de dervid fastspikade jernringarne.

Då kabeln kommit i land, fäste man des ena ända omkring en klippa och den andra omkring spelet, hvaraf man betjenade sig för att sträcka den. Nästan hela besättningen hade varit fysfelfatt med tillverkandet af en flåte, som ändtligen nu blifvit färdig. Sedan man dervid fäst en nio tums tross, skjöt man den i sjön och förde den bakom fartyget, på det kvinnor och barn få mycket lättare måtte kunna komma ner på den. Fyra matroser gingo ockfå på flåten för att hjälpa dem, men fastän trosfen var helt ny, brast den genom sjögångens häftighet; flåten drefs emot stranden och kantrade, hvarigenom trenne matroser blefvo dränkte.

Innan man afhuggit masten, hade man utfatt jullen och slupen; men de blefvo af böljorne genast sönderslagne.

Nu tänkte hvar och en endast på att rädda sig sjelf. Några förfogade sig till den kabel som blifvit fäst i land, och försökte att hängande på händerne, som de ömsom flyttade framom hvarandra, arbeta sig fram till stranden. Förtviflan gaf krafter och driftighet åt åtskilliga, som genom denna befvärliga och farliga utväg ankommo till stranden; men de öfrige, som icke voro starka nog, nedföllu i hafvet och drunknade. Fjorton personer omkommo på detta sätt.

Skeppet brast tvärt af vid stormasten och förstafven skjöt sig utanför aktern. I desamma började vinden, genom en oförmodad lycka, att från haf-

hafvet blåsa rätt på land, hvilken omständighet mycket bidrog till de personers räddning som ännu voro om bord; de stälde sig alla på fundäcket, som var närmast stranden, men detta stycke skiljde sig från det öfriga af vraket och sprack i tvenne delar. Under detta rysliga ögonblick begäfvos sig alla dervarande till den ena halfvan af däcket, som snart flöt på grundt vatten, under det de andra styckena af vraket afhöllo böljorne, som eljest skulle hafva bortspolat alla dessa skeppsbrutne människor. På detta sätt kommo alla de som ännu befanno sig om bord, äfven qvinnor och barn, lyckligen till lands, med undantag af en man, som var drucken och icke kunde förmås att lemna skeppet.

Emellertid nalkades natten. Lyckligtvis hade vildarne, som vid solens nedgång aflägsnat sig, kvarlemnadt en osläckt eld, hvarigenom man fick tillfälle att med trädstycken af vraket, som drefvo i land, upptända tvenne andra. Man tog svin och höns som bergat sig, och tillredde en måltid.

Man fann på stranden en tunna oxkött, en tunna mjöl och en ankare arrack. Dessa saker blefvo lemnade till kapiten, som deraf gjorde utdelning bland folket.

Om morgonen den 5:te, ankommo vildarne, som hade ulligt hår och voro alldeles svarta. De borttogo allt hvad som behagade dem. De skeppsbrutne och isynnerhet qvinnorne, blefvo ganika oroliga och fruktade för sin personliga säkerhet; men

men man gaf sig tillfrids då man fann, att infödingarne åtnöjdes med att plundra.

Dagen derpå fysfelfatte man sig med hopsamlandet af alla de saker, som kunde blifva nyttiga under den resa man förefatt sig att landvägen göra till Goda Hoppsudden. Kapiten, som fruktade att vildarne kunde blifva farliga, om de fingo tillfälle att supa sig fulla, lät sönderslå tvenne bränvinstunnor som flutit till stranden.

Han hopsamlade alla dem som öfverlefvat skeppsbrottet, och sedan han utdelat provianten, föreställde han dem, att som han fört befälet om bord, hoppades han att de också nu ville låta honom vara deras anförare; hvarpå alla enhälligt svarade: "Ja, utan tvifvel." Då sade han, att de, enligt den räkning han kunnat uppgöra, inom fjorton eller femton dagar skulle kunna hinna till något Holländskt nybygge.

Uppmuntrad af denna försäkran, begaf sig hela troppen på vägen den 7:de. Första styrman Logie hade någon tid varit sjuk, och blef derföre buren i en hängmatta, af matrosar, som tourvis gerna åtog sig detta besvärliga göra. En matros vid namn Obrien, som hade ett svullit knä, ville icke afresa med sina kamrater; han sade, att som han icke kunde gå så fort som de, ville han häldre blifva kvar. Han ämnade uppföka bitar af thenn och bly, hvaraf han kunde göra granlåter åt vildarne och derigenom tillvinna sig deras gunst, så att de måtte föda honom till dess han återvunnit sin hälsa, då han hoppades finna någon utväg att komma till Cap.

Den

Den tågande hopen begaf sig på vägen och åtföljdes af en del Kaffrer, de andra kvarstadnade vid vraket. Man fann en trampad gångväg, som gick från den ena byn till den andra. Kaffrerne följde Engelsmännen trenne mil, fråntogo dem hvad de tyckte, och kastade efter dem med stenar. Sedan råkade de en hop andra infödingar, hvars hår var hopvridit som en sockertopp ofvanpå hufvudet, och som hade rödmålade ansligten. Bland dem var en Holländare vid namn Trout, som begått mord bland sina landsmän, och derföre rymt till desfa vildar. Han frågade Engelsmännen hvilka de voro, och hvart de ämnade sig. Då de härpå svarat honom, förefälde han dem, att den resa de företagit sig, skulle möta otroliga svårigheter, att de måste beföka många olika nationer, och genomvandra åttskilliga ödemarker, utan att tala om de vilda djur, för hvilka de skulle blifva utsatte. Detta tal nedflog Engelsmännernes mod; de lofvade Trout så mycket penningar han ville begära, på det han måtte ledsaga dem till Cap; men han nekade dertill, förbärande det han fruktade att råka i Holländarnes händer; han tillade att han hade gift sig med en Kaffer-qvinna, hvars landsmän icke skulle tillåta honom att afresa, om han än vore hugad dertill.

Då Engelsmännen funno, att han icke kunde öfvertalas, fortsatte de sin resa ännu i fyra eller fem dagar. Infödingarne följde dem om dagen, men gingo alltid bort vid solens nedgång. De oroade de resande beständigt, genom det ofog

de tilläto sig emot fruntimmerne, som deras männer och de andra karlarne, med möda kunde försvara.

De skeppsbrutne sågo under vägen flere byar, men de höllo sig så långt ifrån dem som de kunde, på det de måtte undgå deras invånares misshandlingar. Logie hade nu blifvit så mycket bättre, att han kunde gå utan någon mennikas hjälp. Då de ankommo till en djup hålväg, mötte de trenne infödingar, som flere gånger satte sina spjut emot kapitens hals; hvilken, då han äntligen häraf förlorade tålamodet, fattade en af desä lançar, ryckte den ur den vildas hand, bröt sönder den och gömde jernet. Infödingarne gingo sin väg, som om de icke mera brydt sig om Engelsmännen; men då de dagen derpå kommo till en stor by, funno de dem tillika med fyrahundrade af sina landsmän, alla väpnade med kassspjut och stora sköldar, gjorde af elefantskinn. Desä vildar tvingade Engelsmännen att stadna, plundrade och slog dem. Men desse, som nu trodde att man ville döda dem, beslöto att försvara sig i det yttersta. Följaktligen förde de qvinnor, barn och sjuka på något afstånd, under betäckning af tolf man, hvarpå de öfriga, som utgjorde omkring nittio personer, slogs med fienden i två och en half timme. Då de äntligen kommit till ett ställe som var så belägit att de icke kunde kringrännas, blef ett slags stillestånd mellan begge partierna avslutat.

Flere personer blefvo å ömse sidor sårade, men ingen dödad. Skafvet af ett kassspjut inträngde

de i örat på herr Neuman, som var en af passagerarne, och stötens häftighet var så stark, att han i tvenne timmar förblef utan sansning. Då fred hade blifvit sluten, gäfvo Engelsmännen några knappar, som de togo ur sina kläder, och andra småfäker, till Kafferne, som ginge bort och sedan icke mera återkommo.

Då herr Neuman någorlunda kommit sig före, vandrade man åter framåt och hvilade om natten vid en stor eld, på fria fältet. Man fattes genom vilda djurs tjutande i beständig farhåga, och höll noga vakt, för att hindra dem från anfall.

Dagen derpå mötte Engelsmännen Holländaren Trout; han hade varit om bord på vraket, hvarifrån han hämtat jern, bly och koppar, som han bar till sin by. Han hade hört talas om deras frid med infödingarne; men rådde dem att icke göra något motstånd, ty de skulle, sade han härigenom så alltför många fiender, och emedan de icke hade några vapen snart blifva nedgjorde. Han var helt ensam, och gick, efter ett kort samtal, sin väg med sitt byte.

De resande inkommo i en djup hålväg, och tillbringade natten der, deras ro stördes af villdjurs tjutande, som man med brinnande eldbränder knappast kunde hålla på afstånd.

I dagningen började Engelsmännen åter sin vandring. Vid middagstiden ankommo vildarne, att efter vanligheten ånyo plundra dem, och borttogo deras eldstål, snöske och slinta, hvilken förlust för dem var oersätlig. De måste sedan vandra

dra med eldbränder i sina händer. Då de hunnit till en liten ström, som den fligande floden gjort full af vatten, kunde de icke komma öfver den, utan måste der tillbringa natten. Infödingarne, som fortfarit att följa de skeppsbrutne, blefvo beständigt mera närgångne; de fråntogo karlarne sina klockor, och då de i fruntimmernes nedfallna hår fingo se diamanter, som de der gömt, togo de utan allt krus bort dem, och visiterade äfven ganska noga efter flere. Karlarne ville förivara de stackars misshandlade fruntimmerne, men vildarne slog dem derföre med skafven på sina kaffspjut.

Dagen derpå, då vattnet var lågt, vadade man öfver strömmen. Man var utan friskt vatten, men öfverste James föreslog att man skulle gräfva i sanden för att bekomma något; detta förfök lyckades. Matförråderne voro nästan trutne; det var alltför befvärligt att färdas med qvinnor och barnen. Matrosarne började att knorra; hvar och en syntes hafva beslutit att endast förja för sig sjelf.

Följakteligen beslöto kapiten Coxon, första styrman och hans hustru, tredje styrman, öfverste James, fru James, herr Hosea och hans fru, kasfören herr Hay, herr Newman och herr Nixon samt fem af barnen att följas åt, och resa så långsamt som förut. Åtskillige matrosor förleddes af de lysande löften öfverste James, herr Hosea och andra gjorde dem, att förblifva i deras sällskap, för att bära det obetydliga förråd af proviant som ännu var kvar, samt de

de ylltäcken hvarmed man betäckte sig om natten.

Andra och fjerde styrmännen Shaw och Trotter, femte styrmannen Harris, kapiten Talbot, herrarne William, Taylor, Espinette, Oliver samt deras drängar, skeppets butler, timmerman, tunbindaren med sina underhafvande och alla de öfrige matrosarne, bland hvilka Jean Hynes också befann sig, och som tillsammans utgjorde en tropp af omkring fyrtiotre personer, bildade ett särskildt sällskap och gingo förut. En gosse af sju eller åtta år, som hette Law och hvilken som passagerare varit om bord på skeppet, satte sig att gråta, då han såg att en af de andra passagerarne, som slutit sig till den förut tågande troppen, skulle lemna honom, hvarföre man kom öfverens att taga honom med och ömsom bära honom, då han icke orkade gå.

Denna skilsmessa kunde icke ske utan ömsesidig smärta, ty de som nu skiljdes åt, hade icke mycket hopp att någonsin åter råka hvarandra.

Man delade sig i tvenne hopar. Andra styrmannen Shaw anförde den som skiljts vid kapiten; men då detta sällskap hela natten väntat på lågt vatten, för att komma öfver en ström, blef det upphunnit af det andra. Fastän skilsmessan hade varit korrt, blefvo alla ganska glada då de åter råkades; de olägenheter som gifvit anledning till denna delning i tvenne hopar, blefvo för ögonblicket glömda.

Alla

Alla gingo nu öfver floden och ankommo dagen derpå till en stor by. De funno der Höländaren Trout, som visade dem sin hustru och sitt barn, och begärde en bit nysaltat släsk af dem. Han sade dem att detta ställe vore hans hem, och upprepade att infödingarne icke skulle tillåta honom följa dem, om han än hade lust att återvända till sina landsmän. Han gaf dem goda råd i affeende på sin resa, uppgaf namnen på de byar de skulle komma att gå igenom och de strömmar öfver hvilka de måste färdas. De tackade honom för desfa anvisningar och afreste.

Som deras proviant nu trutit, gick en del af sällskapet ner till hafsstranden att der plocka ostron och andra snäckor. Man utdelade dem bland fruntimmerne och de sjuka, emedan den stigande floden hindrade att samla så mycket, att det kunde räcka åt alla. Man kom vid middagstiden till en by, hvarest man blef illa handterad af infödingarne, och vandrade sedan ända till klockan 4.

Engelsmännen beslöto ånyo att skiljas åt, emedan de, om de än följdes åt i en hop, ändock icke voro starka nog att med eftertryck kunna emottå infödingarnes anfall, men talrika nog att uppväcka oro bland de horder, hos hvilka man nödgades infinna sig. Man undvek denna olägenhet om man delade sig, och kunde derigenom också med mera lätthet finna utvägar att skaffa sig några födoämnen. De skiljdes derföre ännu en gång åt, men råkades aldrig mer.

An-

Andra styrmans hop, till hvilken Jean Hynes, af hvilken man bekommit alla dessa underrättelser, hörde, vandrade ända till aftonen, upptände sedan eld på ett ställe der man fann ved och vatten, och tillbringade natten der.

Följande dagen tågade desse olycklige omkring trettio Engelska mil. De råkade många infödingar, som visade sig ganska nyfikna, men icke gjorde dem något ondt. Då de kommit till kanten af en skog, hvilade de der som vanligt, men villdjurens rytande störde deras sömn. Följande dagen födde de sig af vild patientia och af bär, som de sågo foglar äta. De funno också snäckor på klipporne; sluteligen ankommo de till stranden af en djup och bred ström; de slutade der denna dagens resa.

Strömmens bredd hindrade dem dagen derpå att komma öfver, emedan flere bland dem icke kunde simma: de vandrade därför längs dess strand uppåt landet. De gingo genom åtskilliga byar, men kunde icke bekomma någon undsättning af deras invånare. Efter en bevärlig dags resa, kommo Engelmännen till ett ställe der floden var smalare. De sammanbundo nu med vidjor och med sina halsdukar några torra grenar och trädstycken, som de hopsamlat, och gjorde deraf en slags flåte, på hvilken de satte den unge Law och dem som icke kunde simma; de som summo väl, skjöto flåten framåt och man lyckades att på detta sätt komma öfver floden, som icke var mindre än två Engelska mil bred.

De

De resande, som nu i trenne dagar beständigt afågsnat sig från hafvet, vände sig igen emot kusten, under det de följde strömmens högra strand. De ansågo sig lyckliga då de vid hafstrandens åter funno ostron; ty under sin vandring inåt landet, hade de icke haft någonting annat att äta, än vild portlaka och vatten.

Efter fyra dagar kommo de till ett högt berg, som på landsidan var skogbeväxt; genom denna skog måste de gå, ty den sidan som vette åt hafvet, bestod af otillgängliga klippor. De inkommo i skogen i dagningen, men deras vandring var ganska besvärlig; de blefvo tvungna att röja sig väg mellan buskar och grenar, samt att ofta uppklifva i trädtopparne, för att se hvaråt de borde gå, så att natten nalkades innan de kommo till bergets spets. Skogen slutades på detta ställe. De funno en rymlig slätt, vattnad af en bäck, och tillbringade natten på des stränder. De hade upptändt en mer än vanligt stor eld, emedan villdjuren, i anseende till vattnet, i myckenhet infunno sig på detta ställe; de hade ganska svårt att freda sig för dem och lupo stor fara.

I dagningen uppklef Hynes i ett af högsta träden, för att betrakta kustens sträckning. Han blef varse en annan skog, mellan det ställe der de nu voro och bergets fot. Engelsmännen, som voro nästan alldeles uttröttade, ankommo icke till denna skog förrän om aftonen, och upptäckte inga andra gångvägar, än sådana som lejon och tigrar trampat.

Då

Då de ändtligen kommit till hafsstranden, hindrades de af trötthet ifrån att upplocka tillräckligt ved till trenne eldar, som de i anseende till sin talrikhet behöfde. De lade i den enda de upptändt, sina ostron och andra snäckor, på det de måtte öppna sig; de nödgades vidtaga denna utväg, sedan vildarne frångit dem allt hvad de ägde, utom de kläder de hade på sig.

Följande dagen funno de en död hvalfisk på stranden. Åsyn af en så ymnig tillgång på föda, fagnade dem mycket; men de visste icke huru de skulle kunna stycka detta djur och draga fördel deraf. Somliga tände upp en eld ofvan på hvalfisken och löskuro sedan med ett ostron skal de stycken, som sålunda blifvit stekte. De lefde af denna föda i flere dagar.

Åsyn af vackra och släta fält, kom dem att tro det de ankommit till de nordligaste Holländska nybyggena och följakteligen hunnit utom Kafferlandets gräns. Somliga trodde att man gjorde klokaft om man vandrade inåt landet, andra åter att man borde följa hafsstranden. Efter många öfverläggningar kom man öfverens att skiljas åt. Fjerde och femte styrmännen William och Taylor, kapiten Talbot samt tjugofex matroser och bland dem Hynes, beslöto att gå inåt landet. Timmermannen, butlern, tunnbindaren, herrarne Espinette och Oliver, deras drängar och omkring tjugofyra matroser följde stranden åt.

De som hade gått inåt landet, vandrade trenne dagar i ett skönt, öppet och slätt land, der de

de sågo många öfvergifna byar. Under hela tiden hade de ingenting annat att äta än ostron, som de haft med sig från hafsstranden, samt vild patientia och bär, som de plockade längs vägen. De anfågo därför klokast att återvända till kusten, hvarest de kunde få ostron nog att släcka sin hunger. Då de, korrt efter sedan de skiljt sig från den andra troppen, måste gå uppföre ett berg, blef kapiten Talbot så trött, att han flere gånger satte sig för att hvila; hela fällskapet satte sig med honom. Men då han äntligen alldeles icke orkade gå längre, måste de andra lemna honom efter sig; hans trogna tjänare, som såg sin herre i denna belägenhet, hade likväl icke hjerta att öfvergifva honom, utan återvände och satte sig vid des sida; man har icke sedan hört talas om dem.

Hynes tropp ankom dagen derpå om midnatten till en liten ström, och råkade der tvenne man af timmermannens hop, som, emedan de icke kunde simma, hade blifvit kvarlemnade: de blefvo ganska glada att deras landsmän upphunnit dem, ifynnerhet som man lofvade att hjälpa dem öfver strömmen. Sedan de blifvit ensamme, hade deras eld slocknat, och man anfåg som ett underverk att de icke blifvit ett rof för villdjuren.

Fyra dagar efter sedan de kommit öfver denna ström, hunno de en annan, så stor att ingen anfåg rådligt försöka att öfversimma den; under det de följde des stränder, kommo de till en by, der man visade dem foderalet af en klocka,

ka, som en af de Engelsmän hvilka följde timmermannen, bortbytt för litet mjölk. Shaw ererböd infödingarne en del af foderalet på sitt ut för en kalf; hvarmed de visade sig nöjde, och framdrefvo detta djur, men så snart de fått betalningen derföre i sina händer, läto de åter föra bort det.

Engelsmännen vandrade i flere dagar uppföre floden och passerade åtskilliga byar, hvars invånare läto dem obehindrade fortsätta sin resa; äntligen kommo de på en flåte till andra stranden af floden, som på detta ställe var en och en half mil Engelsk mil bred; tvenne män, som blefvo förskräckte öfver denna bredd, vågade icke följa sina kamrater. Efter fyra dagars förlopp ankommo Engelsmännen till hafsstranden; dagen derpå funno de några snäckor, men kunde icke bekomma något friskt vatten.

Desa olyckliga mötte då en stor hop vildar, som misshandlade dem, och som de icke kunde göra det minsta motstånd, blefvo de mycket slagne; de flydde äntligen till en skog, och begafvo sig, sedan infödingarne gått bort, åter på vägen, efter trenne dagar hunno de den hop som under timmermannens anförande skilt sig från dem; denne hade blifvit förgifven af en frukt, som hungern tvingat honom att äta. Herrarne Espinette och Oliver hade tillika med sina tjenare blifvit efter af trötthet, men den lilla gossen Law, hade på det mest förvånande sätt uthärdat resans besvärligheter.

Da

Då begge tropparne sålunda ånyo blifvit förenade, funno de tvenne bräder på en sandbank, och i det ena af dem några spikar; glada öfver ett så dyrbart fynd, uppbrände de bräderna för att åtkomma spikarne, som de sedan mellan stenar utplattade och gjorde ett slags knifvar deraf. Ett stycke längre bort, upptäckte de också, då de händelsevis kommit att röra i sanden, en liten källa. På detta ställe tillbringade de natten.

Dagen derpå funno de, sedan de passerat en ström, ännu en död hvalfisk på stranden, och blefvo deröfver ganska glada, men ett stort antal Kaffrer kommo i detsamma emot dem, väpnade med lansar. Då dessa vildar fingo se deras beklagansvärda belägenhet, och att de icke kunde göra det ringaste motstånd, uppförde de sig likväl fredligt. En af dem lånade till och med de Engelsmän som fysfelfatte sig med hvalfiskens sönderskärande sin lans. Med detta vapen och tvenne knifvar, skar man stycken af dess kött, som man lade i påsar och tog med sig till främdeles behof.

En man blef dagen derpå hastigt sjuk vid stranden af en ström, och nöden tvingade hans kamrater att lemna honom efter sig. Engelsmännen vandrade sedan i fyra dagars tid med största skyndsämhet, emedan de icke behöfde uppehålla sig för att anskaffa lifsmedel; dock blefvo de af strömmar ofta hindrade, och råkade äntligen en, vid hvilken de beslöto att tillbringa natten. De funno en myckenhet af stora frukter som

som de åto för att släcka sin törst. Köld och bläst hindrade dagen derpå åtskillige af dem att komma öfver floden; men Hynes och omkring tio andra, som voro otåliga att fortsätta resan, simmade öfver, och gingo till des de anländt till ett ställe der de funno vatten, ved och snäckor. De dröjde der i tvenne dagar, i den förmodan att deras landsmän, bland hvilka den lilla gosfen var, skulle komma till dem; men som de icke infunno sig, trodde de att det elaka vädret uppehållit dem, och begåfvo sig åter på vägen.

Lyckligtvis funno de en död skjäl på stranden, som de med ostronskal samt den ena af knifvarne som de hade med sig, skuro i stycken; de tillredde en del och medtogo det öfriga. Efter tvenne dagar ankommo deras kamrater, och bekommo sin del af skjäl; de hade af Negrerne blifvit ganska illa handterade och förlorat fem man. Efter timmermannens död, hade denna tropp blifvit anförd af butlern, denna hedersman visade sig ifynnerhet mon om gosfen, som i anseende till sin ungdom, mer än de andra led af denna besvärliga resas mödor. Han sökte att hjälpa honom då han var trött, afhörde med medlidande hans jämmer, gaf honom att äta hvad han kunde anskaffa och tröstade honom så godt han kunde. Huru mycken aktning förtjenar icke ett så mänskligt och ädelmodigt uppförande.

Då de, att förkorrt vägen, ville kringgå en brant klippa, som utstäck i hafvet, hade de
nära

nära blifvit dränkte af vågorne, som bröto sig emot den. De blefvo dock genom Guds nåd frälste, men somliga förlorade sina förråder af skjälkött och allas bränder blefvo släckte. Fastän denna händelse gjordt dem mycket nedslagne, fortsatte de sin vandring. De fingo se några qvinnor, som flydde vid deras ankomst; då de kommit till det ställe de lemnat, funno de att deså qvinnor sysfelfatt sig med att steka musflor, och att den eld de dertill användt icke ännu var flocknad. De upptände sina bränder vid den och hvilade sig några timmar.

Dagen derpå bekommo de i en by, i utbyte för ett klockfederal och några knappar, en ox. De dödade den med en Kaffers spjut. På det delningen af deså kött måtte ske få mycket mera opartiskt, sönderhöggo de den, och en Engelsman, som vände ryggen åt de andra, nämde den persons namn som skulle bekomma hvar och en bit; skinnet skars i lika delar och utdelades på samma sätt; de som fått passande stycken gjorde sig ett slags skor deraf. Infödingarne voro glada att man gaf dem djurets inälfvor. Det var den enda gång Engelsmännen af dem kunde bekomma några lifsmedel, med undantag af mjölk, som qvinnor stundom gafvo den lilla gossen. Det var obegripligt att han, så som han gjorde, kunde uthärda resan; då vägen var jämn och god, gick han likaså fort som de andra, men då man vandrade genom djup sand eller högt gräs, hjälptes de åt att tourvis bära honom. Hans syfsla var att vakta elden, så att den icke flock-

flocknade medan de andra gingo att plocka snäckor. Då de återkommo, erhöill han sin del af hvad man lyckats att samla.

Engelsmännen vandrade sedan tio dagar i sandig ödemark, der de icke sågo några infödingar. De lefde för det mästa af de förråder de medfördt, och funno vatten då de gräfde i sanden. Sedan vandrade de i fem eller sex dagar genom en nations land som kallades Tambonquis, af hvilka de stundom blefvo väl, stundom illa handterade. En hop vildar, som de mötte vid hafsstranden, rådde dem genom tecken, att gå inåt landet, hvilket de gjorde, och kommo efter trenne timmars vandring till en by, i hvilken de endast funno qvinnor och barn; de bekommo af dem litet mjölk åt den lilla gosfen, och hvilade sig på detta ställe. Emellertid hemkommo karlarne från jagt, bärande på sina spjut stycken af det villbråd de fångat; omkring fyra-tio stycken af dem omgäfvos de resande, betraktade dem med förundran och visade dem tvenne byttor fulla af mjölk, som de syntes önska att bortbyta; olyckligtvis hade Engelsmännen ingenting som de ville hafva. När handeln af denna anledning icke kunde ske, framtogo de ett slags ihåliga pinnar, hvarmed de ganska hastigt sögo i sig mjölken. Sedan deras måltid var förbi, uppstego de och skyndade åter till skogen. De återkommo snart med ett rådjur, som de dödat. Engelsmännen anhöllo att de måtte gifva dem något deraf, men förgäfves; och då natten

nals

nalkades lät man dem förstå att de måste begifva sig från byn.

Då folen gick ner, förfogade de sig bort och lägrade sig ett stycke från denna by. De sågo i flere dagar mycket boskap, men kunde icke åtkomma den. Vid stranden af en ström, hvarest några kojor voro belägna, i hvilka icke funnos några karlar, utan endast qvinnor och barn, gaf man dem, snarare af fruktan än af medlidande, några stycken skjalkött, som blifvit upphängdt att torkas i taket på dessa kojor. Strömmen var en Engelsk mil bred; Hynes och åtta af hans kamrater simmade öfver den, men de öfrige, som icke vågade att göra det samma, blefvo efter. Trenne mil längre fram, blefvo de första varse en skjäl, som låg och sof. Han vaknade och skyndade till hafvet, men de hunno honom och slogo honom till döds med sina käppar, hvarpå de skuro honom i stycken, och togo honom med sig.

Då de skulle simma öfver en annan ström, släppte några af dem sina eldbränder. Då de ville färdas öfver strömmar, sammanbundo de sina kläder i en packa, som de lade på sitt hufvud, vid den såtte de också sina eldbränder, på det de måtte blifva bevarade från vattnet. Längre fram funno de en hvalfisk, och stadnade i tvenne dagar på detta ställe, emedan de hoppades att deras kamrater skulle hinna dem; men efter tio dagar funno de af några trafor, som lågo på vägen, att de gått förbi dem. Då de inkommo i en stor sandig ödemark, sågo de att
man

man vid en djup hålväg skrifvit desfa ord i sanden: "Gå åt detta håll så skolen j finna ved och vatten i öfverflöd." De skyndade att följa detta råd, och funno af lemningar efter eld och andra tecken, att deras kamrater hvilat sig i hålur i klipporne.

Efter fyra eller fem dagar blefvo de, i anseende till en brant klippa, som utskjöt i hafvet, åter tvungne att gå inåt landet. Deras förräder af hvalfiskskött voro nu förtärde, men vid en damm med färskt vatten, funno de en stor myckenhet kräftor, snäckor och patientia, hvaraf de gjorde sig ett godt mål. I dagningen fortsatte de sin gång, och då de kommo till kanten af en stor skog, blefvo de varse en hop trän, som voro uppryckte med rötterne. Denna händelse förundrade dem; men de hade knappt inkommit i skogen, förrän de fingo se trettio eller fyratio stora elefanter beta i det höga gräs, hvaraf marken var betäckt. Som de icke visste om de skulle gå fram eller tillbaka, blefvo de några minuter stillastående, men togo äntligen en lång omväg och aflägsnade sig från elefanterne, utan att af dem hafva blifvit anfallne.

Om aftonen funno de icke några snäckor på hafsstranden och hungrens våldsamhet bevekade dem, som ännu hade skor af den oxes skinn de i desfa ödemarker förtärt, att bortsveda håret och sedan steka det; man ökade denna sorgliga måltid med något vild filleri, som växte på detta ställe.

Ännu i fem dagar sågo desla resande tecken, som tillkännagafvo att deras kamrater vandrade före dem. De råkade en hop Kaffrer, som voro på jagt, och som utmärkte sig genom en slags sko på den högra foten; de nyttjade den under löpande, då de isynnerhet togo språng med denna fot. De kommo sedan till ett mera ofruktbart land, hvarest infödingarne, som de tyckte, endast lefde af jagt och fiske. Engelsmännen blefvo icke derstädes oroad, men hade många svårigheter at besegra. Efter fyra dagar kommo de till ett vackrare och mera befolkat land, men kunde icke eller der bekomma några lifsmedel. Infödingarne, som fruktade att de skulle bortstjåla deras boskap, drefvo dem ifrån sina byar med käppslångar och stenar, som de kastade på dem, så att de, om de icke funnit snäckor vid hafvet, skulle hafva dött af hunger.

Efter några dagar mötte de en hop infödingar, af hvilka en fäst ett stycke af ett silverspänne, som tillhört skeppskocken, i sitt hår. Denne hade varit tvungen att sönderbryta sina spårnen och bortbyta bitarne för mat. Men infödingarne behöllo ofta de födoämnen som de kommit öfverens att lemna.

Natten derpå uppkom en häftig storm med åska och regn. Fyra af dem nödlakades beständigt hålla sina tröjor öfver elden, på det den icke måtte flockna. De quarstodnade dagen derpå, för att vänta på lågt vatten, plocka snäckor och torka sina kläder. Då de klockan vid pass 4 om eftermiddagen, kommit till en stor by, blefvo de
öf-

öfverfallne af des invånare, som sårade åtskillige af dem. En af dem fick ett så hårdt slag i hufvudet, att han förlorade sin fansning och dog korrt derpå. Hynes blef slagen till marken och kvarlemnad som död på stället. Då han åter kom sig före, voro de vilda långt borta och hans landsmän ur ögnafigte. Men som han visste hvad väg de ämnat gå, följde han efter så fort han kunde, och hann dem om två eller tre timmar. De andra hade trodt att han blifvit ihjälslagen. Han plågades sedan länge af en blesfur i benet, som han bekommit af ett kastspjut.

Man såg icke mer några hyttor. Sedan de i flere dagar rest i en sandig ödemark, mötte Engelsmännen tre vildar, som genast togo flykten. De kunde med största svårighet skaffa sig någon föda, emedan hafstranderna var slät och utan klippor, vid hvilka endast musslor och ostron voro tillfinnandes. Då de kommit till ett litet stenref, måste de stundom vänta halfva dagen på lågt vatten. Då de funno mycket snäckor, uttogo de dem ur sina skal och gömde hvad de icke genast kunde förtära i en liten lärftspåse, som de ömsom büro.

Då de kommo till en stor ström, som hette *Roschimans-River*, råkade de *Thomas Lewis*, som den andra troppen lemnat efter sig, emedan han var sjuk. Han ömtalade att han gått inåt landet, och der sett många kojor; i en af dem hade man gifvit honom mjölk, men i en annan hade han blifvit slagen. Han var så utmattad, strömmen så bred och han kände sig så öförmö-

gen att tithärda flere mödor, att han beslöt återvända till närmsta by, sägande att ingenting värre kunde hända än att infödingarne dödade honom, och att han i alla fall skulle dö om han förfökte att gå vidare. Hans kamrater fökte att uppmuntra honom, i det de sade att han tilläfsventyrs kunde öfverleva alla sina lidanden och framkomma till Goda Hoppsudden; men han förblef döf för deras föreställningar, och omvände till Kafferne, hvarest han förmodligen snart fann ett slut på sitt elände.

Engelsmännen följde stranden åt, emedan de hoppades att der finna några lifsmedel. Deras glädje blef ganska stor då de fingo se en död hvalfisk; de stannade vid den i tvenne dagar, togo sedan med sig så mycket deraf som de orkade bära, och gingo öfver floden på flåtar. Villdjuren, som här voro mera talrika än på något annat ställe och beständigt tjöto, höllo dem vakna hela natten.

Efter fyra dagar mötte de vid middagstiden butlern och den lilla gosfen, som omtalade att de aftonen förut, ett litet stycke derifrån, begrafvit tunnbindaren i sanden. Hynes anmodade butlern att följa sig till detta ställe, och de blefvo då de kommit dit, med sasa varse, att villdjuren uppgräfvit och bortfört kroppen. Man såg på sanden den väg de hade tagit, och man fann af deras spår, att dessa djur om nätterne ligga bakom buskar och stenar, för att lura på sitt rof.

Man gaf butlern och gosfen ett stycke hvalfiskkött, som de åto och befunno sig deraf mycket

ket stärkte. Efter åtta eller tio dagar kommo de till en klippfull strand, som de följde för att söka ostron, ty hvad de medfört af hvalfisken var nu förtärt; de funno också allehanda slags snäckor, men kunde icke bekomma annat än saltaktigt vatten, och blefvo tvungne att tillbringa natten på en klippa. Butlern och den lilla gossen, som om natten blifvit sjuka, anhöllo hos sina kamrater, att de måtte kvarstadna hela dagen på detta ställe, hvartill de samtyckte. Dagen derpå voro de alla illamående, hvilket härrörde från den klippas kyla på hvilken de legat, utan tillräcklige kläder för att hålla sig varma. Som butlern och gossen fortforo att vara sjuka, beslötto deras kamrater att ännu en dag kvarstadna, men sedan öfvergifva dem, ifall de icke under tiden blefvo bättre.

Då de tidigt om morgonen tillredt sin ömkeliga frukost, skulle de gå att väcka gossen, som de velat låta få vara i ro till dess allting var färdigt. Han låg ännu vid den eld omkring hvilken de alla sofvit, då hans olyckskamrater kommo till honom, och till sin smärta funno, att hans själ bortflugit till en bättre verld. Detta stackars oskyldiga barn, hade dött under deras frånvaro.

Hans kamraters och ifynnerhet butlerns sorg var ganska stor, han blef nästan aldeles nedslagen öfver denna lilla gosses död, som han så mycket älskat. De andra kunde med möda föra honom från detta ställe. De ägnade ännu en suck af saknad åt detta ipåda offer, och afreste.
De

De hade vandrat tvenne timmar, då Robert Fitz-Gerald anhöll att de måtte gifva honom en snäcka full med vatten. Hynes gaf honom vatten och han drack det med snålhet. Robert begärde ännu en drick, hvarpå han lade sig neder, och dog genast. Han lemnades på det ställe hvarest han aflidit, och hans kamrater gingo vidare, utan att mycket röras af denna händelse. En sådan död var snarare att önska sig än att frukta.

Klockan omkring 4 beklagade sig Wilhelm Fruel öfver mattighet, och satte sig på sanden vid hafsstranden. Hans kamrater lemnade honom, att söka efter ved och vatten, sägande att de skulle komma igen. Då de kommit ett stycke bort, sågo de Fruel, som krypande på marken nalkades dem. Sedan de säfångt sökt efter vatten, eller ett beqvämligt ställe der de kunde hvila öfver natten, lade de sig på jorden att sofva. En af dem, som ihogkom Fruels tillstånd, återvände till honom för att taga honom med sig; men fast han gått ända till det ställe der denne olycklige förut befunnit sig, kunde han icke igenfinna honom, hvarföre de förmodade att han af villdjur blifvit bortsläpad.

Följande dagen började de lida mycket af brist på vatten. Kjörtlarna i deras halsar och munnar började uppvälla. De nödgades slutligen dricka sin egen urin. Allt det elände de förut uthärdat, var ingenting emot hvad de nu led. Sedan de i tvenne dagar varit utan mat och vatten, dogo butlern och en matros.

Som

Som den väg de gingo stängdes på den ena sidan af sandbackar och på den andra af hafvet, nödgades Engelsmännen sofva på sanden. De funno hälften af en fisk, och fingo deraf en munsbitt hvardera; men somliga ville icke äta, emedan de fruktade att deras törst derigenom ännu mera skulle ökas.

Följande dagen voro tvenne man ganska matta, men af fruktan att blifva kvarlemnade, fortsatte de icke destomindre sin vandring. Sedan den ena af dem gått några hundra steg, lade han sig på marken, emedan han icke förmådde komma längre. De andra tryckte hans hand och anropade Gud för honom, hvarpå de gingo sin väg, och lät honom dö ensam.

I en dald, dit de om eftermiddagen begifvit sig, i hopp att finna vatten, träffade de en man af befattningen, som låg död, med anslaget vänt emot jorden, des högra hand var afbiten vid handlofven. Andra högbåtsman Jean Wormington, som vid simmandet öfver en ström förlorat sina kläder, bemäktigade sig en del af den dödes. Engelsmännen vandrade sedan ända till natten, utan annan utväg till läskning än att dricka sin egen urin.

Följande dagen medförde ingen lindring i deras lidanden, men nödvändigheten tvingade dem att fortsätta sin vandring. Deras svaghet var ganska stor; en af dem stupade till marken och blef kvarlemnad. Nu voro inga flere kvar än Hynes, Evans och Wormington, alla tre städde i den mäkt bedröfliga belägenhet. Deras
fin-

finnesförmögenheter voro likfom flöa, de kunde med möda höra eller se, och solens hetta, som brände deras hjärfor, ökade ännu mera deras lidanden.

Dagen derpå ledo de få gruffigen af törft, att Wormington ville att man skulle draga lott om hvilken af dem borde dö, på det de andra måtte kunna frälfas derigenom att de drucko hans blod. Hynes, som af plågor och elände nästan blifvit fanslös, gret mycket vid Wormingtons förslag, men nekade att samtycka dertill; han sade, att då han icke orkade gå längre, kunde de få göra hvad de ville med honom, i fall de trodde att de derigenom kunde frälfa sina lif; men så länge han kunde röra sig, ville han icke höra talas om någon lottning. Som Wormington kände sig ur stånd att komma längre, tryckte hans kamrater hans hand och skiljdes sedan vid honom; men efter ett ögonblick, innan han ännu kommit ur ögnafigte, försökte han att ropa på dem, i tanka att de skulle kunna frälfa hans lif; han uppsteg äfven och gick några steg, men då han kände sin oförmögenhet att hinna sina kamrater, lade han sig vid hafvets strand och nedstack sin högra hand i sanden.

Evans och Hynes kunde icke, oaktadt sina bemödanden, komma långt; klockan omkring 10 fingo de se någonting framför sig som de trodde vara stora foglar; upplifvade af denna syn, började de hoppas att de skulle kunna fånga några af dem, och derigenom lindra sina plågor.

gor. Men huru stor blef icke deras förvåning då de kommo närmare och funno att dessa föremål som de blifvit varse, voro menniskor; som de voro nästan blinda och fanslösa, kunde de med möda igenkänna fyra man af butlerns tropp, från hvilka de förut blifvit skiljde. En ung man af denna tropp, som hette Price, kom emot dem, och då han på tillfrågan svarade, att han kunde gifva dem vatten, fingo de deraf likfom ett nytt lif.

Hynes och Evans berättade för sina landsmän, att alla deras kamrater voro döda, utom Wormington, som samma morgon nästan döende blifvit kvarlemnad på vägen; tvenne af dem som man råkat, nemligen Leary och Delasfo, gåfvo sig på vägen för att söka honom, sedan de tillfagt de andra att de icke skulle låta Hynes och Evans dricka förmycket, emedan flere af fällskapet derigenom blifvit döda; men de kröpo, af otålighet att få släcka sin törst, intill kanten af källan, och hade sakert öfverskridit försigtighetens föreskrifter, och icke Price kastat sand i vattnet. Då kröpo de in i en håla, man gaf dem några snäckor, som de äto, hvarpå de somnade.

Sedan Leary och Delasfo funnit Wormington, återkommo de med honom, och då Hynes och Evans vaknade, omtalade de nu förenade kamraterne för hvarandra hvad de ä omse fidor lidit under sin vandring genom den sista ödemarken. Leary sade, att de, sedan de i sanden begrafwit kapitens hofmästare, råkat i
sedan

sådan nöd, att trenne man blifvit skickade att sönderskära des krops och hämta några stycken deraf till föda åt de andra. Desse begge män hade, medan de sökte efter hofmästarens graf, som de kommit att gå förbi, helt nära intill den funnit en ung skjal, som blifvit uppkastad på stranden, men var så nyligen död att han ännu blödde, och sluppo härigenom att äta menniskokött; de beskrefvo sedan för sina kamrater ett ferdeles fatt att förkaffa sig snäckor. De hade märkt att en mängd foglar krassade i sanden vid stränderne af en ström, hvarest de uppflögo och läto någonting falla på klipporne, som de sedan upptogo. De hungriga resande betraktade nogare dessa foglar, och funno ändligen att de uppkraftat snäckor, som nedkrupit i sanden, emedan inga klippor funnos på denna strand.

Som Hynes och Evans berättade för sina kamrater, att butlern, då han dog, hade ganska goda kläder på sig, beslöt en vid namn Dodge att gå till det ställe der kroppen låg, för att tagga dessa kläder, hvaraf han var i alldrastörsta behof. Evans lofvade att visa honom vägen, och de gifvo sig åstad dagen derpå. Men om aftonen återkom Evans ensam, sägande att Dodge blifvit så utmattad och gick så långsamt, att han nödfakats lemna honom efter sig: de hade icke kunnat finna butlerns kropp, det var sannolikt att villdjuren borttagit den, äfvensom Dodge, hvilken de icke mera singo se.

De begge följande dagarne användes att plocka snäckor, som man sedan stekte att nyttjas till

en reskost. Ändtligen sammanfatto Engelsmännen en flåte, och gingo öfver floden, men det skedde med mycken svårighet, i anseende till dess bredd och strömmens häftighet, som var på vägen att föra dem ut i hafvet. Då de kommo till den motsatta stranden, sågo de sig tillbaka med en förundran, blandad af fruktan, då de betraktade den sträcka af vatten, strömmens häftighet tvingat dem att öfverfara.

De funno på denna strand, den snäcka, som äger förmåga att nedkrypa i sanden. Den är af trekantig skapnad, omkring två tum lång och har i ena ändan en spets, med hvilken den borrar ett hål för sig. Den nedkröp med största skyndsamtet på alla de ställen hvarest sanden var fuktig, så att Engelsmännen med möda kunde få tag i den.

Hela troppen som nu mera endast bestod af sex man, fortfor att genomvandra en ödemark, der de icke sågo hvarken infödingar eller kojor. Efter sex dagar kommo de till en ström vid namn *Swarte-River*, hvarest landet började att se mera fruktbart ut; de resande upptäckte äfven kojor på stort afstånd. Här råkade de att tända eld på gräset, hvaröfver de blefvo ganska rädda, emedan de fruktade att eldsvådan skulle sprida sig långt omkring och emot dem uppretta de vilda. De kunde med största möda släcka den.

Då de dagen derpå summit öfver strömmen, funno de åter en död hvalfisk på stranden; glada öfver detta rika förråd på föda, beslöto de att på detta ställe uppbygga en koja, och i fyra
eller

eller fem dagar hvila sig der; men de kunde icke upptäcka vatten, derföre togo de så mycket hvalfiskkött som de, utan att alltför mycket betunga sig, kunde bära, och fortsatte sin väg; hvarpå de tillbringade natten i en liten skog, der de funno vatten.

Dagen derpå återvände fyra man till hvalfisken, att derifrån hämta mera föda, men Delasfo och den unga Price kvarblefvo vid elden, för att värda den och samla ved till natten.

Under deras frånvaro fick Price, som vandrade i skogen, se tvänne män, som hade gevär; han blef rädd för dem och skyndade att återvända till elden, men desse begge karlar följde honom dit.

De voro hemma i ett närbeläget Holländskt nybygge, och sökte efter boskap som kommit bort. De blefvo varse Price, och som de äfven upptäckte rök af en eld, förmodade de att han skulle gå åt den sidan, och följde honom. En af dem, som hette Battores och troligen var Portugisare, förstod Delasfo, som var Italiensare. Då han hört des ömkeliga berättelse, bad han honom föra sig till sina kamrater, hvilka han fann fysellatte med att fonderškära hvalfisken.

Battores lät dem bortkasta detta djurs kött, och lofvade dem bättre föda. Då de kommit till hans hus, tillfridsställde han alla deras behofver. Desse olyckliga Engelmäns glädje kan icke fattas eller beskrivas: en gret, en annan skrattade, den tredje dansade. Deras långvariga lidanden hade nästan rubbat deras förstånd, de
be-

befunno sig liksom halffäniga, och förmådde endast genom häftiga och nästan konvulsiva åtbörder, tillkännagifva sin glädje. Sedan de något hunnit sanfa sig, sade man dem att de befunno sig inom det Holländska nybyggets gränfor, men på ett afstånd af tre- eller fyrahundra Engelska mil från Goda Hoppsudden.

Det hus Battores bebodde, tillhörde honom icke. Dets ägare, som hette Christopher Roostoff, behandlade dem, sedan han blifvit underrättad om deras olyckor, med alldrastörsta godhet. Man gaf dem mjölk och bröd, hvaraf de åto med så mycken snålhet, att somliga af dem blefvo sjuka. Sedan de ätit, lade man mardrasfer på jorden och lät dem gå och lägga sig.

De hade icke på länge räknat tiden. Sedan de funnit de spikar hvaraf de gjorde sig knifvar, hade de på en pinne skurit parallella strekar för alla hvardagar i veckan och ett tvärfrek öfver dem för att betekna söndagen; men de hade under simmande öfver en flod, förlorat denna pinne. Dagar, veckor och månader hade dertöre förflutit, utan att de derpå hållit någon räkning.

Deingo nu veta att deras befrielse inträffat den 29:de November. Grosvenors skeppsbrott hade infallit den 4:de Augusti, och deras svåra vandring således räckt i etthundrafjuttio dagar. De lidanden de uthärdat voro verkligen otroliga och deras räddning nästan ett underverk.

Roostoff lät dagen derpå slakta ett får, hvaraf de åto frukost och middag. Sedermera diktom en annan Holländare, vid namn Qv in, som

som bodde nio Engelska mil derifrån, med en vagn, som hade sex hästans anspann, att föra des- sa olyckliga till Cap; men Price, som hade ondt i ett ben, förblef hos Roofstoff, som lof- vade att vårda honom till des han blef läkt och sedan skicka honom efter sina kamrater.

De fem skeppsbrutne reste länge på dåliga vägar och färdades genom flere gårdar, innan de kommo till Qvins hus, hvarest de hvilade sig i tvenne dagar. De blefvo sedan skjutsade från det ena nybygget till det andra, till des de kom- mo till Zwellendam, som är belägit omkring hundra mil från Cap. Allestädes der de tillbrin- gade nätterne, förlamlade sig folket att afhöra deras sorgliga berättelse, och man gaf dem åtskil- liga saker som de behöfde.

Som Holland vid denna tid hade krig med England, qvarhöll Viceguvernören i Zwellendam de Engelska matroserne, till des en kurir, som han affändt till Guvernören, att underrätta ho- nom om deras ankomst, hunnit återkomma. Han fick befallning att skicka tvenne af dem till Cap, och behålla de andra i Zwellendam. Följakteligen afreste Wormington och Leary, och blefvo, sedan de undergått ett förhör i Cap, skickade om bord på ett örlogsskepp att arbeta. Wor- mington, som en natt hade märkt att högbåts- mannen lurendräjat peppar om bord, var oför- sigtig nog att säga det han skulle anklaga ho- nom. Derföre skickade denne honom och hans kamrat om bord på ett Dansk Osländiskt skepp,
som

som genast affeglade. Genom denna händelse ankommo de först till England.

Guvernören på Cap var, oaktadt den fiendskap som herskade mellan begge nationerne, så mencklig, att han sände en expedition inåt landet, för att söka efter de andra beklagansvärde skeppsbrutne, af Grosvenors besättning.

Denna tropp bestod af hundra Europeer samt trehundra Hottentotter och medförde ett stort antal vagnar, hvardera med åtta oxars anspann. Den anfördes af kapiten Miller, som fick befallning att frälssa så mycket af skeppets tillhörigheter och last som han kunde, och af de olycklige skeppsbrutne befria så många som ännu voro vid lif och befunno sig i vildarnes händer. Delasfo och Evans, som tämligen återvunnit sin hälsa, skulle medfölja som vägvisare. Hynes var ännu icke tillfrisknad och Price ännu icke återkommen från Zwellendam.

Man medförde glaspärlor och andra granlåter för att återköpa de skeppsbrutne. Troppen reste framåt till dels den motades af infödingarne. Man mötte på vägen trenne matrosar af det förolyckade skeppets besättning. En af dem vid namn Hubberley, hade varit andra styrman Shaws uppasfare. Hela den tropp till hvilken han hördt, hade smånångom blifvit död och han vandrade ensam med sorgligt hjerta då han af Holländarne möttes.

På andra ställen träffades sju Lascarer och tvenne Negriinnor, af hvilka den ena hade tjenat hos första styrmannens hustru, fru Logie, och den

den andra hos fru Hofea, som var en passagerares hustru. Man fick veta af dem, att den tropp till hvilken kapiten och fruntimmerne hörde, fem dagar derefter skiljts från den, hvilken Hynes åtföljde, och så söndrat sig. Fruntimmerne hade ämnat förena sig med Lascarerne, men desse hade intet sett dem och kunde icke säga hvart de tagit vägen. De hade sett en Kaffrare, som hade kapitens klädning på sig, hvaraf de slöto att han var död.

Som infödingarne hindrat vagnarne att komma fram, hade några Holländare ännu färdats fjorton mil till häft, men som infödingarne beständigt oroad dem, nödsakades de afstå från sitt företag, och återkommo efter trenne månaders frånvaro till Cap.

Lascarerne blefvo kvarhållne vid Zwellendam, men Engelsmännen skickades till Cap, hvarest man, sedan de inför Guvernören undergått ett långt förhör, tillät dem att på ett Danskt skepp, som behöfde matrosar, öfvergå till Europa. Kapiten lofvade att släppa dem ifrån sig i England, då han kommit in i kanalen, men hans befattning var så svag, att han måste medtaga dem till Köpenhamn, undantagande Price, som landfattes vid Weymouth. En liten tid efter sin ankomst till Danmark, funno de ett tillfälle att återkomma till London.

En del af de olyckor, hvarföre de skeppsbrutne blefvo utfatte, synes hafva härrört från den brist på enighet, som visade sig efter fartygets förlisning. Man tänkte kanske icke nog på
att

att begagna vraket, hvaraf man hade kunnat bygga ett fartyg, på hvilket några af besättningen bordt begifva sig till Cap att begära undfättning. Man beslöt allför hastigt att gå landvägen; det synes också som man alldeles icke vetat på hvilken del af kusten man befann sig, efter kapiten trodde sig kunna komma till Cap inom fjorton dagar. Den skiljsmesa som sedan inträffade beviljar, att man icke hade någon modig och beslutsam anförare; ty Engelsmännen, som voro hundradetrettiofem stycken, hade, om de varit enige, kunnat försvara sig mot ganska talrika hoper af vildar.

Desse olyckliges öde och den tanka att många af dem ännu lefde, väckte ett allmänt deltagande och lifvade till nya bemödanden att undfatta dem. Fastän den expedition om hvilken vi talat, mislyckats, beslöt man att våga ännu ett försök, och en annan blef, flere år efteråt, med mera framgång företagen. Den afgick i slutet af Augusti 1790, försedd med allt hvad som behöfdes till uppfyllande af dess ändamål, och begaf sig till kusten Natal, på hvilken man förmodade att skeppet Grosvenor förölyckats.

Efter en lång och besvärlig resa råkade mandensamma Holländaren Trout, som förut i denna berättelse blifvit ömtalad. Han erböd sig att anföra karavanen till det ställe der skeppsbrottet inträffat; men berättade att alla de olyckliga som kommit i land, dels blifvit mördade af vildarne, dels dödt af hunger, tilläggande att nu ingenting mer af allt hvad som tillhört fartyget vore kvar,

än kanoner, jern tackor och bly. Som han fruktade att blifva återförd till Cap, uppfyllde han likväl icke sitt löfte, utan rymde ifrån sina landsmän. Desse förfogade sig icke destomindre till det ställe hvarest skeppsbrottet inträffat, som var belägit på fyrahundrafyrtiofsju mils afstånd från Cap och fyra dagsrefor från *Rio de Lagoa*. De kunde icke bekomma någon underrättelse rörande de personer som öfverlevvat olyckshändelsen, vidare än att man sade dem det skeppets kock dött af kopper, tvenne år före deras ankomst. De Kaffrer som bodde i granskpet, tillkännagafvo mycken förvåning deröfver, att man gjort sig besvär resa så lång väg, och lofvade, att om en sådan händelse en gång till skulle inträffa, ville de hjälpa och beskydda de skeppsbrutne, endast de kunde vara säkra att för sitt besvär bekomma koppar, glasgrannlåter och jern, hvilket man lofvade dem. Härpå företogs återresan och fällskapet anlände till Cap i Januari 1791.

Då kapiten Blight åren 1788 och 1789 var i Cap, omtalade öfverste Gordon för honom, att han under en af sina refor inåt Kafferlandet, mötte en af infödingarne, som sade honom att en hvit kvinna funnes ibland hans landsmän, och att hon hade ett barn, som hon ofta omfamnade och fuktade med bittra tårar. Öfverstens dåliga hälfa tvingade honom att återvända till Cap; men han lofvade denne man en belöning, om han ville framskaffa ett bref till den hvita kvinnan; han skref också ett på Fransyska,
Hol-

Holländska och Engelska, i hvilket han begärte att hon skulle skicka honom något slags tecken, såsom en svartbränd pinne eller någonting annat, då han icke skulle spara någon möda för att uppföka och undslätta henne. Men fastän han gjort denna inföding en present och lofvat att, ifall han utförde sitt ärende, frikostigt belöna honom, hördes han sedan aldrig utaf.

Officerare, som vistades på Cap, hafva sagt att man der allmänt trodde det några af de olyckliga fruntimmer som öfverlevvat skeppsbrottet, hade kunnat komma ifrån Kafferne och begifva sig till detta ställe; men som de fruktade att i sin hemort af andra fruntimmer blifva föraktade, derföre att de tillbringat en så lång tid bland vildarne och med dem nödgats ingå föreningar, hade de beslutit kvarstadna hos de anförare som skyddade dem, och icke öfvergifva frukterna af sina ägtenskap.

Berättelse om Skeppet Junos Skeppsbrott på kusten af Arracan i Juni månad 1795, af Jean Mackay.

Åtskilliga anledningar, som vore öfverflödigt att upppepa, bevekta mig att vid Rangoun lemna det fartyg på hvilket jag befann mig, och som andra styrman gå om bord på skeppet Juno, hvilket fördes af kapiten Alexander Bremner och låg till ankars i denna hamn, hvarest det intagit en last af tekträd, som skulle föras till Madras. Detta fartyg, af 450 lästers drägt, var i ganska dåligt stånd och i alla afseenden illa försedt att gå till sjös. Dets befättning utgjordes af femtiotre man, för det mästa Lascarer och ett litet antal Europeer; vi hade också kapitens hustru med hennes piga om bord, samt några Maleyare, som skulle hjälpa oss att arbeta. Inalles voro vi fjuttio två personer.

Vi afreste den 29:de Maj, i desamma vattnet började stiga, och hade tjugofem till trettio fots djup samt mjukler-botten; klockan omkring 6 på aftonen förminskades detta djup hastigt till tjugo fot; vi beslöto genast att vända, men innan man hann att lägga roret i lä, stötte skeppet på en ganska hård sandbank; man brastade back för att komma derifrån, men förgäves: då utfördes tvenne varpankaren för att hindra skeppet att drifva längre in då vattnet steg; de höllo en stund, men då det ena släppte, kommo vi i drift,

drift, hvarpå man lät falla ett stort ankare, som höll tag. Vi voro säkra att komma loss vid högt vatten, endast vi kunde hindra skeppet att kantra då det var som lågast, vi ströko därför bramstängerne och räerne för att lätta det. Det lutade ganska hårdt vid lågt vatten, men flöt åter då det var som högst; vi lättade nu genast ankar, satte segel och befunno oss snart i mera djupt vatten; som skeppet alldeles icke läckte hoppades vi att det icke blifvit skadat.

Den 1:sta Juni började vinden blåsa sydvestlig; sjögången blef stark, skeppet arbetade mycket och en läcka uppkom. Stormen varade i åtta dagar; alla menniskor utan åtskillnad måste arbeta med pumpning, men pumparne gingo ofta sönder; olyckligtvis hade vi ingen timmerman om bord och nästan inga verktyg; vi bemödade oss dock att laga dem; men vårt arbete var af ringa nytta, i anseende till den sand som från barlasten inkom i dem och gjorde att vi esomoftast måste upplyfta och ränsa dem.

Man öfverlade huruvida man borde återvända till Rangoun, men som denna kust är ganska farlig att nalkas, emedan den är så låg att man icke ser den på mer än ett par mils afstånd och man på denna distance icke har mer än trettiofem fots djup, beslöts enhälligt att vi, om möjligt vore, skulle hålla fjön.

Den 6:te blef vädret vackrare, skeppet läckte också då mindre, så att endast en pump behöfde hållas i rörelse. Vi funno att läckan uppkommit vid akterstäfven i vattengången. Vi ut-

satte

fatte jullen och spikade tjärad segelduk samt en blyplåt öfver hålet, sedan vi förut täpt det med dref. Resultatet af detta arbete var så lyckligt, att vi, så länge vädret var vackert, icke sedan behöfde pumpa mer än en gång på vakten. Vi trodde nu att läckan var täpt, lyckönskade hvarannan att hafva undgått faran och fortsatte resan med munterhet.

Men dessa lyckönskningar voro allför tidiga, och det hade varit bättre för oss om vi nu begagnat det vackra vädret för att återvända till Rangoun, väl förse vårt fartyg och sätta det ifrå att uthärda alla de faror man med skäl kunde vänta i Bengaliska viken, midt under sydvest-pasfaden. Jag förstår icke huru vi kunde vara så förblindade, att vi förmodade det en lärftslapp, som kunde hindra vatten att intränga under vackert väder, skulle göra samma verkan under en storm, då skeppet slingrade hårdt.

Pumparne hade knappast hunnit att blifva reparerade, då vinden den 12:te Juni började blåsa ganska hårdt från sydvest. Läckan blef genast ännu farligare än den förut varit; samma svårigheter inträffade ånyo med pumparne och gjorde dem nästan onyttiga; vi hade trenne stycken i rörelse och öste desutom vatten med trädbytter.

Nästan utmattade af arbete och brist på fönn, började vi den 16:de att frukta för våra lif. Följakteligen beslöto vi att hisla så många segel som skeppet kunde föra och segla undan för vinden för att hinna den närmsta delen af Coromandels kust, längs hvilken vi sedan ämnade
seg-

segla ända till Madras, eller ockfå till Bengalen, alltsom omständigheterna tilläto. Vi tillsatte derföre våra märsfegel med alla refven inne, samt undrefglen; men pumparne fordrade ett så beständigt arbete, att vi icke med tillräcklig uppmärksamhet kunde bevaka seglen, och derigenom blefvo de alla, med undantag af mesan, inom några dagar sönderblåste. Vi lade derföre bi ända till den 19. de vid middagstiden. Vi voro då på 17°—10' nordlig Latitud och, enligt vår räkning, 9° vester om Cap Negrais.

Skeppet sjönk så mycket och arbetade så illa i vågen, att vi ofta trodde att det aldrig mera skulle resa sig. Matroserna voro så förskrämda, att man med största möda kunde hålla dem vid sitt arbete. Vid middagstiden började vi segla undan vinden, under det vi bemödade oss att med byttor utösa det inkommande vattnet.

De matrosar som voro nere i skeppet, uppkommo klockan 8 om aftonen och sade att vattnet uppsigt till det understa däck. Lascarerne öfverlemnade sig till förtviflan, och Europeerne hade icke eller mycket hopp öfrigt. Som man allmänt trodde att fartyget, i anseende till den myckenhet sand vi tagit till ballast, skulle sjunka, begärde besättningen pockande, att småfartygen måtte utfattas, men vi visste att de icke kunde begagnas, ty vi hade endast en stor båt, som var ganska gammal, och en liten slup med sex åror. Dessa begge fartyg voro i dåligt tillstånd och läck.

Klockan emot 9 kapade vi stormasten, för att lätta fartyget och hindra det att sjunka, åtmin-

minstone till följande dagen; men olyckligtvis föll denna mast ner på däcket. Under den härigenom uppkommande förvirringen, läto de som stodo till rors, skeppet komma tvärs för vägen, som genast slog öfver det. Fru Bremner, som legat i kajutan, lyckades att komma ut genom fönstren, hvarpå första styrman Wade och jag hjälpte henne i mesänvanten, skeppet kom i det samma upp emot vinden, och stadnade, des rörelser i vågorne föranledde hos oss den förmodan, att det genast skulle gå till botten, men det sjönk icke längre än till des däcket kom under vatten. Alla uppsprungo nu i vanten för att undgå döden. Kapiten Bremner, hans hustru, Wade, några andra och jag uppkommo i krysmärsen, hela den öfriga besättningen hängde sig fast vid vanten på denna mast, utom en man, som var frami skeppet och som kom upp i fockmasten. Fru Bremner, som icke hade mera på sig än sitt lintyg och en kjort, beklagade sig mycket att hon frös; som jag hade mera kläder än hennes man, gaf jag henne min jacka. Då vi sågo att skeppet icke, som vi förmodat, sjönk till botten, nedskuro vi mesänrån med våra knivar, af fruktan att alla de människors tyngd som uppstigit i denna mast, förenad med tyngden af denna rå, skulle kunna afbryta den. Fastän skeppet slingrade med så mycken våldsamhet, att vi med svårighet kunde hålla oss fast, voro vi så trötta, att några af oss somnade; men jag var så orolig att jag icke kunde tillsluta mina ögon. Under det första ögonblicket insåg jag icke det

ringaste hopp att blifva bergad, men efter tvenne eller trenne timmars tid, började jag hoppas att något fartyg kunde komma ofs i sigte: så länge mitt öde syntes mig oundvikligt, var jag tillfrids dermed, men så snart jag öfverlemnade mig åt den tanka, att jag kunde blifva fräfst, var mitt tålmod försvunnit och jag lysnade hela natten efter något kanonskott, hvars dån jag ofta inbillade mig att jag hörde, och hvar gång som jag sade det till mina kamrater, tyckte de det samma.

Då det dagades ropade en man: "En feg-lare!" Muselmännen svarade härpå genom ett rop till sin Profet, som påminte ofs att också tänka på Gud. Vi tackade den Alldrahögste för vår räddning, hvilken vi nu ansågo som säker. Men denne mans ögon hade narrat honom äfven så mycket som mina öron om natten narrade mig. Bland alla de lidanden, hvaraf vi sedan öfverhopades, var kanske intet som förorsakade ofs en så liflig smärta, som den vi i detta ögonblick uthärdade. Mitt hjertas mod försvann. Jag var bedröfvad att jag närt förhoppningar som nu befunnos alldeles säfanga, och min själ var så orolig att jag icke kunde bibehålla det sinneslugn, jag i början njutit.

Den syn vi hade för ögonen då dagen åter började gry, var i sanning förskräckande; vinden blåste med häftighet och sjögången var ganska stark, däckets och skeppets öfra delar började brista, man fruktade i hvarje ögonblick att masterna, i hvilka fjuttio två olycklige uppfligit, icke
skul-

skulle kunna bära denna tyngd, utan afbrytas och derigenom sluta den rysliga scenen. Qvinnornes och Lascarernes skrik ökade ohyggligheten af detta bedröfliga uppträde. Några, som icke förmådde att hålla sig fast i vanten, föllo i böljorne, men de mästa måste undergå mera bedröfliga lidanden.

Vinden blåste i tvenne dagar med samma häftighet. Hvarje timma ökade vårt elände. Vi insågo, att vi väl kunde komma att förblifva på skeppet, till dess att hungren skulle sluta våra dagar, hvilket väl var den rysligaste skepnad under hvilken döden kunde framställa sig för vår inbillning. Jag medgifver att min och de andras affigt var, att förlänga vår tillvarelse, genom den enda utväg som dertill kunde vidtagas, nemligen att uppäta dem som dogo före oss; men vi meddelade icke hvarandra denna tanka, ej heller sades något som kunde syfta ditåt; långt efteråt frågade mig dock konstapeln, som var katolik, om jag trodde att det vore syndigt att vidtaga ett sådant räddningsmedel. Som trängseln i mellanmastens märs var ganska stor, gingo åtskillige matrofer derifrån, i den tanka att simmande förfoga sig till den andra masten. Tre eller fyra af dem omkommo under detta förfök. Min häftiga sinnesoro efterföljdes, under några timmar af en slags liknöjdhet, som gjorde mitt hjerta hårdt och vresigt. Jag förfökte att slumra för att fördrifva tiden, och önskade endast att jag måtte kunna blifva alldeles känslös. Mina karaters onödiga jänner, väckte icke mitt deltagande,

de, utan förargade mig, emedan jag deraf oroades. Under de första trenne dagarne led jag icke mycket af hunger, vädret var då mulet och kallt; men den fjerde dagen stillnade vinden, månen skingrades och vi blefvo utfatte för solens lodräta strålars förtärande värme, som återväckte mig till känslan af min olyckliga belägenhet. Hittills hade föreställningarne om framtiden varit mera olidelige för mig än mitt närvarande lidande. Fastän jag af hunger och isynnerhet af törst, led mycket, voro mina plågor icke så häftiga som jag, i följd af hvad jag i åtskilliga beskrifningar läst, hade anledning förmoda. Men jag började nu att verkligen erfara de känslor, som förut endast plågat min inbillning, och fruktade att nalkas det tillstånd, hvilket jag ansett som höjden af allt lidande. Icke destomindre kom jag ihog, att jag i den relation kapiten Inglefield utgifvit, hade läst, att hans folk njutit mycken lindring deraf, att de insvept sig i ett täcke, som förut var doppat i hafsvattnet, emedan skinnets porer upptogo vattnet och lemnade saltet på hudens yta. Jag utförde detta medel så godt jag kunde, derigenom att jag stundom doppade en flanelströja, som jag hade på mig, i hafvet. Flere af mina kamrater, som efterföljde mitt exempel, medgafvo att de derigenom kände sig uppfriskade, och jag är öfvertygad att detta medel, näst Guds hjälp, frälste mitt lif. Jag var också derigenom fyskellatt, hvilket skyddade mig från förtviflan. Jag kände en hemlig tillfridsstäl-

le-

helfe, af att göra allt hvad jag trodde skulle kunna bidra till förlängande af mitt lif.

Natten efter den fjerde dagen hade jag en dröm, som mycket glädde mig; min tanka vände sig till föremål, som från barndomen varit mig bekanta, isynnerhet kom jag ihog min far och andra personer, som voro mitt hjerta kära. Jag drömde att jag hade en hetfig feber och att min far bad vid min säng; så länge han fortfor dermed, kände jag inga plågor, men de återkommo så snart han upphörde. Jag tyckte att han skulle gifva mig nattvarden, men vaknade i samma ögonblick som han förde kalken till mina läppar. Den slutsats jag drog af min dröm, var att min far upphört att lefva och nu i himlen var vittne till mina lidanden; några af de omständigheter som framställt sig för mig under min sömn, återkallade till mitt minne den sorg som herskat i en af mina farbröders familj, under det han var okunnig om sin sons öde; och tankan på hvad mina släktingar skulle komma att lida för min skuld, förorsakade mig mycken sorg. Jag påminte mig dock de visa läror min far fordom gifvit mig, och de verkade kraftigt till stillande af min oro; jag befallte min själ i Guds händer och beredde mig på att dö.

Den 25:te Juni, som var den femte dagen sedan skeppet sjunkit, förlorade vi de begge första af våra olyckskamrater; de dogo af hunger. Den ena omkom hastigt, men den andra måste uthärda ett dödsarbete som räckte i flere timmar; det börjades med häftiga kräkningar, åtföljde af

kon-

konvulsioner. Jag anmärkte sedan att desse symptommer alltid förebådade en annalkande och smärtefull död.

Dagen var varm och hafvet ganska lugnt. Som kapiten och första styrman trodde att vi skulle kunna berga oss på en flåte, lysfästade vi oss med att göra en af tvenne segelräer samt några små spiror; dagen derpå vid middagstiden blef den färdig, och man började gå om bord på den. Då kapiten såg att alla kommo i rörelse, skyndade han att nedsliga från märsen tillika med hustru och herr Wade; fastän jag icke gillade denna räddningsplan, hänfördes jag af efterdömet och följde dem; men som flåten icke kunde bära oss alla, uppstod en tvist, de starkaste bortdrefvo de svagaste och tvingade dem att återvända till fartyget. I det ögonblick då de voro på vägen att afhugga det tåg hvarmed flåten var fast, frågade jag kapiten Bremner åt hvilket håll han trodde att landet var belägit, och om han ansåg sannolikt att vi kunde komma dit; som han icke svarade mig härpå, ville jag öfvertala honom att återvända till skeppet; men då jag såg att mitt tal icke verkade hvarken på honom eller på någon af de andra, beslöt jag att kvarstanna på flåten med dem. Vi började att ro undan för vinden, och begagnade dertill bräder, som matroserne med sina knifvar taljt till pagayer.

Innan vi kommit långt, funno vi att vi voro för många på flåten. Jag iakttog detta tillfälle att förnya mina föreställningar, hvilka nu
 vera

verkade på herr Wade, som samtyckte att med mig återvända till mesanmasten: de andra, som voro ganska glada åt detta beslut, emedan de insågo att flåten derigenom skulle lättas, förde ofsgerna tillbaka. Vid solens nedgång var flåten ur ögnasig'et.

Jag måste bekänna det jag ofta tänkte att jag, när jag ville, med lätthet kunde sluta mina plågor; under det man byggde flåten, fann jag mig ofta sinnad att gå om bord på den, endast emedan jag insåg att jag icke der kunde lefva öfver tjugofyra timmar. Men Gud värdigades stärka mitt hjerta mot desla förtviflade tankar och förunna mig en grad af tålmod, som jag alltid ansett omöjligt hos en menniska hvilken måste utstå ett så långvarigt lidande. Jag beslöt därför att förblifva om bord på skeppet och der invänta mitt öde.

Den 27:de förvånades vi att åter få se flåten vid skeppets sida. De män som afgått med den, hade rodt hela natten, till des de blifvit alldeles utnattade, utan att veta åt hvad håll de borde styra. Då de detta oakadt om morgonen befunno sig helt nära skeppet, lemnade de flåten och uppkommo till ofsg i märskarne.

Kapiten Bremner blef snart likfom vafinnig och hans hustru oroades så mycket öfver hans belägenhet, att hon fick konvulsioner. Kapiten var en stark och frisk man, men redan något till åren; hans hustru deremot ung och fin till växten. De hade icke varit gifta mer än i elfva månader. Under de första dagarne efter
 vår

vår olycka, syntes fru Bremners åsyn plåga hennes man, liksom om han förebrått sig det elände hon nu måste lida; men sedermera ville han knappt tillåta henne att skiljas vid sin fida, och vi blefvo stundom tvungne att undandraga henne hans smekningar. Under sin yra tyckte han sig se ett bord betäckt med de läckrafte rätter, och frågade oss med milda blickar, hvarföre vi icke serverade honom af den eller den maten; han talade merendels om äta och dricka, ofta om sin hustru och stundom äfven om andra saker.

Som jag väntade mig en säker död om jag drack hafsvatten, afhöll jag mig derifrån så länge jag möjligen kunde; men då jag icke längre förmodade att uthärda den hetta hvaraf min mage och mina inälfvor förtärdes, nedsteg jag och drack ungefärligen tvenne stora glas af detta vatten, hvilket dock, till min förvåning, i stället att skada mig, upplifvade mina krafter och mitt mod; emellertid upphörde jag icke att anse det som ett säkert gift, och väntade hvarje ögonblick att det dödsarbete skulle begynnas, hvilket borde ända min tillvarelse. Men äfven denna fruktan blef lyckligtvis öfverflödig; jag somnade djupt och den invärtes hetta som förtärde mig, aftog. Jag kände mig starkare, fastän bruket af detta vatten förorsakade mig kolik och diarrhé, men desä olägenheter voro obetydliga jämförelsevis till den vederqvickelse jag rönste deraf.

Om morgonen den 28-de förklarade herr Wade, att han icke längre kunde uthärda sitt
 när-

närvarande tillstånd, och att han hade lust att ännu en gång begifva sig på flåten, ifall jag ville följa honom. Jag förkastade detta förslag, och försökte att afråda honom derifrån, men han svarade mig att hvarje död vore att föredraga för hans närvarande belägenhet, och att ingenting kunde förmå honom att ändra sitt beslut. Han öfvertalade tvenne Engelsmän, tvenne Maleyare och fyra Lascarer att följa sig. Inom några timmar hade vi förlorat dem ur ögnafigte. Om aftonen uppkom ett åskväder, som troligen vållade deras undergång, men tillförde oss en hjälp, som vi väl behöfde, ty det åtföljdes af ett häftigt regn. Vi kunde icke samla des droppar annorlunda än derigenom att vi utsträckte våra kläder; de voro i allmänhet så fulla af salt vatten, att de meddelade des smak till det friska vattnet; men regnet föll så ymnigt, att det snart bortsköljde allt saltet. Vi bestämde sedan visfa kläder till samlande af regnvatten, och andra att doppas i hafvet för att dermed uppfrisfa oss.

Vi tillbringade efter denna dag fällan tvenne dygn utan regn, och emellanåt nedfänkta vi, då vi icke orkade nedstiga, en jacka eller något annat plagg, på ett rep, ända till hafvet, hvarifrån vi sedan uppdrogo det och lade det helt vått på vår kropp. Så ofta vi kunde få tillfälle att svalja några klunkar friskt vatten, fingo vi derigenom liksom nytt lif och tänkte nästan icke mera på vårt elände. Vi använde också ofta en annan utväg som bidrog att lindra vår törst: det var att tugga hvad som hälst vi fingo

tag

tag uti, vanligast en bit fegelduk eller bly. Det sista skall synas befynnerligt, emedan bly anses som ett gift, då det intages; men jag kan förfärra att så förhöll sig, emedan jag sjelf i hela timmar tuggat bitar af denna metall, till des att de nästan blifvit förvandlade till pulfver och ofta afven nedväljt små delar deraf. Man torde undra hvarföre jag icke också nämner läder; men då skeppet sjönk, hade ingen af dem som voro om bord skor på sina fötter. Lascarerne nyttja aldrig några och vi astogo alltid våra så snart det regnade, emedan det läder som blifvit beredt i Indien, icke mera duger sedan det blifvit vått. Några personer, hvilka försökte att förtära bitar af det läder som var spikat på räerne, funno des smak och lukt så odräglig, att de icke kunde fördraga den.

Men allt hvad jag led, uppgick icke emot den tanka jag gjordt mig om följderne af den ömkansvärda belägenhet i hvilken vi besunno oss. Jag hade läst och hört sägas att man icke kunde lefva mer än några dagar utan föda: jag blef derföre efter någon tid förundrad att jag icke ännu omkommit, och förmodade att hvarje dag skulle blifva den sista; jag väntade mig att vi, i den mon vår hunger tilltog, skulle börja att uppäta hvarandra. Denna ohyggliga tanka kom mig att ryfa af fasa, och det är möjligt att utsigterne för framtiden förlikte mig med det närvarande. Flere af mina landsmän uppgåfvo andan under raseri, och jag plågades mycket af fruktan för ett dylikt öde. Jag bad den Allsmä-

tige af innerligaste hjerta, att jag under mina sista ögonblick måtte få behålla mitt förnuft; jag önskade ofta att han måtte tackas befria mig från mitt lidande; men då jag trodde att detta ögonblick nalkades, ryfste naturen vid tankan på min vareffes upplösning. Jag fruktade att öfverlefvade mina kamrater och blifva dödens sista offer, men jag ville icke heller vara bland de första.

En af Lascarerne, hvars kropp var betäckt af otäcka får, dog i svigtningen just under märfsen; en annan, som också befann sig der, försökte att kasta honom i hafvet, men hans kropp var så invecklad i repen, att han icke kunde få honom derifrån, utan han blef sittande i tvenne dagar, till dess att hans lik utspridde den mäkt odrägliga stank. Huru många andra händelser af samma beskaffenhet skulle icke jag kunna omtala, men minnet deraf är mig alltför smärtesamt.

Om morgonen den 1:sta Juli, elfte dagen efter vår olycka, fann fru Bremner sin man död i sina armar. Vi voro så svaga att vi med största möda förmådde att kasta honom i sjön, sedan vi aftagit en del af hans kläder, som vi påklädde hans enka. Samma dag dogo två män i förmärfsen och två i kryfsmärfsen. Vi hade icke mycken gemenskap med de menniskor som voro i den andra märfsen, ty vi ägde icke krafter att nedstiga, ej eller att tala högt nog för att blifva hörde på så långt affstånd. Åtskillige Lascarer hade under det vackra vädret begifvit sig för ut, och vårt antal var så förminskat, att begge märfsarne inrymde oss alla.

Jag

Jag kan icke säga mycket om den öfriga tiden. Mattighet hade oss förtagit känslan af hunger; då jag kunde förskaffa mig litet friskt vatten, anlag jag mig lycklig. Nätterne hade från början förefallit oss kalla, men våra krafter aftagande gjorde oss ännu mera känsliga för kölden, som öktes af ymnigt regn. Våra lemmar domnade, våra tänder skallrade och vi fruktade stundom att dö af köld, i ett klimat der solen stod lodrätt öfver våra hjärfor. Då värmen småningom återkom, verkade des inflytelse angenämt på hela vår varelse, vi utsträckte våra lemmar mot solen, till des att de hade återfått sin böjlighet. I den mon vi kände oss upplifvade, började vi åter våra samtal, som icke voro utan en viss glättighet. Men då solen uppfleg midt på himmelen, förnyade des brännande strålar vårt lidande. Vi förstodo icke då huru vi hade kunnat önska rägnets upphörande.

Jag var nästan okunnig om hvad som hände dem af vårt folk hvilka icke befunno sig i mitt grantkap. Endast af deras jämmer under rättades jag derom. Somliga kämpade länge med döden och hade ett förskräckligt dödsarbete. De svagaste afledo icke alltid med de minsta plögorna. Herr Wades son, en ung, frisk och stark karl, dog ganska hastigt och nästan utan att gifva någon suck ifrån sig; en annan ung man af samma ålder, men som såg svag och ömtålig ut, emottod mycket längre. Denne sistes far, som befann sig i mesanmärken, skyndade sig att nedsliga, då man sade honom att hans son var nära dö-

döden, släpade sig på händer och fötter längs lofvarns relling och infann sig hos honom, som satt sig för ut i vanten. Vid denna tid voro icke mera än tre eller fyra plankor af skansdäcket invid galleriet i behåll. Dit förde den olycklige fadren sin son, som han fastbann vid rellingen, af fruktan att vågorne skulle kasta honom öfver bord. Då sonen kräktes, höll han honom i sina armar och torkade skummet från hans läppar; då regn föll, öppnade han des's mun, på det han måtte få emottaga des's droppar, eller lät honom svälja dem som han kramade från en våt klädeslapp. De förblefvo begge i denna belägenhet i fem dagar. Ändtligen uppgaf sonen sin anda. Den olycklige fadren upplyfte sin son, betraktade honom med hemska vansinniga blickar, liksom om han icke hade kunnat tro, att han verkligen var död. Då han ändtligen icke längre kunde tvifla derpå, blef han sittande hos liket, utan att tala något ord. Då hafvet bortfördt det, lade han sig ner, invecklade sig i ett stycke segelduk och rörde sig icke mera, han lefde likväl ännu i tvenne dagar, som vi slöto från hans lemmars rörelser, då någon våg stundom slog öfver hans kropp.

Detta upptråde gjorde intryck, äfven på den hvilkas känslor nästan redan voro döda för denna världen, och för hvilkas åsyn af vårt elände, hade blifvit någonting vanligt.

Om aftonen den 10:de Juli och den tjugonde dagen sedan skeppet sjunkit, fode en man att han i öster såg någonting som liknade landet.

Hans

Hans tillkännagifvande afhördes utan finnesrörelse, och ingen bemödade sig utforska des förfärdighet. Men om hans ord icke hade någon synlig verkan, synes det som de likväl väckt någon ferdeles inre rörelse; ty då jag efter några minuter upplyfte hufvudet för att betrakta den landkänning min olyckskamrat omtalat, såg jag alla ögon vända åt den sida han hade nämt. Vi fortforo alla ehuru med delad uppmärksamhet, att betrakta detta föremål till des nattens skuggor småningom döljt det för våra blickar. Då gjorde hvar och en sina betraktelser och man kom allmänt öfverens att det var land. Fru Bremner och andra frågade mig om jag trodde att vi ännu skulle blifva räddade. Jag svarade att jag icke trodde att det var land, men i sådant fall hade vi åtminstone det hopp att våra lidanden snart måtte slutas, ty skeppet skulle utan tvifvel stöta ganska långt ifrån land och inom några timmar sönderbrista. Denna tanka hade kommit mig att frukta land, men i detta ögonblick var jag liknöjd om allting, och urstånd att hysa någon liflig känsla. Jag påminner mig, att då jag dagen derpå i gryningen vaknade, tänkte jag icke på att se efter om det var land eller ej, förrän en af dem som voro i den undra mären, vinkade med en näsduk, för att gifva oss tillkänna att det verkligen vore landet. Jag kände då en vils lust att fliga upp och se derpå; men som jag låg rätt väl med mina armar i kors öfver magen, frågade jag intet efter att vända mig om. Mina grannar voro icke så liknöj-

nöjda. En af dem steg upp och förklarade att det var land; vid deså ord uppsteg en annan och ändtligen alla. Det man såg syntes mig ganska mycket likna land; men jag var icke säker om så var, och anfåg saken med tämlig liknöjdhet. Då fru Bremner frågade mig om jag trodde att det var kusten Coromandel, föreföll mig denna fråga så löjlig, att jag svarade henne, att vi i detta fall begge två skulle begifva oss till den stora salen i Madras och der fatta oss under Coruwallis och Meadows porträtter, samt sedan visa oss för pengar, som någonting rart.

Frampå dagen blef landet så synbart, att intet tvifvelsmål mera kunde äga rum, och häftiga sinnesrörelser visade sig hos alla. Jag hade något hopp att kunna frälfa mig, fastän det betydigen förminskades af fruktan att skeppet skulle stöta på långt afstånd från land. Jag gjorde den anmärkning inom mig sjelf, att vårt öde skulle vara ganska bedröfligt, om vi, sedan vi på hafvet genomgått så många lidanden, nu invid landet skulle omkomma. Om aftonen voro vi så nära, att vi med stor smärta blefvo varse, att det var en öde strand utan tecken till invånare. Jag väntade hvarje ögonblick att skeppet skulle stöta, och lade mig i den öfvertygelse att det var min sista dag. Jag somnade icke destomindre, men vaknade före solens uppgång, af den häftiga stöt skeppet tog mot en klippa. Stötarne voro hvarje gång så starka, att masten skakades deraf. Jag hade förutsett denna händelse och afvak-

vaktade derföre med finneslugn utgången. Då solen gick upp, voro skeppets rörelser så häftiga, att vi knappast förmådde att hålla oss fast; emellertid sönk hafvet flere fot, hvad som ännu var öfrigt af däckets blef torrt. Vi nedstego, ehuru med mycken möda. Konstapeln och jag hjälpte fru Bremner, men blefvo tvungne att lemna henne i svigtningen, emedan hon var för svag att hjälpa sig sjelf, och vi icke ägde krafter nog att bära henne. Ändtligen hade hafvet sjunkit så mycket, att skeppet icke rörde sig mer, och mellandäcket blef nästan torrt. Lascarerne nedstego från märken och började söka efter pengar bland orenligheten. Jag frågade tvenne som jag ansåg starkast, om de ville hjälpa fru Bremner ner ur svigtningen, i hvilken hon satt. Men de nekade att göra henne denna tjänst, med mindre hon gaf dem en del af de penningar, som de visste att hon hade på sig. Då fartyget sjönk, hade hon lyckligtvis stoppat omkring trettio rupier i sin kjortelsäck, och vi hade ofta skrattat åt den noggrannhet med hvilken hon bevarade dem, utan att kunna tro det denna lilla summa i betydlig mon skulle bidra till att frälssa våra lif. Lascarerne samtyckte ändtligen att nedhjälpa detta olyckliga fruntimmer på däckets, men så snart de gjort det, begärde de sin betalning. Detta var den enda gång de visade sig olydiga eller känslolösa för sina reskamraters lidande; ty deras uppförande var i öfrigt exemplariskt och ifynnerhet ganska anständigt emot fruntimmerne.

Se-

Sedan vi någon stund hvilat oss på mellandäck, märkte vi att rodret blifvit bortfördt, och att man genom det hål i hvilket det setat kunde inkomma i arkliet. Vi nedgingo dit för att se om der fanns något som kunde ätas, men hafvet hade bortfördt allt, med undantag af fyra kokosnötter, som vi efter mycket letande äntligen funno. Man kunde med skäl förmoda, att de som först fingo tag i desfa frukter, skulle behålla dem. Men de förklarade att de ville dela dem med sina kamrater, och endast som hittelön behålla det vatten som befanns inuti dem. Desfa frukter voro dock så gamla, att detta vatten förvandlat sig till en häfsk olja, som smakade ganska illa, och hvarmed törsten icke kunde släckas. De fasta delarne deraf utgjorde icke heller mera något födoämne och vi mådde illa sedan vi ätit deraf men hungren plågade oss mycket mindre än törsten.

Vår belägenhet i arkliet var, då vi jämförde den med vårt vistande i märarne, så maklig och angenäm, att vi der på fatt och vis befunno oss förträffligt, jag ansåg icke möjligt att vi skulle kunna komma i land, och önskade icke att försöka det; emedan jag icke trodde att vi der skulle kunna frälsa oss, och jag häldre i stillhet ville dö om bord på skeppet, än blifva söndersliten af tigrar. Derjemte hoppades jag att vi, om vi förblefvo om bord, sluteligen skulle kunna blifva frälsta. En annan tanka, som alltid hade tjent mig till tröst, var, att den Allsmäktige icke på ett så besynnerligt fatt förlängt vårt lif, om
han

han icke beslutit att frälfa oss. Denna tanka fick ett nytt stöd då jag besinnade att ingen hade blifvit död från det ögonblick då vi upptäckt landet.

Om eftermiddagen sågo vi på stranden någonting som liknade människor, hvarigenom vårt hopp tilltog. Alla de som orkade röra sig gingo upp på däck, och sökte att genom vinkande med kläder och buller ådraga sig desse okändes uppmärksamhet; men de brydde sig icke det minsta om oss, utan gingo sin väg, hvilket föreföll oss så obegripligt, att vi började tvifla på att det verkligen varit människor. Deras åsyn uppmuntrade oss likväl, till några bemödanden att komma i land, och vi gingo ner i arkliet, hvarest vi fann några sparrar, vi kastade ett halft dusin i vattnet, ehuru med åldraftörsta möda; men vi kunde icke på dem berga oss alla och voro så uttröttade, att vi icke förmådde framdraga flera. Om aftonen lade sig sex Lascarer på dessa sparrar, de höllo sig fast dervid, ock vattnet som nu började stiga, dref dem till stranden, dit de lyckligen ankommo, ehuru bränningen var ganska stark. De funno en bäck af friskt vatten, hvaraf de drucko mycket och lade sig sedan att sofva i skuggan af en kulle. Vi sågo dem morgonen derpå återvända till bäcken, för att dricka, hvilket var en stor tröst för oss, ty vi trodde att de blifvit uppätne af tigrar. Men vi voro för svaga och för få att utskjuta en enda sparre. Om bord var icke nu mer än tvenne qvinnor, trenne gubbar, en medålders man, som redan var sjuk innan skeppet sjönk, en ung gosse och jag.

jag. Desfa svaga vareller hade uthärdat lidanden som borttryckt så många unga starka män.

Vid middagstiden sågo vi en hel hop infödingar, som gingo längs stranden till det ställe der våra Lascarer lågo. Vår uppmärksamhet steg nu till sin höjd, emedan vi gerna ville veta huru de skulle behandla dem. De upptände en eld och vi flöto ganska riktigt, att det skedd för att koka ris; kort derpå gingo de fram ända till sjöstranden och vinkade med näsdukar, likom för att teckna till oss, att vi borde komma i land. Att beskrifva vår sinnesrörelse under detta ögonblick är alldeles omöjligt; delade mellan hopp och fruktan, voro vi oss icke mera sjelfve mäktiga; vi insågo nog att desse män icke hade någon båt och att, om de än hade haft någon, skulle bränningen hafva gjordt des användande omöjligt, men vi hoppades dock att de skulle kunna uttänka någon utväg, för att komma till oss.

Lifvet, som helt nyligen hade synt mig en börda, blef mig nu ganska dyrbart. Plankor af bordläggningen flöto invid skeppet, men jag ville icke anförtro mig åt ett så svagt stöd. Jag bad därför högbåtsmannen, som var hemma i detta land, samt konstapeln, att de skulle hjälpa mig och gossen att utskjuta en sparre; de samtyckte först dertill, men öfvergafvo sedan arbetet. Jag och gossen lyckades dock, ehuru med oändelig möda, att utskjuta en af desfa sparrar, vid hvilken vi hade fast ett rep, derpå fingo vi tag i ett stycke af bordläggningen, som jag äfven med rep faste vid skeppet, och hade nu hvardera ett
styc-

stycke träd hvarpå vi kunde lägga oss. Dock
 vacklade jag några ögonblick, men gosfen upp-
 mintrade mig, och vi beslöto att på en gång
 afresa. Då han kommit på sitt trädstycke, kän-
 de jag mig rädd, men då jag betänkte att de
 karlar som voro på stranden om aftonen torde
 begifva sig derifrån, och att jag dagen derpå skul-
 le blifva annu svagare, beslöt jag att våga försök-
 et. Jag tog farväl af fru Bremner, hvilken,
 som jag förut omtalat, var så svag att hon allde-
 les icke kunde hjälpa sig sjelf; det var mig smär-
 tande att skiljas från henne, men jag hoppades
 att jag, i fall jag kunde komma i land, skulle
 kunna öfvertala några af infödingarne, att begif-
 va sig till hennes undsättning; hon gaf mig en
 rupie, och bad innerligen Gud att mitt företag
 måtte lyckas. Under det jag anbefallte mig i
 Guds beskydd, lofsnade trädstycken och började
 aflägsna sig från skeppet; jag besinnade mig ett
 ögonblick, men samlade sedan hela min styrka,
 och kastade mig i sjön. Nyss förut kunde jag
 knappast böja mina leder, men så snart jag kom-
 mit i hafvet, återvunno mina lemmar sin styrka,
 och jag nådde simmande spiran. Jag kunde med
 mycken svårighet hålla mig fast vid den. Om
 det hade varit en platt trädbit, hade den hållit
 sig i samma ställning; men som denna spira var
 fyrkantig vände den sig, och rullade under mig
 vid hvarje våg, hvilket utmattade mig så mycket,
 att jag förlorade allt hopp; jag släppte den flere
 gånger af förtviflan, men då jag kände att jag
 ville sjunka, fattade jag den på nytt, och höll
 mig

mig fast med all min styrka; jag märkte att jag icke nalkades stranden, utan att floden förde mig nästan paralelt med den. Som jag förutslåg att jag icke mycket längre kunde uthärda, föfökte jag alla medel för att hindra spiran att vända sig: ändtligen lade jag mig längs efter den, och kastade en arm och ett ben omkring den-samma, under det jag med det andra benet och armen fökte att simma till stranden. Detta föfök lyckades någon stund tämligen väl, men på en gång kom en förskräcklig hög våg, som gick öfver mig, nedtryckte mig under sin tyngd, och bortförde spiran; jag trodde nu att allt hopp var förloradt, och började, efter några fåfanga bemödanden, att sjunka, då i det-samma en annan våg återkastade mig tvärs öfver spiran, hvilken hafvet, då det drog sig tillbaka, med häftighet förde från stranden; den stöt jag fick, hade så nära betagit mig andan; men jag fäste mig dock med händer och fötter vid spiran, och kastades flere gånger omkring med den. Den sand och de snäckor som följde med den tillbakabrytande bränningen, sönderkastade mig ganska illa, men jag ansåg det som ett tecken, att jag nalkades stranden, ehuru jag icke såg den, och mitt hopp upplifvades derigenom ganska mycket. Andra böljor kastade mig med häftighet mot klipporne, som jag då med begge händer fattade, af fruktan att den tillbakavälfvande vågen åter skulle föra mig till hafs.

Jag hade, då jag lemnade skeppet, intet mera på mig än en flanelströja, hälften af en skjor-

skjorta och ett par långbyxor; på det jag, icke måtte beväras af tröjan och skjortan, som voro ganska träfiga, gjorde jag en packa deraf, som jag bandt på min rygg, men vågorne borttogo den; jag hade ännu mina långbyxor, men då vågen drog sig tillbaka, fastnade de mellan stenar; jag flet sönder dem för att komma lös, och försökte att på händer och fötter krypa uppåt stranden, ty om jag uppligit, hade vågorne, som ännu hunno mig, kunnat draga mig tillbaka; sedan jag äntligen uppkommit på landet, lade jag mig bakom en klippa. Fastän jag sett åtskilliga infödingar nalkas, somnade jag straxt; de väckte mig snart och talade mig till på Indianska, hvaröfver jag blef ganska glad, ty jag fruktade förut att vi kommit utom Kompaniets besittningar och voro på Konungens i Ava område; dessa karlar sade mig att vi icke hade mer än sex dagsrefor till Chittagong; att de sjelfve voro Kompaniets Rajas eller bönder, och att de skulle vårda mig om jag ville följa med dem; jag svarade så godt jag kunde, att jag icke förmådde röra mig från stället, men anhöll att de måtte gifva mig några råa risgryn att äta.

Ehuru usel min belägenhet var, blygdes jag att visa mig naken. Så snart dessa märkte det, tog en af dem, en Birman, som var hemma i Ava, sin turban af sitt hufvud och bann den omkring mitt lif, så som i detta land brukas. Då de sågo att jag förgäfves bemödade mig att stiga upp, togo mig tvenne man under armarne och så

så godt som buro mig. Vi kommo till en liten bäck; jag begärte att man skulle tillåta mig dricka ur den; de försökte att afråda mig, men jag var envis, hvarföre de släppte mina armar, då jag genast föll omkull, med ansigtet i vattnet. Jag bemödade mig icke att komma upp, utan började svälja vattnet så fort som jag kunde, och jag hade sakert skadat mig, om man icke hade hindrat mig ifrån att dricka så mycket jag önskade.

Jag blef af detta friska vatten som jag druckit, så mycket upplifvad, att jag kunde gå, endast jag fick slöda mig på mina ledsagares armar. Vi kommo snart till det ställe der desse menniskor hade upptändt sin eld; jag fann der den unga gosfen, de sex Lascarerne, konstapeln och den Indianska högbåtsmannen. Lascarerne hade, som jag redan berättat, kommit i land dagen förut; konstapeln och högbåtsmannen hade nys för mig lemnat skeppet, men som de sinned bättre än jag, hade de med mera lätthet kommit i land.

Den glädje jag erfor då jag råkade mina reskamrater, alla friska och funda, och afhördt hvad de berättade mig om våra befriares menklighet, rörde mig så mycket, att mitt förnuft för ett ögonblick, liksom förvirrades. Jag kunde icke fatta huru konstapeln och högbåtsmannen kommit i land. De uttydningar jag bekom, tjänade endast att ännu mera förmörka mina begrepp.

Jag väntade tåligt under de tio minuter som man använde att koka ris. Jag begärde icke något rätt och då man bar till mig litet kokt på ett löf, ville jag icke äta, förrän man försäkrat mig att det icke var förmycket. Jag tog deraf i munnen och tuggade det litet, men var alldeles icke ifland att nedsvälja det. En af infödingarne, som såg min förlägenhet, kastade mig med vatten i ansigtet, deraf inkommo några droppar i min mun, som drefvo rifet ner i min strupe och nära qväst mig, men det bemödande detta kom mina muslor att göra, återgaf mig förmågan att svälja. Jag nödfakades icke destomindre ännu en stund till hvarje tugga ris dricka en drick vatten. Värmen hade så förtorkat mina läppar och det inre af min mun, att de voro alldeles fonderpruckne, och hvarje rörelse af mina käkar förorsakade mig stor smärta.

Jag har aldrig noga kunnat påminna mig hvad som sedermera hände. Jag vaknade om aftonen, fönnen hade mycket återställt mina krafter; jag föreställde infödingarne den belägenhet i hvilken jag lemnat fru Bremner och några andra personer om bord, och som jag kände penningars mäktiga inflytelse på desä människors hjertan, lät jag dem förstå, att hon, om de frälste henne, vore ifland att frikostigt belöna dem. Några af dem lofvade mig att vara uppmärksamma om natten, emedan floden, som då uppteg högre än om dagen, troligen skulle föra vraket närmare stranden.

Jag

Jag kände mig ganska hungrig då jag vaknade och bad mina frälsare, att de skulle gifva mig mera ris; men de sade mig att de icke ville koka något förrän dagen derpå. Jag lade mig derföre att sofva. Vid midnattstid kom man och väckte mig, för att tillkännagifva det fruntimret och hennes piga voro på land. Jag uppsteg genast, för att gå och lyckönska henne; jag fann henne sittande vid elden och man hade gifvit henne litet ris att äta. Jag har aldrig sett glädjens uttryck lifligare teknat, än det i detta ögonblick var på fru Bremners ansigte.

Jag fick sedan veta att hon hade att tacka Birmans mensklighet för sin räddning. Infödingarne som hördt att hon hade några rupier på sig, hade redan uppgjort planer för att åtkomma dem; men denna redliga man som märkte, deras affigt, iakttog ett tjenligt ögonblick och frälste, med tillhjälp af en sin tjenare, detta fruntimmer, utan att stipulera något arvode.

Om natten brast skeppet i tvenne delar. Boten förblef på klipporne, men den öfra delen flöt så nära stranden, att de tvenne män som ännu voro om bord, vadande kunde komma till landet.

Vi tillbringade natten liggande på jorden, utan något skygd. Det regnade häftigt; vi ledo mycket af köld. Om morgonen gifvo oss infödingarne mera ris; men de började att af oss begära de penningar som de hade hört sägas att fru Bremner hade på sig och nekade att skaffa mera föda, med mindre man betalte dem. Las-

varerne lemnade dem de åtta rupier som de om bord bekommit af fru Bremner, och som de alla voro Mahometaner, åto de för sig sjelfve, emedan deras religion icke tillät dem att äta med menniskor som hade en annan troslära. Fru Bremner samtyste att betala åtta rupier, på det man måtte bestå de öfriga af sällskapet ris i fyra dagar, till dess vi nog återställt våra krafter för att gå till närmsta by, som man sade oss vara belägen trettio Engelska mil norrut.

Då hafvet var lågt, gingo infödingarne att plundra vraket, men fann icke der annat än funderbrutna bösfor, litet jern, koppar och bly samt förhyningskoppar, som de borttogo. Jag försökte att komma dem att afstå från sitt förslag, i det jag föreställde dem, att man kunde fordra räkning för de faker som de togo; de svarade att de ägde rätt dertill, derföre att de frälst våra lif. De ville mig ondt från detta ögonblick, och jag fick snart anledning att ångra mig öfver mitt nit för fartygets redares bästa. Jag vet icke om det var af hat eller derföre att jag var den enda Europé, men de gafswo mig vanligen sitt mat och jag fick alltid en mindre portion än de andra. Vid dessa tillfällen talade min vän Birmanen till mitt bästa och samlade bland de sina litet ris åt mig. För öfrigt gaf man oss mat med alldrastörsta besparing, och detta var ganska lyckligt för oss, ty eljest skulle vi hafva ätit förmycket. Men detta skäl var icke anledningen till deras snålhet vid risets utdelande. Dessa Indianer hade frälst vårt lif, men

från detta ögonblick behandlade de oss med en
ornensklighet, för hvilken vi hade blifvit offer
utom Birmannen och hans folk, som ådrogo sig
deras vrede derigenom att de togo vårt försvar.

Infödingarne dödade rådjur, som i mycken-
het finnes i detta land, och uppåto dem i vår
närvaro, utan att bjuda oss någon bit deraf. Vi
upplockade benen då de bortkastat dem, och till-
redde deraf en soppa, som vi funno ganska god
och som utan tvifvel i betydlig mon bidrog till
vår hells återställande.

Som fru Bremner var för svag att kunna
gå, kommo infödingarne efter en lång öfverlägg-
ning öfverrens, att för tolf rupier bära henne och
hennes piga på en bår af bambu, samt att för
tvenne andra rupier bestå oss alla ris, till des
vi kommo fram till byn. Som jag fruktade att
jag icke skulle orka följa dem, bad jag dem ock-
så skaffa mig en bår, förfakrande att jag ädel-
modigt skulle belöna dem vid Ramou, som, efter
hvad de sagt mig, var det närmsta kontor. Men
de nekade alldeles dertill, med mindre jag kon-
tant betalte dem dubbelt så mycket som de be-
kommo af fru Bremner, derför att jag var
mycket tyngre än hon. Jag beslöt följakteligen
att kvarstanna till des hon underrättat de i Ra-
mou boende Engelsmän om min närvarande be-
lägenhet. Fastän Infödingarne samtyckt att mot
två rupier under tiden alla dagar lemna mig ris,
ville de icke gifva mig det minsta; mina hotelser
att Kompaniet skulle mistycka deras uppförande
blefvo äfven så fruktlösa som mina böner.

Den 17:de Juli klockan 8 om morgonen, gåfvo vi oss på vägen; fru Bremner och hennes piga, på bårar, som buros af fyra män, den unga gossen, konstapeln, högbåtsmannen och jag, till fots. Våra Lascarer, som från början slutit sig till infödingarne, förblefvo med dem vid vraket. Vi hade hvardera ett bamburör för att stöda oss under vår gång, som ganska mycket lättades af en frisk vind, hvilken blåste på våra ryggar. Sedan vi gått tvenne Engelska mil, hvilade vi en timma. Jag somnade. Mina leder voro då jag vaknade så styfva, att jag icke kunde uppliga utan hjälp, och det blef mig omöjligt att följa den öfriga troppen, emedan jag ofta var tvungen att hvila mig. Fastän den unga gossen kunde gå mycket fortare och derjemte var ganska rädd att blifva anfallen af tigrar, ville han intet lemna mig allena. Vi blefvo ett långt stycke efter.

Vi hade alldeles förlorat våra reskamrater ur ögnafigtet, då jag blef varse en tropp Mogs eller infödingar från Aracan, som nära stranden kokade ris. Som jag icke förstod deras språk, visste jag icke huru jag skulle kunna beskrifva min nöd för dem. Jag gick icke detsomindre fram, i den förväntan att mitt usla utscende skulle väcka deras medlidande. Jag bedrog mig icke; deras anförare kom till mig och frågade mig på Portugisiska, huru jag råkat i en så bedröflig belägenhet. Jag svarade honom med få ord att jag lidit skeppsbrott, att jag vore alldeles uthugrad, att mina kamrater gått ifrån mig och att

jag bad honom gifva mig något att äta. Denne man syntes ganska rörd af mitt tal, och fördömde de uslingar som han en half timme förut sett gå förbi, utan att tala sig ett enda ord till. Han gaf mig genast de bästa faker han hade att äta; men då han såg att jag uppslukade bitarne, bad han mig för ögonblicket styra min matlust; tilläggande att han skulle gifva mig tillräckligt mat med mig på resan. Han sade äfven, att som tigrarne fruktade eld och lukten utaf rök, ville han innan vi skiljdes åt, lära mig att upp-tända eld, derigenom att jag gned tvenne bitar bambu mot hvarandra.

De blesfurer jag fått då jag kommit till lands, voro fulla af sand och orenlighet; denna hjälpsamma främling tvättade dem och gned dem med saften af en ört, som påskyndade deras läkning. Han gaf mig ett tillräckligt förråd af ris och sade mig att han vore en Portugisisk forman, som transporterade köpmannavaror från Chittagong, hvarest han bodde, till Aracan.

Denne hedersmans välvilja rörde mig så lifligt, att jag knappt ägde styrka att taga farväl af honom. Vi skiljdes åt; men jag var icke ännu kommen mer än några steg ifrån honom, då han lopp efter mig med ett par långbyxor, som han bad mig påtaga, innan jag kom till Ramou, på det jag icke måtte behöfva blygas öfver min nakenhet. Vid detta nya prof af godhet, kunde jag icke återhålla mina tårar; jag var icke isländ att uttrycka min tacksamhet emot honom. Vi
togo

togo ännu en gång ett ömt farväl af hvarandra, och jag fortsatte min resa med mera mod.

Jag fann i en koja tvenne mil längre bort, det öfriga resällskapet, som åt ris. För att visa Indianerne att jag icke behöfde dem, framtog jag af eget förråd föda till mig sjelf och den unga gosfen. När vi åter gifvit oss på vägen, upphunnos vi af flere af de Indianer som qvarstagnat vid vraket, samt sex af våra Lascarer. De hade mött min vän Portugisaren, som förebrått dem deras omänklighet, och sagt dem att fastän de nu sågo mig i en usel belägenhet, vore jag en betydlig man, och att Guvernören i Calcutta skulle kalla dem till strängt ansvar för sitt uppförande. Denna nyhet verkade en förvånande förändring i deras uppförande; de behandlade mig nu med aktning; jag förkastade deras höfligheter, men antog dock det tillbud en af dem gjorde mig, att bära min riskruka. Jag rördes mycket genom detta nya prof af min välgörares godhet.

Dagen derpå vid middagstiden, anlände vi till stränderne af en flod, som man icke förrän vid lågt vatten kunde passera. Vi verkställde öfvergången på en flåte af bambu, som Indianerne sammanfatte, och vid hvars sidor fem eller sex af dem simmade. Styfheten i våra ben hade tilltagit till en sådan grad, att vi knappt förmådde annat än släpa oss fram, och att vi ofta blefvo efter.

Följande dagen kommo vi in i den by der våra Indianer bodde. Som jag icke var i stånd att gå ända till Zemindarens hus, ingick jag i
den

den första hytta som jag fann öppen; mina krafter voro så uttömda, att jag hade nödsakats förbliwa der öfver natten, om icke några personer, som sett mig gå in, fördt mig derifrån till Duomo Ali Scheinder, som emottog mig med största vänlighet. Han befalle att man skulle servera oss åtskilliga förfriskningar, och handterade oss alla med synbar godhet; men jag fick snart anledning att tvifla på uppriktigheten af hans vänskapsbetygelse.

Jag fick veta att vi icke hade mer än fyra mil till Ramou; men då jag föreslog Zemindaren att sända oss dit, ville han öfvertala oss att quarstadna tio eller tolf dagar längre, sägande att han sedan skulle skicka oss till Calcutta, i en flup med trettio roddare. Jag misstänkte derföre att han icke allenast varit i samråd om hvad som tilldragit sig, utan att han ämnade helt och hållet bortplundra hvad som ännu var i behåll af det förlista fartyget. Lasten var ännu oskadd, och detta rof väckte en frestelse, som var för stark för Zemindarens ärlighet.

Min otålighet att ankomma till Ramou, tillväxte med hvarje ögonblick, och jag beslöt, sedan jag såfångt bedt Zemindaren om en båt, med hvilken vi kunde komma dit, landvägen begifva mig till detta ställe. Den 20:de tog Zemindaren mig ensam in i en kammare och sade, efter många förläkningar om sin goda vilja, att ehuruval han icke hade någon del i skeppet Junos plundring, kunde magistraten i distriktet Islamabad, som residerade i Chittagong, derföre stäl-

la

la honom till ansvar. Han föreflog i anledning deraf, att jag skulle lemna honom ett bevis, innehållande att han i intet afseende deltagit i plundringen, hvaremot han ville skaffa mig en båt, för att komma till Ramou, eller till hvad annat ställe jag funne för godt.

Fullkomligen öfvertygad att jag, utan att fela, kunde betala list med list, laddes jag villigt antaga detta förslag; men i stället för det bevis han begärde af mig, uppfatte jag en korrt berättelse om våra olyckor, åtföljd af en tekning öfver vår närvarande belägenhet. Som jag fruktade att någon af Zemindarens folk kunde förstå Engelska, skref jag likväl ocklä det begärda beviset. Förfedd med desfa documenter, gick han till Ramou och lemnade dem till Phougedaren, eller polisofficern, genom honom kommo de löjtnant Towers, hvilken kommenderade ett detachement på detta ställe, tillhanda, och denne officer aflände genast en båt med en tillräcklig eskort, matvaror, penningar och ett bref till mig.

Då jag såg att Zemindaren icke höll sitt löfte, beslöt jag den 22:dra om aftonen, att dagen derpå ensam afresa till Ramou. Mina olycks-kamrater samtyckte att lemna mig en del af sin aftonmåltid, som jag oförmäkt gömde till reskost. Jag hade nyls lagt mig, då eskorten ankom. Den 23:dje vid middagstiden anlände jag till Ramou. Löjtnant Towers kom till flodens strand, för att emottaga oss, och hans känslofulla hjerta rördes djupt vid åsyn at vårt rysliga utseende. Han förde oss till sin boning, lemnade
sitt

fitt eget rum till fru Bremner och skaffade de öfriga af sällskapet boningsställen. Han var sjelf vår uppsafare, vår läkare och till och med vår kock. Han visade den högsta omsorgsfullhet att förja för våra behofver och förskaffa oss allt hvad som kunde vara oss angenämt. Detta uppförande, som är hedrande för hans tänkesätt, skall aldrig utplånas ur mitt minne.

Den 26:te Juli gingo vi om bord på tvenne båtar, och ankommo den 28:de till Chittagong, hvarest löjtnant Price kommenderade. Den intagande godhet han visade oss, påminde oss lifligt om herr Towers.

Sedan jag hvilat mig i en dag, infann jag mig hos herr Thomson, som var domare i distriktet Islamabad. Denne magistratsperson skickade en vakt till Juno, för att hindra den plundring som föröfvades om bord på detta fartyg. En rapport om hvad som tilldragit sig, undertecknades af fru Bremer, Thomas Johnson och mig. Detta dokument infördes i domboken; en bevittnad kopia deraf sändes till skeppets redare i Madras.

Min vän, den Portugisiska formannen, hade sagt mig att hans hustru bodde i Chittagong; jag gjorde mig underrättad om henne, och fick med stor ledsnad veta, att hon för några dagar sedan blifvit död, utan att efterlemna några barn.

Då jag efter åtta dagar kände att jag återfått mina krafter, afreste jag, för att frälja hvad som ännu kunde vara öfrigt efter skeppsbrottet; jag gick den 8:de Augusti om bord på en båt,
med

med timmermän och allt hvad jag till detta arbete behöfde, och ankom den 12:te till Ramou; jag hvilade mig en dag hos den hederlige löjtnant Towers, och gaf mig den 14:de på vägen, buren i en bärfstol. Den 17:de ankom jag till Junos Bay, ty det var så jag kallade detta ställe.

Man uppfatte tvenne kojor; ett nästan beständigt regn tillät icke att göra mycket arbete under den första veckan; vi voro sedan mera flitiga, och redan den 6:te Oktober var allt trädet uppstaplat på land; jag tände då eld på de stycken af vraket som flutit i land. Det jern som efter denna brand hittades, blef med största noggrannhet hopsamlat; jag lemnade det under konstapelns vård, och återvände till Chittagong. Man återfände mig sedan ännu en gång till Junos Bay, för att till kapiten Gallaway, som i denna affigt med skeppet Restoration ankommit, öfverlemnade trädet och jernet.

Den 25:te November var allting inlastat på detta fartyg, hvarpå jag äfven gick om bord, och ankom till Calcutta den 12:te December 1795.

Fru Bremner gjorde, sedan hon återvunnit sin hälsa och sina krafter, ett ganska godt gifte; den unga gossen, som varit mig så trogen, fick en sådan affmak för sjön, att jag, ganska mycket emot min vilja, nödgades kvarlemnade honom i Chittagong. En af de två man som blifvit kvarlemnade i Junos vik, dog en kort tid efteråt; hans kamrat, den om hvilken jag redan talat, förtfor att vara sjuk, och blef förd på sjukhuset

hufet i Calcutta. Han hade med mig gått om bord på Restoration.

Man skall kanske fråga, huru det var möjligt att bestämma den tid som förflöt, från den 1:sta till den 20:de Juli. Då skeppet sjönk, började flere ibland oss, som ansåg troligt att vi länge kunde förblifva i denna bedröfliga belägenhet, att räkna dagarne, derigenom att de skuro skorror på masterne, eller knötö knutar på ett snöre; denna räkning blef afbruten i den mon dese personer dogo, och ändtligen aldeles åsidosatt; men sedan vi kommit i land, återkom vårt minne sinaningom och vi lyckades ändtligen att noga påminna oss alla händelser och tiden då de tilldragit sig.

Författaren till föregående berättelse blef, en liten tid efter sin ankomst till Calcutta i December 1795, utnämnd att föra ett af detta lands fartyg, som Kompaniet sände till Europa, dit han ankom i Augusti 1796. Så snart han losfat sin last, skickade man honom att föra troppar till Vestindien; han återkom icke derifrån förrän i Augusti 1797. I November månad samma år, afreste han till Ostindien.

*Berättelse om det Skeppsbrott Ameri-
kanska Skeppet Hercules led på Kaf-
fers kust, den 16:de Juni 1796, af
Benjamin Stout.*

Amerikanska fartyget Hercules, som fördes af kapiten Benjamin Stout, ankom till Bengalen mot slutet af December månad 1795. Fastän kapiten haft andra förslager, tog han frakt af Engelska Ostindiska Kompaniet, och inlastade öfver niotusen säckar ris, som han fick befallning att med största skyndsämhet föra till London. Man hade i Indien fått veta, att skörden blifvit dålig i England, och man inlastade med serdeles verksamhet betydliga quantiteter af ris, till förekommande af hungersnöd i detta land. Största delen af besättningen hade blifvit antagen i Indien, och bestod förnämligast af Lascarer; den öfriga delen var en blandning af Amerikanare, Danskar, Svenskar, Holländare och Portugiser; alltsammans besteg sig till sextiofyra man. Sedan alla förberedelser till resan blifvit fulländade, gick Hercules till segels från Sagors redd den 17:de Mars 1796.

Ingenting viktigt, säger kapiten Stout, hände oss förrän den 1:sta påföljande Juni. Vi voro då på 33° sydlig Latitud samt 28°—40' östlig Longitud. En storm uppkom, som beständigt tilltog i kraft ända till den 7:de. Fastän jag hade farit til sjös från min första ungdom, hade jag

jag aldrig fett en storm, hvars verkningar uppgingo mot dens, hvartill jag då var vittne; vindarnes och hafvets beständiga dån förstummade de mäst erfarne sjömäns finnen, under det att de som voro mindre vana vid sjölifvets faror, tillkännagåfvo sin räddhoga genom rop och jämmer. Vädret blef om natten ännu mera elakt, och då vinden vid middagstid hastigt ändrade sig, kom skeppet tvärs för vågen, en störtfjö slog emot dels akter, borttog rodret, bräckte bordläggningen och skadade akterspegeln.

Man undersökte oförtöfvat pumparne. Inom några minuter hade vattnet stigit fyra fot. Man fatte genast folk till dem, under det den öfriga besättningen användes att upptaga ris från lasten och kasta det i hafvet, på det man måtte kunna upptäcka läckan.

Sedan man hade kastat nära fyrahundra läckar ris öfver bord, fann man den; man såg att vattnet med förvånande häftighet inkom, och man instack lakan, skjortor, tröjor, muslinsstycken och andra saker som man kunde få tag uti, i hålen. Fastän pumparne upptogo femtio tunnor vatten i timmen, hade fartyget sakert sjunkit, om icke de utvägar till hvilka vi togo vår tillflykt varit åtföljde af någon framgång. Det var isynnerhet pumparnes förträffliga sammansättning som vi hade att taeka för vår räddning.

Dagen derpå syntes stormen stilla sig; man upphörde intet att pumpa och gjorde allt för att tappa läckan. Vi befunno oss nu på tvåhundra Engelska mils afstånd från Afrikas östra kust.

Ehu-

Ehuruväl stormens häftighet mycket aftagit, var sjögången ännu den 9:de förskräcklig. Jag befallte icke destomindre att slupen skulle utfattas, och som jag hade anledningar att misstänka det några personer af besättningen kunde bemäktiga sig den, för att aflägsna sig, sade jag till min andra styrman att med trenne matroser begifva sig i detta fartyg; jag gaf dem vapen och uttrycklig befallning att skjuta på hvar och en, som utan mitt lof skulle försöka att gå dit; jag tillfode dem med detsamma, att blifva akterut och icke lemna skeppet förrän det kastat ankar.

Jag befallte sedermera att man af de största spirorne skulle göra en flåte; den som man sammanfatte var trettiofem fot lång och femton fot bred. Den fruktan jag hyste att icke kunna komma ända till landet och den öfvertygelse i hvilken jag var, att slupen, ifall skeppet sjönk, icke skulle kunna emottaga allt folket, kom mig att taga de mått och steg som erbödo en möjlighet att kunna frälssa hela besättningen.

Då andra styrman, enligt min befallning, beredde sig att taga befålet om bord på slupen, bad mig timmermannen med enträgenhet att lemna skeppet; jag gjorde honom förebråelser derföre att han icke såg efter pumpningen; då brast han i tårar och sade att hela aktern vore så brusten och skadad, att han hvarje ögonblick väntade sig så se skeppet sjunka. Jag märkte att denne mannens skrämde utseende och den bäfvande röst hvarmed han uttryckte sin fruktan, redan hade ökat besättningens förskräckelse. Jag
iva-

svarade honom således, att jag skulle göra min pligt och förblifva på fartyget, till dess jag blefve fullkomligen öfvertygad, att allt hopp om dess bibehållande vore fåfängt. Timmermannen började åter sina böner; jag befalle honom att lemna mig och förfäkrade honom att jag, ifall han icke uppmuntrade besättningen att göra sin skyldighet och genast infinna sig vid pumparne, skulle, fastän ett sådant beslut för mig vore ganska smärtesamt, låta kasta honom i hafvet. Han gick sin väg och upphörde icke att sedan med ihärdighet arbeta.

Då omgäfvade mig ett stort antal matrosor och öfverhopade mig med föreställningar af samma innehåll med dem timmermannen anförde; desse karlar förde ett sådant väsende och voro af så olika tankar, att jag var nära att skrida till någon ytterlighet emot flere ibland dem. Jag omtalar denna omständighet, emedan den kan blifva nyttig för andra befälhafvare till sjös. De läna alltför ofta, under farans ögonblick, örat till sin besättning, som vanligtvis är af den tanka att man bör lemna skeppet och begifva sig i småfartygen eller på flåtar. Men matrosernes tänkesätt och begrepp äro merendels så skiljaktiga och så litet grundade på mogen öfverläggning, att ingenting annat än oreda och olycka kan blifva följden af ett så oklokt uppförande. En besättning, sådan som min, sammanfatt af olika nationer, fordrade verkligen en serdeles uppmärksamhet å dess befälhafvares sida; det kan hända att man, derigenom att man under visst ögonblick lem-

lemnar medhåll åt dessa människors vidskepliga religions begrepp, af dem erhåller väsentliga tjänster; se här hvad som i detta fall hände mig:

I ett ögonblick då stormen med yttersta häftighet rasade, hade jag nedfärdt största delen af besättningen och ifynnerhet Lascarerne, för att pumpa; jag såg snart en af dem uppkomma i lofvardt, med en näsduk i sin hand; jag frågade honom hvad han ville göra, med en ton som tillkännagaf det fullkomligaste förtroende för det vidtagande han ämnade föreslå, han svarade mig att han skulle gå att offra åt sin Gud. "Denna näsduk, tillade han, innehåller en viss myckenhet ris och alla de rupier jag äger, tillåt mig att fästa den i toppen på mesanmasten; så kan herr'n lita på att vi alla skola blifva frälsta." Jag var på vägen att återfända honom till pumparne, men då jag betänkte att jag derigenom kunde störta honom äfvenfom hans landsmän, i förtviflan, hvilket skulle komma ofs att förlora deras medverkan i arbetet, samtyckte jag till hans begäran. Lascaren tackade mig; uppklef, utan att visa minsta fruktan, uppför de svigtande vanten; fastknöt näsduken i mastens topp, och återkom på däck med största lugn. Han försäkrade mig att hans gud nu vore min vän, och nedgick att omtala för sina kamrater huru han fullgjordt sin skyldighet. Alla Lascarerne syntes hänförde af glädje, de omfamnade sin kända landsman och arbetade vid pumparne med så mycken verksamhet, som de icke förut varit hvarken trötta eller rädda; det var deras ihärdiga bemödanden, som

be-

besättningen till en stor del hade att tacka för sin räddning.

Den hastiga förändring i vinden, som bragt skeppet tvärs för vägen och bortslagit rodröt, var lyckligtvis endast en orkan af kortt varaktighet; den upphörde efter en fjerdels timme; om den varat något längre, skulle fartyget hafva blifvit slagit i stycken, men vinden återkom till sitt gamla strek och aftog småningom.

Sedan slupen hade blifvit anförtrodd åt andra styrmans värd och flåten hade blifvit färdig, höll jag råd med mina officerare. De voro enhälligt af den tanka, att fartyget omöjligen kunde räddas och att vi icke hade någon annan utväg att frälfa oss sjelfva, än att segla till landet och sätta skeppet på kusten. Då besättningen blef underrättad om resultatet af denna rådpläging, syntes den arbeta med ett nytt mod; vi sökte att bibehålla den i dessa goda fallenheter, förfäkrande vårt folk att vi snart skulle få land i sigte, och att vi, om vi pumpade med ihärdighet, skulle kunna hålla skeppet flytande, till dess vi hunno kusten.

Som vi icke kunde styra skeppet, hvilket, i trots af våra bemödanden, vände aktern åt land, lät jag ersätta rodröt genom ett annat, som man inrättade af en släng; men det kunde icke blifva oss nyttigt, utan genom slupens tillhjälp, som jag befälte att lägga sig tvärs akterut; detta tjänade oss, ehuru med mycken svårighet, att hålla skeppets förstäf vänd mot landet, under det vinden var omväxlande från östkanten. Man hade kun-

hät utläggga en kabel i hafvet, som tämligen väl skulle hafva tjenat att styra skeppets kosa, men det var omöjligt att taga folk nog från pumparne för att göra nödiga förberedelser dertill.

Den 15:de om aftonen, fingo vi sigte af landet, ungefärligen på sex mils afstand. Den allmänna glädjen gaf sig tillkänna genom rop och fröjdebetygelseser. Hercules fortfor att nalkas kusten med fem fots vatten i botten.

Den 16:de om morgonen, då vi voro ungefärligen två mil från land, och vinden vestlig, lät jag kasta ankar; jag ville göra ännu ett försök att täppa läckorne, och om ske kunde rädda skeppet. Men bakstammen var i så dålig belägenhet, att jag efter en senare rådplägning med mina officerare, beslöt segla på landet. En ny storm hotade oss; vi hade ingen tid att förlora.

Jag sade då till andra styrman, som var i slupen, att komma till skeppet; jag anförtrorde honom journalerne, fakturorne och alla andra papper af någon vigt som jag hade om bord; jag lemnade sedan honom och hans tvenne man vatten och proviant, tillsade honom att hålla ut ifrån land, och lofvade att jag, ifall vi lyckligen ankommo till kusten, skulle uppföka en vik, i hvilken han säkert kunde inlöpa. Jag anmodade honom äfven att fästa sin uppmärksamhet på de signaler, som man skulle göra från land. Han lofvade mig att troget åtlyda mina instruktioner, och återvände till sitt fartyg.

Vi voro på kusten af Kaffern och några mil från det ställe hvarest Rio de l'Infanta

kastar sig i hafvet. I den mon det kritiska ögonblicket nalkades, beredde vi oss att med mod utvärda det. Jag befälte att förseglan skulle tillfattas och att man skulle söka att vända skeppets förläuf emot landet.

Mina ordres blefvo med största noggrannhet verkställda. Då fartyget kommit på en half Engelsk mil nära kusten, stötte det på en hop klippor. Sjösvallet var i detta ögonblick förskräckligt och fartyget stötte så häftigt, att befattningen knappast kunde stå på däck. Det förblef tre eller fyra minuter i denna belägenhet; sedan lyfte en våg det öfver klipporne och förde det en kabellängd närmare land. Det stötte ånyo och närmades smänningom stranden af förskräckliga vågor, som i hvarje minut bröto sig längs dess sidor.

Då de linor som fasthöllo flåten gått sönder, blef den förd på ett betydligt afstånd från skeppet, och allt hopp om räddning från denna sida förlorades. Emellertid kastade sig en matros, som var Neger, i hafvet, hann genom verkeligen förundransvärda bemödanden flåten, och satte sig på den. Han hade icke varit der tio minuter, förrän flåten kantrade; han blef kastad i vattnet. Man såg honom efter några ögonblick åter sittande på den; ännu tvenne gånger måste han utvärda samma misföde, men han trotsade alltid böljorne och ankom äntligen efter tvenne timmars beständigt arbete till stranden.

Man blef varse ett stort antal infödingar; de hade upptändt eld. De mästa af dem voro kläd-

klädda i skinn, väpnade med kastspjut och följde af många hundar. En hop af desse män-
 nemäktigade sig vår Neger och förde honom bak-
 om några sandkullar, belagne längs stranden,
 som helt och hållit döljde honom för våra blic-
 kar.

Tolf man af mitt folk lade sig i vattnet
 på trädstycken, som de kunde simma, trofsade de
 alla svårigheter och ankommo ändtligen till stran-
 den. Infödingarne bemäktigade sig dem genast
 och förde dem också bakom kullarne.

Emedan vi som qvarblefvo om bord, icke
 kunde se hvad infödingarne gjorde bakom dessa
 backar, och som vi stundom blefvo varse flere
 hopar af dessa menniskor komma längs stranden
 utan någon af våra landsmän, slöto vi att alla de
 som landstigit, hade blifvit nedgjorde, och att
 ett dylikt öke väntade oss alla.

Vi hade sökt en fristad på förstafven, ty
 skeppet rörde sig icke ur fläcken, sjön gick öfver
 det, och detta ställe var det enda hvarest vi än-
 nu någon stund kunde vara i säkerhet.

Vi tillbringade natten i den måst rysliga
 övisshet. Flere af oss tänkte att det vore bättre
 att kasta sig i böljorne och sluta sina dagar ge-
 nom ett kortt lidande, än blifva pinade af de
 vilda och kanske kastade i den eld som vi blef-
 vo varse på stranden. Andra åter voro af den
 tanka, att man i så stort antal som vore möjligt
 skulle gå i land, och anfälla vildarne med stenar
 och allt hvad man kunde finna; men detta vidta-
 gande blef förkastat som overkställbart, emedan det

icke var möjligt att sex man kunde hålla sig tillfammans på hafvet, och att om äfven detta antal genom ett underverk på en gång kunde landfliga, skulle vildarne med lätthet i ett ögonblick kunna döda dem med sina kastsjöt.

Hela natten tillbringades under dylika förflager och dagens annalkande fördubblade bekymren, då man icke blef varse någon menniska på stranden. Klockan emot 9 framkommo alla de af vårt folk som kommit till land, på stranden, och gjorde tecken åt oss att vi skulle begifva oss till dem.

Inom en minut hade man kastat allt hvad som kunde flyta i hafvet; hvarje trädstycke bar tvenne man eller flere, allt som det var stort till. Jag astog min skjorta, satte på mig en korrtröja och bandt omkring mitt lif en shavl, i hvars hörn jag inknöt en guldklocka, jag fattade sedan en spira och kastade mig i hafvet. Under trefjerdels timma släppte jag icke tag, jag dref emot stranden, jag var den stundom så nära, att jag kunde röra klipporne med mina fötter, och ett ögonblick efteråt var jag på en gång förd tillbaka på ett stort afstånd; äntligen fick jag af den tillbakahvälfvande vägen en så häftig stöt, att jag släppte spiran; lyckligtvis fattade mig en våg i detta ögonblick då jag var långt från stranden, och kastade mig utan fansning på land. De af mitt folk som befunno sig der och som fingo se mig, ryckte mig undan den fara att af en ny bölja blifva bortförd, och bringade mig till ett sakert ställe, hvarest de lade mig nära elden och
gjor-

gjorde allt hvad de kunde för att återbringa mig till fansning; hvarutinnan de ändtligen lyckades.

Min första fråga angick naturligtvis min olyckliga befättning; jag fick den glädje att se allt mitt folk omkring mig, med undantag af en matros som hade drunknat, och de män som voro i slupen. Jag tilltalade infödingarne och föröfökte att göra mig begriplig genom tecken; der var lyckligtvis ibland dem en Hottentott som hade viftats bland Holländske kolonister, och talade deras språk: min tredje styrman var Holländare; desse begge män voro våra tolkar.

Jag tackade infödingarne i hela min befättnings och nations namn, för den hjälp de på ett så meniskt och ädelmodigt sätt lemnat oss i vår olycka, och anhöll för framtiden om deras godhet och bistånd.

Som jag slöt att vi icke voro långt från det ställe hvarest Grosvenor 1782 omkommit, frågade jag om några af infödingarne ihogkommo denna olyckshändelse; de mästa svarade jakande, uppklefvo på en sandkulle och visade mig det ställe der denna förlisning skedd. Jag underrättade mig af dem hvad de kunde veta om kapiten Coxons öde, som med en hop af män och qvinnor gifvit sig på resan för att landvägen gå till Cap; de svarade mig att kapiten Coxon och karlarne blifvit dödade; en af vildarnes anförare hade velat föra tvenne hvita qvinnor till sin kraal, kapiten och männen satte sig deremot, och som de icke hade några vapen, blefvo de genast nedgjorde. Infödingarne läto mig derjem-

te

te förfå, att deras nation, vid den tid då Grosvenors skeppsbrott inträffade, hade krig med de Holländske kolonisterna; och som kapiten och hans folk voro hvita, tänkte de, att de skulle sluta sig till kolonisternes parti, så snart de ankommo till deras gårdar. Desfa underrättelser rörde mig så lifligt i min belägenhet, att jag frågade i hvad förhållanden kolonisterna och Kaffrerne vid denna tid stodo till hyarannan. "Vi äro vänner, svarade man mig, och det skal blifva deras fel om vi icke alltid äro det."

Detta svar befriade mig från en ganska allvarsam förlägenhet, men de begge olyckliga hvita kvinnornes öde rörde mig så ömt, att jag på det högsta bad infödingarne säga mig allt hvad de visste om dem. De svarade mig med ganska forgyligt utseende, att en af desfa kvinnor dog, kort tid efter sedan hon ankommit till kraalen; de trodde att den andra ännu lefde och hade fått flere barn med Kafferanförelaren. "Men, tillade de, vi veta icke hvar hon nu är."

Vi fysfelfatte oss den öfriga delen af dagen, att hjälpa infödingarne att berga allt hvad hafvet förde i land af skeppets lemningar. Kaffrerne uppsökte med största noggrannhet allt jernet, och uppbrände stora trädstycken för att åtkomma det. De gingo bortt vid nattens annalkande, och vi låde oss bakom sandbackarne, sedan vi utställt ett visst antal af våra för att hålla vakt, under det de andra försökte att sofva omkring elden. Detta blef oss likväl omöjligt, ty fastän vi värmdes oss på en sida, plågades vi på den andra ganska myc-

mycket af köld; fandan, som drefs af vinden, blåste oss i ögon, öron och mun, derjemte pinades vi också af den fruktan infödingarne ingåfvos. Jag tyckte att de under den förledna dagen med köld besvarat vår anhållan att de måtte hjälpa oss att komma till de Holländske nybyggena, och att de icke hade visat sig fallna att så hastigt släppa oss ifrån sig.

Dagen syntes äntligen och Kaffrerne återkommo i stort antal. Deras anförare, som såg att vi behöfde äta, lät tillföra oss en ox, som hans folk dödade, i det de slog honom för hufvudet och genomstucko sedan hans sidor med sina kastspjut. Han blef inom ett ögonblick flädd och huggen i stycken, som Kaffrerne lade på elden, snarare för att sveda än steka dem, samt åto sedermera hvar och en sin del med synbart nöje. Vi bekommo minsta delen af detta djur, som hade blifvit oss gifvit; Kaffrerne hade god matlust, de kände ej den Europeiska etiketten, utan uppslukade nästan hela oxen, och uppåto dess inälfvor, så varma som de togo dem ur dess mage.

Vi gingo sedan till stranden och blefvo varse slupen på stort afstånd; det strandade skeppet gick allt mer och mer i stycken; vinden tilltog; många saker kastades beständigt på stranden; Kaffrerne bergade slitigt. Jag igenkände en turna, som hos mig uppväckte den lilligaste oro, ty den innehöll etthundratjugo kannor romm, hvilken quantitet varit tillräcklig att berusa alla närvarande Kaffrer, ehuru de åtminstone voro tre-

hun-

hundrade. Jag gick till det ställe der tunnan låg och inflog des botten, utan att säga något. Då Kaffrerne funnit kompassen, lemnade de den till sin anförare, som slog den i stycken. Sedan han betraktat alla de delar hvaraf den bestod, tog han kopparringen i hvilken den fetat, och hängde den på sin hals, samt syntes ganska glad öfver denna prydnad. Jag kom då ihog att jag hade ett par förfilfrade knåbansspännen; jag uttog dem och faste dem med ett par snören omkring anförarens öron, hvarpå han genast började att med mycken stolthet vandra fram och tillbaka. Hans folk syntes hysa mera vördnad för honom nu än förut, och voro i några ögonblick endast sysfelfatte med att under hänryckning betrakta glansen af dessa dekorationer och sin anförares ädla och vördnadsingifvande gång.

Jag drog fördel af den inflytelse denna present gaf mig hos honom, för att erhålla alla möjliga underrättelser rörande Kaffrerne's seder och bruk. Medan jag talade vid honom i detta ämne, voro större delen af mina matrosar och några infödingar sysfelfatte på stranden. Dessa senare upplöckade åtskilliga klädesperfedlar, som gjorde dem mycket nöje; men de visste icke huru de skulle nyttja dem. Då jag såg en Kaffrare bemöda sig att bakpå halsen igenknäppa kragen af en skjorta, gick jag och hjälpte honom att taga den riktigt på sig; mitt folk betjenade på samma sätt andra Kaffrare, som blefvo så nöjda med dessa artigheter, att de, under en lång stund

stund, icke gjorde annat än sjöngo, dansade och visade alla tecken till godt lynne.

Då desä nöjen voro slut, talade jag på nytt med anföraren om vår afresa, bad honom gifva oss en ledsgare som kunde föra oss till de närmsta Christna nybyggena, och tillade, att jag icke skulle underlåta att belöna honom för desä beredvillighet. Han iakttog ett ögonblicks tystnad, och svarade mig ganska kallt, att han ville uppfylla mina önsknigar. Jag frågade då vid hvad tid han ville låta oss afresa, hvarpå han helt allvarsamt svarade: "Jag vill betänka saken och underrätta er om mitt beslut."

Jag medgifver att detta svar förorsakade mig mycken oro; den vildes utseende syntes tillkännagifva något frendligt förslag, som han inom sig sjelf uppgjorde; och dock hade hans uppförande ända hittills varit så ädelmodigt och meniskt, att jag icke kunde äga något grundadt skäl att mistänka hans redlighet; jag såg Kaffrerne i forskildte hopar hålla råd; deras åtbörder kommo mig icke att sluta till något godt, i afseende på vår önskan.

Hvad som ännu mera ökade vår oro, var deras hastiga aflägsnande vid dagens slut. De läto oss, liksom aftenen förut, njuta hvilans, i skygd af sandkullarne.

Vi vidmakthöllo vår eld med stycken af skeppet och utfatte poster; vi besvärades äfven nu af flygsand och en ganska kall luft; ty som bekant är, har man i denna del af Afrika högsta vinter i Juni månad. Natten tillbringades under råd-

rådplänningar och forgliga spådommar; jag tillfode mitt folk att icke göra något som kunde misshaga infödingarne; men derjemte uppmuntrade jag dem att, ifall de, mot vår förmodan, antingen skulle vilja anfälla oss eller öfver en viss tid qvarhålla oss, vara enige och med våld slå sig igenom eller dö. Man svarade mig med bifallsrop.

Då solen uppgått, visade sig Kafferne; de mästa hade kastspjut i händerne; somliga buro klubbor, många voro prydd med strutsfjädrar. Deras anförare var klädd i ett leopardskinn, han hade också mina knäbandspännen hängande vid sina öron. De hälsade vänligt på oss, och vi följde dem till stranden, hvarest de fortforo att söka jern.

De visade mig sitt sätt att kasta spjut, och tillställde en slags lek som skulle föreställa en strid; anföraren sjelf gaf mig undervisningar i konsten att nyttja deras vapen. Någoting rörande vår afresa blef icke omtalat.

Dagen derpå om morgonen sysselfatte vi oss alla att se efter vår slup, men vi blefvo den icke varse. Vi började misströsta att någonsin få återse den. Allt det mäst bedröfliga som vi kunde förmoda, blef utan tvifvel uppfyllt, ty vi hörde alldrig sedan talas om våra olyckliga kamrater.

Kafferne ankommo icke förrän tvenne timmar efter solens uppgång. Som der icke mera fanns stort att plundra vid vraket, bad jag anföraren säga mig om han hade skaffat oss en vägvisare, emedan min affigt vore att dagen derpå be-

begifva mig på vägen. "Jag skall gifva er tvenne," sade han mig. Detta uppriktiga svar skingrade alla mina misstankar.

Som jag gerna önskade att den Hottentott som var vår tolk, måtte följa mig genom ödemarkerne, lät jag anföraren förstå huru nyttiga hans åtgärder skulle vara för oss. Denne hederlige vilde hade förekommit mina önskningsar. Han hade redan föreslagit Hottentotten att gå med oss ända till det första Holländska nybygget och han hade samtyckt dertill. En annan man af denna hord, som bättre kände landet, hade också låtit öfvertala sig att vara oss följaktig. Då min besättning blef underrättad om desä omständigheter, förorsakade de densamma en oändelig glädje och tillfridsställelse.

Sedan jag förfäkrat anföraren och Kaffrerne i allmänhet om min oföränderliga vänskap och min förefatts att rikligen belöna våra vägväfare, sade jag honom, att vi mycket ledo brist på vatten och bad honom låta mig få veta hvar vi skulle kunna få något. "Jag vill ledsaga er, svarade han, till en ganska god källa, den ligger icke långt härifrån, och om ni vill, skola vi nu gå dit." Vi begåfvo oss genast på vägen; Kaffrerne sjöngo och dansade, och mina karlar voro, fastän deras sinne icke var alldeles fritt för misstankar, tämligen glada.

Sedan vi gått omkring fyra Engelska mil i ett ganska vackert land, ankommo vi till en skog, i hvars medelpunkt var en djup håla. Kaffrerne nedgingo först i den, och då vi alla kommit ned

på

på botten, visade mig deras anförare ett rinnande vatten; vi drucko alla deraf och funno det förträffligt. Men då vi, sedan vår törst var släckt, kastade ögonen omkring oss, förnyade detta ställes ohyggliga utseende vår fruktan; de mästa af våra inbillade sig att Kaffrerne ditfördt dem, endast i affigt att nedgöra dem alla. Jag lyckades dock att stilla deras förskräckelse.

Kaffrerne rådde oss att tillbringa natten på detta ställe; vi upptände följakteligen en god eld, men när natten närmades förfogade de sig icke som vanligt till sin by, hvilket blef en ny källa till oro för min befättning; och fastän jag ånyo använde allt mitt bemödande för att stilla des misstankar, medgifver jag att de syntes mig tämligen grundade. Vi utfatte våra poster, på det vi i alla händelser måtte vara på vår vakt; Kaffrerne, som lägo omkring oss, dröjde icke att somna, och oaktadt det ställes rysliga utseende på hvilket vi befunno oss, voro vi der mera i skygd, än på det vid hvilket vi tillbringat de föregående nätterne.

Vid solens uppgång blefvo vi väckte af vildarne. Vi befunno oss tämligen väl; men vi hade förtärt de sista bitarne af vårt oxkött innan vi lemnat sandkullarne, och fruktan för hungersnöd började att plåga oss. Anföraren, som blef underrättad om vårt behof, lofvade att bispringa oss; och sedan vi gått några mil, ända till det ställe der man skulle tillbringa natten, gaf han oss en ox, som genast blef dödad, flädd och huggen i stycken, af hvilka hvar och ett kunde

våga omkring fyra marker; vi stekte dem till reskost.

Vi voro denna natt mindre oroade af fruktan än den föregående; om morgonen beredde vi oss att afresa. Kaffrerne hjälpte oss att dela våra matförräder. Hvar och en skulle bära sina, bestående af fyra marker oxkött och några skeppskorpor, hvilka efter förlisningen blifvit räddade.

Långt ifrån att tillkännagifva någon fiendtlig affigt, syntes Kaffrerne med sorg betrakta våra tillrustningar. Jag tog anföraren i handen, tackade honom för sitt vänliga, ädelmodiga uppförande emot mig och min besättning, och förfäkrade honom att jag, ifall jag icke omkom på denna resa, skulle anse som min första skyldighet, att göra honom och hans folk någon väsendtelig tjenst. Han svarade mig att han vore mig förbunden för mina goda affigter, och bad mig säga till kolonisterna att vårt skepp förlit på hafvet, och så långt ifrån land att ingenting hade kunnat flyta dit, han förmanade mig också att hysa det största förtroende för våra vägvisare, emedan de ganska säkert skulle föra oss den bästa vägen.

Sedan mitt folk och Kaffrerne, ömsesidigt betygt hvarannan sin vänskap, togo vi ett slutligt farväl och skiljdes åt.

Desse Kaffrer, som behandlat oss med så mycken menisklighet och ädelmod, utgöra en folkstam under namn af *Tambouchis* eller *Tambockis*. De hafva blifvit afmålade som de mästa wilda, hämdgiriga och elaka af alla det vidsträck-

ta Kafferlandets invånare. Men affigten med detta ohyggliga förtal har varit att öfverskylla de grymheter som af de Holländske kolonisterna blifvit begångne, och den rysliga karakter man gifvit desse Kaffrer, har föranledt sig från de Christnas nedrighet, som äro mera elaka än de. Då Kaffrerne, uppretade genom anfall af kolonisterna, hvartill de icke gifvit anledning, för att hämnas, döda någon hvit, underlåter man icke att inberätta denna nyhet till regeringen i Cap. De stackars vildarne blifva beskrifne som en hop mordlystna odjur, hvilka förhärja hela trakter och utbreda fasa och förskräckelse framför sig. De Christna landtmännen iakttaga detta tillfälle att förena sig, intränga i deras land, som de kalla sina fiender, och nedgöra hela folkstammar, utan åtskillnad på ålder eller kön. Deras affigt härmed är att bemäktiga sig boskap, hvaraf de bortföra ofantliga skockar. Sedan vänta de till des vildarnes hjordar åter hinna att tillväxa, och förnya då sina röfverier. Jag vill, rörande detta ämne, omtala en händelse, som inträffade under vår resa:

En af våra vägvisare ropade hastigt åt vår tropp att göra halt. Jag frågade honom hvarför: "Betrakta väl det ställe på hvilket vi är, svarade han mig, det är en olycksort, men ganska värdig er uppmärksamhet." Som jag icke såg någonting märkvärdigt, bad jag honom förklara sig. "För några år sedan, fortfor han, vaknade tvenne af mina landsmän sina hjordar på detta ställe. Vi voro då sladda i den djupaste fred

fred med kolonisterna; vi misstänkte alldeles icke att de ämnade göra oss något ondt. Emellertid blefvo tvenne böfsskott hastigt från desfa bufskar afskjutne på våra landsmän. Den ena nedföll död på stället, den andra blef endast sårad och hade den lyckan att kunna frälsa sig. Kolonisterna bemäktigade sig våra kreatur och förde dem till sina gårdar. Berättelse om detta mord och detta rån ankom snart till våra stammar och föranledde det sista kriget mellan kolonisterna och Kafferna."

Den vilda mannen berättade denna historia med så mycken finnesrörelse och okonstlad uppriktighet, att det nästan icke var möjligt tvifla på desfs fannfärdighet. Man frågade honom om alla kolonisterna hade en så förhatlig karakter. "Jag hoppas nej," svarade han. I sjelfva verket finnes också många bland dem, som med yttersta afsky anse sina rofgriga grannars uppförande.

Våra vägvisare omtalade också för oss de skäl, som kommit Kafferna att så länge kvarhålla oss. Då de rådslago rörande vår afresa, beslöts att icke låta oss gå bort, förrän de bergat allt från det förlösta skeppet. De visste att vi skulle underrätta kolonisterna om vår olycka, och att fastän desse icke ägde rättighet att gå öfver Vis-Rivier, eller fiskarnes ström, skulle de ankomma för att bemäktiga sig vraket; hvilket också, som jag sedan fick veta, verkligen hände. Kafferna samlade sig vid detta tillfälle i stort antal, och frågade Holländarne med hotande ton, huru de hade vågat att gå öfver Vis-Rivier, som vore de-

deras gräns? Kolonisterna medgäfvor riktigheten af denna anmärkning, och köpte för några kopparbitar och annat lappri, som mycket fågnade Kaffrerna, tillstånd att kvarblifva.

Orten omkring det ställe der vi lidit skeppsbrott, var ganska skogrik, och vegetationen, jämförelsevis till årstiden, ty vi voro nu midt i vintern, ganska stark. Man kan med bokstaflig sannfärdighet säga, att hornboskapen i anseende till sin myckenhet var oräknelig; oxarne voro så vackra som de man i England med omsorgsfullhet göder. Vi sågo inga får, och märkte icke det minsta spår till jordbruk; utsigten inskränktes på afstånd af berg, som utan tvifvel hyfa källor till de talrika bäckar, hvilka i olika riktningar genomskära fältet. Detta land är på ett så behagligt sätt blandadt med lundar, slätter och skogar, att man skulle kunna tycka att de af en smakfull hand derstädes med affigt blifvit planterade.

Den 23:dje Juni afreste vi efter solens uppgång: våra vägvisare voro ganska omtänksamma; de läto oss förstå att vi intet kunde gifva oss på vägen mycket bittida, emedan villdjuren alltid uppstodo i dagningen och genomlupo ödemarken för att söka efter rof. Oaktadt detta hälsofamma råd, och fastän vi alla voro utan vapen, var vårt folk otåligt att gifva sig åftad, men våra ledsagare nekade att skiljas vid eldarne förrän klockan var inemot 9.

Vi gingo vester ut och vände oss inåt landet, på det vi måtte finna godt vatten, ty längs kusten
är

är det vanligtvis saltaktigt. Det land genom hvilket vi gingo, framvisade en intagande omväxling af kullar, dällder och vidsträckte väl vattnade slätter, men var icke mera så skogrikt som förut. Sedan vi vandrat hela dagen, tillkännagafvo vi vår önskan att öfver natten hvila oss vid en bäck som var belägen nära en skog; våra ledsagare sade oss att detta ställe besöktes af leoparder, och att om dessa djur märkte vår närvaro, kunde ingenting hindra dem att uppfluka någon af oss. Vi gjorde en stor eld, och satte oss att öfverväga de klokaste utvägar att förja för vår säkerhet; men snart kom sömnens alsmäktiga inflytelse, att göra ett slut på våra samtal och vår fruktan, ända till den påföljande morgonen.

Solen var knapt uppgången, förrän lejonens förskräckliga rytande uppväckte oss; om de hade blifvit oss varse medan vi såfvo hade de ofelbart uppflukat oss. Vi ansågo oss ganska lyckliga att hafva undgått denna fara.

Vi använde en stor del af denna dag att söka efter vatten; vi upptäckte vid solens nedgång en liten bäck, invid kanten af en skog; som vi vandrat nära trettio engelska mil, beslöto vi att tillbringa natten på detta ställe. Vi hade om dagen märkt åtskilliga spår efter elefanter och Rhinoceros, och vår belägenhet var denna natt, äfven så farlig som den föregående; icke desto mindre hade vi i dagningen det nöjet finna, att icke någon af oss felades.

Vid middagstiden mötte vi en hop Kaffrar, som deras landsmän ansåg tillhöra en elak stam.

Vi talade först vid Kaffer-qvinnor, som bemötte oss med godhet, och gafvo oss mjölk utur korgar, hvilka af qvistar på ett så fast sätt blifvit sammanflätade, att de voro väntentäta. Litet längre fram blefvo vi af tolf Kaffrer, som voro väpnade med kastspjut, och klädda i leopardskinn, motade. Våra vägvisare som blefvo rädda för dem, flodde längs stranden af det stora Vis-révieret, hvilket var beläget nära intill det ställe på hvilket vi besunno oss. Fastän vi flere gånger ropade åt dem, att de skulle komma tillbakas, sprungo de hastigt öfver denna flod som nu nästan var torr, och klättrade, sedan de kommit till den andra stranden, med största skyndsamt upp på ett berg.

Vildarne skakade sina spjut, och gjorde hötande tecken, vi förstodo ingenting af hvad de sade; men vi hade beslutit att icke lämna hvarken våra kläder, eller vår proviant, ifall de ville frånröfva oss något. En Kaffer försökte att taga en knif, som en af våra karlar hängt vid sin axel. Dennes motstånd kom den vilda att släppa tag, men uppretade honom så mycket, att han upplyfte sin lans, liksom för att döda Matrosen. Hans ställning hade varit värd att afmåla, han såg verkligen helvetisk ut. Ett leopardskinn betäckte hans kropp; hans svarta anfigte var nedsmetat med röd jord; raseri uppeldade hans ögon som syntes vilja utkomma från sina gropar; i hans stora öppna mun syntes hans tänder som ilskan stundom kom honom att skära mot hvarandra. Men på en gång lät han sitt vapen ned-
fal-

falla; vi gingo då genast öfver strömmen, och förenade oss med våra vägvisare, som tillkännagafvo den aldra största glädje deröfver, att vi utan någon olycka undkommit denna fara. De förlakrade oss, att om icke den öfriga delen af denna folkstam varit på jagt, då vi ankommo till Vis-rivierets stränder, skulle icke en af oss hafva undkommit; de upprepade att denna folkstam var den mäst elaka af alla, i hela Kafferlandet.

Då vi gingo utföre berget, förstorade utfigrens skönhet minnet af den öfverståndna faran. Så långt som ögat kunde sträcka, uppvilade neyden en blandning af slätter, på hvilka oräkneliga bäckar slingrande framflöto, och kullar betäckte af sköna lundar. På alla håll upplifvade hjordar af oxar, detta sköna landskap.

Om aftonen gjorde vi en slags förhuggning af tran, för att skydda oss mot vilda djurs anfall, upptände våra eldar och lade oss att söfva; men vår sömn blef störd af en hop elefanter, som utkommo från en närbelägen skog, och beständigt gingo fram och tillbakars. Det är troligt att vi, om icke vår förskansning skyddat oss, af dessa ofantliga djur skulle hafva blifvit nedtrampade.

Vi vandrade vidare i ett ganska skönt land. Vi funno der några öppna kojor, men vår nyfikenhet att ingå i en af dem, måste vi dyrt betala, ty vi blefvo inom ett ögonblick betäckte af loppor. Vi färdades den dagen nära trettiofem Engelska mil; om aftonen blef jag ganska ledsen, ty flere män af min besättning klagade

sig mycket öfver ondt i fötterne. I början af vår resa ägde vi icke alla tillsammans, mer än fyra par skor.

Dagen derpå klocken sju om morgonen gåfvo vi oss åter på vägen; flere af sällskapet voro så utmattade att de blefvo efter; jag höll före att under sådana omständigheter borde de som orkade, skynda sig att gå, för att hinna något ställe hvarest man kunde finna vatten och ved. Följande dagen började vi icke att gå, förrän vid solens uppgång, men ingen af de efterlämnade hade infunnit sig. Våra vägvisare sade oss, att vi samma dag skulle hinna till ett Holländskt nybygge; de hade rätt, men olyckligtvis funno vi det ödelagdt.

Våra kamraters belägenhet oroadе oss ganska mycket; vi talade endast om deras öde, och misströftade att någonsin få återse dem. De hade blifvit lemnade på ett ställe, som mycket besöktes af vilddjur; och lupo icke mindre fara i anseende till Bochimännerne som också ofredadesa trakter, och med förgiftade pilar döda föremålen för sin hämd.

Vår tropp bestod af sextio man då vi lemnade hafstrandén; trettiosex hade blifvit efter. Vi hämtade likväl mod, då våra vägvisare försäkrade oss, att vi voro nära ett bebodt nybygge; det sista som vi hade sett, hade under Kaffernes sista krig med Kolonisterna, blifvit ödelagt. Vi hade gådt i tre timmar utan att göra halt, då en af våra ledsgare med stor glädje ropade: "Jag ser en Hottentott som vaktar oxar." Vi skyn-

skyndade till det ställe hvarest han var, och blefvo på ett betydligt afstånd varse denna Hottentott, som vaktade en hjord af åtminstone fyratusen kreatur. Denna herde syntes först skrämddå så många menniskor nalkades, men när han märkte att de flästa voro hvita, och att vi alla voro obeväpnade, stadnade han och väntade ofs. Jag bad honom följa ofs genaste vägen, till det närmsta nybygge; han samtyckte dertill och sade, att vi till detta ställe ännu hade trenne timmars väg.

Det är omöjligt att beskrifva min besättnings glädje; hvar och en sökte att ankomma först; slutligen sågo vi ett nybygge, som tillhörde en af de förnämsta Kolonisterna vid namn Johan Du Pliessis. Han var född i Holland, men hade i flera år bodt i Afrika; det var en mänsklig och ädelmodig man; han var ungefärligen sextio år gammal. Hans familj bestod af fem eller sex söner med deras hustrur och barn, och af en dotter, alltsammans kunde utgöra omkring tjugo personer; han hade tolf tusen får och tusen oxar. Han bodde i ett lerhus betäckt af vass; i hvilket icke fanns mera husgerådsfakor än några stolar, ett bord och några kökskärl.

Berättelsen om våra olyckor, och vår åstundan att han skulle bistå dem som blifvit efterlemnade, rörde lifligen denna känslofulla man. Han sade att man med aldrastörsta borde skynda till deras undsättning; och befalste genast tvenne af sina söner, att spänna otta oxar för en vagn, samt köra hela natten, på det de så snart som sike kunde, måtte hinna till det ställe våra vägvisare beskrefvo för dem. Den-

Denna aflägsna boning var nästan helt och hållit omgifven af trån, i hvilka hudar af lejon, tigrar, panterdjur och andra vilda djur som blifvit dödade i granskapet, voro upphängde att tor- kas; jag såg också invid dörren skräfven af tvenne ofantliga djur, som nyligen syntes hafva blifvit dödade. Hufets ägare sade mig, att det vore tvenne noshörningar som hans son dagen förut skutit i nejden. Efter hvad han sagt mig, är noshörningen det mest fruktansvärda af ödemar- kens vilddjur; sjelfva lejonet flyr för honom; han hade tvenne år förut sett ett prof derpå. Han var en morgon ute på fältet, och fick på ett litet afstånd från det ställe hvarest han befann sig, se ett lejon ingå i en skogdunge; några mi- nuter efter såg han ett till, sedan det tredje och ändtligen det fjerde; de syntes följas åt utan att skynda sig; inom mindre än en timma räknade han nio som ingingo i samma skog. Som han aldrig hade sett desla djur förena sig i så stort antal, ville han veta orsaken dertill och gömde sig; han väntade länge innan han fick se något; men ändtligen närmade sig en ovanligt stor nos- hörning skogen, stadnade och blef omkring fem minuter stående på något afstånd derifrån, upplyfte nosen i vädret, och hvarpå han fick lukt af de djur som gömt sig i skogsdungen. Genast skyndade han dit in, och inom mindre än fem minuter förfogade sig lejonet derifrån, hvart och ett åt sitt håll, liksom intagne af stor rådhåga; denna noshörning kringströfvade sedan länge skogen, för att söka sina fiender, men då han icke fann

fann dem, kom han åter ut på fältet, såg sig omkring, och sönderref jorden af ilska. Sedan han aflägsnat sig, återvände Holländaren hem.

Dagen derpå gaf man oss ett får till frukost. Jag pratade med vår värd som lemnade mig förnöjande underrättelser, rörande det land han bebodde, och de hinder regeringen i Kap lägger i vägen för Kolonisternes verksamhet. "Jag har, sade Du Pliesfies, en blygrufva på min gård; den ligger så nära jordytan, att vi kunna upptaga blyet utan all gräfning; men vi våga icke vidröra den, ty om man visste att vi hade smält en enda mark deraf, skulle vi alla blifva förda till Batavia, att der tillbringa våra öfriga dagar."

Vår välgörare skickade bud till sina vänner, för att be dem hjälpa sig att transportera oss till Kap. Flere ankommo, som öfverhopade oss med tecken till deltagande och ädelmod, och erbödo sig äfven, att underhålla flere af mitt folk, till dess de skulle blifva i stånd att företaga resan, tilläggande att de då skulle iakttaga första tillfälle att bringa dem till Kap.

I det samma underrättade man oss att vägnen ankom, jag fick den tillfredsställelse, att i den igenfinna tjugotre stycken af min besättning, de mästa Lascarer. De hade blifvit fundne vid en skog sedan de redan förlorat allt hopp om räddning. Dagen förut hade tretton af deras kamrater skiljt sig vid dem, och man visste icke hvart de tagit vägen. Jag fick icke återse dem, men sedan jag ankommit till Europa, fick jag veta att de, efter många utståndne lidanden, alla lyckligen ankommit till Kap.

Jag

Jag tänkte sedan på, huru jag skulle kunna belöna våra begge vägvisare, och fattes genom denna tanka, för ett ögonblick, i mycken förlägenhet. Men den försvann genom en alldeles oväntad nyhet. En af mitt folk underrättade mig att en matros hade, innan han lemnade skeppet, bemäktigat sig ett dusfin af mina silfver-bordskedar och åtskilliga theskedar, samt att han hade dem alla på sig. Jag återbegärde genast mina skedar af denna man, som lemnade mig dem, och sade att han ämnat gifva mig dem, då vi kommo till Kap. Jag skänkte fem matkedar till Du Pliesfis, som deremot gaf mig tvenne ovanligt stora oxar, och två sköna får. Desda djur skänkte jag till våra ledsagare, som en belöning för deras trohet. De tackade mig mycket, och gifvo sig på vägen, för att återvända till Kafferlandets sköna, fruktbara slätter.

Vår ädelmodiga värd länte oss en vagn med tvenne förspann oxar, hvardera bestående af åtta stycken, körde af tvenne Hottentotter; äfven bekommo vi lifsmedel. En af hans söner följde oss, välbeväpnad. Du Pliesfis skref också med oss till andra kolonister, hos hvilka han på det högsta recommenderade oss!

Vi lemnade sedan, fyratiofsju till antalet, den gästfria Du Pliesfis boning, och ankommo, efter en resa af trettiofem Engelska mil, till en annan gård, hvarest vi tillbringade natten. Då vi följande morgon togo afsked af Cornelius Engelbrocks, som var dels ägare, skänkte han oss, till råga på den vänskap han visat oss,

ofs, nio stycken får, och sade sig vara ledsen deröfver, att han icke kunde gifva ofs något bröd. "Vi lefva förnemligast, sade han mig, af fårkjött och vildt, och på hela året hafva vi knapt någon gång, det nöjet att äta bröd."

Under de sex följande dagarne, reste vi på samma sätt från den ena gården till den andra, de äro vanligen belägne på ett afstånd af femton till sexton Engelska mil från hvarandra; allestädes blefvo vi med samma deltagande och samma ädelmod emottagne. Jag måste som sannfärdig berättare icke underlåta att omtala det, ty desä kolonister hafva ofta blifvit afinälade som vilda banditer utan all känsla af dygd. Om många af dem förtjena denna teckning, måste man medgifva att jag varit ganska lycklig, emedan jag icke råkat andra än aktningvärda människor, hvilkas goda namn och rykte, förtjenar att med noggrannhet bibehållas obefläckat.

Under några dagar hade vi endast litet bröd, och icke mycket vatten. Det land vi genomföro var brutit i höjder och dälder, och framställde de mäkt romantiska utfigter. Vi sågo ofta hoppar af vargar, och så stora hjordar af en slags Antilop som kallas Spring-bäck, att de kunde utgöra tolf till fjorton tusen stycken. Flere kolonister sade mig att man ofta kunde fälla tre stycken i ett skott. Vi sågo också mycket pärlhöns, som kolonisternes hundar med lätthet taga, sedan rägn fallit. Djuret Zebra är allmänt i denna aflägsna trakt af nybygget; jag har också ofta sett ända till fyra strutskar tillsammans, hvil-

hvilka icke visade sig mycket rädda då de singo se det resande sällskapet.

Man utvisade flere ställen såsom isynnerhet besökte af vilddjur; men churu stor fruktan dessa djur ingifva en Europé, äro de för en Hottentott mindre fruktansvärda än en Bochimän. Jag hade så mycket hört talas om denna stam af vildar, att jag högeligen önskade att få se någon sådan. Min nyfikenhet blef tillfredsställd. En kolonist hos hvilken vi tillbringade natten, hade i flere år legat i fejd med ett parti Bochimänner; flere af dem hade blifvit dödade. En gosse hvars mor troligen omkommit, hade blifvit frälst och förd till kolonistens hus, hvarest man uppfostrade honom. Då jag såg honom, var han omkring tjugofem år gammal; han var icke mer än fyra fot och två tum lång; han hade nästan ingen näsa, utan dess ansigte var platt öfver näsborrorna. Han var, fastän fet och underfattig till växten, så vig och snabb att löpa, att han kunde fasttaga Antiloperne. Då Bochimännen äro tillräckligt manstarka, anfälla de och döda Hottentotter och Kaffrer, hvar häldst de finna dem; deremot gå kolonisterna på jagt efter dem, som efter vilddjur, och gifva dem alldrig nåd. Bochimännen nyttja en båge af två och en half fots längd, och pilar som äro fyra tum kortare; de doppa dem i ett så starkt gift, att dess dödande verkan, som man i allmänhet tror, icke genom något läkemedel kan förekommas.

Då vi reste igenom en ohygglig dald, som var trenne mil lång, sade våra ledsagare att den kal-

kallades Bochimännernes väg. Under all den tid vi använde att genomfårdas den, höllo de sina gevär i anläggning, likfom färdige att skjuta på något vist föremål; tjocka buskar betäckte, på alla de ställen der icke klipporne voro nakna, backarnes sluttningar. Det är i kulor bland dessa klippor, som hela hopar af denna besynnerliga folkstam hafva sitt tillhåll. Våra ledsagare tillfåde oss beständigt att vara på vår vakt, emedan de viste att Bochimän härstädes hade gömt sig, och lurade på oss, fastän vi icke sågo dem. Det är vist att de befunno sig på detta ställe, ehuru vårt stora antal hindrade dem att anfalla oss. Detta folk lefver af rot och af ett litet träds frukt, som kallas Bochimans bröd. Man anser dem som en ganska egen art af människor.

Från den 8:de till den 16:de Julii afbröts icke vår resa af någon obehaglig händelse. Det land vi genomföro framställde beständigt nya skönheter. Då vi befunno oss i fruktbara dälder, som öfverflödade af vällyktande örter, förnöjdes jag ofta af matrosernes anmärkingar. Den ena såde att han, sedan han samlat penningar och slutat att resa till sjös, skulle bygga sig ett hus på något vist ställe, som han utpekade. En annan föredrog någon annan utsigt, och tillade att han skulle hafva tio hustrur. En tredje bestämde någon ännu mera behaglig ort till sin boningsplats, och såde sig vilja åtnöjas med åtta hustrur, fyra hvita och fyra svarta. Det var sålunda de sökte att fördrifva resans besvärlighet.

Om

Omkring den 14:de Julii, ankommo vi till en blind gubbes gård; han blef så rörd öfver berättelsen om våra olyckor, att han började gråta. Efter aftonmåltiden, sade han, att han ville fira vår sammanvaro med en visa, och började derpå att med ganska stark röst sjunga. Sedan han slutat belönades han med allmänna bifallsrop. 'Väl, Herr kapten, sade han till mig, jag vill begära en tjänst af er, bed alla era matrosor att sjunga.' Det var omöjligt att hålla sig från skratt vid en så besynnerlig begäran; emedertid bad jag en Americanisk matros, som fatt bredevid mig, att sjunga en af sina bästa visor. Han hade icke förr börjat, än alla Lascarerne ackompanjerade honom, deras efterdöme följdes af Svenskar, Portugisare och Holländare; med ett ord af hela besättningen, hvar och en på sitt språk, hvilket utgjorde den mäst besynnerliga koncert som någon människa någonsin hört. Vår värd blef icke destomindre så intagen af denna musik, att han under ett häftigt anfall af skratt, så när fallit af sin stol.

Som der icke i vår värds hus fanns rum åt oss alla, måste en del af folket säfva under bar himmel; att förekomma en dylik olägenhet för framtiden, kommo vi öfverens att dela oss. Vid somliga gårdar kunde man icke gifva oss någon vägn, och fastän man lemnade mig en häst, måste mitt folk gå; härigenom förmåddes åtskillige som icke hade krafter att färdas till fots, att förblifva med kolonisterne. En af dem som var tunnbindare, och visat prof på sin skicklighet, blef

blef anmodad att kvarstadna vid en gård, han gifte sig sedan med des ägares dotter, och blef sjelf oberoende kolonist.

Vi skiljdes åt den 18:de om morgonen. Jag tog med mig min första och min tredje styrman, samt trenne andra af mitt folk som ville följa mig; då vi kommo längre fram funno vi landet mera befolkat, och i somliga trakter lågo gårdarne icke mer än tvenne timmars väg från hvarandra. Från den 17:de till den 21:sta, färdades vi genom ett bergaktigt land, men dälderne voro fruktbara och boskapshjordarne oräkneliga. Den 22:dra ankommo vi till Zwellendam, och blefvo på det mäkt gästfria sätt emottagna af Höfdingen i detta district, som råder öfver sexton eller adertontusende gårdar. Han visade mig i sitt stall tvenne vackra Zebrer, som han försökte att tämja, för att sedan kunna köra med dem. Dagen derpå gaf han mig ett recommendations-bref till Guvernören i Kap, General Kreig; han underrättade honom om min olycka, och om alla de lidanden jag uthärdat under min resa; och som denna General var hans vän, bad han honom göra mig alla de tjänster han kunde, tilläggande att han derföre skulle anse sig honom mycket förbunden.

Fyra dagar efteråt kommo vi till Stelten-Bos, hvars innehafvare emottog mig på ett sätt, som jag icke utan de varmaste känslor af högaktning och erkänsla kan omtala. Han lefver i öfverflöd liksom de andra kolonisterna, och hans hus äger den skönaste belägenhet; jag såg der
tren-

tvenne k mfer-tr n af betydlig storlek; han äger ganska gifvande vingårdar. Denna trakts invånare kl da sig väl, och m ra efter Engelska  n Holländska moder; de hafva icke den d ysterhet och tyfl tenhet som karakteriserar Holländare, utan äro glada och lifliga.

Jag förblef i tvenne dagar hos den välvilliga och ädelmodiga ägaren af Stelten-Bos; jag skiljdes vid honom om morgonen den 30:de, och ankom om aftonen till Goda Hoppsudden. Fast  n min kropp var mager, var min h lfa god.

Det felades ingenting mer för att göra min tillfredsställelse fullkomlig, än att se mitt folk ankomma; jag visste att de mästa af dem följde mig till fots med mycken möda, och räknade på mina bemödanden till sin undsättning, efter alla de lidanden de uthärdat. De sorgliga betraktelser jag gjorde öfver min oförmögenhet i detta  ffeende, upphörde, så snart jag ihogkom att en Engelsk Officer kommenderade i Kap. Jag förmodade att min besättnings nödlidande belägenhet, äfven utan  ffeende på det bref som Zwelendams Höfdinge lemnat mig, och hvaraf jag hoppades mycket, skulle röra en Engelsk milit rs känslofulla och meniskliga hjerta.

Jag hade bedragit mig. Då jag gick att göra min uppvaktning hos Generalen, sade han mig: "Det  ng r mig icke, det  r Amiralens sak" Jag lemnade Generalen utan vidare ceremoni, och gick till Amiral Elphinstone, numera Lord Keith. Afbrottet i desse begge Herrars uppförande var fullkomligt; han  fverhoppade mig med

del-

deltagande välvillighet, och förfäkrade mig att han, då mina matrosar ankommo till Kap, skulle draga försorg om dem, till dess de kunde få tillfällen att återvända till sina olika fädernesland. Desse löften höll han också. Under ett vistande af sex veckor som jag ännu gjorde i Kap, ankommo trettiö man af min besättning, de mästa Lascarer, alldeles nakna dit. Den ädelmodiga Generalen utgaf genast orders, att man skulle undfatta dem, och skickade dem sedan till Kaps stad, der de fördes om bord på ett skepp, som för Ostindiska kompaniets räkning skulle segla till Bengalen.

Vid den andra visten som jag aflade hos denna aktningssäva Officer, gjorde han mig många frågor rörande kolonisterna, och jag var nöjd att kunna tillfredsställa hans nyfikenhet. Ingenting undgick hans verkflamma vettgirighet, och hans anmärkningar tillkännagafvo en man, begåfvad med en hög grad af förstånd och skarpsinnighet. Då jag visat honom en förteckning på de personer, som under min resa behandlat mig med så mycken godhet, sade han: "Jag vill utgifva befallning att man tillsänder dessa redliga män presenter, till ett värde af hundra pund sterling, som en belöning för deras mensklighet."

Jag afreste från Kap med skeppet Sanct-Cecilia, som fördes af Kapiten Parmar, och ankom till Croöx-haven, i Irland, i medjo af November 1796. Få dagar efter begaf jag mig till England, och befann mig snart, ännu en gång, i London.

*Berättelse om det skeppsbrott Skeppet
Sydney, som fördes af Kapten A.
Forrest, led på ett ref i Stora Ocean,
den 20:de Maj, 1806.*

Skeppet Sydney lemnade Port Jackson, belägen på nya Hollands östra kust, den 12:te April, 1806; det skulle gå till Bengalen. Som jag ämnade segla genom Dampierres sund, följde jag så nära jag kunde den kosa Kapten Hogon, som kommenderade skeppet Cornwallis, styrt; såsom den är utflakad på sjökorten, emedan den syntes mig säker och lätt. Men den 20:de Maj, klockan ett om morgonen, stötte vi på ett ganska farligt korall-ref, belägit på 30° — 20' sydlig Latitud och 146° — 50' Longitud ost. Som det icke är utflatt på något sjökort, förmodar jag att vi, till vår olycka upptäckt det.

Man fann tjugofem famnar akterut, sex famnar om bagbord, endast nio fot om styrbord, och tolf fot förut. Man utfatte genast en båt i sjön med ett stort ankare, men då man lodade på femtio fots afstand från skeppet, fann man icke botten på sextio famnar.

Vattnet var säkerligen högt då vi stötte, ty vi sågo hvarken klippor eller bränningar; men i den mån hafvet sönk, upptäckte vi en bank och en stor myckenhet små svarta klippor. Skeppet hade stött med våldsamhet, förn började öppna sig. Klockan tre var der redan sex fot vatten i botten, och det tilltog med skyndsämhet. Klockan

kan fem hade skeppets botten brustit, och bordläggningen öfver vattengången började lofsna.

Jag rådgjorde med mina Officerare, som enhälligt voro af den tanka, att skeppet icke mera kunde räddas. Man fyselsatte sig derföre med att ifländfatta små fartygen, på det de måtte kunna emottaga befattningen, som bestod af hundra de åtta personer. Man lade åtta säckar ris, sex fat vatten, något salt kött och fläsk, i slupen; denna proviant skulle räcka till åt oss alla. Vårt stora antal hindrade oss att medtaga en betydligare quantitet deraf, ty alla tre fartygen voro knappast tillräckliga att hyfa oss alla.

Den 21:sta om eftermiddagen, hade vattnet uppstigit trenne fot på mellandäck. Vi insågo nu, att tiden voro inne att öfverlemna fartyget till sitt olyckliga öde, och söka vår räddning i sluparne. Jag gick derföre, tillika med andra Styrman Herr Frounce, samt sjuttiofyra Lascarer om bord på båten. Första och tredje Styrman Herrarne Robson och Halkart, med fjorton man i slupen, samt femton Maleyare och en Cipaye i jullen.

Som vi önskade bestämma detta grunds belägenhet, hvilket kunde ske derigenom, att vi togo en landkänning af Amiralitets-öarne, styrde vi på dem. Vinden tilltog om natten. Båten läkte mycket; vi lättade den derigenom, att vi kastade åtskilliga saker och trenne vattufat i sjön. Alla tre fartygen seglade tillsammans, båten hade jullen i släptåg. Då jag i dagningen märkte att slupen seglade mycket bättre, bad jag

Herr Robson taga julen på släp. Olyckligtvis tilltog vinden med dagen, ett oväder uppkom; och julen, som af slupen fördes i släptåg fönk, klockan tio på förmiddagen. Vi måste med smärta se de olycklige som voro om bord, på den omkomma för våra ögon, och hvad som var ännu mera rysligt för oss, utan att på minsta sätt kunna bistå dem.

Den 22:dra vid middagstiden blefvo vi varse Amiralitets-öarne, på tre eller fyra mils afstand i Nord Nordost, och kunde således efter den kosa vi styrte, och den väg af femtioåtta mil vi seglat från revvet till detta ställe, med noggrannhet bestämma klippornes läge.

Då vi lemnade Amiralitets-öarne, seglade vi väster ut, och blefvo den 25:te varse en liten ö, hvars utseende lockade mig att på den landstiga, för att hämta vatten. Som rågnen gjort våra skjutgevärs obrukbara, beväpnade vi oss, jag, Herr Robson och tjugo af våra bästa matroser med tunga klubbor, som vi medhaft från Nya-Calcedonien, stego till infödingarnes stora förundran, oaktadt den starka bränningen, i land. Efter hvad vi kunde tycka, hade de alldrig förut sett folk af vår färg. Karlarne voro stora och välväxta, de buro sitt hår flätat och uppsatt äfvanpå hufvudet; de liknade hvarken Maleyare eller Kaffrer, och fastän deras hy hade en ljus kopparfärg, ägde de Europeiska former och anletsdrag, de voro alldeles nakna. Vi sågo också många qvinnor, af vacker skapnad och milda behagliga anletsdrag.

Vi blefvo på stranden emottagne af omkring trettio infödingar, som gäfvo oss en kokosnöt hvardera. Vi lyckades att låta dem förstå det vi behöfde vatten; de gjorde då tecken åt oss, att vi skulle följa dem längre in på ön. Sedan vi hade gått nära en Engelsk mil, förde de oss till en tjock skog. Då jag såg att deras antal hastigt tilltog, ansåg jag oförsigtigt att gå längre; jag återvände derföre till stranden, och blef orolig då jag der fann en hop af mer än etthundra och femtio infödingar, väpnade med lanfar af tio till tolf fots längd. En af dem, en gubbe af ett vördnadsvärdt utseende, och som tycktes vara deras anförare, steg fram och kastade sin lans till mina fötter; hvilket, som jag förmodar, betydde att de önskade det vi också måtte lägga ifrån oss våra klubbor. Då vi i det samma märkte att en hop kvinnor fattat i slupens reling, och bemödade sig att uppdraga ben på stranden, skyndade vi oss dit. Infödingarne följde tätt efter oss, somliga riktade under vårt återtag sina spjut på oss; några af dessa vapen blefvo också verkligen kastade; men lyckligtvis utan framgång. Som vi tyckte, ägde de ingen skicklighet i deras handterande. Då jag kom i vattnet, följdes jag af infödingarne som hotade mig med sina lanfar, en af dem kastade ett spjut på mig, men det parades af Herr Robson. Vi voro redan i slupen och rodde utåt sjön, då de allmänt anföllo oss. De kastade åtminstone tvåhundra spjut, af vilka ett enda träffade, det sårade skeppskocken ganska illa, och ingick tätt öfver käken tvärsigenom munnen.

Sedan vi undgått denna fara, fortsatte vi vår kosa ända till Dampierrs sund, så lyckligt som vår belägenhet medgaf. Lascarerne som då sågo sig nära land, tillkännagafvo den största öf-
 tålighet att få komma dit. Jag ville såfångt öf-
 vertala dem att icke skiljas vid ofs; de ville icke
 afhöra någon föreställning, de förklarade mig
 att de häldre ville finna döden på land, än dö
 af hunger om bord på fartygen. Jag gaf ändt-
 ligen vika för deras efterhängsenhet, och beslöt
 att landsätta dem på Ön Cerams nordvestra udde,
 hvarifrån de, på två eller tre dagar, kunde kom-
 ma till Amboina. Den 9:de Junii befunno vi ofs
 mitt emot denna del af ön, och Herr Robson
 samtyckte att landsätta en del af det manskap
 som var i slupen, derpå återkomma i båten, och
 lemna slupen till de öfriga af besättningen som
 önskade förena sig med dem, hvilka redan land-
 stigit. Han begaf sig derföre till landet i slupen,
 men sedan jag i tvenne dagar såfångt väntat på
 honom, måste jag, till min stora ledsnad, öfver-
 gifva allt hopp att se honom eller denna slup
 återkomma.

Vi höllo före att vårt folk antingen af Hol-
 ländarne eller infödingarne blifvit kvarhållne;
 som de öfrige Lascarerne ändock begärde att få
 sättas i land, närmade vi ofs kusten, och läto
 dem gå ifrån ofs, vid den udde hvarest vi för-
 modade att de som varit i slupen landstigit.

Vi voto icke nu mer än sutton personer i
 båten, nemligen: Herr Trounce, Herr Hal-
 kart, fjorton Matroser, Lascarer och andra, och
 jag.

jag. Våra förråder bestodo af tvenne säckar ris, samt en tunna vatten, som redan var något medtagen. Vi förmodade att desä lifsmedel skulle kunna räcka till Bencoolen, dit vi beslöto att skyndsammast begifva oss. Hvarje ration bestämde till en thekopp ris och ett halffstop vatten om dagen; men vi funno snart nödvändigt att mycket förminska denna utdelning.

Då vi leglade igenom Bantams Sund, sågo vi åtskillige Maleyske fartyg, som icke frågade efter oss, men en annan som vi sedan råkade, jagade oss en hel dag, och skulle sluteligen hafva hunnit oss, om vi icke under natten, som var ganska mörk, hade haft den lyckan att smyga oss undan. Då vi sedan kommit genom Sundet Saypay, fångade vi en stor Hay; och erhöillo genom denna lyckliga fångst ett nytt mod. Vi skyndade oss att draga den om bord, och stekte den vid en eld, som vi upptände i botten af vårt fartyg. Vi voro så uthungrade, att vi innan aftenen hade uppätit hela denna ofantliga fisk, som icke vägde mindre än omkring hundrafemtio skålpund. Men vi blefvo derföre strängt straffade. Dagen derpå ledo vi alla en häftig smärta i magen och inälfvorne, hvaraf vi mycket plågades, och blefvo så nedslagna, att vi allvarligt började tvifla om vårt vederfående.

Den 2:dra Julii förlorade jag en gammal och trogen tjänare, som dog af hunger. Den 4:de singo vi landkänning af Java. Vi fångade äfven samma dag tvenne stora fiskar, och singo derigenom ett ganska godt mål, som mycket bidrog

drog till våra lifs räddning. Den 9:de vid midnattstid, gingo vi till ankars mitt emot Poulo Pinang, på Sumatras västra kust; men då vi i dagningen ville lätta vårt ankar, för att närma oss kusten, voro vi så utmattade, att vi icke förmodade utföra detta arbete.

Vi hisfde då en nödsignal. En båt med tvenne Maleyare kom till oss. Som jag var den enda man om bord hvilken ännu orkade röra sig, gick jag i land med dem. Men jag var så svag då jag steg ur båten, att jag föll omkull, och man nödgades bära mig till ett närbelägit hus. Man utfände genast till min slup alla de förfriskningar som kunde anskaffas; och vi kommo oss åter så vida före, att vi efter tvenne dagar kunde fortsätta vår resa. Vi lättade ankar den 12:te Julii, och ankommo den 19:de till Bencoolen.

Jag råkade der en gammal vän, Kapten Chauvet, som förde Skeppet Perseverance. Jag anser som ett nöje och en skyldighet, att erkänna alla de välgärningar, hvarföre jag har att tacka hans godhet och hans mencklighet. Minnet deraf skall alltid blifva mig kärt. Dagen efter min ankomst, besökte jag Engelska Residenten Herr Pan, som öfverhopade mig med vänskapsbetyggher.

Jag afreste den 17:de Augusti på Perseverance, och ankom den 27:de till Pinang, hvarest jag på ett behagligt fätt öfverraskades, då jag råkade min första Styrman Robson, som med Lascarerne gått i land vid Ceram. De hade lyckligen ankommit till Amboina, hvarest Holländska

ska

ska Guvernören Herr Cranstoun, mottagit dem med en menklighet och en välvilja, som gör hans karakter mycken heder. Han förjde för alla deras behofver; han lät Herr Robson äta vid sitt bord, gaf honom vid des afresa från Amboina, penni gar både för hans egen och hans folks räkning, och nekade att emottaga någon sedel derpå. Ändtligen lemnade han ockfå Robson recommendationsbref till Guvernören i Batavia. Man kan icke göra detta en Guvernörs uppförande, mot olycklige af en nation med hvilken hans egen för krig, nog allmänt bekant. Robson gick i Amboina om bord på Holländska Fregatten Pallas, som seglade till Batavia. Den blef under vägen tagen af tvenne Engelska skepp, och förd till Prinsen af Wallis Ö.

Från Pinang gick jag till Bengalen på Varuna, som fördes af Kapten Denison, och ankom lyckligen till Calcutta, i början af Maj 1807.

*Berättelse om Corvetten Le Nautilus
Skeppsbrott, på en klippa i Archipe-
lagen, den 5:te Januari 1807.*

Ftt missförstånd, som uppkom mellan Stora Britannien och Ottomaniska porten, föranledde en Engelsk eskaders sändande till Constantinopel, på det man genom tvång måtte förmå Stor-Herren till antagande af billiga vilkor. Man lyckades icke i detta förslag, och expeditionen slutades på ett sätt som icke hos Turkarne sanade rycktet om den Britanniiska makten.

Sedan Herr Thomas Louis, som anförde den eskader hvilken blifvit sänd till Dardanellerne, anförtrodt kapten Palmer öfverförändret af ganska viktiga depecher till England, afreste denne med sin Korveit, Le Nautille, tidigt om morgonen. En frisk nordostlig vind förde honom snart genom Helleponten, hvarest han förhifeglade Dardanellerne, hvilka fästningar alltid så mycket besvärade de Engelske skeppen. Då han kom till Tenedos, såg han, vid denna öns norra udde, tvenne linieskepp. De hisfde Turkisk flagg och Le Nautille deremot Engelsk. Samma dag såg han flere andra öar i Archipelagen. Om aftonen nalkades han Negrepont; hans segling blef då svårare i anseende till mängden af öar, och det trånga farvattnet mellan Negreponts södra udde och Andro.

Vinden yfortfor att blåsa ganska frisk; natten nalkades; och allt tillkännagaf att den skulle blif-

va mörk och stormig. Lotten, som var en Grek, begärde att man skulle lägga bi, hvilket skedde. Dagen derpå fätte man kurs, och styrde på Falconnera, hvilken ö man tillika med Anti-Milo fick se om aftonen. Vädret som var mulet och tjockt, hindrade att se Milo, som är belägen femton eller sexton Engelska mil från den sista af desä öar.

Lotten som förklarade att han alldrig hade seglat längre, och alldeles icke kände farvattnet fram om det ställe vid hvilket man nu befann sig, öfverlemnade Korvettens ledning till Kapten Palmer, hvilken befällte att man skulle segla med största varsamhet. Han hade tydligt igenkändt Falconnera, och önskade med möjligaste skyndsämhet utföra sitt ärende, men befällte dock att man skulle föra litet segel om natten; han hoppades dagen derpå på förmiddagen, helt och hållit utkomma ur Archipelagen. Han utfatte på sjökortet den väg fartyget borde segla, och undervisade sin Högbåtsman Georg Smith, om hvars skicklighet han hade en ganska god tanka, om denna väg. Han tillfode sedan att man skulle bädda hans fång, ty han hade icke på trenne dagar afklädt sig, och knapt njutit något ögonblicks sömn, sedan han aflegat från Dardanellerne.

Natten blef ganska mörk. Klara blixtrar upplyste emellan åt horisonten. Denna tillfällighet bidrog att göra Kapten mera säker, emedan det ljus de spridde gjorde att man kunde se på ett tämligen stort afstånd. Han trodde att man,
om

om fartyget nalkades land, så tidigt skulle blifva det varse, att faran måtte kunna undvikas.

Vinden tilltog beständigt i häftighet, så att korvetten fast än den förde ganska litet segel, gjorde en fart af nio Engelska mil i timmen. Den kastades desutom af en hög sjö som dref den framåt. Hafvets brusande, luftens mörker och det täta blixtrandet, gjorde natten särdeles fruktansvärd och ryslig. Klockan half tre på morgonen, upptäckte man ett högt land; de som sågo det förmodade att det var Cerigotto, man trodde följakteligen att man var utom all fara, och att alla klippor nu voro passerade. Man ändrade därför kosa för att komma förbi ön; klockan half fem ombytte man vakt, då i desamma en matros som var på utkik hastigt ropade: 'Bränningar för ut!' Och straxt derpå slötte fartyget med ett förskräckligt brakande. Stötens häftighet kastade flere matrosor ur sina fångar, och så snart de kommo på däck, blefvo de tvungne att hålla sig fast i tågverket. Öfverallt herrskade endast förskräckelse och oreda. Besättningen skyndade sig att komma upp på däck, men fick knappast tid dertill, ty vattnet inträngde öfverallt i det sönderbristande fartyget. Kapten, hvilken som det synes, icke hade lagdt sig, uppsprang på däck i det ögonblick skeppet slötte. Sedan han betraktat des belägenhet, sökte han, äfven som hans närmsta man Herr Nesbit, att stilla besättningens förskräckelse, hvarpå han gick in i kajutan och uppbrände sina papper och signaler. Emedlertid upplyfte hvarje bölja korvet-

vetten, och stötte den åter mot klipporne, med en förundransvärd våldsamhet. Befattningen nödfakades snart att fly upp i vanten. Dessa olyckliga kommo luften att återskalla af de bedröfligaste jämmerrop, deras föräldrar, deras barn, deras vänner, deras närvarande olycka, utgjorde föremålet för deras klagan. Luften hade varit så mörk och töknig, att man icke kunnat se klipporne, förr än man var dem helt nära, och två minuter efteråt hade fartyget stött på dem.

Blixtrandet hade nu alldeles upphördt; ett tjockt mörker tillät icke att se från den ena ändan af skeppet till den andra; enda hoppet var att man, då masten föll öfver bord, skulle kunna betjena sig deraf, för att komma till en liten, nära belägen klippa. Masten nedföll också verkligen en half timme före dagen åt denna sida, och man begagnade den till detta ändamål.

Man kan lätt inse den oreda och det tumult, som vid detta tillfälle herrskade; flere personer dränkte sig, en bröt af sig armen, och många blefvo illa slagna. Kapten Palmer ville icke skiljas vid skeppet så länge någon man fanns om bord. Detta dröjsmål var på vägen att blifva vådeligt för honom, och han skulle utan tvifvel hafva omkommit, om icke några matroser trofsat böljornes raseri för att komma honom till undsättning; jullarne blefvo sönderbrutne, man försökte att uppdraga stora båten på klippan, men förgäfvos.

Vraket af korvetten värjde en stund desse olyckliga för hafsvallet, men det brast genom
dessa

des våldsamhet snart sönder; då blef dessa människors belägenhet i hvarje ögonblick mera farlig, och de funno att de måste öfvergifva sin tillflyktsort, och begifva sig till en annan något större klippa. Första Löjtnanten hade, derigenom att han passade på ett ögonblick då vattnet var någorlunda stilla, lyckligen ankommit dit; man beslöt att följa hans efterdöme. Då man skulle utföra detta förslag, blef man varse en mängd trädstycken, som indrifvit i det lilla fund man ville öfverfärdas, men man vågade icke att dröja. Flere man blefvo illa slagna af dessa trädstycken, och man led i allmänhet mera under denna sista färd än under den första, då man lemnat skeppet för att komma till klippan. Det var isynnerhet då, som hvar och en lifligt kände förlusten af sina skor, ty de skarpa klipporne sönderrefvo desse olyckliges fötter på det mest beklagansvärda sätt, och somligas ben blefvo alldeles betäckte af blod.

Den annalkande dagen underrättade de skeppsbrutne, om hela sasan af deras belägenhet, hafvet var betäckt med lämningar af deras skepp; de sågo många af sina kamrater som ännu lägo i hafvet och höllo sig fast vid plankor och stöckar. Döda och döende lägo om hvarandra; det var icke möjligt för dem som bärgat sig, att undfatta sina nödlidande vänner. Inom två timmar hade skeppet alldeles blifvit förstört, och dess befattning råkat i den mest förtviflade ställning. Den sasa och förvirring som stod tecknad i alla dessa människors ansigten, tillkännagaf de känslor som upp-

upprörde deras hjertan; när de sedermera kommo att tänka på sin belägenhet, sågo de tydligen att de icke hade någon annan utväg att taga, än att öfverlämna sig till förfynens vilja.

De funno att de fastnat på en korallbank som uppsteg öfver vattenytan, och var elfva eller tolfhundra fot lång, samt sexhundra bred. De befunno sig åtminstone på tolf Engelska mils afstånd från de närmast belägne öar, nemligen Cerigotto och Pera, och trettio från Candias norra strand. Man trodde att en liten båt med några man hade fräckt sig; ehuru detta var sant, bringade osäkerheten om deras öde dem som voro på klippan, att endast vänta sin räddning af något förbifeglande fartyg, som kunde blifva varse den nödsignal de på en lång fläng uppsatt: de närgränsande öarne lågo så långt bort, att de icke kunde hoppas det de derifrån skulle blifva sedda.

Vädret hade varit ganska kallt; de hade haft is på däck, dagen före sitt skeppsbrott. En matros hade en flinta och en knif i sin ficka, man fick krut ur en fjärding som blifvit uppkastad på stranden, och upptände en eld hvarvid man kunde värma sig. Sedan uppfatte man ett slags tält, af ett gammalt segel, samt några stänger som flutit i land från vraket; härigenom kunde Engelsmännen få torka de få kläder de medhaft; men hvilken lång och ängslig natt måste de icke tillbringa? De hämtade någon tröst från den tanka, att deras eld skulle synas i mörkret, och blif-

blifva anfeld som en nödsignal: detta hopp blef icke heller alldeles bedragit.

I det ögonblick skeppet flötte, hängde en liten julle akter ut; en Officer, Högbåtsmannen Georg Smith, och nio man fatte sig i den, nedfänkte den i vattnet, och hade den lyckan att frälfa sig. Sedan de rodt några mil och besegrat faran af en häftig sjögång och en stormig luft, ankommo de till den lilla Ön Pera. Den var icke mer än en mil i omkrets, och hyfte endast ett litet antal får och getter, som tillhörde Cerigottos invånare, hvilka om sommaren ditkomma för att taga lamm och killingar. Engelsmännen funno en samling af rägnvatten i håligheterne på en klippa; men det var så litet, att det knappast var tillräckligt för att släcka deras törst, och de måste med mycken sparsamhet begagna det. Då de om natten sett den eld vi omtalat, började de förmoda, att några af deras landsmän lyckats att rädda sig; hittills hade de anfett dem alla som rof för en oundviklig död. Högbåtsmannen som rördes af denna tanka, föreslog sina kamrater att afresa till de öfriges undfattning; fastän man i början icke ville antaga hans förslag, stod han fast dervid, och öfvertalade äntligen fyra andra att följa sig.

Tisdagen som var den andra dagen efter skeppsbröttet, klockan nio om morgonen, blefvo de män som voro på klippan varse båten. Alla upphofvo dervid ett rop af glädje. Man kan deremot omöjligen föreställa sig Högbåtsmannens och hans kamraters förundran, då de sågo att ett

12

så stort antal af deras landsmän ännu lefde. Bränningen var invid klippan så häftig, att jul-
 len derigenom råkade i fara. Högbåtsmannen sökte
 öfvertala Kapten Palmer att komma med sig,
 men denne nekade ståndaktigt, sägande: "Smith
 fräls dina olyckliga kamrater, och oroa dig in-
 tet öfver mig." Efter något betänkande bad han
 Smith medtaga den Grekiska lotsen i sin båt,
 och skynda sig till Cerigotto, hvarest denne sa-
 de att åtskilliga fiskare bodde, som utan tvifvel
 skulle bistå dem.

Men det syntes som om himlen hade beslut-
 tit denna olyckliga besättnings undergång, ty jul-
 len hade knapt aflägsnat sig, förr än vinden till-
 tog; mörka skyar uppstego i horisonten. Alla de
 män som voro på klippan, fruktade att en för-
 skräcklig storm skulle uppkomma. Den utbröt
 också tvenne timmar efteråt med häftigaste raseri.
 Hafvet uppsteg så mycket att det släckte elden,
 och betäckte nästan hela klippan, så att de stac-
 kars skeppsbrutne blefvo tvungne att begifva sig
 på dess högsta del, som var det enda ställe hvar-
 est de ännu kunde finna en tillflyktsort. Nat-
 ten var förskräcklig, de nittio man som voro på
 klippan, måste, på det icke böljorne som bestän-
 digt slog öfver dem, skulle kasta dem i sjön,
 hålla sig fast vid ett rep, som blifvit fast vid
 klippans spets.

De mödor de förut uthärdat, förenade med
 dem de nu måste utstå, öfverstego åtskilliges kraf-
 ter. Några blefvo liksom vanförmåga. Deras för-
 måga var uttömd, och de voro icke i stånd att
 län-

längre emotstå. Deras lidanden öktes ännu mer af fruktan, att vinden, ifall den vände sig mera nordlig, skulle komma hafvet att stiga öfver det ställe på hvilket de befunno sig, och att då en enda våg, skulle utplåna dem från de lefvandes antal.

Hvad de redan lidit, var nog att fätta ett mål för deras tillvarelse. Flere hade erfarit olyckshändelser. En, bland andra, hade då han under ett ogynnsamt ögonblick simmade öfver fundet blifvit kastad mot klipporne, hvilkas spetsar så föderrifvit honom, att han för sina kamrater utgjorde den mäst rysliga syn. Han kämpade med döden hela natten, och dog morgonen derpå. De som öfverlefde honom, voro med möda i stånd att emotstå hungrens förskräckliga verkningar. Deras krafter voro försvagade, deras kroppar ledo af köld och blåst; hoppet öfvergaf dem. Jullens öde förorsakade dem mycken oro. Stormen hade påkommit innan han kunnat hinna den ö, till hvilken han ämnade sig, och det var af desr räddning som deras egen berodde. Men de uppträden den gryende dagen framställde för deras blickar, voro ännu mera beklagensvärda. De sågo många af sina kamraters lik omkring sig, och flere af dem som ännu lefde kämpande med döden. De öfriga voro i högsta grad utmattade, timmermannen dog af köld.

Desse olycklige voro ännu dertill ämnade att blifva bedragne i sina, som det syntes, bäst grundade förhoppningar, och erfara ett så afskyvärdt drag af omensklighet, att det med evig
van-

vanära betäcker dem som kunnat begå det. En liten stund efter sedan det dagats, upptäckte de ett skepp som kom fördivind, och styrde på klippan. De gjorde alla signaler som deras nödställta belägenhet tillät dem att verkställa. Det skedde icke heller förgäfves, ty skeppet lade bi och satte sin julle i sjön. Man kan lätt inse den glädje detta förorsakade hos de skeppsbrutne. De väntade sig nu en snar befrielse. De skyndade sig till och med att sammanfatta en flåte, på hvilken de kunde komma igenom bränningarne, och voro fullkomligen öfvertygade, att den ankommande jullen var försedd med allt hvad de behöfde. Detta fartyg nalkades på ett pistolskotts afstånd. Det roddes af menniskor klädda på europeiska, som några ögonblick betraktade Engelsmänherne; men på en gång gjorde den som styrde ett vinkande åt dem med sin hatt, och återvände till sitt skepp. Hvilken innerlig smärta kände icke de skeppsbrutne öfver denna barbariska gärning! Den öktes ännu mer då de sågo detta fartyg hela dagen lysfelfatt med att berga kringflytande faker som tillhördt deras Corvett.

Denna grymma motgång, kom dem att med skjal förbanna desä främlingars omensklighet; de hoppades den öfriga delen af dagen på sin båt; men som de icke sågo den komma, stadgades hos dem den öfvertygelse att den blifvit förgången. Förtviflan fattade deras själar. Den rysliga anblicken af en faker död var nu det enda som framstälde sig för dem. Deras törst blef

ollidelig. Några togo under sin nöd sin tillflykt till hafsvatten, men deras sorgliga öde tjänade deras kamrater till varning; efter några timmar började de att yra och dogo. De skeppsbrutne hoppades att den följande natten skulle blifva något mindre förskräcklig, emedan vädret mycket lugnat. För att skydda sig mot kölden, flöt de sig tätt till hvarandra, och betäckte sig med de få kläder de hade. Men de af deras kamrater som druckit saltvatten jämrade sig ganska mycket, allt hvad de gjorde för att tyfva dem var förgäfvets, och deingo icke njuta något ögonblicks sömn.

Mitt under detta tillstånd af lidande och ångest, ingo de höra de kamrater som voro på jullen tala sig till. De begärde då att man skulle gifva dem vatten, men de kunde icke få något, ty ehuru man hade ett förråd deraf om bord, kunde de lerkärl i hvilka det var, icke bringas igenom bränningarne. Högbåtsman underrättade dem, att en fiskare-båt om morgonen skulle komma att afhämta dem; med denna försäkran måste de åtnöja sig. Det var en tröst för dem att veta, det deras julle icke förgåtts, och att man bemödade sig att rädda dem.

De väntade på dagningen med största otålighet. Solen började för första gången sedan de kommit på denna klippa, att skina, likväl sågo de hvarken fiskare-båten eller sin egen julle. Hungrens plågor och föreställningen om en oundviklig död författe dem i den mest hopplösa förtviflan. Hvad skulle de göra för att bibehålla
sina

sina lif? Det elände och den hunger de uthärdade voro försträcklige. De tänkte med vederwilja på de medel andra sjömän, att förlänga sina dagar, under dylika omständigheter vidtagit; men de hade ingen annan utväg, och nöden tvingade dem att använda den. De suckade till Gud att han måtte förlåta dem den gärning, hvartill deras försträckliga belägenhet tvingade dem, och valde för att stilla sin förtärande hunger, liket af en ung man, som den föregående natten blifvit död.

Männe den lindrades derigenom? Det är något som man kan anse osäkert; ty om aftonen härjade döden mycket bland desse olycklige. Kapten och Löjtnanten, Officerare af utmärkt skicklighet, omkommo. Deras stumma tyfmad som öfverlefde dem, tillkännagaf de känslor hvaraf de upprördes. Kapten, en ung man af tjugosex års ålder, som endast lysfällatte sig med att trösta sina olyckliga kamrater, uthärdade med exemplariskt tålamod och öfverlåtenhet till försynens vilja, sitt eget lidande; intet knorrande undgick hans läppar.

Under den påföljande natten talade flere af de skeppsbrutne om möjligheten af att sammanfatta en flåte, och med tillhjälp af vinden, som var gynnande komma till Cerigotto. Deras råd blef antagit, emedan man i alla fall ansåg klokare att våga detta försök, än att förblifva på klipporne, till dess man dog af hunger och törst. De beredde sig derföre så snart dagen återkom att utföra sitt förslag: de sammanbunde flera sto-

ra trädstycken; och hyste det största hopp om framgång. Flåten blef ändtligen utfatt i sjön, men detta ögonblick som med så mycken otålighet varit väntat, försvårade endast desä olyckligas bedröfliga öde, ty några minuter voro tillräcklige att förstöra ett arbete, som i flere timmar fysselfatt de starkaste af besättningen. Somliga som vid denna nya oföväntade motgång fattades af förtvillan, kastade sig på små sammanbundne trädstycken, på hvilka de knapt hade rum nog att fätta sig. De togo farväl af sina kamrater, och förfökte sedan att trotsa hafvets faror; men okända strömmar bortförde dem hastigt, och de försvunno för alltid.

Om aftonen blefvo de som ännu voro kvar, behagligt öfverraskade genom sin båts återvändande. Högbåtsmannen sade dem, att han med stor svårighet kunnat förmå de grekiske fiskrarna på Cerigotto, att hjälpa dem med sina båtar, emedan de fruktat det elaka vädret. De hade icke heller velat tillåta dem att ensamne affegla med deras fartyg. Han tillkännagaf sin smärta öfver hvad hans kamrater lidit, och sin sorg deröfver, att han icke ännu förmådde att undfatta dem, men han uppmuntrade dem genom det hopp, att båtarne, ifall vädret vore vackert, dagen derpå skulle ankomma. Medan högbåtsmannen talade, kastade sig tolf stycken af hans kamrater i sjön, för att komma till jullen; tvenne hunno den, en dränkte sig, och de öfrige lyckades att återkomma till klippan. Deras öde som kommit om bord, afvundades af dem som gjordt samma för-

förfök; men de som förblifvit på klippan klandrade högeligen ett företag, hvilket om det kunnat verkställas, utan tvifvel skulle hafva sankt julen, hvarigenom allas sista hopp gått förlorat.

Mot aftonen tilltog deras svaghet; de kände sitt slut närmas, deras sinnen började blifva orediga. Deras krafter voro uttömda. De vände sina ögon till den nedgående solen i den öfvertygelse, att de icke mera skulle se den gå upp. Emedlertid lefde de mästa ännu påföljande morgon, men de trodde att denna dag skulle blifva den sista af deras lefnad. Då de fingo se de båtar ankomma, på hvilka de förut hoppats, efterträdde en öfverdrifven glädje deras dystra förtviflan. Man skyndade sig att tillföra dem vatten, de drucko med snålhet deraf, och deras trånande kroppar kände i ögonblicket lindring.

Man vidtog genast nödiga anstalter, för att flytta de ännu öfrige af de olycklige skeppsbrutne, från ett ställe som hade varit så olyckligt för många af dem. Af hundrade tjugotvå man som varit om bord på *Le Nautile*, då detta fartyg förgicks, voro femtioåtta döda. De som ännu lefde gingo om bord på fyra fiskarebåtar, och ankommo samma afton till *Cerigotto*. Deras första omsorg blef att efterfånda den officer som fräst sig på *Pori*, och då julen lemnade denna ö, med några man derstädes blifvit kvarlemnad. De hade förtärt allt det friska vatten som på detta ställe varit tillfinnandes. De hade ätit får och getter som de fasttagit bland klipporne och druckit deras blod. De berättade att de varit gan-
ska

ska oroliga öfver de mäns öde som med julien skiljts ifrån dem.

Grekerne bevisade Engelsmännen den mäkt rörande gästfrihet, men de förstodo icke att så som sig borde sköta deras får, och som någras belägenhet fordrade läkares åtgärd, längtade de ganska mycket att ankomma till Cerigo.

Cerigotto, der Engelsmännen landstego, är en ö som lyder under Cerigo, den är femton Engelska mil lång och fem bred. Dets jordmån är ofruktbar och litet odlad. Ett dusin fiskare lefva der med sina hushåll, som lossen hade sagt, i stor fattigdom. Deras hus, eller snarare kojor, bestå endast af ett eller tvenne rum, och äro vanligen bygde mot sidan af ett bärg; väggarne bestå af lera blandad med halm. Taket uppbares af en trädslam som står midt i byggnaden. Deras förnämsta föda är ett groft bröd, sammanbakat af hvetmjöl kokta ärter, och getkött. Detta var också allt hvad de kunde erbjuda främlingarne. Men de tillredde ett slags bränvin af säd, hvars styrka och behagliga smak mycket behagade de Engelske Matrosarne.

Cerigo ligger icke på mer än tjugofem Engelska mils afstånd från denna ö; men dock förflöto elfva dagar innan Engelsmännen kunde komma dit, emedan Grekerne ej kunde öfvertalas, att under det stormiga vädret våga sig ut med sina små båtar. Ändtligen stillnade vinden och vädret blef vackert; Engelsmännen togo ett ömt farväl af sina befriares familjer, som utgöto tårar af saknad vid deras afresa. De ankommo efter
ät-

åtta timmar till Cerigo, der de med öppna armar blefvo emottagne: Engelska Vice-Konfuln Manuel Caluci, gick emot dem, lät dem bo hos sig, hjälpte dem med råd och penningar, och gjorde dem med ett ord alla möjliga tjänster. Guvernören, Kommendanten, Biskoppen och stadens förnämsta invånare, bevisade Engelmännerna samma välvilja, samma omsorger, samt sökte att roa dem, och göra dem tiden kort; så att de skeppsbrutne icke utan saknad tänkte på det ögonblick, då de måste lämna denna ö.

De hade i trenne veckor varit vid Cerigo, då de fingo veta att ett ryskt linieskepp, låg till ankars midt emot kusten af Morea, på omkring tolf engelska mils afstand från deras närvarande vistelseort; de skrefvo till des befälhafvare, om talade sin olycka, och begärte att få följa med honom. Equipage-Mästaren på Le Nautile, som icke ville låta detta tillfälle undgå sig, skaffade sig en julle för att komma till det ryska skeppet; men ett häftigt oväder kastade honom mot klippor, hans julle blef sönderslagen, och han sjelf råkade i fara att omkomma. Sluteligen kom han dock till skeppet, och erhöll med någon svårighet ett löfte, att jämte sina kamrater, blifva transporterad till Corfu. Kapten kom, för att så mycket mera vara dem till nöjes sjelf till Cerigo; Engelmännerna gingo om bord på des skepp den 5:te Februari. Men motliga vindar hindrade dem att affegla förrän den 15:de. De ankrade först vid Zauti, uppehöll sig der i fyra dagar, och ankommo till Corfu den 2:dra Mars, nära tvenne månader efter sin olycka.

Biografiska underrättelser rörande Engelska Matrosen Falconer, författare till ett skaldestycke kalladt Skeppsbrottet.

Wilhelm Falconer föddes omkring 1730 i Edimburg. Hans far var en fattig men hederlig och arbetsam barberare. Han behöfde också i fanning mycken verksamhet, för att kunna föda sin talrika familj, ty alla hans barn, med undantag af Wilhelm, voro döfva och dumba. Han skickade denne sista till en liten skola, hvar-est han fick lära att läsa och skriva, samt något Arithmetik. Då han tidigt blifvit fader och moderlös, och icke hade någon som understödde sig, nödgades han som Youngman taga hyra på ett köpmansskepp från Leith. Man vet icke huru han under ett så oroligt lefnadsfatt, kunde öfva sin naturliga fallenhet till skaldekonsten. En af hans engelska Biografer har anfördt, att då han befann sig om bord på samma skepp, med en af sina landsmän vid namn Campbell, som varit författare till Lexiphanes, en satirisk Dialog öfver den namnkunniga Doctor Johnsons skriffatt, hade denne Campbell som var skepps-skrifvare, tagit Falconer i sin tjänst, och roat sig med att lämna honom undervisning. Åtminstone berömde han sig deraf, att Falconer varit hans lärjunge, då denne började göra sig ett namn; och han hade också orsak att glädjas åt sitt bemödande, ty hans elev kände Fransyska, Span-

Spaniska, Italienska och Tyska språken, och be-
 visade vid alla tillfällen ett odlat förstånd. Man
 har tillagt, att det troligen var på Campbells
 recommendation, som Falconer blef Högbåts-
 man på Skeppet Britannia. Kanske hade han ock-
 så erhållit denna post som en belöning för sina
 tjenester, ty han hade redan, som han sjelf i sitt
 skaldestycke yttrar, rest från Zona Torridas he-
 ta trakter till Polens isfält, besett Perus, Labra-
 dors, Syriens och Panamas kuster. Men i desä
 aflägsna länder hade motgången varit hans bestän-
 diga följeslagare, och ombyte af vistelseort hade
 för honom endast föranledt nya olyckor.

Hans stjärna hade icke heller nu förlorat sin
 olyckliga inflytelse. Britannia hade sedan den
 lämnat Themsen, besökt Afrika, Italien, Sicilien,
 och ändtligen Alexandria. Man tänkte från den-
 na stad segla till Venedig, och derifrån återvända
 till England. Alla lifvades af detta hopp, och
 hvar och en njöt en förkänsla af de nöjen han
 hoppades få njuta i sitt fädernesland.

Man gick till ankars vid Candia, hvarest
 man i några dagar blef uppehållen af stilla vä-
 der. Ändtligen gick man en afton till segels,
 men det var knappast skedt förrän vinden upp-
 hörde att blåsa; man måste, för att undvika de
 klippor som omgäfvö stranden, boxera skeppet.
 Dagen derpå, vid solens uppgång, syntes himme-
 len dyster, tjocka måln skockade sig på alla sidor,
 vinden var svag och ombytlig; ändtligen blef den
 gynnande, berget Ida försvann. Man fick se en
 vattenslanga som närmades skeppet; man laddade
 ka-

kanonerne och sköt med kulor på denna farliga meteor, som genast brast sönder, och i sitt fall reste böljorne.

Den sena årstiden och åtskilliga tecken till elakt väder, föranledde att man bärgade läseglen. Vinden blir starkare, skeppet seglar med snabb fart längs Candias kuster. Vinden tilltager ännu mer; man lämnar Kap Spado, som är beläget vid ön Candias nordvestra ända, söder ut. Klockan fyra eftermiddagen uppkommer ett hastigt öväder, man intager ännu ett ref i seglen, storseglet blåser sönder. Skeppet arbetar hårdt, och man fruktar att det skall sjunka. Då lägger man upp rodret, skeppet vänder fördivind och hastar med pilens snabbhet genom böljorne. Vinden vänder sig åt en annan kant, man brasfar om rårerne och uppsätter ett annat segel i stället för det som blifvit sönderblåst.

I detta ögonblick ser man en hop tumlare; de komma från söder och gingo norr ut: desas djurs uppkommande på hafsytan, anses som ett säkert tecken till storm.

Fartyget drifves från sin kosa; vinden blåser från nordvest med fördubblad häftighet. Man gör fast mässeglen. Böljorne bryta sig med raseri emot skeppet. Man äger icke mera något hopp att vädret snart skall stilla sig; vid solens nedgång ser man förut att natten skall blifva förskräcklig. En tvist uppkommer mellan officerarne rörande sättet att göra fast storseglet. Man intar ref i underseglen; en ofantlig störtjö uppser sig och hotar att uppsluka alla: "Håll er väl

väl fast, ropa folket till hvarandra." Watten-
masan störtar sig öfver skeppet, hvars ena sida
ligger alldeles under vattnet. Fyra matrosar som
befinna sig på storån blifva kastade i sjön: man
föker förgäfvat att frälsta dem.

Man undersöker pumparne, och finner fem
fots vatten i botten. Man sätter dem i rörelse,
men kan intet hindra vattnets stigande. Skeppets
sidor som äro öfverlastade af kanonernes tyngd,
synas vilja brista; man kastar artilleriet i hafvet.
Skeppet lättas något deraf, men de häftiga böljorne
slå öfver det beständigt. Det blixtrar och åskan går;
best.ningen börjar misströsta. Man upptäcker i
läå, på nio engelska mils afstånd, Falconeras
klippor; man fruktar att stöta på dem och om-
komma. Man bestuter att i nån undan fördivind.
Mesan slites i stycken; förleglen göras fast och
mesanmasten kapas.

Skeppet seglar undan vinden och slingrar
mycket; man kommer helt nära Falconeras klip-
por, och den dervarande fyren; blixtringar, åska,
hagel och regn, öka ännu mer nattens fasa. I
dagningen ser man Sanct-Georgs klippor, och
upptäcker Attiska kusten. En blixst slår ut ögo-
nen på den man som står till rors, och skeppet
som icke mera styres, blir i det samma kastat på
kusten. Det stöter mot en klippa, masterna fall-
la öfver bord, och skeppets botten spricker, ef-
ter några ögonblick sjunker det, fem man förfö-
ka att rädda sig på en mast, fyra af dem drunk-
na; den femte kommer i land och finner der en
dö

döende vän. Hela befattningen har omkommit utom trenne personer. Falconer är ibland de räddades antal.

Denna händelse som var ganska väl afpassad att göra ett ouplånligt intryck på dem som undgått sina kamraters öde, väckte hos Falconer tankan om ett skaldestycke, som han utgaf under namn af Skeppsbrottet. Man finner då man läser det, att han beskriver en händelse hvar till han själf varit vittne, och genom hvilken han varit på vägen att omkomma.

”Detta skaldestycke, säger hans fransyska Biograf, som är skrifvit med en värme värdig ämnet, blef mycket omtyckt, isynnerhet i afseende på de där förefallande beskrifningar; det värderas ännu, så väl för des behag som för de kunskaper författaren ådagalagdt, fastän det öfverflödar af sjötermer, med hvilka poetens lefnadsfätt gjordt honom hemmastadd.”

Engelsmännen, bekömma honom deremot för den skicklighet hvarmed han förstådt att använda sjöspråket, i sina versar.

Poemet börjas i det ögonblick då fartyget afreser från Alexandria. Berättelsen om skeppsbrottet är blandad med beskrifningar på de ställen författaren förbifoglat; han jämför Greklands blomstrande tillstånd, under den tid då det var frött, med des närvarande beklagansvärda belägenhet, under Musulmännernes ok. Man förväntas öfver att en sjöman, som under hela sin lefnad kringseglat hafven, så väl känner och på ett så passande sätt förstår, att framställa de fabelaktiga
el-

eller fanna händelser, som utgöra det fornda Greklands historia. Poeten och hans arbete väcka derigenom ett så mycket lifligare deltagande.

Falconer lär oss att känna sin kapten och flere af des officerare. De Episoder i hvilka de utgöra hufvudpersonerne, innehålla intressanta beskrifningar, men som äro för vidlöftiga att här införas.

Målningen öfver skeppets förlisning och kapstens bedröfliga död, äro af en skald som förstår att meddela sina läsare sin egen häftiga sinnesrörelse.

Poemet slutas med ett stycke af den mäkt försliga hållning och rörande enkelhet.

Trenne man af besättningen blifva bergade: En af dem söker sin vän, och finner honom ibland klipporne, ännu lefvande men i den bedröfligaste belägenhet; på hans bröst hänger hans älskarinnas porträtt; den döende ålägger sin trogna kamrat att framföra hans sista farväl till henne, och uppgifver andan i hans armar.

Grekerne ankomma då, för att bistå de få som undgått stormen; de finna böljorne betäkte af vrakets lämningar och af lik, men icke mer än trenne Engelsmänner vid lif: de ligga på en klippa svaga, stelnade och tyfta. Landets ädelmodiga invånare som röras af ömt medlidande, bära desä utmattade främlingar i sina armar; de beklaga med medlidandets tårar, deras grymma öde, och föra dem, som ännu bäfva af förskräckelse, långt bort från denna olyckliga strand.

Fast-

Fästän Falconer var en af de tre sjömän som öfverlevvat skeppsbrottet, talar han alldeles icke om sig sjelf. Genom detta handlingsfätt tillkännagifver han äfven så mycket förstånd som blygsamhet, och detta drag bör öka den högaktning skeppsbrottets kraftfulla och rörande författare förtjenar.

Detta Poem utkom första gången 1762. Arbetets verkliga förtjenst och Falconers lyckliga idéé att tillägna det, Georg III:s bror, Hertigen af York, gaf en gynnande vändning åt hans öde. Denne Prins, som då anförde en division i den flotta hvilken kommenderades af Amiral Hawke, rådde Falconer att lämna kopfardifarten och ingå till Amiralitetet. Följakteligen kom Falconer som Midskeppsmän om bord på skeppet Royal Georges, som kommenderades af Amiral Hawke.

Vid freden 1763, fick detta skepps besättning afsked. Falconer hade icke tjänat så länge, att han fick taga officers-examen och blifva Löjtnant. Man rådde honom derföre att öfvergå från den militäriska till den civila tjensten inom Amiralitetet, och han blef skrifvare om bord på Fregatten Åran, som sedermera blef kallad Apollo.

Han gifte sig korrt derpå med en qvinna som delade hans smak för lärdom och vitterhet. Denna så väl afpassade förening, hade en behaglig inflytelse på hans öfriga lefnad, som likväl icke heller sedan var fri för motgångar.

Her-

Hertigen af Yorks död, som inträffade 1764, gjorde Falconers belägenhet ganska äfventyrlig. Men hans tillie och hans vänners bemödanden, hjälpte honom att öfvervinna de svårigheter, som flundom hindrade honom att tillbringa stilla och lyckliga dagar.

Utom skeppsbrottet utgaf han andra poetiska arbeten, och en tämligen värderad Sjö-Dictionär. Han utgaf år 1764 andra upplagan af sitt skaldestycke, och beredde den tredje, då han 1769 blef utnämnd till skeppskrifvare på fregatten Aurora, som skulle segla till Ostindien.

Den tillfridsställelse Falconers lycka skänkt hans vännar var kortt. Aurora afseglade från England den 30:de September 1769, ankom till Kap den 6:te December, och lemnade deana koloni den 21:sta. Från detta ögonblick bekoim man inga säkra underrättelser, hvarken om denna fregatt, eller om någon af dess besättning.

Åtkilliga rykten utspriddes sig rörande förloppet af den olyckshändelse genom hvilken Aurora omkommit. Elden hade, innan hon lemnade Themsen, redan tvenne gånger kommit lös om bord, och man förmodade derföre, att hon i öppna sjön blifvit ett rof för lågorne, men sannolikast är att detta skepp, under en storm, sjunkit i Mosambiks sund; hvarest, som man i detta verk inhämtat, sjöfarande äro utlatta för många faror.

I November månad 1773, anmälte sig en neger hos Ostindiska Kompaniets Directörer, och förklarade att han vore en af de fem personer som

som blifvit räddade efter Auroras skeppsbrott. Han tillade att denna fregatt förlöst på klippor nära Mocoa; hvarefter han med sina olycksramater nära tvenne år förblifvit på en öde Ö, och äntligen blifvit förhjelpt derifrån af ett fartyg, som af en händelse ditkommit.

Således blef Falconer, genom en ganska besynnerlig otur, sedan han undslupit sitt första skeppsbrott och besungit det, offer för en annan olyckshändelse af samma beskaffenhet.

Tillägningar.

*Emanuel Sousas och hans hustru
Eleonora Garci Salas Skepps-
brott, på Afrikas Östra kuster, år
1553.*

Emanuel Sousa de Sêpulveda härstam-
made från en af de äldsta och anseddaste fa-
miljer i Portugal, och förvärfvade ett namn i
Indien, genom sin tapperhet och sina utmärkta
egenheter. Han erhöll, omkring medlet af sex-
tonde Seklet, Commendantskapet öfver Citadel-
let i Diu, en post, som icke uppdrogs åt andra
än Officerare af utmärkt förtjenst och bepröfvadt
mod. Han innehade den i flere år; men lifligt
intagen af begäret att återse sitt fädernesland,
gick han om bord i hamnen vid Cochin. Hans
skepp var lastadt med de rikedomar han hade
samlat, och med Officerarnes och passagerarnes,
som åtföljde honom. Sousa medförde sin hu-
stru Eleonora Garci, dotter af Sala, som
den tiden var Portugisisk General i Indien; des-
utom sina barn och sin svåger Pantaleon Sala,
jemte några Officerare och Adelsmän. Antalet
af matrosar, betjening och slafvar var ganska
stort; hela besättningen steg till ungefär 600 man.

Sala blef hindrad genom några upphand-
lingar i Coulan och kunde icke afresa förr än i
Februari månad. Den 13:de April upptäckte man

kusten af Kafferlandet; derifrån seglade skeppet tämligen lyckligt till Goda hoppssudden; men då uppväckte en nordanvind den förfärligaste orkan som man någonsin erfarit på dessa haf. Himlen mörknade hastigt: vågorna, lyftade mot skyarne, hotade, att i hvarje ögonblick uppsluka skeppet: mörkret afbiöts blott af de oupphörliga blixterna, och af ett rysligt åskdunder, som ingöt fasa äfven i de driftigaste sinnen. Styrmannen och matroserna öfverlade, huruvida man på hafvet skulle afbida stormens öfvergång; men i förkräkt fruktan, att stormen skulle ökas, och utan förhoppning, för årstidens skull, att kunna segla förbi Kap, hisade de segel till Indien. Detta beslut var icke lyckligare än det förra, och de lösläppta vindarne tycktes hafva sammanfvurit sig mot det olyckliga fartyget, som redan var ganska illa skaddt. Förgäfves bemödade sig styrmannen och matroserne, att rycka det undan deras raseri. Fartygets sidor, ältför häftigt slagna af vågorna, gingo sönder, och insläppte mer vatten än pumpen kunde uttömma; handelsvarorna kastades i hafvet; för att lätta fartyget, men förminskade icke faran. Befättningen var så tillsägandes utan hopp, och hvarje bölja notade dem med döden. Men efter flera dagars oupphörlig storm, afgjorde en sunnanvind skeppets öde: det strandade: det var den minsta af de olyckor som kunde hända.

Man kastade straxt ankar, medelst ett jordstreck, och sluparne, som voro dessa olyckligas sista hopp, blefvo utfatta i sjön. Sousa, hans hu-

hustru, hans barn och de förnämsta af hans släkt, kastade sig deri, sedan de i en hast medtagit hvad de kunde äga dyrbarast: faran följde dem: vågornas våldsamhet, hvilka upplystes af vindarne och nedtrycktes af stränderna, uppreste liksom vattenberg, för att störta dem i afgrunden. Likväl uppnådde de land med mycken möda och fara. Alla kunde icke betjena sig af sluparne; ty, efter andra eller tredje öfvertarten, blefvo de krossade mot dolda klippor i vattnet; på samma gång brast ankartoget, och de personer, som voro kvar på fartyget, hade icke annat medel att rädda sig, än att kasta sig i hafvet, för att upphinna stranden. Somliga bemäktigade sig tunnor och koffertar, andra förlitade sig på sin styrka och skicklighet att simma. Ganska få hade imedlertid den lyckan att framkomma; och detta skeppsbrott kostade nära 300 människor lifvet, af hvilka somliga voro Portugisare, somliga främlingar. Knappt hade de uppnått land, förrän skeppet sänktes i djupet. Denna förlust uppväckte Portugisarnes största förvislan: de hade kunnat, af sitt fartygs spikor, bygga ett slags brigantin, och, om tiden tillät det, rest för att söka sig några utvägar i Soffala eller Mozambique; men nu försvann denna sista tillflykt.

Landet, hvarvid de strandade, ligger under 39:de grad. sydlig latitud. Sousa lät upptända stora eldar, för att torrka och uppvärma sitt folk, som led oändligt af köld, hunger och af sina blesurer. Han lät med hushållning utdela

en liten mängd mjöl, som blifvit räddadt, men halffskändt genom hafsvattnet. Deras belägenhet var grufvig. Denna trakt visade icke annat än ett obrukadt sandfält och kala klippor. Efter många forskningar, upptäckte de likväl källor med godt vatten, hvilka blefvo dem ganska nyttiga: snart inrättade de ett slags förskansningar af sina koffertar och några stora stenar, på det de skulle tillbringa natten i säkerhet. Soufa glömdde icke, vid detta tillfälle, en god medborgares och en välgörande husbondes plikter. Han lät sitt folk kvarblifva på detta ställe, till des de kunnit hämta sig från de utstädda besvärligheter-na på hafvet, och så länge han hade hopp, att de kunde förförja sig af de lifsmedel som vågor-na ditfört från skeppet. Man måste likväl tänka på att resa, och man öfverlade hvilken väg som borde tagas: alla voro af den tankan, att man borde följa kusten, ända till des man funnit den floden, som Laurent Marchesez hade gifvit namn af Saint-Esprit, och der Portugisarne från Soffala och Mozambique drefvo stark handel.

Denna flod låg ungefär 180 mil derifrån. Soufa uppmuntrade sina landsmän, både genom sitt tal och sin ståndaktighet, och bad dem icke förlora modet. Han tillade, att de borde mindre tänka på den egendom, som de förlorat, än på sitt lif, som de räddat, och att hans enda råd vore, att de borde vara eniga, för att öfvervinna de svårigheter, som kunde möta dem. Han slutade sitt tal med en bön, som kärleken förmådde honom göra för sin makas och sina barns

barns väl, och bad sina följeslagare i olyckan, att, under refan, hafva något afseende på den enas kön och på de andras ålder. Alla svarade honom, att det vore billigt, det de starkaste skulle hjälpa de svaga, och att han kunde föra dem hvarthållt han ville: de skulle följa honom öfverallt och lyda honom alltid.

Straxt begåfvo de sig på refan. Detta slags karavan bestod af Soufa, hans maka Eleonora, ett fruntimmer med manligt mod, af hans barn, som ännu voro oförmögna att inse faran af sin belägenhet, af André Vasez, skeppets ägare, och af 80 Portugisare; denna första tropp åtföljdes af ungefär 100 drängar, som växelvis buro barnen på sin rygg och modren i ett slags oformlig portschäs; derefter kommo matroserna och pigorna; ändteligen slutades marchen af Pantaleon tillika med några Portugisare och slafvar.

Efter några dagars resa genom ganska farliga trakter, blefvo de hindrade af otillgängliga klippor och strömmar som öfverfvämmade af årstidens regn. Genom sitt bemödande att upptäcka keqvämare vägar, vandrade de öfver hundrade mil, i flället för trettio, som de haft kvar, om de gått längs efter halvet. Snart fattades dem lifsmedel; de blefvo då nödsakade, att föda sig af vilda frukter och afven af de örter, hvarmed djuren i dessa orter nära sig.

Efter fyra månaders vandring, ankommo de ändteligen till floden Saint-Esprit, men utan att igenkänna honom; ty han liar i detta land

tren-

trenne färskildta grenar, som sammanlöpa innan de utfatta i hafvet.

Deras tvifvel skingrades af ortens Konung, som var så mycket mer benägen mot Portugisarne, som han hade någon tid förut fredligt handlat med Laurent Marchesez och Antoine Caldere: denne Furste mottog Sousa och hans sällskap med godhet, och lät dem förstå, att Konungen, hans granne, var en arglistig och snål man, af hvilken de hade att frukta allt. Begäret, att snart komma till något ställe, som beboddes af Européer, tillslöto deras ögon för de olyckor, som man spådde dem; men de fingo snart skäl att ångra, att de gått öfver den andra grenen af floden.

Följande dagen blefvo de varse tvåhundra Kaffrar, som kommo rakt emot dem. Ehuru utmattade, lagade de i ordning sina vapen, och beredde sig till strid; men då de sågo Kaffrarnes antåga helt stilla, fattade de åter mod, och sökte erhålla lifsmedel af dem för penningar eller i utbyte mot något jernredskap, hyartill detta folkslag har ett synnerligt begär. Förtroende syntes uppkomma mellan dem, och Portugisarnes behof underhöllo deras goda tanka om detta folk; men tillfället att plundra desä främlingar på allt hvad de ägde syntes för desä barbarer alltför gynnande, att de skulle förfunna det; och, för att så mycket lättare verkställa sitt trolösa förslag, låto de Portugisarne förstå, att, om de ville komma till deras Konungs boning, skulle de blifva ganska väl emottagne. Deras ytterliga trötthet och
den

den glädjen, att hafva funnit floden, som de sökte, jemte ett ännu mäktigare motiv, brist på lifsmedel, gjorde, att Portugisarne antogo Kaffrarnes anbud. De följde dem således till sin herres hemvist; men denne lät säga dem, att de skulle stadna på ett ställe, befäckt med trä, som var på vägen. De uppehöll sig der några dagar, under hvilka de kunde tillbyta sig några grofva födämnen emot åtkilliga saker, som de räddat från skeppet. Bedragen af detta folkets upprigtiga utseende, trodde Soufa, att han på detta ställe kunde invänta några köpmäns ankomst från Soffala, och lät begära tillstånd af Konungen, att bosätta sig där, och bygga några hyddor för sig, sin hustru och sin tropp, hvilken, genom vandringar och besvarligheter blifvit mycket förminskad.

Konungen, mera illistig än man skulle förmodat, lät säga Soufa: "att tvänne omständigheter hade återhållit det gynnande bemötande, som han ville visa honom och hans folk, nemligen: dyrheten och den ringa tillgången på lifsmedel, samt hans underfåtares fruktan för Portugisarnes vapen; om de ville öfverlemna honom dessa, såsom borgen för deras fredliga uppförande, skulle han samtycka till deras begäran".

Hoppet, att finna en gräns för sina svåra mödor, förledde Portugisarne att antaga dessa villkor, ehuru försigtigheten bordt förbjuda dem det. Förgäfves påminte Eleonora Soufa om de öfördelaktiga begrepp, som den förste Konungen gifvit dem om denne; genom allehanda invänd-

ningar förkastade han sin hustrus böner och varningar, och öfverlemnade sig, af en olycklig lättrogenhet, åt denne Furstes listiga tillbud. Tropfen följde anförarens exempel och vapnen blefvo lemnade åt den svekfulle Konungen. Dessa olyckliga singo snart ångra det; ty Kaffrarne bemäktigade sig straxt de skatter, som de så mödosamt medfört, och beröfvade dem ända till deras kläder. De, som gjorde motstånd, blefvo obarmhertigt dödade.

Eleonora ensam gjorde dem ett behjertadt motstånd; men hvad kunde en qvinna mot så grymma menniskor? De lemnade henne icke den minsta beklädning. Hennes blygsamhet särades djupt, då hon såg sig blottad och naken i dessa nidungars åsyn och i sin egen betjenings, hvarföre hon kastade sig i en grop, som var några steg derifrån och begrafde sig, så till sägandes, i sanden, med fast beslut, att ej gå derifrån. Nedtryckt af möda och smärta, kunde hon likväl ej afhålla sig att säga till André Vasez och några andra Portugisare, som ej ville öfvergifva henne: "Nå väl, mina vänner! J finnen nu frukterna af Er löjliga lättrogenhet. Gån! jag behöfver icke mer någon ting; tänken nu blott på Er sjelfva; och om Himlen tillåter Er, att återse Ert fädernesland, så glömmen ej berätta för dem, som ännu hafva den godheten att minnas Eleonora och hennes man, att våra synder hafva ådragit oss Himlens vrede och störtat oss i denna afgrund af olyckor". Qväfd af snyftningar, tyftnade hennes röst; men hon kastade ännu ömma blickar på

på sina små barn och sin man. Denne, nedslagen och bestört öfver sin oförsigtighet och dess olyckliga följder, stod orörlig. Redan hade Kaffrane flytt med hela sitt rof; hans följeslagare hade skingrat sig, för att undvika döden, hvarmed de blifvit hotade och han blef ingen varse af dem. Slutligen tycktes känslan uppvåkna hos honom, och han lopp åt alla håll, för att söka insamla någon frukt, till förlängning af sin hustrus och sina barns lif; men naken och obehägnad, hvad kunde Soufa finna i ett land, som var öfverfladt af Barbarer och brändt af solen? Efter flera försök, som alldeles utmärglade honom, fann han sin hustru och sina barn döda af hunger och törst. Han hade mod att begrafva dem. Straxt flydde han från detta fäsans hemvist, och förlorade sig i öknarne, der han utan tvifvel dog, ty man har aldrig fått någon underrättelse om honom. Förmodligen blef han uppslukad af vilddjuren, hvaraf detta land öfverflödar.

Detta bedröfliga slut fick Soufas resa, år 1553. De ömkansvärda varelsor, som återstodo af denna tropp, hvilken, genom strapatser och olyckor, hopsmält till 26 människor, irrade länge omkring och blefvo sluteligen slafvar. De skulle alla slutat sina dagar i detta tillstånd af lidande och förödmjukelse, om ej en Portugisisk köpman, som reste från Mozambique till detta land, för att upphandla elfenben, hade återköpt dem för fyra fester cer personen. Pantaleon Sala var, en ibland dem. Han dog af slag i Lisabon i en hög ålder.

Fransyska Skeppet Le Jeacques's ömkansvärda belägenhet, under dess återresa från Brasilien till Frankrike, förorsakad af en utomordentlig hungersnöd och Skeppets bräckliga tillstånd, år 1558.

Af alla plågor, som kunna träffa seglare på öppna hafvet, är utan tvifvel hungersnöd den förskräckligaste. Resebeskrifningar meddela oss flera exempel deraf. Ett af de mest rörande finner man i berättelsen om Franska skeppet Le Jeacques's återresa från Brasilien till Frankrike. Jean de Lery var vittne dertill och hade nästan blifvit offer derföre. Han berättar denna händelse med omständigheter, som väcka läsarens rysning.

Malteser-Riddaren och Vice-Amiralen af Bretagne, Nicolas Durand de Villegagnon, bildade ett Fransyskt nybygge på kusten af Brasilien, på det ställe, der nu Rio-Janeiro ligger. Kolonien bestod af Katholiker och Protestanter. Oenighet började snart uppkomma mellan dem. Några kolonister, missnöjde med Villegagnon, gingo om bord på fartyget Le Jeacques, som ämnade segla till Frankrike. Bland dem var Jean de Lery.

Le Jeacques, säger denna resande, hade redan intagit full last af färgträd, bomull, markattor, papegojor och andra detta landets produkter, och var färdig att affegla den 4 Januari

1558.

1558. Man gick straxt om bord och ankaret lyftades samma dag. Hela besättningen steg till 45 man, matroser och passagerare, utom Kaptenen och skeppsreddaren Martin Baudouin från Havre.

Vi skulle segla förbi stora sandreflar, blandade med klippor, som utsträcka sig ungefär 30 mil i bredd. Som vinden ej var gynnande, måste vi i början gå tillbaka till flodens mynning. Sedan vi seglat sju eller åtta dagar, hände det en natt, att matroserna, som arbetade vid pumpen, ej kunde uttömma vattnet. Högbåtsmannen gick ned till botten af fartyget, och fann det ej allenast sprucket på flera ställen, utan så fullt af vatten, att man kände det småningom liksom sjunka. Alla människor hade vaknat och bestörtningen var utomordentlig. Det var så fannolikt, att man skulle gå i sank, att de flesta, i misströstan om sin räddning, beredde sig till döden.

Medlertid fattade några, bland hvilka jag var en, det beslut, att använda allt bemödande, till lifvets förlängning några ögonblick. Ett outtröttligt arbete gjorde, att vi, med tvänne pumpar, uppehöllo fartyget ända till middagen, i nära 12 timmar, under hvilka vattnet fortfor att intränga i så stor ymnighet, att vi icke kunde minska dess höjd. Detta vatten, som rann öfver Brefsiljetrådshögarne, hvarmed fartyget var lastadt, utströmmade i Kanaler så rödt som oxblod. Timmermannen, biträdd af de förståndigaste matroserna, lyckades slutligen, att under däck upptäcka de farligaste
spric-

sprickor och hål, och att tilltäppa dem med fläsk, bly och kläden.

Medlertid blefvo vi varse land, och som vinden var gynnande för att ditsegla, fattade vi alla det beslut, att återvända dit. Det var äfven timmermannens tanka, som, under sin besigtning, hade funnit fartyget alldeles söndergnaget af maskar. Men reddaren, som fruktade, att bli öfvergifven af sina matrosar, om de en gång kommo i land, ville häldre äfventyra sitt lif, än sina köpmansvaror, och förklarade att han beslutit fortsätta sin resa. Likväl tillböd han Passagerarne en slup, för att återresa till Brasilien. Som högbåtsmannen hade anmärkt, att, utom seglingens faror, han förutsåg, att man länge skulle dröja på hafvet, och att fartyget icke var nog försedt med lifsmedel, blefvo vi sex personer, som, af den dubbla fruktan för hungersnöd och för skeppsbrott, fattade det beslut, att fara i land, från hvilket vi ej voro skilda mer än nio eller tio mil.

Man lemnade oss båten, hvilken vi lastade med allt hvad som tillhörde oss, jemte något mjöl och vatten. Medan vi togo afsked af våra vänner, sade en af dem, som hade en utmärkt tillgifvenhet för mig, i det han sträckte handen åt båten, där jag redan var, "jag besvär dig, att bli kvar hos oss. Betänk, att, om vi icke kunna komma till Frankrike, hafva vi dock mera hopp om räddning, antingen på kusten af Peru eller någon ö, än under Villegagnons välde, af hvilken vi ej kunna vänta någon fördel". Denna enträgna begäran gjorde så starkt intryck på mig,

att

att, som tiden ej tillät något längre samtal, öfvergaf jag en del af mina saker i båten och skyndade, att åter gå om bord. De fem andra togo afsked af oss, med tårar i ögonen, och återvände till Brasilien. Jag skall icke underlåta, att yttra den tack, som jag är skyldig Himlen, för det han väckte hos mig den tankan att följa min väns råd. Sedan våra fem rymmare hade med många svårigheter ankommit till land, mottog Villegagnon dem så illa, att han lät döda de tre första.

Fartyget gick således åter till segels, likfom en likkista, i hvilken de, som deri voro inneslutna, mindre väntade att lefva, tills de kommo till Frankrike, än att snart se sig sänkta i vågornas djup. Utom den svårigheten, det i början hade, att komma förbi sandbankarne, utstod det beständiga stormar, under hela Januari månad, och, som det beständigt intog vatten, skulle det hundra gånger om dagen varit förloradt, om ej alla människor oupphörligt arbetat vid pumparne.

Vi aflägsnade oss således från Brasilien ungefär 200 mil, till dess vi fingo se en obebodd ö, af en half mils omkrets. Då vi foro henne helt nära förbi på vänstra sidan, funno vi henne uppfylld af trån med en skön grönska, och af en förvånande mängd foglar, bland hvilka många lemnade sitt hemvist och slogo ner på masterna af vårt fartyg, där de låto fånga sig med handen: de voro svarta, grå, hvita och af andra färgor, men alldeles okända i Europa, och tycktes i flykten vara ganska stora, men fångna och med af-
ploc-

plockade fjädrar, voro de icke köttfullare än en sparf. Vi blefvo varle ganska spetsiga, men föga upphöjda, klippor, som väckte vår fruktan, att råka på andra i vattenbrynet: den sista olycka, som utan tvifvel skulle för alltid befriat oss från arbetet vid pumparne. Vi kommo lyckligt ifrån dem. Under hela vår resa, som varade ungefär fem månader, sågo vi icke annat land, än dessa små öar, som vår styrman ej fann på sin karta och som kanhända alldrig varit upptäckta.

Man befann sig, den 3:dje Februari, tre grader från linien; det vill säga, att, under nära sju veckors tid, hade man icke gjort tredjedelen af resan. Som lifsmedlen betydligt förminskades, föreslog man, att löpa in till Cap de Saint-Roche, där några gamla matrosar förfäkrade, att man kunde förskaffa sig förfriskningar; men de flesta förklarade sig benägna, att häldre äta papegojor och andra toglar, som man i stor mängd medförde, och detta råd blef gällande. Då styrmannen, några dagar därefter, tagit höjden, yttrade han, att man befann sig midt under linien, samma dag då solen var där, det vill säga: den elfte Mars.

Våra olyckor börjades med en oenighet mellan högbåtsmannen och styrmannen, hvilka, för att förarga hvarandra, försummade sina förrättningar. Den 26 Mars, medan styrmannen, som gjorde sin vakt, höll alla seglen utbredda och fulla, kom en käftvind och slog till fartyget så våldsam, att det vrakte sig alldeles på ena sidan. Skeppstogen, fogelburarne, och alla koffertar, som icke

voro

vero väl fastbundna, störtades i vågorna, och föga fattades, att fartygets öfra del tagit den nedras plats. Den ifver, hvarmed man afhögg skeppstogen, gjorde likväl, att allt kom smånigom i ordning. Faran, ehuru utomordentlig, hade så föga verkan på de tvänne fiendernas förlikning, att, i ögonblicket, då den var förbi, rusade de mot hvarandra med oerhördt raseri, oakadt allt bemödande man använde att stilla dem.

Detta var blott en början till en olycklig följd af olyckor. Få dagar derefter, då hafvet var lugnt, sökte timmermannen och andra handverkare att lindra deras möda, som arbetade vid pumparne, och flyttade så olyckligt några trästycken i botten på fartyget, att deraf uppkom ett tämligen stort hål, hvarigenom vattnet inrusade i en hast med sådan häftighet, att de slackars arbetarne, som blefvo tvungna att gå upp på däck, knappt förmådde omtala faran, och började skrika med en jämmerlig röst: vi äro förlorade! vi äro förlorade! Kapten, reddaren och styrman, som icke tviflade på farans storlek, tänkte blot på, att, med största skyndsambhet, fatta ut båten, och låto kasta i hafvet en stor mängd af Brefsiljetråd och andra handelsvaror; men styrmannen som fruktade, att båten skulle bli för hårdt lastad af den stora mängd personer, som sökte plats deri, hoppade uti densamma, med en stor knif i knytnäfven, och yttrade, att han skulle afhugga armarne på den första, som föfsökte nedstiga i slupen. Således sågo vi oss öfvergifna åt vindar och vågor. Med minnet af
det

det förste skeppsbrott, hvarifrån Gud hade befriat oss, och lika beredda att lefva och dö, började vi använda alla våra krafter, att uppumpna vatten, så att fartyget icke skulle gå i sank. Vi förmådde så mycket, att vattnet icke öfvergick oss.

Men den lyckligaste verkan af vårt beslut var, att vi fingo höra rösten af timmermannen, som var en liten ung behjertad man, och icke hade öfvergifvit botten af fartyget, såsom de andra. Han hade i stället lagt sin matroskappa på det stora hålet, stälde sig derpå med bägge fötter, för att hindra vattnet, hvilket, som han efteråt berättade, åtskilliga gånger lyftade honom, och började ropa af alla krafter, att man skulle bära till honom kläder, bomullsbäddar och andra saker, för att hindra vattnet att intränga, medan han lagade plankan. Man bör icke fråga, om han blef fort uppsad. Genom detta medel blefvo vi räddade.

Man fortfor att tyra, än åt Öster, än åt Väster, som ej var vår väg; ty vår styrman, som icke väl förstod sitt yrke, visste ej att iakttaga sin kosa. Vi seglade således i ovisshet, ända till kräftans Tropik, där vi uppehöll oss i 14 dagar i ett gräsrikt haf. Gräset, som flöt på vattnet, var så tjockt och sammanpackadt, att man måste afhugga det, för att öppna väg för fartyget. Där hade en annan händelse nära förfört oss. Vår flyckjunkare, som skulle torrka krut i en jernpanna, lät henne stå så länge på elden, att hon blef röd, och då eldslågan hade an-

antändt krutet, flög den så hastigt från skeppets ena ända till den andra, att både segel och togverk fattes i låga. Föga fattades, att elden angripit träverket, som var tjäradt och således hastigt hade afbrunnit, hvarigenom vi blifvit lefvande uppbrända midt på hafvet. Fyra af vår besättning blefvo illa tilltygade af elden, och jag hade undergått samma öde, om jag ej betäckt ansigtet med min mössa, hvilken räddade mig; jag undslapp faran blott med öronspitsarnes och hårändarnes afbränning.

Det var den 15 April, och vi hade ungefär 500 mil kvar till kusten af Frankrike. Våra lifsmedel voro så förminskade, oaktadt den inskränkning, som man redan hade gjort med våra portioner, att man vidtog den utväg, att ännu inskränka dem till hälften; och denna stränghet hindrade icke, att alla matförrådena, mot månadens slut, voro uttömda. Vår olycka härledde sig från okunnigheten hos vår styrman, som trodde sig vara nära Cap de Finistere i Spanien, då vi ännu voro på höjden af Azoriska öarne, som ligga öfver 300 mil derifrån. En så grufflig villfarelse bragte oss i en hast till den yttersta utvägen, som var att rensopa durken, det vill säga: det vita och gipsade rummet, där skeppsbrödet förvaras. Man fann där mera maskar och råttsinuts, än brödsbulor. Likväl gjorde man en utdelning deraf med en sles, och kokade det till en välling, som blef så svart och vedervärdig som sot. De, som ännu hade kvar några pappegojer (ty många hade länge sedan

uppätit fina) använde dem till föda, till Maj månad, då alla vanliga lifsmedel fattades ofs. Tvänne sjömän, som dogo af hungrens raseri, blefvo kastade öfver bord. För att visa det högst ömkeliga tillstånd, hvori vi voro, vill jag nämna, att då en af matroserna, vid namn Nargue, stod stödd emot stormasten, med nedfälda strumpor, utan förmåga att kunna draga upp dem, och jag förebrådde honom, att då vi hade en simula vind, han icke hjälpte de andra att hissa seglen, sade han med en låg och ömkelig röst: Ack! jag kan icke; och nedföll i samma ögonblick stendöd.

Fasan af en sådan belägenhet ökades genom ett så häftigt hafsvall, att man, af brist på skicklighet och styrka att sköta seglen, såg sig nödsakad att taga in dem och till och med fastbinda roddret. Således öfverlemnades skeppet åt vindarnes och vågornes behag. Den starka stormen betog ofs äfven det enda hopp, hvarmed vi kunde smickra ofs, som var att fånga litet fisk.

Alla menniskor, fortfar Lery, voro således utomordentligt försvagade och utmärglade. Nöden tvang medlertid hvar och en, att tänka och åter tänka på något medel att stilla sin hunger. Några företogo sig, att afskära stycken af vilsa runda verktyg, som voro gjorda af ett djurs hud, hvilket kallas tapirusu, och koka dem i vatten, för att uppäta dem; men detta recept befanns icke vara godt. Andra lade desla runda saker på glödande kol; då de blefvo något stekta och det brända afskrapadt med en knif, lyckades anrättningen så väl, att, då vi åto, inbillade vi ofs,
att

att det var halsterstekta fläsksvålar. Då detta förfök var gjordt, blef hvar och en, som hade några dylika, högst njugg derom. Som de voro hårda som torrkadt oxläder, fordrades det knifvar och andra jernverktyg, för att affkära dem. De, som ägde några, bu o bitar deraf i linne-påfar, och drefvo icke mindre ocker dermed, än stora procentare med sina Riksdalerskassor. Somliga af besättningen gingo så långt, att de uppåto sina saffianskoletter och sina läderskor. Skeppsgofsarne, plågade af hungrens raseri, åto alla spetsarne af lycktorna, hvaraf alltid finnes på fartyg ett stort antal, och alla talgljus som de kunde komma öfver. Men vår svaghet och vår hunger hindrade icke, att vi ju måste, för att ej sjunka, arbeta dag och natt högst mödosamt vid pumparne.

Ungefär den 12 Maj, dog vår styckjunkare, hvilken jag hade sett äta inelstvorna af en papegoja helt råa. Vi blefvo föga rörda af hans bortgång; ty, långt ifrån att tänka försvara oss, i fall vi blifvit anfallna, önskade vi heldre blifva tagna af någon sjöröfvare, som gåfvo oss mat. Men vi sågo på vår återresa blott ett enda skepp, hvilket vi omöjligt kunde nalkas.

Sedan vi uppslukat allt läder, som fanns på vårt fartyg, trodde vi oss vara nära slutet af vårt lif, men nöden bragte oss på det infallet, att anställa jagt efter råttor och möls, hvilka vi hoppades så mycket lättare kunna fånga, som de nu, af brist på alla brödsulor, sprungo omkring till des de dogo. Man förföljde dem med så

mycken sorgfällighet och med så många slags snaror, att få af dem blefvo kvar. Om sjelfva natten sökte man dem med öppna ögon, liksom kattorna. En råtta värderades högre, än en ox på landet. Priset på en sådan fleg ända till fyra Riksdaler. Man kokade dem i vatten, med alla inselfvorna, hvilka man åt liksom kroppen. Sjelfva tafsarne undantogos icke, ej heller de öfriga benen, hvilka man fann medel att göra mjuka.

Vatten fattades ofs äfven. All den dryck, som fanns kvar, var en liten tunna cider, hvarmed Kapten och herrarne hushållade ganska noga. Om det kom regn, utbreddes man kläden, med en kula midt uti, för att distillera det. Man samlade till och med det, som rann genom skeppets afloppsrännor, ehuru det var grunligare än gatornas. Nöden blef så stor, att vi hade intet annat öfrigt, än Brefsiljetråd, som är mera kärft än allt annat träd, men hvilket dock många tuggade. Vår konduktör, då han en dag höll ett stycke deraf i munnen, sade till mig med en djup suck: "Ack! min vän Lery! Jag har i Frankrike att fordra fyratusen Franker. Gifve Gud, att jag finge qvittera dem, mot erhållande af en styfvers bröd och ett enda glas vin!" Vår skeppspräst, som kort tid efteråt dog i Rochelle, låg, under vårt elände, utsträckt i sin lilla kajuta, och kunde ej upplyfta hufvudet för att bedja Gud, hvilken han likväl åkallade, där han låg.

I förbigående vill jag nämna, hvad jag icke blott funnit hos andra, utan äfven sjelf känt, under de tvenne grusliga hungersperioderne, som jag

jag genomgått, att nämligen, då kroppen är utmärklad, naturen aftynande och sinnena förslappade, blir man ondsint, blir vildsint, ända till ett slags raseri. Det var derföre icke utan skäl, som Gud, då han hotade sitt folk med hungersnöd, sade uttryckligt, att den som förut afskytt grymheter, skulle bli så onaturlig, att han ville uppäta sina medmenniskor, ja sjelfva sin hustru och sina barn. Jag behöfver icke nämna händelsen med de föräldrar, som vid Sancerres belägring, uppåto sitt eget barn; ej heller den med foldaterne, som uppåto de fienders kroppar, hvilka de dödat med sina vapen, och som bekände, att om hungersnöden räckt längre, hade de angripit de lefvande. Jag vill tala om oss: vårt lynne var så dyfvert och elakt, att vi knappt kunde talas vid, utan att förargas; ja, vi kastade sneda blickar på hvarandra (hvilket Gud förlåte!) med det brottliga begäret att uppäta hvarandra.

Den 15:de och 16:de Maj dogo ännu tvänne matroser, utan annan sjukdom, än den utmergling, som hungren förorsakat. Vi saknade mycket en af dem, vid namn Rolleville, som med sitt glättiga lynne uppmuntrade oss, och, under våra största faror på hafvet och våra största lidanden, alltid sade: mina vänner! det betyder ingenting. — Jag, som hade äfven min del i denna obeskrifliga hungersnöd, under hvilken allt, som kunde ätas, blef uppätet, jag hade i hemlighet gömt en papegoja, nästan så stor som en gäs, och som uttalade, så rent som en i, rönska, de ord, hvilka tolken, af hvilken jag sål. nenne,
hade

hade lärt henne både af Franska språket och vildarnes, och som desutom hade de aldraskönaste fjädrar. Den lifliga önskan jag hyste, att få skänka henne till Herr Amiralen, hade förmått mig gömma henne i fem eller sex dagar, ehuru jag ingen föda hade att gifva henne. Jag fruktade beständigt, att hon, någon natt, skulle frånröfvas mig. — Ändteligen blef hon, liksom de andra, uppoffrad åt nöden. Blott fjädrarne bortkastade jag: allt det öfriga, det vill säga: ej allenast kroppen, utan inälvorna, fötterna, klorna och näbben, uppehöll mig och mina vänner i fyra dagar. Men min ledsnad öfver denna uppoffring blef så mycket större, som vi på femte dagen derefter upptäckte land. Foglar af detta slag kunna länge umbära vatten, och jag hade blott behöft trenne nötter, för att uppehålla henne desä dagar.

Ändtligen sträckte oss Gud sin hand från hamnen och förbarmade sig öfver så många uslingar, som lågo utsträckta nästan orörliga på däcket: den 24 Maj 1558 fingo vi se Bretagnes kust. Vi hade så ofta blifvit bedragna af vår styrman, att vi knappt vågade tro de första rop, som förkunnade vår fällhet. Men vi blefvo snart öfvertygade, att det var vårt fädernesland, som mötte våra blickar. Sedan vi tackat Himlen derfor, yppade skeppsredarn, att, om vår belägenhet hade varat blott en dag längre, hade han tagit det beslut, icke att låta oss draga lott, som det hände fyra eller fem år efteråt på ett skepp, som ~~kom~~ från Florida, men att, utan tillkännagifvande, ~~de~~ löda en af oss, för att tjena till de öfri-

rigas uppehälle. Detta väckte hos mig så mycket mindre någon fasa, som, oakadt mina följeslagares magerhet, det likväl icke blifvit jag, som man valt till det första offret, så vida man ej velat äta bara ben och skinn.

Vi lågo icke långt ifrån Rochelle, där våra matrosar alltid önskat att få aflasta och sälja sitt Brefsiljeträd. Reddaren, som låtit ankra på två eller tre mils afstånd från landet, tog slupen tillika med Dupont och några andra, för att fara och köpa lifsmedel i Hodierne, hvilket ställe vi lågo tämmeligen nära. Tvänne af våra följeslagare, som åtföljde honom, sågo sig icke väl vara komna i land, förrän de, med sinnet förvirradt genom minnet af deras utflädda smärtor och fruktan för nya, togo till flykten, utan att invänta sina faker, med påstående, att de alldrig skulle återvända till skeppet. De andra återkommo straxt med alla slags lifsmedel, och varnade de hungrigaste, att de i början skulle äta ganska måttligt.

Man tänkte icke på annat, än att begifva sig till Rochelle, då ett Fransyskt skepp, som gick så nära förbi oss, att man kunde höra hvad som taltes, underrättade oss, att hela denna kusten var ofredad af visse sjöröfvare. Oförmågan att försvara oss väckte allas beslut, att åtfölja skeppet, af hvilket man fått denna underrättelse. Således, utan att förlora det ur sigte, ankrade man den 26:te i den förträffliga hamnen vid Blavet.

Ibland flera krigskepp, som befunno sig i denna hamn, var ett ifrån Saint-Maio, som hade

de tagit och ditfört ett Spanskt fartyg, hvilket återkommit från Peru och var lastadt med ypperliga handelsvaror, hvilka man värderade till mer än sextio tusen dukater. Som ryktet derom hade utbredt sig öfver hela Frankrike, så hade en mängd köpmän från Paris, Lyon och andra orter kommit till Blavet, för att upphandla. Detta var en lycka för oss, ty många ibland dem voro nära vårt skepp, och, då vi ville gå i land, förde de oss ej allenast under armarna, såsom ännu utmattade personer, utan äfven, då de singo veta vår lidna hungersnöd, varnade de oss, att äta för mycket, och förmådde oss att i början småningom förtära soppor på gamla höns, getmjölk och andra saker, som voro tjenliga att utvidga våra tarmar, hvilka vi alla hade ganska hopdragna. De, som följde detta råd, befunno sig väl. Matroserna, af hvilka tjugu blifvit räddade undan hungersnöden, ville mätta sig på första dagen, hvarföre och hälften af dem dog ganska hastigt. Af oss femton, som voro blott passagerare, dog ingen enda, hvarken på hafvet eller landet. Som våra kroppar bestodo endast af skinn och ben, skulle man i fanning kunnat anse oss för uppgrädda lik. Också kände vi, så snart vi börjat andas landluften, en sådan affmak för alla slags lifsmedel, att, då man i mitt logis gaf mig ett glas vin och jag förde det så nära munnen, att vinlukten kändes, föll jag baklänges och trodde mig färdig att uppge andan. Sedan jag legat en stund på en fång, insomnade jag för första gången så djupt, att jag ej uppvaknade förr än följande dagen.

Efter

Efter fyra dagars hvila i Blavet, begåfvo vi oss till Hennebon, en liten stad, som ligger blott två mil derifrån, hvarest läkarne tillstyrkte, att låta dem behandla oss. Men den goda Regimen hindrade icke, att de fleste svulnade ända från fötterna till hjesfan. Tre eller fyra, bland hvilka jag var en, svulnade blott från midjan till fötterna. Vi fingo alla en så envis utfot, att den hade betagit oss hoppet att någonsin kunna behålla något, om ej ett botemedel i en hast befriat oss från denna plåga, som eljest inom få dagar hade beröfvat oss lifvet.

Lery och hans följeslagare lemnade Hennebon, för att begifva sig till Nantes, ehuru de ännu icke hade styrka, att styra sina hästar eller fördraga den minsta traf, utan nödgades, hvar oeh en, att hafva en gående man, som ledde dem med tygeln. I Nantes hade de ännu i åtta dagar så svag hörfel och syn, att de fruktade blifva döfva och blinda. Likväl blefvo de så väl skötta, att en månad derefter hade de icke den minsta svaghet i ögon eller öron. Men Lerys mage förblef ganska svag, och de nya olyckor af samma slag, som å nyo träffade honom vid Sancerres belägring, förstörde den alldeles. Han underrättar oss icke, hvart han tog sin tillflykt, då han lemnade Staden Nantes. Visfa omständigheter hafva gifvit anledning till den förmodan, att han återvändt till Geneve.

Portugisiska Skeppet Sant-Jago, fördt af Amiralen Fernando Mendosa, lider Skeppsbrott vid klipporna Baixos de Juida, sjuttio mil från Afrikas östra kuster 1586.

Amiralskeppet Sant-Jago, som seglade från Lifabon år 1585, hade lyckligt gått förbi Godthopps udden. I den inbildning, att han hvarken hade klippor eller faror att frukta, lät Kaptenen skeppet gå för fulla segel, utan att observera sina sjökartor, eller åtminstone utan att använda stor uppmärksamhet på dem. Den gynnande vinden gjorde, att han inom kort tid seglade en anseelig sträcka, och den dref honom äfven utur sin kosa, till klipporna, som kallas Baixos de Juida, som äro belägne femtio mil från ön Saint-Laurent eller Madagascar, och sjuttio från kusten af Terra firma, midt emot Soffala, under 22 $\frac{1}{2}$ grader sydlig latitud, och 90 mil från Mozambique. Dessa klippor äro till större delen skarpa, svarta, gröna och hvita.

Granskapet af dessa klippor och äfventyret att krossas emot dem, öppnade ögonen på några af Passagerarne, som flera gånger hade rest på dessa haf. De föreställde Kaptenen, att de voro midt ibland klippor, och att det vore farligt att låta skeppet gå med alla seglen, i synnerhet om natten och i en årstid, då stormar ofta inträffa. Kaptenen föraktade dessa kloka föreställningar, nyttjade sin myndighet och befalste styrmännen,
att

att göra hvad han kommenderade dem: att det var Konungens vilja, att man borde lyda honom. Men samma natt, mellan klockan 11 och 12, kastades fartyget mot dessa klippor och fastnade på dem så, att det ej kunde lossas derifrån. Då fick man höra från alla håll klagande rop af en folkmängd, som bestod af femhundra karlar, af några Munkar och Jesuiter, samt trettio kvinnor, som ej sågo något annat än döden för sina ögon och jämrade sig förskräckligt. All manövrering och allt bemödande var fruktlöst. Amiralen Fernando Mendoza, Kaptenen och förste flyrmannen, jämte tio eller tolf andra, kastade sig straxt i skeppsjullen, med värjan i hand, och ropade, att de skulle föka på kliporna något ställe, som vore tjenligt till hopfamling af skeppets spilvor: att man sedan skulle bygga en båt, som kunde inrymma hela besättningen och föra densamma till fasta landet. Dessa femton personer anlände verkligen dit de sagt, men sedan de förgäfvades hade fökt ett passande ställe för verkställigheten af sitt förslag, ansågo de icke rådligt, att återvända till skeppet, utan beslöto, att fara till fasta landet. Några lifsmedel, som i en hast blifvit kastade i jullen, utdeltes åt dem. De vände sedan sin kosa till Afrika, dit de lyckligt anlände, efter sjutton dagars förlopp, sedan de utstätt alla rysligheterna af hungersnöd och af en gruslig storm.

Då de, som voro kvar på skeppet, icke sågo slupen återkomma, började de misströsta om sin räddning. Till råga på olyckan, krossades
 skep-

skeppet mellan bägge däckten, och den stora båten blef ganska mycket skadad af de fördubblade flötarne, som vågornas våldsamhet förorsakade. Timmermännen, ehuru ganska erfarna, misströflade, att kunna sätta honom i stånd att nyttjas, då en Italienare, vid namn Cypriano Grimaldi, hoppade ner i honom, tillika med 90 man af besättningen, och påstod sig kunna laga honom så, att han skulle kunna hålla sjön. Han lade straxt hand vid verket, och biträdtes af de fleste, som åtföljt honom.

De olycklige, som ej kunnat kasta sig i båten, sågo med tårar och suckar, att den aflägnade sig; många, som kunde simma, kastade sig i hafvet, för att upphinna den: redan fastade sig några dervid, då de, som förut voro där, af fruktan att gå i sank, genom öfvarlastning af alla dem, som ditkommo, kastade dem tillbaka i vågorna, och med sina sablar och yxer afhuggo, utan medlidande, händerna på dem, som ej ville släppa tag. Man kan icke beskrifva deras tröstlöshet, som voro kvar på skeppets flytande spåror: vittnen till detta barbariska skådespel, och seende sig utan räddning, skulle deras klagorop och jämmer hafva rört de känslolöfaste hjertan. Deras belägenhet, som voro på båten, var icke bättre: deras stora antal, bristen på lifsmedel, aflägsenheten från fasta landet, och deras slups bräcklighet, framstälde en ryllig utfigt. Medlertid, för att undvika oreda och oenighet, som skulle blifvit höjden af deras olyckor, föreslogo några af de beslutsammaste, att man borde underkasta sig en

Kap-

Kapten. Alla de öfrige samtyckte dertill, och valde straxt en ädel Metis från Indien till sin befälhafvare med oinfränkt magt. Denne nyttjade i ögonblicket sin myndighet och lät kasta de svagaste, hvilka han med fingret utmärkte, i hafvet. Bland deras antal var en timmerman, som hade hulptit till att reparera båten: han begärde den enda ynnest att erhålla litet vin och konfekt, och lät kasta sig i hafvet, utan att säga ett enda ord. En annan, som på samma sätt var utgalrad, blef räddad genom ett fällsynt drag af broderlig vänskap. Man hade redan gripit honom med händerna, för att låta honom undergå sitt bedröfliga öde, då hans yngre bror begärde ett ansånd. Han yttrade, att hans bror var skicklig i sitt yrke, att hans föräldrar voro åldriga och hans systrar oförsörjda: att han icke kunde vara dem nyttig, såsom hans bror: och att, emedan omständigheterna fordrade ett offer af någondera, ville han öfverlemnna sig åt döden. Hans begäran blef beviljad; men Försynen räddade honom. Denne unge modige man följde båten oupphörligt i sex timmar, och gjorde beständiga försök, än på ena, än på andra sidan, att uppkomma deri. De, som hade kastat honom i hafvet, visfode honom sina värjor, för att aflägsna honom. Men det, som borde påskynda hans död, blef hans räddning. Den unge mannen rusar på en värja, fattar i den på äggen och ger ej vika hvarken för färets smärta eller för deras bemödande, som sökte frånrycka honom den. De andra beundra hans driftighet, och rörda af det, som
bro-

broderskärleken förmått honom göra, besluta de enhälligt att upptaga honom i båten. Sluteligen, sedan de uthärdat hunger, törst och stormarnes faror, anlände de till kusten af Afrika, tjugonde dagen från deras skeppsbrott, och förenade sig med dem, som undslupit på den första båten.

De öfriga af besättningen och passagerare, som voro öfvergifna på skeppets spilor, förökte äfven att komma till fasta landet. Dessa olyckliga hopsamla och sammanfoga plankorna och spilorerna af det förstörda skeppskräfvet: de bilda deraf ett slags timmerflotta, som Portugisarne kalla jangadas; men förgäfves. De omkommo alla i den första sjögången, utom två, som kommo till land. De, som hade ankommit till Afrikas kuster, sågo icke slutet af sina olyckor; knappt hade de gått i land, förrän de råkade ut för Kaffrarne, ett vildt och omänskligt folkslag, som plundrade dem och lemnade dem i det beklagansvärdaste tillstånd. Likväl upplifvade de sitt mod och de knappa krafter de ägde öfriga, och ankommo till det ställe, där Portugisarnes Factor från Soffala och Mozambique hade sitt residens. De blefvo där ganska hyggligt bemötta. Sedan de några dagar hvilat där från sina strapatser, reste de till Mozambique och Indien. Blott sextio af alla dem, som gingo om bord på Sant Jago, blefvo räddade; de öfriga omkommo på hafvet af mödor eller hunger. Så blef en enda mans oförfigtighet orsaken till förlusten af ett anseeligt skepp och till fyrahundradefemtio människors undergång. Han hade en obändig karakter. Han före-

företog år 1588, att föra ett annat skepp och föga fattades, att han, just i samma hafstrakt, råkat i samma fara; men lyckligtvis upptäckte han, vid solens uppgång, dessa klippor, mot hvilka han riktade sin kosa lika oförfligtigt som förra gången. Men på sin återresa från Indien till Portugal, omkom han, tillika med skeppet, som han förde, då han skulle segla förbi Godt hoppssudden: en rättvis bestraffning för hans envishet och oförfligtighet.

*Berättelse om Holländska Skeppet L'Eper-
viers Skeppsbrott, på kusterna af öen
Quelpaert, i hafvet vid Corea år 1653.*

Henric Hamel, från Gorcum, Skrifvare på L'Epervier, har lemnat oss en berättelse om detta fartygets skeppsbrott, hvilken han utgaf från trycket, straxt efter sin återkomst till fäderneslandet.

Skeppet L'Epervier, utrustadt med sextiofyra mans besättning, och lastadt för Holländska Ostindiska kompaniets räkning, affeglade den 10 Januari 1653, från Texel, under befäl af Kapten Eybertz från Amsterdam. Han ankom till red- den af Batavia, den första Juni.

Den 14:de i samma månad, sedan han å nyo provianterat, gick han åter till segels, enligt General-Gouvernörens order, för att begifva sig till Tay-Ouan, på Ön Formosa, och ankrade där den 16:de Juni. Den 30:de måste han, enligt Rådets befallning, resa till Japan. Följande dagen, emot aftonen, då han gick ur sundet vid Formosa, råkade han ut för en storm, som ökades hela natten.

Den 1:sta Augusti om morgonen befunno sig Holländarne ganska nära en liten Ö, där de ankrade med mycken svårighet, emedan man blott på få ställen finner botten i detta haf. Då dimman skingrades, blefvo de förundrade, att se sig vara så nära kusterna af China, att de lätt kunde urskilja på stranden beväpnadt folk, som för-

förmodeligen väntade att få begagna sig af skeppets kvarlevor; men, churu stormen oupphörligt ökades, tillbragte Holländarne hela natten och följande dagen, på samma ställe, i deras åsyn, som observerade dem. På tredje dagen blefvo de varse, att stormen hade kastat dem tjugu mil från deras kosa, och att de ännu sågo öen Formosa. De gingo mellan denna ö och fasta landet. Väderleken var tämmeligen kall, och ända till den 15:de var han stormig och ombytlig, så att de icke hunno långt.

Medlertid hade hafvets beständiga våldsamhet skadat deras skepp; och som regnet, hvilket icke upphörde, hindrade dem att göra observationer, blefvo de nödsakade att stryka alla sina segel och öfverlemna sig åt vind och våg. Om natten den 16:de blef deras slup och största delen af galeriet bortförda, genom vågornas raseri, som rubbade bogsprötet och framstammen. Kastvindarne voro så häftiga och kommo så tätt på hvarandra, att det var omöjligt att bota dessa olyckor. Slutligen hade en bölja, som rusade öfver däck, nära borttryckt alla matroserne, som funnos där, ock kastade så mycket vatten i fartyget, att Kapten ropade, det man straxt borde afhugga masten och anropa Himmelens hjälp, emedan en eller två dylika böljor skulle ofelbart dränka dem.

Till denna nöd voro de bragte, då, i dagningen, han, som låg i stäven på utkik började ropa: land! land! och försäkrade, att man icke var mer än ett böshäll ifrån stranden. Regnet

och det starka tönnet hade hindrat, att förr blifva det varse. Det var omöjligt att ankra, emedan man icke fann någon botten, och medan man förgäfvos bemödade sig att hinna fram, yppades en så stor läcka, att alla de, som voro i nedersta rummet, blefvo dränkta. Några af dem, som voro på däckets hoppade ned i hafvet: andra blefvo borttryckta af vågorna; femton hunno på en gång till stranden, de flesta nakna och utmattade. De inbillade sig i början, att alla de öfriga hade omkommit, men, då de klättrade på klipporna, fingo de höra rösterna af några sina kamrater, som höjde sina klagorop, och följande dagen, samlade de, medelst ropande och sökande längs efter stranden, flera af dem, som voro spridda på sanden. Af sextiofyra, voro de sammanfimalte till trettio sex, och de fleste farligt sårade.

Under det de sökte lemningarne af sitt fartyg, fingo de se en af sina följeslagare hårdt fastnad mellan tvänne plankor, af hvilka han så illa blifvit klämd, att han lefde blott tre timmar efter sin befrielse. Af alla dem, som haft den olyckan att omkomma, återfunno de ingen mer än Kapten Eybertz, som låg utsträckt på sanden, 50 fot från hafvet, och stödde hufvudet mot armen. De begrofvö honom. Af all deras proviant hade icke hafvet kastat på stranden mer än en säck mjöl, en tunna salt kött, något fläsk och en ankare rödt vin. De voro icke litet brydda huru de skulle få eld; ty, som de trodde sig vara på en obebodd ö, så var fintlighet deras

en-

enda tillflyckt. Sedan blåsten och regnet hade minskats emot aftonen, hopsamlade de trän, för att tillika med de segel, som de kunnat rädda från skeppsbrottet, bereda sig skygd.

Än ledsna att icke se någon människa, än tröstande sig, att icke vara långt skilda från Japan, upptäckte de, den 17:de en karl inom kanonhåll, åt hvilken de vinkade, att han skulle komma till dem, men han tog flykten, så snart han blef dem varse. På eftermiddagen fingo de se trenne andra, af hvilka en var beväpnad med en musköt, och de andra två med pilar. Dessa okända nalkades inom bösåll; men då de sågo, att Holländarne gingo emot dem, vände de dem ryggen, oaktadt de tecken, hvarigenom man bemödade sig att låta dem förstå, det man endast begärde eld af dem.

Ändteligen, då några Holländare hade påfunnit medel att råka dem, gjorde den, som bar muskötten ingen svårighet vid att lemna den i deras händer. De betjente sig af den, för att upptända eld. Dessa trenne karlar voro klädda på Chinesiskt sätt, utom deras mössor, som voro tillverkade af hästtagel. Holländarne tänkte med förkräckelse, att de kanhända voro vilda Chinesare eller sjöröfvare. Mot aftonen sågo de hundra beväpnade menn ankomma, klädda liksom de första, och som, sedan de räknat dem, för att försakra sig om deras antal, höllo dem inspärrade hela natten.

Följande dagen middagstiden, kommo ungefär ett tusen man, dels till häst, dels till fots-

och stälde sig i slagtrordning framför deras tält. Sekreteraren, tvenne styrmän och en skeppsgosse gjorde ingen svårighet vid, att stiga fram till dem. De blefvo förda till Kommendanten, som lät fäta en stor jernkedja omkring deras hals, tillika med en liten klocka, och förmådde dem, att kasta sig framstupa framför honom i denna prydning. De, som voro kvar i riskojan, blefvo behandlade på samma sätt, och genom starka rop, tycktes Öboarne gifva sitt bifall tillkänna. Sedan de någon stund låtit dem vara i denna ställning, nemligen liggande framstupa på ansigtet, gaf man dem tecken, att falla på knä. Man gjorde dem åtskilliga frågor, dem de ej förstodo. Det lyckades dem icke bättre, att gifva tillkänna, det de hade ämnat begifva sig till Japan, emedan i detta land, Japan kallas Skynar eller Skirpoung. Sedan Kommendanten förlorat hoppet, att bättre förstå dem, lät han hämta en skål arrac, som räcktess åt dem turvis, och skickade dem till deras tält. Han lät visa sig hvad de hade kvar af sin proviant, och snart efteråt bar man till dem ris, kokadt i vatten. Men som man inbillade sig, att de illa plågades af hunger, gaf man dem i början blott en knapp portion, i fruktan, att omåttlighet skulle blifva dem skadlig.

Eftermiddagen blefvo Holländarne bestörta, att te åtskilliga af dessa barbarer komma med tog i händerna. Man tviflade icke, att det var för att hänga dem. Men deras fruktan förfvann, då de sågo dem hasta till lemningarne af skeppet, för att draga upp på stranden hvad som kunde
vara

vara dem nyttigt. Då styrmannen hade gjort sina observationer, fann han, att de voro på öen Quel-paert, som är belägen under $33^{\circ} 32'$ sydlig latitud.

Öboarne använde den 19:de att uppdraga på stranden alla lemningar efter skeppsbrottet, att torka tyger och kläden, och att uppbränna trävirke, för att derutur erhålla jern, hvilket de ifrigt efterfökte. Som förtrolighet började råda, infunno Holländarne sig hos öens Kommendant och hos Amiralen, som äfven hade nalkats deras tält. De skänkte hvardera en liten kikare och en flaskka rödt vin. Som Kaptenens silfverskål hade blifvit funnen ibland klipporna, erbödo de äfven den åt desäa begge Officerare. Kikaren och vinet blefvo mottagne; det syntes till och med, att vincticke försmåddes, ty begge Officerarne drucko, till desä de hade känning af desä verkningar. Men de återlemnade Kaptenens skål med åtskilliga vänkapsbetygelfer.

Den 20:de uppbrände man det sista af skeppets trävirke, för att hämta jern derur. Under denna förrättning, hade elden kommit för nära de begge kanonerna, som voro laddade med kulor, och begge skotten lossades med så starkt dunder, att alla öboarne togo till flykten, och vågade icke återkomma, förrän vi, genom tecken, uppmuntrat dem. Samma dag förde man tvänne gånger ris till Holländarne. Om morgonen följande dagen, lät Kommendanten dem förstå, genom tecken, att man borde föra till honom allt hvad de hade kunnat rädda i sitt tält. Det var för att förfegla det, och denna formalitet verk-

verkställdes midt för deras ögon. Man förde till honom i samma ögonblick några personer på öen, som, till deras eget bruk, hade undansnil-lat jern, läder och andra lemningar af skepps-laddningen. Han lät straffa dem straxt, för att låta främlingarne förstå, att inbyggarnes affigt icke var, att göra dem orätt, hvarken i affeende på deras personer eller egendom. Hvardera tjuften fick trettio eller fyrtio slag under fotsälan, af en käpp, som var sex fot lång och tjock som en arm. Denna bestraffning var så sträng, att några af de brottsliga mistade sina tår.

Mot middagen lät man Holländarne förstå, att de borde bereda sig att resa. Man erböd hästar åt dem, som hade svag hälsa, och de sjuka buros i hängmattor. De företogo sin march, åtföljda af en talrik vakt till häst och fots. Sedan de togat fyra mil, stadnade de om aftonen i en liten stad, som hette Tadian, där deras aftonmåltid blef ganska knapp, och deras herberge i ett Magasin, som hade utseende af ett stall. Den 22 i dagningen, sedan de rest i samma ordning som föregående dagen, kommo de till en liten fästning, jemte hvilken lågo tvänne Galiotter. Där spisade de middag, och om aftonen ankommo de till Maggan eller Mo-kso, en stad där öens Guvernör hade sitt residens. De blefvo alla förda till en fyrkantig plats, midt emot stads-huset, där de funno ungefär 3000 man under vapen. Några kommo att erbjuda dem vatten. Då Holländarne sågo desä på ett förkräckligt sätt beväpnade, inbillade de sig, att man ämnade dö-
da

da dem. Denna barbariska Milicens klädfel var sådan, att den förökte deras fruktan: den hade någonting ofafansfullt, som man icke finner i China eller Japan.

Sekreteraren, jämte några af sina följeslagare, blef förd fram till Guvernören. De blefvo någon stund liggande framstupa, nära ett slags balkong, där han satt som en regent. Man gaf tecken åt de andra, att de skulle framkomma och visa honom samma hedersbetygelse. Sedan lät han fråga dem, genom åtskilliga tecken, hvarefrån de kommo, och hvad ändamål de haft med sin sjöresa. De svarade, att de voro Holländare och skulle begifva sig till Nangasaku i Japan. Guvernören förklarade dem, genom ett tecken, med hufvudet att han förstod något af deras svar, hvarefter han lät dem marchera sig förbi, fyra i sänder; och sedan han gjort den ena efter den andra samma fråga, lät han föra dem till en byggnad, där Konungens morbror som var anklagad att hafva velat beröfva sin systerfon kronan, blifvit inspärrat för sina återstående dagar.

Straxt efter, sedan de alla hade inträdt i detta slags fängelse, blef det omgifvet af krigsfolk. Man gaf dem hvarje dag tolf uns ris hvardera, och lika mycket hvetemjöl, men föga något mer; och alt, hvad man lemnade dem, var så illa tillagadt, att de knappt kunde smaka det. De sågo sig således nödsakade, att lefva af ris, mjöl och salt; vatten var deras enda dryck. Guvernören, som tycktes vara sjuttio år gammal, var en ganska förståndig man och mycket ansedd

vid

vid hofvet. Då han afskedade dem, lät han dem, genom tecken, förstå, att han skulle skrifva till Konungen, för att få veta hans vilja i afseende på dem; men att svaret torde kanhända dröjde något, emedan hofvet var åttio mil derifrån. De bådo honom, att han skulle tillåta dem, att stundom få något kött och andra slags födoämnen, jämte tillstånd, att gå ut hvarje dag, sex i fender, för att hämta frisk luft och tvätta sitt linne. Denna ynnest blef dem icke vägrad. Han gjorde dem den äran, att ofta kalla några af dem till sig, och låta dem skrifva något för honom, dels på holländska, dels på hans eget språk. De började således att förstå några af landets talesätt. Den tillfredsställelse, som denne hederlige Guvernör tycktes njuta, genom samtal med dem, och äfven genom att förskaffa dem små förnöjelser, väckte deras förhoppning, att förr eller sednare få resa till Japan. Han hade så mycken omsorg om deras sjuka, att, enligt författarens yttrande, blefvo de bättre behandlade af dessa afgudadyrkare, än de skulle blifvit af de Christna.

Den 29:de October, blefvo Sekreteraren, styrmannen och Kirurgens medhjelpare förda till Guvernören. De funno där en man sittande, som hade ett stort rödt skägg. "Hvem tron Ni denna mannen vara?" sade Guvernören till dem. De svarade, att de trodde honom vara Holländare. "Ni bedragen Er", sade han leende, "det är en man från Corea". Efter åtskilligt annat tal, blefvo de af denne man, som hittills varit tyft, på holländska tillfrågade, hvilka de voro och från
 hvad

hvad land. De tillfredsstälde hans nyfikenhet,
 och tillade en berättelse om deras olycka. På
 samma frågor, som de i sin tur, gjorde honom,
 svarade han, att hans namn var Johan Wet-
 tevri, att han var född på Rapp i Holland,
 derifrån han hade rest år 1626, ombord på skep-
 pet le Hollandais, i egenkap af Volontär att,
 året derefter, på en resa, som han gjorde till
 Japan på fregatten l'Ouderkeres, hade han blif-
 vit kastad af storm på kusten af Corea; att, då
 vatten fattades, och han blifvit kommenderad,
 jämte några andra, att fara i land och hämta,
 hade han blifvit tillfångatagen, tillika med tvänne
 af sina följeslagare, som sedan dödades i krig, för
 sjutton eller aderton år sedan, vid ett fiendligt in-
 fall, som Tatarerna gjorde på Corea: att han
 var femtio år gammal, och att, som hans hem-
 vist var i Rikets hufvudstad, hade Konungen
 uppdragit honom det ärende, att resa och un-
 derrätta sig hvilka de voro och hvad som fört
 dem till hans stater. Han tillade, att han ofta
 begärt tillåtelse af Konungen, att resa till Japan,
 men att allt det svar denne Furste gifvit honom,
 varit, att han aldrig skulle erhålla denna tillätel-
 se om icke han skaffade sig vingar, för att flyga
 dit. Han underrättade dem, att det var landets
 bruk, att qvarhålla främlingar, men att man ic-
 ke lät dem fattas någon ting: med kläder och fö-
 da förfeddes de, utan betalning, hela sin lifstid.

Detta tal kunde icke vara mycket behagligt
 för Holländarne, men glädjen att finna en så
 god tolk skingrade deras svärmodighet. Wettevri
 lade

hade likväl så glömt sitt modersmål, att de i början hade svårt att förstå honom. Han behöfde en hel månad, för att återkalla sina ideer. Guvernören lät formligen taga alla deras aflemnade saker, hvilka han ärligt skickade till hofvet, och bad dem icke oroa sig, emedan svar skulle snart ankomma. Å andra sidan visade han dem hvarje dag nya prof af sin ynnest. Wettevri och de ämbetsmän, som åtföljde honom, hade frihet, att när som helst besöka dem och underrätta sig om deras behof.

I December månad, då deras välgörares treåriga förvaltningsperiod var slutad, afreste han. Man torde knappt föreställa sig, säger berättelsens författare, hvilka prof af godhet Holländarne erhöello af denne ädelmodiga beskyddare, innan hans afresa. Då han såg dem vara illa förseddade med vinterförnödenheter, lät han göra åt hvar tvänne par skor, en väl fodrad klädning, och ett par skinnstrumpor. Med denna välgörning förenade han det ädlaste bemötande. Han förklarade, att han var ganska ledsen att ej kunna skicka dem till Japan, eller föra dem med sig till fasta landet. Han tillade, att de icke borde oroa sig öfver hans bortresa, emedan han, vid sin ankomst till hofvet, skulle använda all sin inflytelse, för att skaffa dem deras frihet, eller åtminstone tillåtelse att följa honom. Han återlemnade dem de böcker, som de räddat från sitt skeppsbrott, jämte åtkilliga af deras saker, hvartill han lade en butelj dyrbar olja. Slutligen utverkade han af den nye Guvernören, som redan inskränkt deras förpläg-

plägning till ris, salt och vatten, att deras underhåll skulle bli mera ymnigt.

Men, efter hans afresa, som inträffade i Januari 1654, blefvo de behandlade med större hårdhet än någonsin. Man gaf dem korn i stället för ris och kornmjöl i stället för hvetmjöl. De blefvo nödsakade, att sälja sitt korn, för att köpa sig andra födoämnen. Denna stränghet, jemte ledsnaden deröfver, att ingen befallning ankom från Konungen, det de skulle föras till hofvet, väckte deras begär att om våren taga flykten. Sedan de länge rådslagit om medlen att bemäktiga sig en båt, under nattens mörker, fattade sex af dem det beslut, att verkställa denna föresats mot slutet af April månad. Men då den driftigaste hade uppstigit på muren, för att förvisla sig om stället, där båten låg, blef han observerad af några hundar, som med sitt skällande väckte vaktens uppmärksamhet.

I början af Maj månad, då styrmannen fått frihet att gå ut, tillika med fem af sina följeslagare, upptäckte han, under det de spatserade till en liten by, som låg nära staden, en tämmeligen väl utrustad båt, som af ingen person bevakades. Han ålade straxt en af Holländarne, att taga en liten båt och några korta plankor, som han såg på stranden; sedan begaf han sig med dem i den större båten, utan någon varsamhet. Medan de bemödade sig, att befria den från en liten sandbank, som hindrade framfarten blefvo några inbyggare varse deras affigt, och en af dem sprang ända till vattnet, med en muskott, för att nödgas
dem

dem att återvända till stranden. Men hans hotelser förskräckte dem föga, en enda undantagen, som ej nog snart kunnat upphinna sina kamrater och blef därför nödgad att återgå i land. De fem andra bemödade sig att hissa segel, då masten och seglet föllo i vattnet. Med mycken möda upptogo de dem; men då de började hissa segel, afbröts ändan af masten. Som dessa uppkof lemnat byens inbyggare tid att begifva sig i en båt, upphunno de snart flygtingarne, som, utan att förskräckas af antalet eller vapnen hoppade lätt i den fiendtliga båten, och smickrade sig, att kunna bemäktiga sig dem. Men då de funno den full af vatten och ur stånd att nyttjas, togo de beslutet att gifva sig.

De blefvo förda till Guvernören, som straxt lät utsträcka dem på marken, med händerna bundna vid ett stort stycke trä; då han sedermera lätit ditföra de andra, ockå bundna och med fjetrar om händerna, frågade han de sex brottliga, om deras följeslagare haft kunskap om deras flygt. De svarade med en lugn uppsyn: nej. Wettevri fick befallning, att utforska hvad deras affigt varit. De påstodo, ett de ej haft någon annan, än att begifva sig till Japan. "Hvad", sade Guvernören till dem, "skullen I vågat företaga denna resa utan bröd och vatten?" De svarade honom uppriktigt, att de häldre ville, en gång för alla, blottställa sig för döden, än att dö i hvar ögonblick. Derefter fick hvar och en af dessa olyckliga tjugufem slag på blotta fätet, med en käpp af en famns längd, fyra tums bredd och

och en tums tjocklek, platt å ena sidan och rund å den motsatta. Slagen gáfvos så kraftfullt, att de lågo till fångs öfver en månad. Guvernören lät lossa de andras bojor; men de blefvo mera trångt inspärade och bevakade dag och natt.

Öen Quelpaert, af inbyggarna kallad Chesure är belägen 12 eller 13 mil söder om Corea, och har 14 eller 15 mil i omkrets. På norra sidan bildar hon en bukt, där man alltid finner båtar, och hvarifrån man seglar till fasta landet. Kusten af Corea är farlig att nalkas för dem, som ej väl känna den, emedan där finnes blott en enda redd, hvarest skeppen kunna ankra i skygd. På alla de andra, är man ofta blottställd att kastas i öppna sjön och ända till Japans kuster. Quelpaert är omgifven af klippor. Han frambringar hästar och annan boskap i ymnighet; men som hon betalar till Konungen ganska dryga skatter, hvilka göra henne fattig, så är hon föraktad af Coréenarne på fasta landet. Man ser där ett ganska högt berg, helt och hållet beväckt med skog, och många torra kullar, som omväxla med dalar, bördiga på ris.

I slutet af Maj, fick Guvernören order, att föra Holländarne till hofvet. Sex eller sju dagar efteråt placerades de på fyra båtar med bojor om fötterna och högra handen fästad i ett trädblock. Man fruktade, att de skulle hoppa i vattnet, som de lätt hade kunnat göra, emedan alla betäckningsfoldaterna plågades af sjösjuka.

Sedan de tvenne dagar kämpat mot vinden, blefvo de återdrifna till öen Quelpaert, där Guvernö-

vernören lät aftaga deras fjettrar och införa dem i deras fängelse. Fyra eller fem dagar derefter, gingo de åter om bord helt tidigt en morgon och ankommo mot aftonen nära till fasta landet. Man lät dem tillbringa natten på reddan. Följande dagen gingo de i land och deras kedjor blefvo borttagna, men med den varsamheten, att fördubbla deras vakt. Man framförde straxt hästar, på hvilka de begåfvo sig till staden Haynam. De hade det nöjet, att där alla förenas; ty de hade blifvit åtskilda genom vinden, och landat på färskilda ställen.

Morgonen följande dagen, ankommo de till staden Se-ham: där deras flyckjunkare, som alltfedan skeppsbrottet icke haft någon riktig hälfa, dog, och blef begrafven på Guvernörens befallning. Om aftonen stadnade de i staden Nadian, dagen derefter i Sanchang, sedan i Tongap, då de öfverfarit ett högt berg, på hvars spets är en stor fästning, kallas Epam-Sansiang. Derifrån begåfvo de sig till staden Teyn; och följande dagen, sedan de rest igenom staden Kunigu, kommo de om aftonen till Kyn-Tyn, där Konungen fordom hade sitt hof, och som för närvarande är Residens åt Guvernören öfver provinsen Thillado. Ehuru den ligger en dagsresa från hafvet, är handeln där blomstrande, och gör honom namnkunnig i landet. De kommo sedan till Jesan, sista staden i samma provins, hvarifrån de reste till den lilla staden Gunum, sedan till Jujan, och Konfis, residens för Guvernören öfver provinsen Tiang-Siando. Följande dagen, sedan
de

de öfverfarit en stor ström, inkommo de i provinzen Sengado, där Rikets hufvudstad Sior är belägen.

Sedan de rest genom åtskilliga fläder, foro de öfver en ström, som icke syntes dem bredare, än Meuse är från Dordrecht. En mil derifrån anlände de till Sior. Ifrån deras landstigningsställe till denna stad, räknade de 75 mil, allt åt nordn, men något vridet åt vester. De två eller tre första dagarne blefvo, de inqvarterade i ett och samma hus; sedan gaf man åt tre eller fyra tillfammen, små kojor, i de Chinesares kvarter, som bosatt sig i Sior. De blefvo samfält förda inför Konungen. Sedan denne Furste gjort dem frågor, genom Ministern Wettevri, bönföllo de ödmjukt, att blifva öfverförda till Japan, hvarifrån de smickrade sig, att, med de Holländares hjelp, som där idka handel, kunna en dag återvända till sitt fädernesland. Konungen svarade, att Coreas lagar icke tillåta, att bevilja främlingar den friheten, att resa från Konungariket; men att man skulle ha omsorg, att förskaffa dem alla deras förnödenheter. Sedan befallte han dem, att, i hans närvaro visa de öfningar, för hvilka de hade största skickligheten, såsom sjunga, dansa och hoppa. Sedan lät han tillföra dem åtskilliga förfriskningar, och skänkte hvardera af dem tvänne stycken kläde för att kläda sig på Coréensernas sätt.

Följande dagen blefvo de förda till Generalen öfver tropparna, hvilken genom Wettevri, lät förklara dem, att Konungen upptagit dem i

anta-

antalet af sin livvakt, och att, i denna egenkap, man skulle förse dem hvarje månad, med sjuttio katis ris. Hvar och en erhöll ett papper, hvar på var tecknad hans namn, ålder, fädernesbygd, och det yrke, som han dittills hade idkat, och det, som han idkade i Coreiska Konungens tjenst. Detta patent var skrifvit med Coréensiska bokstäfver, och försegladt med Konungens stora sigill och Generalens, hvilket blott utgjorde ett varmt jerns påtryck. Jämte sin syster, erhöll hvar och en sin muskott, krut och kulor. Man befallte dem, att aflosa en salva med gevären, den förste och fjerde dagen i hvarje månad, inför Generalen, och att alltid vara färdiga, att marchera i hans suit, dels för att beledsaga Konungen, dels vid andra tillfällen. Generalen gör trenne revyer i månaden, och soldaterna excercera lika många gånger enskildt. Holländarne utgjorde ännu ett antal af trettiofem. Man gaf dem en Chinesare och Wettevri till styresmän, den förste i egenkap af Sergent, den andra för att vaka öfver deras uppförande och att lära dem Coréensiska plägseder.

Nysfikenheten bragte första delen af de stora vid hofvet, att bjuda dem till middagspisning, för att förmä dem att dansa på holländskt vis. Men fruntimmer och barn voro ännu mer otåliga att få se dem, emedan ett ryckte hade utspitit sig, att de voro af ett vidunderligt slagte, och att, när de skulle dricka, voro de nödsakade att vrida näsan bakåt öronen. Förvåningen ökades, när man såg dem vara bättre bildade än landets

landets inbyggare. Man beundrade ifynnerhet hvitheten af deras hy. Folkhopen var så stor, att, på de första dagarne, kunde de knappt öppna sig väg på gatorna, eller njuta ett ögonblicks hvila i sina kojor. Sluteligen hindrade Generalen denna nyfikenhetsifver, genom det påbud, som han lät kungöra, att ingen skulle få nalkas deras boningar, utan hans tillåtelse. Denna befallning var så mycket nödvändigare, som till och med de Storas slafvar hade den djerfheten, att nödga dem gå ur sina kojor, för att roa sig med dem.

I Augusti månad anlände ett Tartariskt sändebud, som kom för att begära skatt. Författaren, utan att här uppgifva Konungens motiver, berättar, att denna Furste var nödlakad att skicka Holländarne till en stor fästning, sex eller sju mil från Sior, och att låta dem qvarblifva där, ända till Tartariska Ministerns afresa, det vill säga, till nästa månad. Denna fästning är belägen på ett berg, som kallas Nummasan-Siang, och till hvilken man ej kan uppstiga, på mindre än tre timmar. Han är så väl förvarad, att han är för Konungen sjelf en tillflykt i krigstider. Största delen af de Stora i Riket hafva där sitt vanliga residens; utan fruktan för brist på lifsmedel, emedan hon alltid är försedd för trenne år.

Mot slutet af November blef kölden så skarp, att is lades på floden, och man såg där på en gång trehundra lastade hästar. Generalen, bekymrad för Holländarne, betygade sin oro för Konungen. Man lät utdela bland dem något half-

rütet läder som de räddat från sitt skeppsbrott, för att sälja det och köpa sig kläder. I två eller tre af dem använde det som tillföll dem, genom denna försäljning, att förvärfva sig ägande rätt till en liten koja, som kostade dem nio eller tio Riksdaler. De ville häldre lida köld, än att beständigt plågas af sina värdar, som skickade dem att skaffa ved på bergen, hela tre eller fyra mil från staden. De andra, som hade beklädt sig det minst dåliga, som var möjligt, tillbragte den öfriga vintern så, som de hade tillbragt de andra.

Då Tatariska Sändebudet hade återkommit till Sior i Mars månad 1655, blef dem förbudet vid stränga straff, att fatta foten utom sina boningar. Likväl beslöto Henrik Jans och Henric Johan Bor, att på dagen, då Envoyén afreste, visa sig för honom på vägen, under förevändning att gå efter ved. Så snart de sågo honom i spetsen för sin tropp, nalkades de nära intill hans häst, togo med ena handen tygeln och med den andra öppnade sin Coreensiska rock, för att visa sin holländska klädning derunder. Denna tillfällighet förorsakade i början mycken oreda i troppen. Envoyén frågade dem ganska nyfiken hvilka de voro. Men, som de icke kunde göra sig förstådda, gaf han dem, genom tecken, befallning att följa honom. Om aftonen, då han efterfrågade, om det fanns någon tolk, nämnde man Wettevri. Han skickade straxt att söka honom. Wettevri underlät icke, att underrätta Konungen derom. Man höll en rådplägning, hvarigenom blef beslutet, att gifva Envoyén en skänk,

skänk, för att hindra, att denna sak skulle komma för Kans öron. Holländarne blefvo återförda till Sior, och inspärrade i ett trångt fängelse, där deras lif icke blef långvarigt. Då deras följeslagare icke sågo dem åter, voro de okunniga, om deras död blifvit naturlig eiler våldsam. Efter dessa tvänne olyckligas återkomst, blefvo alla de andra förda inför krigsrådet, att förhöras. Man frågade dem, om de hade någon kunskap om deras följeslagares flygt. Deras nekande hindrade icke, att de dömdes erhålla hvardera femtio slag under fotfälarne. Men Konungen benådade dem, och förklarade att de mindre borde anses som illasinnade landstrykare, än som olyckliga främlingar, hvilka stormen hade kastat på rikets kuster. De återfördes till sina hyddor, men med förbud att gå utur dem, utan Konungens tillåtelse.

I Junii månad, lät Generalen säga dem, genom deras tolk, att, som ett skepp hade strandat vid öen, Quelpaert, och Wettevri var för gammal, att företaga denna resa, skulle tre ibland dem, som bäst förstodo Coreensiska språket bereda sig att resa till Quelpaert, med uppdrag att observera omständigheterna af skeppsbrottet, för att sedan göra redo dertföre vid hofvet. Enligt denna befallning, begåfvo sig Assistenten och andra styrmannen, jämte en styckjunkare, på resan, två dagar derefter.

Tatariska sändebudet återkom i Augusti månad, och befallningen, att icke gå utur sina kvarter förrän tre dagar efter hans afresa förnyades

till Holländarne, med fränga hotelser. Dagen för hans afresa, erhöilo de ett bref från sina följeslagare, som underrättade dem, att man, i stället att föra dem till Quelpaert, hade trängt inspärrat dem på sydligaste gränsen af Riket, på det att, om Kan, underrättad om de andras död, skulle begära, att de öfriga måtte skickas till honom, kunde man svara honom, det tre hade omkommit på resan till Quelpaert.

Samma Envoyé återkom ännu mot slutet af året. Ehuru han, efter de tvänne Holländarnes olyckliga företag, hade kommit två gånger, å Stor-kans vägnar, utan att omnämna denna händelse, bemödade sig de flesta af Coreas höga herrar, att förmå Konungen, att göra sig qvitt alla de öfriga. Man höll rådpläging deröfver i tre dagar. Men Konungen, Prinzen hans bror, Generalen och några andra, förkastade ett så grymt förslag, och hvarom Kan kunde för eller sednare bli underrättad. Generalen föreslog, att låta dem strida, hvardera mot två Coreenser, med samma slags vapen. Det var ett medel, sade han, att befria sig från dem, utan att man kunde anklaga Konungen för de arma främlingarnes dråp. De blefvo hemligt underrättade, af några godhertade personer, om detta beslut. Då Konungens bror gick förbi deras kvarter, för att begifva sig till Rådet, hvars President han var, föllo de på knä, anropade hans godhet, och gjorde honom så rörd af medlidande, att han blef deras beskyddare. Också hade de hans förböner och Konungens mänsklighet att tacka för sitt lif. Likväl

väl, emedan många personer syntes förtörnade öfver denna mildhet, beslöt man, så väl för att skydda dem mot sina fienders stämplingar, som för att uudangömma dem för Tatarerna, att förvisa dem till Provinsen Thillado och bestämde femtio pund ris i månaden till deras underhåll.

Enligt denna befallning, afreste de från Sior till häft i Mars månad 1657, under en Sergeants anförande. Wettevri beledsagade dem en mils väg, till strömmen som de foro öfver då de kommo från Quelpaert. De återfågo de flesta af de städer, som de genomfarit under denna resa. Slutligen, sedan de legat i Jeam, reste de derifrån följande dagen om morgonen, och ankommo mot middagen till en ansenlig stad, kallad Diu-Siong eller Thilla-Pening, som kommenderas af ett stort Citadell. Det är Residencet för Penninge, som kommenderar där i Guvernörens frånvaro, och som bär tittel af Provinsens Öfverste. Sergeanten, som tjent dem till ledsagare öfverlemnade dem i denne Officerarens händer, tillika med Konungens bref. Sedan fick han befallning att resa och hämta deras tre följeslagare, som året förut hade farit från Sior, och som blott voro tolf mil från Diu-Siong, i en stad, där Amiralen kommenderade. De blefvo till ett antal af trettiotre, samfält inqvarterade i en publik byggnad.

Under loppet af April månad, förde man till dem något läder, som ända dittills varit i Quelpaert, hvarifrån de icke voro skilda mer än aderton mil. Den enda syfselfättning, man ålade dem, var, att, tvänne gånger i månaden upprycka

rycka gräset, som växte på slottsgården. Guvernören, som, i likhet med alla stadens innevånare, visade dem mycken tillgifvenhet, blef kallad till hofvet, för att svara på några beskyllningar, som satte hans lif i fara. Men som han var älskad af folket och gynnad af de flesta bland de stora, blef han med heder afskedad. Hans efterträdare bemötte Holländarne mindre mildt. Han nödgade dem, att gå och hämta sin ved på ett berg, som låg tre mil ifrån staden, sedan de ända dittills varit vana att få den förd till sig. Ett anfall af slag befriade dem från denna förhatliga husbonde, i den nästföljande September månad.

Inedlertid funno de sig icke bättre under den, som efterträdde honom. Då de begärde kläder, för att skyla sig med, och visade honom, att de, genom arbete utslitit dem de haft, svarade han dem, att han icke erhållit några order från Konungen, angående denna omständighet: att han blott var förbunden, att gifva dem ris, men att deras öfriga förnödenheter borde de själva förskaffa sig. De anhöllo då om tillåtelse, att få begära allmosor, och förestäldo honom, att, som de voro nakna och ej, genom sitt arbete kunde förvärfva mer än litet salt och ris, så var det omöjligt för dem att uppehålla lifvet. Denna ynnest blef dem beviljad, och snart fingo de medel att skydda sig mot kölden.

I början af 1658 fingo de erfara nya bekymmer, vid den nya Guvernörens ankomst. Friheten att gå utur staden blef dem beröfvad. Guvernören tillböd dem, att, om de ville arbeta

åt honom, skulle han gifva hvardera tre stycken bomullstyger; men de aflögo med ödmjukhet detta tillbud, emedan de vilste, att, genom arbetet, skulle de utslita mera kläder, än de tyger man gaf dem. Som några bland dem, i dessa omständigheter, blifvit sjuka af feber, så gjorde byggnarnes förskräckelse, vid blotta namnet feber, att de erhöilo tillstånd att tigga, med vilkor, att de icke voro ifrån staden öfver fjorton dagar eller tre veckor, och att de icke togo sin kofa åt hofvets sida eller åt Japan. Som denna ynnest beviljades endast hälften af deras tropp, fingo de, som kvarblefvo i staden, befallning att hafva omsorg om de sjuka, och att upprycka gräs på allmänna torget.

Sedan Konungen i April månad hade dött, uppträdde hans son på thronen efter honom, med Kanens samtycke. Holländarne fortforo att tigga, ifynnerhet hos landets präster och munkar, som bemötte dem med mycken menniskokärlek, och lät dem berätta sina äfventyr och sitt faderneslands plägseder. Guvernören, som ankom år 1660, visade dem mycken godhet, och beklagade, att han ej kunde återskicka dem till Holland, eller åtminstone till någon ort, som besöktes af Holländare. Torrkan blef så stark detta år, att det var högst svårt att skaffa sig lifsmedel. Som eländet, följande året ökades, såg man en mängd tjufvar på de stora vägarne oakadt den dritt, hvarmed de, på Konningens befallning, förföljdes. Hungern utödde ett stort antal af innebyggarne. Ollon, tallkottar och andra vilda frukter

voro de fattigas enda föda; hungersnöden blef så stor, att flera städer blefvo plundrade, och att sjelfva Konungens magasin icke skonades. Dessa oordningar blefvo ostraffade, emedan brottslingarne voro hofvets slafvar. Olyckan räckte till år 1662, och året derpå hade man ännu kännning deraf. Som staden Dio-Siong, där Holländarne ännu bodde, icke var i stånd att förse dem med lifsmedel kom en befallning från hofvet att utspida en del af dem i andra städer. Tolf blefvo förde till Say-Siane, fem till Siun-schien, och fem till Namman, sexton mil bort. Denna förändring föreföll dem i början högst ledsam; men den gaf tillfälle till deras flykt och följakteligen till deras räddning.

De friska reste till fots, men deras sjuka fördes på hästar, som gäfvos dem till skänks. Den första och andra natten blefvo de inquarterade tillsammans i samma stad. Tredje dagen ankommo de till Siun-Schien, där de fem lemnades, som voro ämnade för denna stad. Följande dygnet tillbragte de andra natten i en by, hvarifrån de reste ganska tidigt, och ankommo mot middagen till Say-Siane. Deras ledsgare lemnade dem åt Amiralen eller Guvernören öfver Provinfen Thillado, hvars residens denne stad var. Denne Herre syntes dem äga en utmärkt förtjenst. Men den, som snart efterträdde honom, blef deras plågoris. Den största ynnest, som han beviljade dem, var, att hugga trä, för att deraf göra pilar åt hans betjening. De Coreensiska Herrarnes betjenter hafva inga andra förrättningar,

gar, än att skjuta med båge, emedan deras husbönder anse för en ära, att hafva förträffliga bågskyttar.

Vid vintrens ankomst, begärde Holländarne af den nye Guvernören, att det måtte tillåtas dem att tigga, för att skaffa sig kläder. De erhöillo den friheten, att vara frånvarande i tre dagar, men blott deras halfva antal i sänder. Denna tillåtelse blef dem så mycket förmonligare, som de förnämste inbyggarna i staden, rödda af medlidande gynnade deras kringvandringar. De varade stundom en hel månad. Allt hvad de hade samlat, delades gemenfamt. De fortforo med detta lefnadsfatt, ända till des Guvernören återkallades, som var utnämnd till General öfver Kongl. tropparne. Det är den andra värdigheten i Riket. Hans efterträdare mildrade mycket Holländarnes öde i Say-Siane, genom det han befallte, att de skulle behandlas såsom deras följeslagare i de andra städerna. De befriades från alla plägsamma arbeten. Man ålade dem icke att undergå mönstring, mer än tvänne gånger i månaden, att, hvar i sin tur, bevaka deras hus, eller åtminstone att låta Sekreteraren veta, till hvilken ort de gingo, när de hade tillåtelse att gå bort.

Bland andra godheter, visade Guvernören dem äfven den, att stundom gifva dem mat; och rörd öfver deras olycka, frågade han dem, hvarföre de icke, då de voro så nära hafvet, företogo att resa till Japan. De svarade, att de icke vågade äfventyra att misshaga Konungen. De tillade, att desutom visste de icke vägen och ha-

de

de intet fartyg. "Hvad! inföll han finnes det icke nog båtar vid kusten?" De svarade att dessa icke tillhörde dem, och att, i fall de mislyckades i sitt företag, fruktade de blifva behandlade som tjufvar och rymmare. Guvernören log åt deras betänkligheter. Han föreställde sig, att de förde detta språk blott för att afslägsna hans misstankar, och att de dag och natt blott tänkte på medel att skaffa sig en båt. Holländarne blefvo, vid denna tidpunkt, hämnade på deras föregående Guvernör; han fick ej njuta sin värdighet mer än fyra månader. Sedan han blifvit anklagad, att alltför lättfinnigt hafva dömt till döden åtskilliga personer af särskilda klasser, dömdes han sjelf af Konungen att erhålla nittio slag på benen, och att landsförvisas på lifstid.

Mot slutet af denna månaden fick man se en komet; efter honom syntes tvänne andra, som bägge visade sig på en gång ungefär i två månader. Hofvet oroade sig så mycket deröfver, att Konungen fördubblade vaktens i alla sina hamnar och på alla sina skepp. Han gaf order att alla hans fästningar skulle väl förses med krigsförnödenheter och lifsmedel, och att tropparne skulle exerceras dagligen. Frukten att angripas af någon granne gick så långt, att han förböd uppståndna eld nattetid i de hus, som kunde synas från hafvet. Man hade sett samma fenomen, då Tatarerne härjade landet; och man mindes sig ha blifvit varnade genom samma slags tecken, innan Japonesarnes krig emot Corea. Inbyggarne mötte icke Holländarne, utan att fråga dem
 hvad

hvad man tänkte i deras fädernesland om kometerna. De svarade, att de voro förebud till någon förkräcklig händelse, såsom pest, krig eller hungersnöd, eller alla dessa tre olyckor tillsammans. De talade uppriktigt, anmärker författaren med mycken enfaldighet, emedan de, genom erfarenhet, blifvit öfvertygade om denna sanning.

Under det de stilla tillbragte året 1664 och det påföljande, riktades all deras omtänka derhän, att bemäktiga sig en båt, men de hade den ledsamheten att icke lyckas. De rodde stundom längsefter stranden i en båt, som tjente dem att söka lifsmedel. Stundom reste de till de små öarne, för att observera hvad som kunde vara gynnande för deras rymning. Deras följeslagare, som voro i de andra städerna, kommo tidtals att besöka dem. De gjorde dem sina besök, då de erhöilo Guvernörens tillstånd dertill. Deras tålmod bibehöll sig under de största besvärigheter, och de voro tämligen nöjda att äga en god hälsa, och att icke lida brist på det nödvändiga, under loppet af ett så långt slafveri.

År 1666 förlorade de denne Guvernören, som blifvit upphöjd till de första värdigheter vid hofvet, såsom en belöning för sina dygder. Han hade utbredt välgerningar bland alla slags menniskor, under tvänne års lycklig förvaltning, som förvärfvade honom alla människors tillgifvenhet och sin Öfverherres aktning, äfvensom adelns. Han hade reparerat de publika byggnaderna och förökat sjöstyrkan m. m.

Efter

Efter hans afresa, blef staden i tre dagar utan Guvernör, emedan bruket förunnar denna tid åt efterträdarn, för att välja, med biträde af någon spåman, ett gynnande ögonblick till sin invigning. Detta val var icke lyckligt för Holländarne. Bland flera elaka behandlingar, ville den nya herrn förmå dem att oupphörligt arbeta med jords kastande i en gjutform. De förkastade detta förslag, under förevändning, att, sedan de uppfyllt sin plikt, behöfde de sin tid, för att skaffa sig kläder och andra förnödenheter: att Konungen icke hade bestämt dem till ett så hårdt arbete, att, om de skulle handteras med denna stränghet, vore det mycket bättre att öfvergifva allt det uppehälle man unnade dem, och begära att bli skickade till Japan eller någon annan ort, som besöktes af deras landsmän. Guvernörens svar var en hotelse, att tvinga dem till lydriad; men han fick ej tid, att verkställa sin affigt. Några dagar derefter, då han befann sig ombord på ett ganska vackert skepp, fattade elden händelsevis i krutkammaren, som var belägen framför masten, och kastade framstäfven i luften, hvilket kostade fem menniskor lifvet. Han underlät den skyldigheten, att underrätta Provinsens Intendent härom, i förhoppning, att denna händelse skulle blifva dold. Olyckligtvis för honom, hade elden blifvit observerad af en bland de spioner, hvilka hofvet underhåller vid kusterna, äfvensom i det inre af Riket. Intendenten, som, genom denna blifvit underrättad härom, skyndade sig att anmäla saken för Regenten. Guvernören

ren blef straxt återkallad, och dömd till beständig landsflygt, sedan han fått nittio slag på benpiporna.

Holländarne sågo, i slutet af Julii, en ny Guvernör ankomma, men utan den förändring i sitt öde, som de hade hoppats. Han fordrade hvarje dag af dem hundrade famnars matta. Då de förestälde honom, att han begärde en orimlighet, hotade han dem, att han skulle uppfinna någon sysselfättning, som bättre skulle passa dem. En sjukdom, som angrep honom hindrade verkställigheten af hans förslag; men, utom deras vanliga skyldighet, blefvo de betungade med att upprycka gräset på offentliga platser vid Penig-Se, och att frambära trä, som var tjenligt till pilar. Smärtan af deras belägenhet väckte deras omtänka, att begagna sig af sin Tyrans sjukdom, för att skaffa sig en båt, de måtte löpa hvad fara som hälst. Till detta ändamål betjente de sig af en Coreensare, som stod i mångfaldig förbindelse hos dem. De ålade honom, att köpa dem en båt, under förevändning, att de behöfde den, då de skulle tigga bomull på de närbelägna öarne. De lofvade honom en anseelig del af de allmosor, som de smickrade sig att kunna hopfamla. Båten blef köpt; men då fiskaren, som hade sålt den, fick veta, att den skulle nyttjas af dem, ville han upphäfva sin handel, af fruktan för dödsstraff, i fall de begagnade sig af den till rymning. Men tillbudet att få dubbel betalning, gjorde att han glömde all fruktan, och handeln ägde bestånd, till Holländarnes stora tillfredsställelse. Så

Så snart de kommit i frihet, försedde de sitt fartyg med ett segel, ett ankare, tog, åror och annan nödig redskap. De hade beslutit resa vid första nytänning, som var den förmonligaste tidepunkt. De qvarhöllo tvänne af sina landsmän, som kommit att besöka dem. Från en annan sida hämtade de från Namman Johan Petter de Vries, en skicklig matros, som skulle bli deras styrman. Ehuru de inbyggare, som bodde närmast deras hemvist, icke voro utan misstroende, gingo Holländarne ut om natten den 4:de September 1667, så snart månan hade upphört att lysa. De smögo sig längsefter stadsmuren med sitt förråd af förnödenheter, som bestodo i ris, några krukor vatten och en gryta. De voro åtta till antalet och uppnådde stranden, utan att bli upptäckta. Blott sexton Holländare voro kvar af de trettiosex, som blifvit räddade under skeppsbrottet. De öfriga åtta, som icke kunde undkomma från Corea, slutade sannolikt där sina dagar: åtminstone har man aldrig sedan haft någon underrättelse om dem.

De började med att fylla en tunna med friskt vatten, på en liten ö, som ligger ett kanonhåll derifrån. Sedan hade de den dristigheten, att fara förbi stadens fartyg och sjelfva Konungens fregatter, men höllo så långt ut i sundet, som var möjligt. Den 5:te om morgonen, då de voro nära hafvet, ropade en fiskare åt dem: "Hvem är där?" men de aktade sig noga för att svara, i fruktan att det vore någon bevakare, som kommit från krigskeppen, hvilka lågo för

för ankar ej långt derifrån. Vid solens uppgång, då de ingen vind hade, betjente de sig af sina åror. Mot middagen blåste vinden upp. De styrde då åt sydost, på blotta gifsningar, och sedan de följande natten seglat förbi udden af Co-rea, fruktade de icke mer, att blifva förföljda.

Den 6:te om morgonen, befunno de sig ganska nära Japans första ö, och som vinden fortfor att gynna dem, ankommo de utan att veta det, midt emot öen Firando, dit de icke vågade löpa in, emedan de icke kände redden; desintom hade de hört Coreenserna säga, att det var ingen ö på vägen till Nangazaki. Således fortsatte de sin kosa med god vind, och foro den 7:de längs efter öarna, hvilkas antal syntes dem oändligt. Om aftonen hoppades de kunna ankra nära en liten ö; men de förebud till storm, som de blefvo varse i luften, och eldar, som de sågo på alla håll, förmådde dem fatta det beslut, att icke afbryta sin kosa.

Den 8:de om morgonen befunno de sig på samma ställe, hvarifrån de hade rest föregående aftonen. Detta rön förmådde dem att hålla öppna sjön; men motvindarnes häftighet nödgade dem snart, att åter närma sig till landet. Sedan de farit öfver en hafsvik, kastade de ankar mot middagen; utan att känna landet. Medan de tillagade sin mat, foro någon inbyggare fram och tillbaka, helt nära dem, utan att hata dem. Mot aftonen, då vinden något slaknat, sågo de en båt lastad med sex man, som hade hvardera två korta sablar hängande vid sin gördel, och som, se-
dan

dan de, genom roende, kommit fram, satte en man i land, midt emot dem. Denna syn gjorde att de lyftade ankar med all möjlig snabbhet. De använde sina åror och segel, för att komma utur hafsviken; men båten förföljde dem och upphann dem snart. De hade kunnat betjena sig af sina långa bambukäppar, för att hindra dessa okända att gå ombord; men sedan de blifvit varse flera andra båtar, uppfyllda med Japanare, som gingo ut från stranden, togo de det beslut, att stilla afbida dem.

Personerna i första båten frågade dem, genom tecken, hvart de skulle resa; till svar, hisfjade de en gul flagga med Oraniens vapen, och ropade: "Holland! Nangazaki!" Derefter gaf man dem tecken, att slyka segel: de lydde. Tvenne man, som hade gått ombord till dem, gjorde åtskilliga tecken, som de icke förstodo. Deras ankomst hade väckt så mycken oro på kusten att ingen visade sig, utan att vara beväpnad med tvenne värjor. Om aftonen förde en båt, en Officerare ombord till dem, som hade tredje rangen på öen. Då han kände igen, att de voro Holländare, lät han dem, genom tecken förstå, att det fanns sex skepp af deras nation i Nangazaki, och att de voro på öen Goto, som tillhörde Kejsaren. De tillbragte tre dagar på samma ställe, ganska sorgfälligt bevakade. Man förde till dem ved och kött, tillika med en matta för att skygga dem mot regnet som kom i ymnighet.

Den

Den 12:te reste de till Nangazaki, väl förfedde med förnödenheter, under samma Officerares anförande, som hade ankommit till dem, och som medförde bref till Kejsaren. De åtföljdes af tvenne stora båtar och tvänne små. Följande dagen om aftonen fingo de se hafsviken vid denna stad, och ankrade där om midnatten. Fem Holländska skepp lågo där för ankar. Åtskillige personer från Goto och flera betydande personer hade bemött dem väl, utan all vedergällning. Den 14:de blefvo de förda till stranden, och mottagna af Kompagniets Japanska tolkar, som, sedan de gjort dem åtskilliga frågor, antecknade skriftligt deras svar. De blefvo sedan förda till Guvernörens palats, för hvilken de visade sig middagstiden. Då de hade tillfredsställt hans nyfikenhet, genom berättelsen om sina äfventyr, berömde han mycket det mod, som de haft att öfvervinna så många faror, för att erhålla sin frihet. Deras slafveri hade varat öfver tolf år. Tolkarne fingo Guvernörens befallning, att föra dem till Holländska Kommendanten som hette Wilhelm Wolquers. Han mottog dem med mycken godhet. Hans Lieutenant Nils Leroi; och alla deras landsmän visade dem samma vänliga bemötande. Guvernören i Nangazaki hade önskat få behålla dem ett helt år. Han lät föra dem till sig den 25:te October. Sedan han ännu gjort dem frågor med mycken nyfikenhet, öfverlemnade han dem åt Kompagniets Directör, som lät dem bo i sitt eget hus. Få dagar derefter, reste de till Batavia, dit de ankommo den

20:de November. Generalen, för hvilken de visade sin Jurnal, bemötte dem ganska vänligt, och lofvade att fätta dem om bord på några skepp, som skulle återvända till Europa. Sedan de gått om bord den 28:de December ankommo de till Amsterdams, den 20:de Julii 1668.

Öfverintrande af Besättningen på ett Engelskt Skepp, fördt af Kapten Thomas James, på den Charlton, längst in i Hudsons bay åren 1631 och 1632,

I Maj månad 1631, reste Kapten James som förde skeppet Resolution, ifrån Bristol, för att upptäcka Nordvestra vägen. Den 4:de Junii såg han kusten af Grönland; men då han den 5:te Julii, vid en ganska klar väderlek, såg, att hafvet helt och hållet betäckt med is af en stor utsträckning åt norra och nordvestra sidan, fann han, att hans bemödande att upptäcka denna väg var; på detta året, fruktlöst. Han beslöt följakteligen, att löpa in i Hudsons bay, där han hoppades finna en väg, som kunde föra honom till utloppet af Lorenzo-floden. Han höll sjön till den 7:de October. De hinder, som fördröjt hans resa, blefvo då öfvervinnerliga. Han tog således det beslut att landstiga och öfvervintra på en ö, som är belägen under $52^{\circ} 45'$ nordlig latitud, i denna bay, häldre än att fortsätta sin segling.

Flera man voro farligt sjuka. Timmermannen, tillika med några af besättningens arbetsfolk, byggde på stranden en koja, för att lägga dem där, och försöka, om de skulle få någon lindring deraf. Kaptenen, åtföljd af några man af besättningen, gick öfver öen, för att se, om där skulle finnas inbyggare; men han såg ingen

ting hvaraf hans folk kunde hafva någon nytta. De återkommo alla, ganska utmattade, sedan de beständigt hade gått i snön, som räckte dem på halfva benen. Medan man gjorde denna undersökning, nedhifsade de, som kvarblifvit ombord, bramseglen, sammanvikte dem och lade dem sorgfälligt emellan däcken, sedan de väl hade torrkat dem.

Den 12:te lät man upptina det stora feglet, som fördes i land, för att betäcka den nya kojan. Kapten gaf åt de sex man, som hade difört det, två hundar, för att gå på jagt efter björnar eller annat vildt, och man tillät dem att bli i land öfver natten.

Den 13:de begärde några matrosar tillåtelse att genomvandra landet; den beviljades dem, med villkor, att de icke skulle åtskiljas, och att de skulle söka en beqväm hamn för skeppet. De återkommo den 15:de, med en liten mager dofhjort, som de hade huggit i stycken. De berättade, att de sett andra djur af samma slag, men ej af något annat, och att detta land syntes sakna både inbyggare och en beqväm hamn. Den 23:dje begaf sig äfven Lieutenant Wilhelm Clermont, med fem man, på vägen, för att göra samma undersökningar; men de vunno ingenting dermed, utom ett stort besvär och förlusten af en bland sina följeslagare, Arklimästaren Johan Barton, som drunknade, då han ville gå öfver en tillfrusen damm, hädre än att göra litet längre omväg.

Det ställe, som James den 23 November, valde till öfvervintring, var en lund, (om man så

så kan kalla den) af tåmmeligen tjocka träen, jemte en liten kulle som gaf den skygd emot Nordavindens våldsamhet. Han fann i början stora svårigheter, för att där uppföra en boning. Han förlöfste förgäfvat att gräva en källa, ty han fann vatten på två eller tre fots djup. Han kunde ej göra murar af sten, emedan det lilla antal af dem, som han i början hade sett på öen, blef snart öfverhöljdt af snöen, och det var icke möjligt att göra dem af jord, emedan den, som nyss blifvit sagdt, bestod blott af en fin sand, utan någon fasthet. Engländerne afhjelpade desz olägenheter, på bästa sätt som var möjligt, derigenom, att de nedstötte pålar helt nära hvarandra, och gjorde ett slags lätt ståtade väggar, hvilka tjente till en förmur mot väderlekens stränghet. Denna byggnad hade ungefär sex fot i höjd, och i bägge desz ändar hade man lemnat en öppning, som räckte nästan till taket, och som tjente till att insläppa dagen, att utsläppa röken, och att göra fri ingång och utgång. På ett kort afstånd derifrån, hade de nedslagit andra pålar af sex fots höjd, med sex andra trädstycken på tvären, väl försedda både invändigt och utvändigt med åtskilliga rader buskar: och öfver allt detta hade de lagt sina stora och sina segel, som räckte ända till marken och bidrogo mycket att underhålla värman. Denna koja var ungefär fyrkantig, af tjugufots längd på hvarje sida; eldstaden var i midten, omkring hvilken matroserne hade inrättat sina sängar, på pålar af en fots höjd, hvar på de hade utbredt segel med sina bäddar och täcken.

täcken. De hade lagt plankor på marken, för att, så mycket som var möjligt, skydda det inre af deras boning från fuktighet.

På tjugu fots afstånd från denna koja, hade de uppfört en annan, af något mindre viidd, med en hög af kistor på födra sidan, i stället för pålverk. Här tillagades maten, och matroserna tillbragte första delen af dagen där.

Tjugu steg längre bort var Magasinet, där man förvarade bröd, fisk och andra lifsmedel, på en två fots upphöjning öfver jorden, för att alltid hålla dem torra. Detta rum var bildadt blott af ett stort träd, som understöddes af sparrar och starka trädgrenar. Det hela betäcktes af segel.

Deras lifsmedel bestodo i salt oxkött, fläsk och fisk, hvaraf de hade förråd, åtminstone för åtta månader, om allt förvarades med den omsorg, som de använde. Se här den matordning, som kocken iakttog.

Söndagen gaf man dem fläsk och ärter till middagen: till afton, soppa och kokadt oxkött, som man lördagsnatten hade väl ursaltat: den uppvärmda soppan var ett förträffligt styrkmedel: sedan fingo de ett fat fisk. Man ombesörjde likaledes, de öfriga dagarne, att bereda oxköttet föregående natten. De, som ej kunde äta samma rätter, för sin sjuklighet i munnen, fingo hafregrynsgröt, eller sönderhackat bröd med olja, hvar till man stundom lade något ärtsoppa. Deras vanliga dryck var vatten; men åt de sjuka och dem, som voro svagast, gaf man ett visst mått Alikantvint om dagen, jemte ett glas brännvin
 alla

alla mornar, ehuru dessa likörer hade förlorat nästan all sin kraft, genom frosten, mot hvilken man icke kunnat skydda dem. När de ville slå sig lösa, hælde de ett mått vin i sju mått vatten, och denna obetydliga dryck upplifvade deras mod och väckte deras glädje.

Landet hade föga tillgång på vildt. Man såg några björnar, och man fångade med snara råfvar, hvilka man anrättade åt de sjuka. I Maj månad blef man varse änder, vilda gäfs och snöripor. Man dödade blott ett litet antal af de sistnämnde, emedan munition var uttömd. Fisk tycktes vara främmande för dessa kuster.

Man förde båten i land, med mycken svårighet för is och snö skull han ditsförde ett fat dricka som var helt och hållet fruset: man satte det på elden i en stor kittel, hvarigenom det fick en högst elak smak, hvilket nödgade Engelsmännen, att upphugga is ur en närbelägen damm. Det gaf en högst vidrig stank ifrån sig, och man förböd straxt, att smaka det; af fruktan, att det skulle förorsaka någon smitta. Besättningsmanskapet gräfde en brunn, nära intill sitt hemvist, och där hämtade de ett förträffligt vatten, som föreföll dem lika angenämt och födande som mjölk.

Den 12:te blef elden lös i deras hus; men den släcktes snart. Denna händelse gjorde, att de sedan använde en strängare uppmärksamhet, då de icke kunde undvika att hafva stora eldar.

Den 23:dje var skeppet i största fara, att blifva bortfördt från sin ankarplats af en mängd stora isstycken, af hvilka det minsta var en fjerdedels

dedels långt. Ankartoget rycktes med sådan häftighet, att det nära blef afflitit. I denna bekymmerfulla belägenhet gaf besättningen nödsignaler, hvilka besvarades från stranden, utan att kunna meddela någon hjälp. Så snart dagen tillät det, for man dit med båten, och beslöt, att lägga skeppet på stranden, för att förvara det så länge som var möjligt, emedan det var afgjort, att hvarken tog eller ankare kunde skydda det mot isen och den svåra väderleken.

Man lät således föra skeppet, det närmaste man kunde, intill landet, och i slupen bragte man krutet och lifsmedlen till kojan. Skeppet blef liggande på två fots djup i sanden; men det var så slaget af hafvet och isen, att Kapten gaf timmermannen, befälning att med en narvare, borra ett hål i botten. Vattnet fylde det inom sex timmar, och det började att mindre slingra. För att göra det bättre liggande, kastade man i botten af rummet, togvirket, reservankaren och mycken annan redskap, hvaribland äfven var Kirurgens koffert. Besättningen, som utgjorde sjutton man, begaf sig den 29:de om aftonen i båten; men snöen, som frusit i vattnet, hade gjort det så tjockt, att de hade största möda, att upphinna stranden, ehuru de hade fyra åror, med tvänne man vid hvardera, och fyra andra att aflösa dem. Under denna korta fart, blefvo de så öfverhöljde med is och snö, att, då de landstego, kunde de knappt igenkänna hvarandra.

Det var full natt, då de hade fatt sin båt i säkerhet, och de återfunno med svårighet vägen

gen

gen till kojan. Deras första omsorg, då de kommo dit, var att göra upp en stor eld, och att undfågna sig med isvatten, hvilket de låtit sinälta, samt litet bröd. Snart kommo de i tvist, angående sin belägenhet: timmermannen påstod, att skeppet var alldeles förloradt, och att, om än det icke voro det, skulle man ej kunna nyttja det, af brist på styre. Kapten var af en annan tanka. Han uppmuntrade sitt folk, genom ett ganska pathetiskt tal. Han yttrade, att deras belägenhet vore i fanning högst beklagensvärd; men att, om de öfverlemnade sig åt Försynen som aldrig öfvergifver dem, som förtro sig åt henne, skulle de få erfara verkningarne deraf; att man hade ett stort antal exempel af personer, som varit bragta i en mycket svårare belägenhet, än deras, och som rönt Färsynens hjälp, i den stund, då man anfett all hjälp omöjlig: att i fall ingen annan utväg funnos, kunde de bygga sig en pinasse (ett slags mindre fartyg) af deras skepps lemningar, i fall detta utan räddning förlorades, och att, genom Guds förbarmande hjälp, kunde de begagna sig deraf, för att hinna till England. Styrmannen svarade, att han skulle hvarken spara möda eller skicklighet, för att bringa detta ställe, så vida besättningen ville hjälpa honom; att han trodde, det öen, där de voro, frambragte nog trä, för att bygga en pinass, utan att vidröra skeppet, emedan det kunde hända, genom någon lycklig tillfällighet, att det blefvo dem nyttigare, än de för närvarande hade anledning förmoda. Allt besättningsman-
skapet

skapet ropade att de skulle, med hela sin förmåga, hjälpa honom i allt, hvad han ville företaga till deras gemensamma välfärd. Kapten lofvade, att frikostigt belöna hans mödor. Han gaf honom, till uppmuntran, tio pund Sterling i bordsilfver, och försakrade, att, om han byggde en pinass, skulle han skänka honom den, vid ankomsten till England, och desutom gifva honom fem pund Sterling.

Den 1 December foro några man i båten, midt igenom isen, till skeppet, för att derifrån hämta några nödvändiga saker; men som natten öfverfaskade dem, blefvo de nödsakade att qvarblifva om bord. De fingo der utstå en gruslig köld, hvilken dagen derpå blef så bister, att hela vägen ända till fartyget var belagd med is; de återkommo på isen till lands, och medförde femhundra torra fiskar, några täcken och åtskilliga baddar. Vattnet hade gjort dessa saker nästan obrukbara; men i det blottade tillstånd, hvori Kaptenen och hans folk voro, var hvarje betäckning, hvaraf de hoppades kunna erhålla någon värma, af ett stort värde för dem.

Från den 3:dje till den 18:de, öfverförde man till kojor och till ett magasin, som man byggt bredvid, alla de lifsmedel och den redskap, som återstodo att hämta från skeppet, medan timmermannen och någre medhjelpare samlade virke till pinassen. Flere af dem, som arbetade, fingo fingrar, näsa och kinder förfrusne: de blefvo lika hvita som snöen, som föll oupphörligt. Kölden ökades märkligt hvarje dag, och stora vatten-

vattenblemnor slogo ut på deras kroppar, som för eldens värma, då de inkommo från den yttre luften.

Vid samma tid frös brunnen igen, och som Engelsmännen icke mer funno vatten i de hål, som de gräfd, blefvo de bragta till den nödvändigheten att dricka smält snö: en ganska ofunddryck i detta land, och som ådrog dem sjukligheter i huden och svårighet att andas. Det Spaniska vinet, vinättikan, oljan och de spirituösa likörerna hade förvandlats till isstycken, hvilka man nödgades sönderhacka med yxor, för att kunna nyttja dem. Kölden blef så skarp, att likörerna fröso på tre fots afstånd från en stor eld, oaktadt kojan var alldeles tillsluten; och snart blef denna fristad insvept i snö, som föll i ymnighet. Matroserne blefvo nödsakade, att med skoflar öppna sig en väg derifrån och att dagligen underhålla den. Upphöjd åtminstone tre fot öfver marken, och slutligen hoptrampad, tjente denna snöväg till promenad för Kapten och de sjuka, som voro i kojan.

James erinrade sig, att, vid hans första landstigning, på denna ö, hade han funnit en god källa vid foten af en närbelägen höjd, och att han låtit falla två eller tre trän nära vid detta ställe, för att kunna igenkänna det. Han afskickade några af sitt folk, som utan svårighet, upptäckte det: de undanskottade snöen med skoflar, funno källan, och hemburo vatten derifrån, hvilket blef en högst angenäm förfriskning. Denna upptäckt var af en stor nytta för hela besättningen. Källan rann hela året, och, ehuru kölden

dens stränghet skundom ifade öppningen, var det så tunnt, att man lätt igenfann henne.

Jul firades med den andaktsfullaste högtidlighet, och på St. Stephans dag kommo de alla öfverens, att kalla detta ställe: *Winterskog*, till Herr Johan Vinters ära.

Den 6 te Januari 1632 togo Engelmännerna köjden vid en ganska klar sol, och funno, ätt *Winterskog* var belägen vid $51^{\circ} 52'$ latitud, en skillnad, som förorsakades af denna stjernas då varande starka strålbrytning.

Den 21:sta syntes solen vara oval, då hon uppgick öfver horisonten, men altsom hon höjde sig, återtog hon sin vanliga form.

Den 31:sta och 32:dra, syntes hela vintergatan, kraftans stjernbild och sju stjernorna vara uppfyllda med små stjernor, och hela firmamentet var äfven betäckt med sådana, hvilket Kapten James yttrade, att han aldrig hade sett; men snart förlorade öfver en fjerdedel af antalet sitt ljus, genom glansen af månen, som uppsteg emot klockan tio om aftonen. I början af denna månad hade hafvet islupit på alla håll, och man såg icke mer vatten på något ställe. Vinden var nästan alltid nordlig och ytterligt kall. De få stunder, då han var mindre skarp, använde man, till att hemföra brännved, att arbeta på pinasfen, och att renskätta gångarne till kojor och magasin.

I Februarii månad blef kölden skarpare, än Engelmännerna ännu hade känt den, sedan ankomsten till detta land. Deras tandkött uppsvällde

De mycket och deras tänder lossnade. De blefvo bragta till en så ledsam belägenhet, att de knappt kunde förtära någon föda, och deras Kirurg hade godt tillfälle att utöfva sin skicklighet och gifva prof af sitt nit.

Det var nästan omöjligt att fördraga luftens bisterhet utom kojan: de tjockaste kläder kunde knappt skydda mot köldens stränghet, och de, som blottstälde sig för den, lyckades svårligen att ej bli förfrusna. Deras bäddar, ehuru ganska nära elden, voro betäckta med hvit frost; och, medan kocken sof, bottenfrös vattnet i baljan, der han lagt kött att urfältas, ehuru hon stod på tre fots afstånd från elden. Ehuru mycken sorgfällighet Kirurgen hade att förvara sina siraper och läkemedel, erforo de samma öde. Fickuren blefvo onyttige, och jorden frös till tio fots djup.

Oaktadt denna hifkeliga nöd, uträttade alltid matroserna, så mycket som var dem möjligt, de nödvändiga arbetena. Men det fattades dem skor, ty snöen och elden hade gjort dem de haft alldeles obrukbara, hvilket nödgade dem, att om linda sina fötter med de varmaste trafor, som de kunde påfinna.

Den 15:de Mars, hade en af besättningsfolket trott sig se en dofhjort, och förmådde två eller tre andra, att, med Kaptens tillåtelse, begifva sig åstad att förfölja honom. De återkommo om aftonen, utan att hafva funnit någonting, och voro så grusligt tilltygade af kölden, att de i fjorton dagar icke kunde röra sig, deras ben
och

och fötter voro betäckta med vattenblemmor, så stora som nötter. Trenne andra gingo ut i samma affigt, några dagar efteråt, men blefvo ännu värre angripna af kölden: föga fattades, att de förlorat lifvet. Det var med de yttersta svårigheter, som man kunde anskaffa brännved och virke till pinassen. Yxorna och bilorna voro alla sönderbrutna eller skadade, och Engelmännerna hade likväl inga andra verktyg, för att falla och upptälja träden. Ved till eldning förorsakade dem äfven mycket bekymmer: den, som var grön, gaf en rök, som kunde qväfva dem, och af den torra utgick ett slags terpentin, som åstadkom en icke mindre obehaglig rök, hvilken höljde dem med sot, och gjorde dem lika en hop skorstensfajare.

Timmermannen och fyra andra man, som på någon tid oupphörligt arbetat på pinassen, blefvo i April månad, så illa sjuka, att de omöjligt kunde röra sig. Högbåtsman och åtskilliga matroser blefvo, nästan på samma gång sjuka. Det återstod blott fem man, som kunde röra sig. Kapten beslöt, att med deras tillhjälp, hefria skeppet från isen, hvarmed det var uppfyllt, så snart väderleken skulle börja blifva mildare, i ändamål, att göra det tjenligt till nyttjande, när årstiden kunde tillåta det. De uträttade med sitt arbete intet annat, än att två häfstänger och fyra skoflar sönderbrötos. James plan var, att göra en hög af is, för att bilda likom en förmur, hvilken skulle hindra skeppet att skadas, när isarne brusto sönder i bayen; ty i dess närvarande

de tillstånd var det all anledning att frukta, det de skulle krossa det. Den 6:te April föll ymnigare och häftigare snö, än de dittills hade sett, den, som fallit under vintern, var fin, torr och så plågsam, att då vinden dref den mot ansigtet, var det fara för deras ögon och hals, som voro blottställda för den.

Engelsmännen anmärkte, att i mulet och tjockt väder, sågo de med lätthet, från de lägsta ställen, en ö, som var ungefär fyra mil från *Vinterskog*, då de deremot, i klart väder och då solen lyfte, ej från de högsta ställen kunde upptäcka den. Orsaken till detta fenomen är, att en lätt dimma gör samma verkan, som ett kullrigt glas.

Den 16:de var det ganska vackert solken. Det rengjorde skeppsdäcket från snöen, hvarmed det var betäckt, och gjorde upp en stor eld i kajutan, för att torrka den. Den 17:de uppdrogo de sitt ankar, som låg på en grund botten under isarne, och förde det ombord. De sågo då, att de icke hade annan utväg att taga, än att begagna sig af skeppet, det bästa som vore dem möjligt, emedan deras båt var krossad, och om än han varit i godt stånd, skulle hans litenhet hindra dem att nyttja densamma. Dessutom var timmermannen så sjuk, att man misströfades om hans återställande, och på hans pinans kunde man ej räkna. Den 19:de beslöto styrmannen och tvenne andra, att kvarblifva ombord, för att befria sig från sina sjuka följeslagares jämmerrop, som voro genomträngande: det är sant,
att

att brist på goda tecken hade tillskyndat dem mycket lidande under vintern, men deras öde var icke värre än de andras.

Största delen af månaden användes, att tilltappa de hål, som man hade gjort på skeppet, för att fätta det på grund: att reparera des öfriga bristfälligheter, och att befria det från isar och den snö, hvarmed det var uppfyllt. Alla de, som voro i stånd att arbeta, använde sin möda härvid med största ifver. Kocken, som beständigt uppkokade vatten, för att hålla i bägge pumparne, satte dem i stånd att nyttjas, den 28:de. Den 29:de regnade det hela dagen, hvilket förorsakade dem så mycket större tillfredsställelse, som de ansågo det för ett säkert tecken till vinterns slut och den sköna årstidens återkomst. Det var likväl ganska kallt den 29:de och 30:de; det föll hagel och snö; men regnet, som hade kommit, gaf dem en så stor glädje, att, dagen för den första Maj, doppade de rostadt bröd i den bästa likör, som de kunde hafva, och drucko vördnadsfullt, inför en stor eld, sina kärastes skål.

Lenvädret kom småningom, allt efter som man skred längre fram i Maj månad, ehuru man, den 2:dra hade ännu så kallt, att de, som bibehållit någon styrka, vågade icke gå ut. De sjuka, som dånade när man vände dem i fängen, kände ännu lifligare smärtor, som ökade deras svåra lynne. Den 4:de började snöen smälta, och man såg tranor och vilda gäfs, men så skygga, att det var omöjligt nalkas dem. Kaptenen
och

och Kirurgen förlöfste förgäfvades, i tvenne timmar, att skjuta några: de erhöilo af sin jagt blott ett utomordentligt befvär och illamående. De hade beständigt gått i smält snö, och Jame's säger, att, utan öfverdrift, han trodde sig förlora benen. Den 6:te begrofwode Quartermästaren Johan Warden på höjden af den sandkulle, hvilken de kallade Brandons höjd.

Den 9:de upphämtade de, från botten af skeppsrummet, fem fat oxkött och fläsk, fyra tunnor dricka och en tunna Cider, som, af en lycklig händelse, hade ganska väl bibehållit sig.

Den 12:te befriade de Magasinet från de skor, som legat i vatten under hela vintern; de fingo likväl ännu stor nytta af dem: hvarje man erhöill ett par, sedan de blifvit torrkade vid elden. De funno äfven en ankare vin, aldeles fruset. Men det, som med skäl förorsakade dem större oro, var förlusten af deras styre, hvilket de förgäfvades sökte mellan isarne, af hvilka skeppet var omgifvet.

Den 14:de arbetade högbåtsmannan, biträdd af några andra, att rengöra tackel och togverk från isen, som betäckte dem; och tunnbindarn, ehuru ganska svag, förfärdigade och lagade några fat. Kaptenens affigt var, att i fall skeppet ej annorlunda kunde lösas, sträcka åtkilliga tog derunder, samt upplyfta det, genom biträde af flera tunnor. Samma dag, sedan Kaptenen hade gjort sig kulor af de gamla tennkärilen och de

plåtar, som tjente att betäcka fånghålen på kanonerna, gick han ut, i affigt att skjuta några foglar, till de sjukas lindring. Den 15:de tillredde han en liten vrå af jord, som var befriad från snö, och sådde ärter deri, i hopp, att kunna erhålla något grönt åt sitt folk, som hvarken haft grönsaker eller rötter, alltsedan sin landstigning.

Den 18:de dog timmermannen, Wilhelm Cole, som före sin död, hade gjort pinansen nästan färdig. Han hade gjort deraf ett väl proportionerad fartyg, af ungefär 14 tunnors drägt, af tjugufju fot i kölen, af tio fot i sin största bredd, och af fem fot i skeppsrummet. Cole blef begrafven vid sidan af kvartermästaren. Samma afton fann man styckjunkarns kropp, som blifvit död sex månader förut; hans hufvud var fastnadt uti isen, just under styckgluggarne. Kapten lät upphämta och begrafva honom jämte de andra. Man anmärkte, att han icke hade någon elak lukt, och att ingen annan förändring syntes på hans kropp, än den, att köttet tycktes vara losnadt från benen. Snöen sänkte sig dag från dag på hela öen, men man såg ännu icke, att isarne gjorde någon rörelse, för att sönderbrytas i bayen, ehuru solen var ofta starkt värmande. Ändteligen den 24:de började de att braka med ett hiskeligt buller, och kort derefter sönderbrötos de alldeles och bortfördes med hafströmmen. Man insåg då hela förmonen af, att hafva gjort en förmur omkring fartyget, och man fann

fann tydligt, att utan detta skydd, hade det lupit största fara att blifva krossadt. En af matroserna, vid namn David Harmon, hade samma dag den lyckan, då han med en slång stötte mot isen, att träffa och uppdraga styret. Den 30:de fätte Engelsmännen slupen i land, och sågo, att farten mellan landet och skeppet var alldeles obehindrad, hvilket förorsakade dem den största glädje. Samma dag, funno de några korn vicker, som man lät koka åt de sjuka. Man iordningställde tackel och segel, lät torrka fisken och vädra de öfriga lifsmedlen. Kapten och styrman voro då de enda, som kunde äta salt mat.

I början af Junii, återkom kölden så starkt, att allting frös i kajutan, men den varade icke länge. Den 11:te, efter fem eller sex dagars arbete, fördubblade Engelsmännen sitt bemödande att fastsätta styret. Den vicker, som man dagligen samlade, tjente till soppa åt de sjuka: de äto den med olja och vinättika. De tillfrisknade dag från dag; deras tänder fastnade och svullnaden på deras tandkött upphörde småningom: de voro snart i stånd att äta oxkött.

Den 10:de i samma månad var det blix och åskdunder. Väderleken var så varm, att åtkilliga af matroserne roade sig med att simma. De funno i dammarne en stor mängd källfrön; men de vågade icke äta dem, af fruktan, att de voro grodor. Marken betäcktes af myror, och luften uppfylldes af fjärillar och flere andra slags flygan-
de

de infekter, isynnerhet af myggor som besvärade Engelsmännen utomordentligt. Kapten James tanka om dessa djur är, att de utkomma från ruttnade träns, där vinterkölden inneslutit dem i överksamhet.

Den 17:de, sedan de borttagit allt ifrån skeppet, använde de hela sitt bemödande, att upplyfta det så, att det blott innehade halfannan fots vatten, emedan stället, där det var, icke hade större djuphet. Den 20:de om morgonen, lyckades de att bortföra det till samma ställe, hvarest det hade ankrat året förut, och använde all sorgfällighet att förekomma, att det ej för mycket skulle blottställas för hafvet. Den 23:dje förde de ombord några lifsmedel, och voro nödsakade bära dem ända till båten, som minst var ett böfshäll. De 24:de gjorde de ett kors af ett bland de största träns på öen. De fästade derpå Engelska Konungens och Drottningens porträtter; men de inneslöt dem i bly, så att icke luften skulle förderfva dem, och de satte derunder Monarkens titlar; uttryckta sålunda: "Carl, Konung af England, Skottland, Frankrike och Irland, äfvensom af Terra Nova och landsträckorna i väster, ända till Nya Albion, och i norr ända till åttatio graders latitud".

På blyplåten fästade de en Engelsk skilling och ett sex-pence-stycke, utmärkta i hörnet med Konung Carl, och satte derunder sina vapen, tillika med staden Bristols, väl graverade i blyet.

När

När de på detta sätt prydt detta träd, uppreste de det på det ställe, der deras följeslagare lågo begrafne, på toppen af Brandons höjd, och derjemte togo de högtidligen landet i besittning i hans Brittanniska Majestäts namn.

Högbåtsmannen, tillika med några de skickligaste af manskapet, fattede tacklen i skick och ställde lifsmedlen samt öfriga nödvändiga saker i sin ordning, den 25:te. Mot klockan 10 förmiddagen, samma dag, tog Kapten James, åtföljd af en bland matroserna, en slång, en muskott, och några brännbara ämnen, för att upptända eld nära intill ett ganska högt träd, som Engelmännen kallade *Observationsträdet*, emedan de brukat uppfästa deri, för att göra sina observationer, efter som utsigten derifrån var mycket vidsträckt. Kapstens afigt var, att undersöka, medan elden brann, om man skulle svara honom genom någon annan eld eller någon signal, hvaregenom kunde utrönas, om någon del af detta land var bebodd.

Knappt hade han ställt sig på höjden af sitt Observatorium, förrän han blef varse, att hans följeslagare hade oförsigtigtvis satt eld i några törnbuskar, rakt för vinden. Lågan itände sparr och andra buskar, som växte mellan träden, och ilade fram med den största hastighet: hon itände trädet, där Kapten var med så stor snabbhet, att hon angrep honom, innan han nedkom. Han nödgades göra ett hopp, med äfventyr, att bli
krymp-

krymping; och ehuru han, på detta fatt, räddade sig med den största skyndsamtet förföljde likväl lågorna honom. Eldsvådan utvidgade sig hela natten på öen, och då vinden följande morgonen blef starkare, hunno lågorna till skeppsbesättningens lilla by (om man kan gifva den detta namn). Man slutade, att bortföra alla sakerna, då elden angrep kojor och magasinerna, hvilka snart blefvo lagda i aska. Denna våld utsträckte sig med ett stort dån, till en mils bredd. Den varade i två hela dagar och förtärde allt hvad den mötte. Den 26:te om aftonen voro alla Engelsmännen ombord, och funno sig lyckligare, än de någon sin hade varit.

Från den 27:de till den 29:de förde de om bord sitt vatten och sitt bränsle, hvaraf en del bestod af Pinaksen, som de hade huggit i stycken, sedan de sågo, att den ej skulle bli dem till någon nytta. Bayen var då alldeles fri från isar: man såg intet spår efter dem; vinden hade fört dem alla åt Norden. Denna årstid var en af de ofundaste: om dagen var hettan, som ansenligt ökades genom den sandaktiga trakten, odräglig, och om nätterna frös ännu en tum tjock is på dammarne; men ingenting kunde jemföras med olägenheten af de slickande myggorna, från hvilka det nästan var omöjligt att befria sig. Besättningsmanskapet hade gjort sig masker af bitarne af en flagga, hvilken de sönderrifvit till detta bruk. Oaktadt denna försigtighet, funno infekterna alltid någon ingång, och deras styng al-
strade

strade blemmor i huden, hvilka förorsakade en odräglig klåda.

Den 1:sta Julii, som var en söndag, hisfde Engelsmännen flaggan, på skeppet, och prydde det, på det smakfullaste sätt de kunde. Sedan begaf sig hela besättningen i procession till det ställe, där de hade upprett korset, hvilket icke varit blottfräldt för eldsvådan, emedan det stod på en trakt, där ingenting fanns, utom sand. De förenade sig i böner, hvilka Kapten uppläste. Sedan spisade de middag, och tillbragte den öfriga dagen att klättra på höjderna. Enligt de noggrannaste observationer, hade elden gått öfver 16 Engelska mils vidd. Om aftonen funno de en ört, som liknade Cochlearia, hvaraf de samlade en stor mängd, och erhöilo, genom kokning, en angenäm rätt deraf.

De beslöto då, att alldeles öfvergifva detta land; men desförinnan skref Kapten, i form af bref, en sammandragen berättelse om hela expedition, till dens eller deras underrättelse, som möjligtvis kunde anlända till samma ort. Han inneslöt den i en blyask, hvilken han fästade vid korset, under Konungens vapen. Sluteligen gingo Engelsmännerna ombord, och fatte icke mer sin fot på *Winterskog*, eljest kallad öen *Carlton*, hvilket namn de gäfvu henne, i stället för det första, den 29:de Maj, till Priaten af Walis's sedermera Konung Carl II:s ära.

Mån-

Måndagen, den 2:dra Julii, tidigt om morgonen, var hela besättningen på benen, och då Kapten såg, att allt var färdigt, lät han lyfta ankar. Engelsmännen afreste med den största glädje. Det väl reparerade skeppet syntes vara i stånd, att göra resan.

James fortsatte sina forskningar i Hudsons Bay till den 27:de Augusti. Hans skepp blef ofta hindradt af isarna, och stundom bragtes det af vindarnes våldsamhet i största fara. Det tycktes att vintern hade återkommit i hela sin stränghet, och hafvet syntes beständigt så uppfyllt af isar, att man ej hade annat hopp, än att återvända till Hudsons sund; men dertill fordrades, att vädret blefve mera gynnande och hafvet mera fritt, hvilket man icke vågade hoppas. Skeppet var i en så dålig författning, att man måste, hvar timma arbeta vid pumpen, en högst tröttsam förrättning; de stötar, som det fått af isarne och klipporna, hade så skadat det, att det syntes öfverådigt, att längre förtro människors lif deråt.

Alla dessa skäl förmäde tjänstemännen, att formeligen anmoda Kapten, att företaga återresan till England, emedan man klart insåg, att ingen fördel kunde vinnas, genom ett längre vistande i dessa haf. De författade en skriftelig ansökning derom, den 26:te Augusti, som under tecknades af alla. I följd häraf, gaf James order åt styrmannen, att aldeles förändra sin kosa.

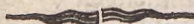
Vinden, som vändt sig i Nordvest, medförde den 27:de mycket snö och ett strängt väder. På sidan om skeppet vältrade så ofantliga isklumpar, att några voro högre än stormasten. Den 31:sta befunno sig Engelsmännen i den trångaste delen af fundet, och sågo landet betäckt med is; isynnerhet på den sidan, som de hade i lä.

De gingo tämmeligen lyckligt ur fundet, i de första dagarne af September; men de fingo snart utstå de ombytligaste vindar. Kölden var så skarp, att det var nästan omöjligt, för besättningsmanskapet, att om morgonen, gå upp i masten, och att manövrera. Den 8:de var hafvet ganska högt; häftiga kastvindar följde på hvarandra, och skeppet bevärades så starkt af slingringar, att man beständigt fruktade, det masterna skulle förloras. Fogningarne öppnades på alla sidor, och fartyget tog in så mycket vatten, att man ej kunde öfvergifva pumpen. Men de sågo inga isar mera.

Slutligen blef vinden gynnande, och de anlände till Bristol. Deras ankomst förorsakade lika stor öfverraskning, som tillfredsställelse: man var högst oroad öfver deras öde. Men förvåningen fördubblades, då skeppet blef fördt i hamnen, och lagdt på sidan. Bland andra briffälligheter, hade det förlorat fjorton fot af kölen, nästan hela bakstammen och en stor del af förhydningen; bredsidorna voro inslagna på alla ställen, och hade, på ett ställe, fått ett hål af halfannan tumsvidd, under förhydningen.

Kap-

Kapten James hade icke haft den fram-
 gång, som man väntade; men han hade betyd-
 ligt förökat Buttons, Hudsons och Baffins
 upptäckter, och gjort flera viktiga observatio-
 ner. Derföre har Engelska Nation gifvit honom
 ett rum bland de utmärktaste Sjöfarare i Nordi-
 ska hafven.

1001851376

